

Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta

Documentation of rare Assamese books in collaboration with Assam Sahitya Sabha, Jorhat and the Ford Foundation: microfilmed and digitised in October 2006

Record No: 2006/109	Language of work: Assamese
Author (s) / Editor (s): ✓ Harechandra Bhattacharya (1st issue) Jahan Goswami	
Title: অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা	
Transliterated Title: Asama Sahitya Sabha Patraika	
Translated Title: Magazine of Assam Sahitya Sabha	
Place of Publication: Jorhat	Publisher: Assam Sahitya Sabha - Jorhat
Year: 1989 (1891 Sak)	Edition:
Size: 24 cms, 82 pages	Genre: Magazine
Volumes: 27 - issue	Condition of the original: good.
Remarks: 1st vol. published in the year 1927 and has been working	
Holding institute: Assam Sahitya Sabha, Jorhat	Microfilmed and digitised by: Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta, 2006.

Microfilm Roll No:	From gate:	To gate:
--------------------	------------	----------

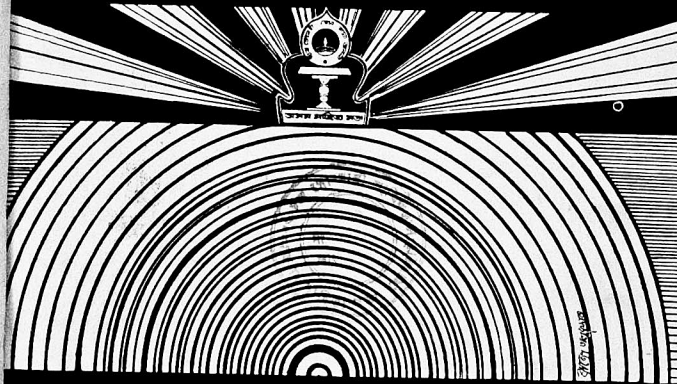

Shri. Bandhu Book House
old Circuit House Road
BOMMAY LAKSHMI

क्र. संख्या- 95/200
दि. 2/01/2002

অক্ষয় সাহিত্য সভা পত্রিকা

১৯৫৭

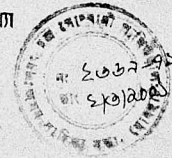
অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা

। সপ্তবিংশ বর্ষ ।

। ১৮৯১ শক ।

। ১৯৬৯ খ্রষ্টাব্দ ।

প্রথম সংখ্যা

ইং ১৯৬৯ চন

সম্পাদক

শ্ৰীহৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য

কুম্ভীৰ চান্ধৰ লুপ্তাৰ আকৰ্ষ

১৯৩৪ চন

১৯৩৪ চন

১৯৩৪ চন

১৯৩৪ চন

১৯৩৪ চন

১৯৩৪ চন

মুঠীপত্ৰ

নাগামবীমা বুৰঞ্জী	॥ ১ ॥	ডক্টৰ মহেশ্বৰ দেওপ
মটক-মৰাণ-বাজাত	॥ ৮ ॥	শ্ৰীবীৰধৰ দাস
কামৰূপৰ এখন দেৱালয়	॥ ১৬ ॥	শ্ৰীমতীৰাম দত্ত
বেজবকতাৰ ✓	॥ ২২ ॥	শ্ৰীকমলেশ্বৰ চলিহা
ঔষ্ৰ্শেণীত সংস্কৃত চৰ্চা	॥ ২৮ ॥	শ্ৰীনিৰ্ধনেশ্বৰ শৰ্মা, বি-এল
ভাষা-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত উপেক্ষিত		
লোকনাথ শৰ্মা (১৮৭০-১৯৪০)	॥ ৩৮ ॥	শ্ৰীজ্যোতিষ পাটোৱাৰী
ডিমৰুকা বছাৰ বংশাৱলী বিচাৰ	॥ ৪৪ ॥	শ্ৰীপ্ৰজাপচন্দ্ৰ চৌধুৰী
মদন দেৱতা আৰু তেওঁৰ পূজা-উৎসৱ	॥ ৪৭ ॥	অধ্যাপক: হেমন্তকুমাৰ শৰ্মা, এম-এ
বিশুবাৰ্তা	॥ ৫২ ॥	শ্ৰীকালীৰাম বৰ্মন
পু বৃষি ঞ্জবাতী সাহিত্যত বাস,		
ফাঙ আৰু প্ৰৱন্ধ কাব্য	॥ ৫৭ ॥	শ্ৰীৰাম চন্দ্ৰ বহুত
বিদ্যানয়ত ত্ৰিভাষী সূত্ৰ	॥ ৬৩ ॥	{ শ্ৰীপবনাথ শৰ্মা
আমাৰ গৌৰৱ.....	॥ ৬৫ ॥	{ শ্ৰীকলিনাথ বৰুৱা
(১) গুণি-গুণ-বঙ্গিতা 'অলকানন্দাৰ' স্বৰ কবি		
(২) চোভিয়েট দেশ নেহৰু বঁটা-বিজয়ী : শ্ৰীশশী শৰ্মা		
(৩) শিঙ সাহিত্যৰ বঁটা-বিজয়ী : শ্ৰীঅধিকাৰ চৌধুৰী		
শ্ৰীশঙ্কৰক্ৰেতাত গভাপতিবৃন্দৰ ভক্তৰ বাণী	॥ ৬৮ ॥	
বেজবকতাৰ প্ৰতিভাৰ বেঙনি	॥ ৭০ ॥	
অভিনন্দন	॥ ৭৩ ॥	
শাৰা গভাস কাৰ্য্য-বিৱৰণি	॥ ৭৪ ॥	
কাৰ্য্য নিৰ্দ্ধাৰক সমিতিৰ প্ৰথম অধিবেশন	॥ ৭৭ ॥	
ইচৌ সিচৌ	॥ ৮০ ॥	

মায়ামৰীয়াৰ বুৰঞ্জী

ডক্টৰ মহেশ্বৰ মেগা

জৱাহৰলাল নেহৰু অধ্যাপক, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

[সৰস্বতী একাৰিক জাতি-উপজাতি বা সম্প্ৰদায় সংশ্লিষ্টত একোটা বৃহৎ জাতি বা সম্প্ৰদায় উদ্ভৱ হয়। কোনটোৰ ওপৰত কোনটোৰ প্ৰভাৱ ক'ত কেনে ভাবে পৰে তাক ঠাৱৰ কৰা টান; সিদ্ধান্তত উপনীত হোৱা প্ৰায় অসম্ভৱ। মানুহৰ মাজত হোৱা এনেবোৰ সামৰিহলিয়ে ভাষা-সাহিত্য ৰাজ্যতো নতুন নতুন দিশ মুকলি কৰি চিন্তাৰ ধোঁৱাক যোগায়। মটক, মৰাণ, মোৱামৰীয়া, নাগামৰীয়া আদি শব্দ আৰু সম্প্ৰদায়ৰ ইতিহাসৰ আঁহবোৰ কোনপিনে কেনে ভাবে ঠাঁহ ৰাই সোমাই পৰিছে, সতকাই ধৰিবলৈকে টান। বুৰঞ্জীৰ এই একাৰ কোঠাত দুগৰাকী সমালোচকে প্ৰবেশ কৰি বিভিন্ন পোহৰ পেলাই ভালোখিনি কথা 'ভূমি-মাৰি চাবলৈ' আনক সুবিধা লগাই দিছে; এই সংখ্যা পত্ৰিকাৰ প্ৰথম দুটি প্ৰবন্ধত তাকে পাব—সম্পাদক]

অসম দেশৰ বাস্তৱনৈতিক তথা সাংস্কৃতিক বুৰঞ্জীত নাগামৰীয়া সম্প্ৰদায়ৰ বুৰঞ্জী নামা আবেগ-অনুভূতিৰে চক্ৰল এটি বিচিত্ৰ ধাৰা।

নাগামৰীয়া মহাপুৰুষীয়া সম্প্ৰদায়ৰ বুৰঞ্জীত কিমান কৰুণ, কিমান বৰ্ণস্তম্ভ ৰঙপাতৰ কাচিনি সোমাই আছে, তাক সুঁৱৰিলেও আজি পাব নোম ডালি ডালি হ'ব পাৰে। নাগামৰীয়াই বুকুৰ শোণিত দি সেই ইতিহাস বোলাই থৈ গৈছে। স্বজাতিৰ ওচৰত তেওঁলোক কিমান বেয়াভাৱে লাঞ্চিত, নিপীড়িত হৈছিল! কিন্তু কোনো কালেই তেওঁলোকক উন্নত শিৱ অৱনত মহ'ল একনাত্ৰা গুৰুৰ চৰণৰ বাহিৰে আন ক'তো! এই ইতিহাসৰ উপমা পৃথিৱীৰ বুৰঞ্জীত বিৰল। কিন্তু একেবাৰেই নোহোৱা নহয়। পছিমলৈ চকু ঘূৰাই চাওক। যি ইছনী জাতিৰে জগতক বাইবেলৰ আদিকাণ্ডৰ কবিতা আৰু বনোৱৰ পূৰ্বাৰ দিছিল, যি ইছনী জাতিয়ে জগতকপ্ৰেষ্ঠ সম্প্ৰতিশালী ব্যক্তি, প্ৰেষ্ঠ ননীয়া দান কৰিছিল, সেই ইছনীসকল অযবী হৈ, চৰম দুৰ্ভাগ্যব্ৰত হৈ, লাঞ্চিত-নিৰ্যাত্তিত হৈ দেশে দেশে ঘূৰিব লগীয়া হৈছিল। বেৰিননৰ ৰশ্মিশালৰ মাজতো তথাপি জানো

ইছনী কৰিয়ে গোৱা নাছিল: If I forget thee, O Jerusalem! let my right hand forget its cunning? শতিকাৰ পিছত শতিকা যোৱাৰ পিছত আজি ইছনীয়ে জেকজামে বিচাৰি পাইছে, আজি এঞ্জাইল প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে। এই ভাৱতৰ্ঘৰ বুকতে সেৱা পাঠ কেনেকৈ বিৰোধ আৰু নিপীড়নে পৰন ধাৰিক নামকপতীসকলক গুৰু আৰু ধৰ্ম্ম হকে তীক্ষ্ণ কিৰ্পানধাৰী মুঁজাক শিৱ জাতিত পৰিণত কৰিছিল। নাগামৰীয়াসকলো একে পৰাৰে পৰিক হৈ পৰা নাছিল জানো? নাহ-প্ৰগাৱ ৰাই হৰিন-নাম পাই ঈশ্বৰ-চিন্তা কৰা এই নিৰীহ মহাপুৰুষীয়াসকলে কিহৰ বোমত ৰাঙা-ৰাক হাতত ডুলি না'ৰ লগীয়াত পৰিছিল? কিন্তু কালৰ কি নিষ্ঠুৰ পৰিহাস। প্ৰৱল-প্ৰতাপী আৰোম স্বৰ্গদেওসকলৰ সাতধনপীয়া সিংহপীনা কঁপাই তোলা নাগামৰীয়াসকল শীনবীৰ্য হৈ পৰিল, আন কি কীৰ্ত্তন-ধৰ, মণিকট, ক'তো কৃষ্ণ দেৱতাৰ মূৰ্ত্তি এটিকে নৰখা নিৰহ-নিপানী এই মহাপুৰুষীয়াসকলক লগৰ মহাপুৰুষ নীয়াসকলেই নামা অপৰাধ দি কুটিল হাঁহি মাৰিব পৰা হ'ল। ইয়াকেই কয়, বশত পৰি ক'লীয়া হোৱা, তেল

নাটকীয় স্বপ্নবীয়া হোতা। এগৰাকী কানঙ্গহতিন মহাপুৰুষীয়াৰ লগত এই কথা আশোচনা কৰোঁতে সিহনে ক'লে, আৰম্ভ কালত ৰাজশ্ৰোত্র মহাপাপ বৃদ্ধি গয়া কৰা হৈছিল, সেইহে লগে মহাপুৰুষীয়াসকলেও অনিৰুদ্ধপন্থীসকলক হীন চকুৰে চাবলৈ বাধ্য হ'ল। কিন্তু 'ৰাত্ৰ-গ্ৰাম্যস্বপ্ন'ৰ কাহিনী, 'আদিচৰিত'ৰ কাহিনী আদি জান-পাত সোকা দিয়া কথা ৰচিলেহে হীন চকুৰ চাৰিফালে চোকা হৰনেকি? আৰু পান্ধী মহাৰজাৰ দিন, বি দিনত যখনেহে হৈছে পুণ্যস্বপ্ন, কৰ্মশাল হৈছে তাঁৰকেন্দ্ৰ। এইটি দুইভঙ্গীৰে চাই অনিৰুদ্ধ পন্থীসকলৰ মহত্ব বুজিব পৰা সময় বোধ হয় আৰু বাৰটকোৱে হৈছে।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আবৃত্তিগীতে প্ৰৱেশিকা পৰীক্ষাৰীসকলৰ পাঠ্য অসীমা গয়াৰ ৰাধানী এৰি প্ৰস্তুত কৰোঁতে উক্তৰ বাণীকাত কাকতি, উক্তৰ বিৰিক্কি-কুমাৰ কবিতা, আৰু আদি গোটৰাই উপাৰণী উভ্ৰিতামিক গুণাভিৰাৰ কবিতাৰ 'আগাম বুজাৰী'ৰ পৰা বৰাণ-বিদ্বেষৰ কথাখিনি বিদ্বেষৰ বুজাৰী নাম দি দুবুৱাই দিষ্ঠ। সেইটি পঢ়ি বিশ্ববিদ্যুত পণ্ডিত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কুলপতি শ্ৰীকৃষ্ণকান্ত গম্ভীৰে ডাঙৰীয়াই কৈছিল, সেই পাঠটি কবিতা গহিৰীৰ কাহিনীৰ দৰেই চিত্ৰাৰ্কাৰ্য। আনফালে সেই পাঠটি গহিৰীৰ দৰেই আৰ্হিত কৰা পঠিতো আনৰ মাজত গলাইছিল। ইয়াৰপৰা বুজিব পাৰি পান্ধী-আশোলন আৰু স্বাধীনতা-নাতেও আনৰ মনোৰম কৰকাল কৰি দিয়া নাই। এইটি কথা ঠিক যে মায়ামতীয়া গম্ভূপায়ৰ মাজত শিক্ষাৰ বিস্তাৰ ৰাঙ্কনীয়া-ডায়ে এতিয়াও হৈ উঠা নাই। নিজৰ প্ৰাণি জ্ঞানৰ কৰনে কাকতে-পত্নয় বৃত্তি আৰু শক্তিৰে লেখ, এনে লোক এতিয়াও সিলকৰ মাজত বিৰল। তথাপি দুই-এগৰাকী মায়ামতীয়া স্বাধিকাৰকৰ দুই-এটি লেখাই মায়ামতীয়াৰ হুকৰ কথা আমাক সোঁৱৰাই আছে। তত্পৰি অনিৰুদ্ধকৰে আৰু মায়ামতীয়া গোঁসাইসকলৰ বংশাৱলী পুৰিখনি ছপা হৈ গুৱাহাটী এটি অতি ৰাঙ্কনীয়া কাৰ্য হৈছে। কিন্তু আনুৰিন পাণ্ডিত্যৰ বৈজ্ঞানিক ভিত্তিত এনে বংশাৱলী সম্পাদিত হৈ গুৱাহাটীত আৰি বিচাৰো; কাৰণ তেনেভাৱেই সৰ্বশুদ্ধাৰ্হিত বুজাৰীয়ে বৰ্তমান জগতত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিব পাৰিব। ইয়াৰ উপৰি মহাপুৰুষ অনিৰুদ্ধকৰেৰেৰা আশ্ৰয় কৰি এই গম্ভূপায়ৰ কবি-

সকলৰ গীত-নাট আদি ছপা হৈ গুৱাহাটী অতি ৰাঙ্কনীয়া। কিন্তুদিন আগতে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ নিৰ্দেশত আৰি মহাপুৰুষ গুৰু দুজনৰ পিছৰ ভক্তিভুলক গীতৰ এৰিফ সাকলন প্ৰস্তুত কৰিছিলো। ১৯১৫ চনতে অসম চৰকাৰে সাকলনৰখনি ছপাই উলিয়াবলৈ লয়। তাৰ মাজতে অনিৰুদ্ধকৰেৰ গীতসমূহো গম্ভূপিত হৈছিল। কিন্তু আৰুি ওঁৱৰ হুকুৰে মহাশক্তিমানী অসম চৰকাৰেও নিজৰ ছপাশালৰ পৰাই পুৰিখন উলিয়াই দিব পৰা নাই। 'কাৰ্য্যক দুমিহাৰে, ইশি অত্যাগ কৰপাল।' পুৰিখনি কাম কৰা সময়ত দেখা পাইছিলো, বিদ্বেষী মহাপুৰুষক অনিৰুদ্ধকৰেৰ 'বে জাই, কমনে কৰ বিয়াৰ। প্ৰত্যও-বেগৰ ঠাঠ কৰি আসে, উমান নপৰা গাৰ।।' আদি কপক-গীত বিদ্বেষীৰ মাজত পৰম্পৰে বুজা সঙ্কেত-ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। এনেবোৰ কাৰণ পৰ খেৰিৰলৈ ধৰোঁ আৰু স্ববিধা হলে, কিমান মায়ামতীয়া কথা যে আমাৰ চকু আগত নপৰিবহি।

আৰুিও আনৰ মাজত 'মায়ামতী-বোৱামতী', 'মায়ামতীয়া-বোৱামতীয়া', 'বৰাণ', 'মটক' আদি শব্দই খেলি-বেলিৰ হ'ল কৰি আছে। এই আধাবোৰৰ ঐতিহাসিক, বৈজ্ঞানিক ব্যাখ্যা আৰি পাব লাগিব। চুৰাখকা খোৰাবজাৰ সমুহত অনিৰুদ্ধকৰে মায়ামৰ্প সৃষ্টি কৰি সংহাৰ কৰাবপৰা 'মায়ামতী' শব্দৰ হ'ল হ'ল আৰু 'এক নতহে মনে বাবে 'মটক' নাম হ'ল— এইবিলাক তৰ্কতীয়া ব্যাখ্যা। কিন্তু ঐতিহাসিক্যো ব্যাখ্যা আৰি পাব লাগিব। তথাখিনি পুৰণিমাটি সত্বেৰ উৎসৱানন্দ অধিকাৰ গোঁসাইয়ে উচ্চাৰ কৰা এছোৱা পত্ৰ তেনে ব্যাখ্যাৰ ইতি পোৱা যায়: 'উভয়ে ছাৰিৰ গৰীপত আছে বিৰ। ডাঙ সৰে বোৱা মাছ বন্ধে খৰিলন।।' সেই হুৱ কোলে তেল সৰ খৰিলন। এতেকেসে বোৱামতী বোৱামতী বচন।।' এই প্ৰচোৱাৰত 'মায়ামতী' নামকো তৰ্কতীয়া ব্যাখ্যাটি আছে; 'মায়াম-পাশ তকতত হোৱে নিৱাৰ। মায়ামৰ্প সৃষ্টি পূৰ্বৰ কৈলা নিৱাৰণ।।' এইভাবে চালে মায়ামতী, বোৱামতী আৰু মায়ামতীয়া বোৱামতীয়া দুইপ্ৰকাৰৰ আধাই এইধাৰ হ'ব পাৰে। কিন্তু বিপদ কালত উত্তৰেও গল ৰক্ষণকাৰ দৰে মাজতে 'বোৱামতীয়া' নামৰ কৰ্মৰ কথা হ'ল। তথাপি আৰি ডাকো, সেই কৰ্মৰত আমাৰ ন লাগি থাকিব নোপোৱা, আৰু 'বোৱামতীয়া'

বুলিলেগাৰিবুলি ভাবিবকো প্ৰয়োজন নেনেবো-য়েনেকো 'আউনীঅমীয়া', 'কবলাবনীয়া', 'কাঁৱৰনীয়া' বুলিলে বুৰ পাবলৈ একো নোহাৰে।' আনফালে, তথাখিনি হিতেশুৱৰ বৰককতা ডাঙৰীয়াই এবাৰ লিখিছিল যে 'বুজাৰী' আৰি ৰজাৰনীয়া কোনো কাকত-পুথিতে 'মায়ামতী' বা 'বোৱামতীয়া' নাম নাই, পড়িকৈ গি অন্তৰ। কিন্তু এই কথা ঠিক যেন নেনাগে, কাৰণ ১৭২৪ পৰৰ ৮ আৰম্ভ তাৰিখে কলমেগম্ভূপায় স্বৰ্গদেৱে ৰঙীয়া ফুকন, বৰকটীয়া বাঘেৰে শৰ্ম্মা আদিৰ হাতে কলিকতাৰ পৰ্বৰ-য়েনেলেনে বাহাদুৰলৈ লেখা বঙলা পত্ৰত দুটাইতে 'মায়ামতীয়া' শব্দ ('বোৱামতীয়া' ক'তে নাই চিহ্নিতকৰ) ব্যৱহৃত হৈছে। চিহ্নিতকৰ যি কাটা অনুবাদ দিল্লীৰ নেচেলন আৰ্হিতহত আছে, তাতেও বুজা ঠাইতে 'মায়ামতীয়া' শব্দই ব্যৱহৃত। গতিকে বুজিব পৰা যায়, এই শব্দটি ৰজাৰবতৰা অধৰনীয়া নাছিল।

'বৰাণ', 'মটক' লৈও কিছু খেলিমেলি লেখা পোৱা যায়। 'মায়াম শক্তিমান কেপ্টেইন বোৰা ভিত্তিত (ফেব্ৰুৱাৰী ১৭৯৪) 'Maran and Momaria' পুৰণ কৰা বোৱামতীয়া বুলি বৰাণ আৰু বোৱামতীয়া মনোক কৰি দেখুওৱা হৈছে। উনিৰাশ-শক্তিহাৰী বিশেষকৈ মায়ামতীয়াৰ কথা চিহ্নিত কৰে, মটককল হ'ল মায়াম বা মটক গুণ্ডতপোনতে বাস কৰা এটা জনজাতি (originally a rude tribe settled in a district called Moran or Rutuck) আৰু সৰ পতা ঠাইৰ নামৰপৰাই বোৱামতীয়া (Moamooriyas) আখ্যাটোহৈছে। সদিয়াৰ সৰ অধিকাৰত ধৰা এছ, পি, হাৰ্ণে ছাৰ্ভাৰে জেনিকছলৈ দিয়া চিহ্নিত পৰ্বৰ, বুলী দিহিঃ নৈৰ উত্তৰ পাৰৰ বৃষ্ণপুত্ৰ উপত্যকাত বস-বাস কৰা বোৱামতীয়াসকলে (Moamorahs) মাৰাৰ নাম মটক; মটকসকলৰ দুটা ভাগ; এভাগ হ'ল উজনি ডিফ্ৰ অক্ষৰ বৰাণসকল, যিসকলে আহোম-আগৰনৰ আগতে তালী বৰাণ ('Barai' Morans) নাম লৈ নিজৰ ৰজাৰ অধীন আছিল; আন ভাগ মটকৰ ৰাতি হ'ল হাৰ্ণে চোঁ নৈৰ পাৰত, এছলোক বোৱামতীয়া-সপুণ্য-ভুক্ত হ'লেও তেওঁলোকৰ ভিত্তিত

আহোম আৰু আন পুৰা লোকো আছে। জেনিকছে ডাৰম ছককাৰৰ মচিবনে দিয়া পত্ৰত (মেই ১৯৩৯) লিখিছিল, মটক গুণ্ড অসমৰ ৰাজ্যৰ এটি অংশ নাগোনা আৰু তাৰ মৰহ ভাগটি (মৰাৰাৰাত, টোৰাৰাত আদি) বাহোম-জা-ডাঙৰীয়াসকলৰ ৰাতিত বিভক্ত; মটকক বৰামনোপতি পুত্ৰকল চুটীয়া আৰু তেওঁলোকৰ কোনোজন বোৱামতীয়া গোঁসাইৰ আৰু কোনোজন বাসুদেৱ গোঁসাইৰ শিছ। ১৮৮১ চনৰ পিলৰন প্ৰতি-বেদনত কোৱা হৈছে, ন লিখি, বৃষ্ণপুত্ৰ আৰু মটকৰ পৰ্বতমাণৰ মাজৰ প্ৰশ্নৰপৰাই অৰ্থাৎ নুইচৰ দক্ষিণ পাৰৰ লৰীৰপুৰ জিলাৰ সমস্ত অংশই হ'ল মটক এলেকা; মটক শব্দটো বিন্দন ছাৰ্ভাৰ মতে শাটী ভাষাকপৰা আহিছে; এই শব্দটোৱে মটক প্ৰদেশৰ লোককে বুজাব লাগে, কিন্তু বৰ্তমানে সি বোৱামতীয়া গোঁসাইৰ (Matok Goshain) সেরককলকহে বুজায়; পিছৰ অৰ্থটিত মটককলৈ নিজকে 'পুৰণা ভকত' বুলি পৰিচয় দিয়ে। প্ৰতিবেদনখতে আৰু কোৱা হৈছে, 'বৰাণ' শব্দৰ অৰ্থ স্পষ্ট নহয়; আগতে মটক প্ৰদেশৰ উজনি ৰঙকে মনে বোলা হৈছিল আৰু এতিয়া (অৰ্থাৎ ১৮৮১ চনত) ডিফ্ৰপুৰ পূব আৰু উত্তৰৰ বিস্তৃত অনাৰাধি ভূমিৰঙকেই এই নাম জনা যায়। এই পিছৰ এলেকাতে নগাৰণ গোঁসাইসকলৰ ৰাতি, যাৰ সেরককলে মটক মায়াম বুলি নিজৰ পৰিচয় দিয়ে। এই বৰামনোপৰ ৰাতি পুৰ্বতে তাই কোঁৱৰ চুকাফাৰ সৰ্ঘৰ হৈছিল। প্ৰতিবেদনত ইয়াকো কোৱা হৈছে বিন্দনৰ মতে 'বা' শব্দটোৰ অৰ্থ হেনো হাৰিতনীয়া (inhabitants of the jungle), আৰু হেনো বাহোম ৰজাই বৰামনকল দিয়া পৰি লোৰা লৰৰ লগত এই অৰ্থ ভাগত নহয়। আনফালেই এই কথাত প্ৰত্যয় নহয়। অনেকজগুৰ মেৰকছিয়ে (১৮৮৪ চন) উল্লেখ কৰিছে পেগানিৰ মতে পছিয়ে আৰু উত্তৰে বৃষ্ণপুত্ৰ, দক্ষিণে বুলী দিহিঃ, আৰু পূবে দিহিঃ নৈৰপকা কুঞ্জ নগাৰীয়ে এভাগ লেখা টানিলে তাল মাজত যি তুৰুও পৰিব নোৱে মটক প্ৰদেশ; তাৰ কাৰি-পৰিমাণ হ'ব প্ৰায় ওঁৱৰ শ বৰ্গ মাইল। বৰাণ-সকলে সৌৰীনাৰ মিছৰ ৰাজ্যৰ অছলৈকে স্বাধীনতা ভোগ কৰিছিল, নাগোনা কেপ্টেইন ৱেলশ খৰা পৰাভূত হৈ ৰজাৰ ৰাতিয়া মাৰাৰ জৰে স্বীকাৰ কৰিছিল

(admitted in general terms the supremacy of Gowhaty Raja); অনেক কাছের আন আন পন্থা লোক (Assamese and Ahoms) মর্যাদা পক্ষত যোগ দিচ্ছিল; নামের আক্রমণের সমস্ত মস্তক বহুসোপানভিত্তিক নামক রাখা আন বনুগো-ই-লি কিস্ত সৈন্যের যোগান নধরবিছিল, আন বৃষ্টি-শ অধর লগ্নে লগ্নে সিংহাসনেতে তুলি করিছিল। বৃষ্টিতে চোখের-শলকর লোকোপন। বৃষ্টিশে পূরণ আবহুৎলোক নষ্টক রাখা আন বর্যন-মোহরানীয়াগর বরাজনৈতিক ইতিহাসে একভাবে ধ্বংসভায়ে পাৰ পানি। মণিকর বেরনে তেইই 'বনুগো-বিরেখ-বর' পুথিত মায়ানবীয়া সশূন্যাবর বনুগী পক্ষপাত-শূন্যভায়ে দাঙি ধরিতে আন মায়ানবীয়া বিস্ত্রোহর বহল বর্যনা দিছে 'অন মটক-সোবাক', এই শিতানর ভলত। মায়ানবীয়া গোমৌসিকলর বংশধরনীয়ে বেরানর বর্যনা প্রাধিকায় সমর্থন করে। আনকালে, বনুগীয়ায়ূর পৰা আনি বজ্জাববীয়া পক্ষর দৃষ্টিভঙ্গিপৰা কাচিনীৰ বিশেষ কলাই দেখা পাওঁ। মায়ানবীয়া বিদ্যুত অসমর পৃথকশন, আনর নিজর ভিতরতে ধবিয়াল। এই বিদ্যুত মণিকর নার্কত বেছনটলে তঙারী বককা, বাণী প্রবেশণী, কীতিভঙ্গ বরবককা, এই দেশত থাকিও ইয়াত জীপ নোযোরা বজ্জালী গোমৌসি আদি কেইটানান চনিভর অরতথন নোছোরা হ'লে আছোম বাছর আন মহাপূৰ্ণকীয়া ধৰ্ম উভায়ে দৌরর আনশক্তি বোর ধর গ্রান হ'বলে নাপালনহইতেন। মণিকরবেশেও শ্রিগিহে, প্রসঙ্গিহে, বাছেশূনসিহই বহুদেশেরা আনবী পথ নোরাটোক 'শেপ-বিরাজিত মুদ্র অঙ্গুর' বুজিছে।

মায়ানবীয়া গোমৌসিহে সেরকসকল পার্বেতে বিস্ত্রোহী হৈ উঠা নাছিল। বাবে বাবে পোরা প্রাণর আছাতেহে তেউলোকক তেনে করিছিল। সেই আছাতর বাবে অরশো সমস্ত বজ্জাবর দায়ী নাছিল, দুই একজন বেরান বা বাবেধাণিয়েহে বাবে বাবে সেইবোম ফটাইছিল। মায়ানবীয়া সমস্ত বিশেষায় আন মহভূই হ'ল উত্তর-পূব অঙ্গুরর মর্যাদা, তুটীয়া, কৈতৰ্তক আদি কবি মর্যাদাৰ প্রজান মাজত মহাপূৰ্ণকর বাণী প্রজান করাতো। তেনে কাৰ্যর উদ্যোগর মহাপূৰ্ণক গুণক দৃষ্টনায়ে নিজে কবি থৈ গৈছিল 'গরন', জোতি, ঘরন', 'মিবি, আসন, কড়াবী'র মাজত নামধর'র প্রসঙ্গ বিবরণ কবি। আনকালে, বরপাত বরগোহাঁই মঠীলৈকে মায়ানবীয়া গোমৌসি

শিমা হৈছিল—বাজর বৃজন এভাগ লোকর লগতে। এটা কথাই মায়ানবীয়াসকলক আনরপন পূৰ্বক করিছিল—গুণকর বাহিরে আন কি বজ্জাব আগতে মূব নোমৌগোকা-টিয়ে। এই নীতিহে হকেবে তেউলোকক প্রাণ দিবলৈও সম্বোধে নকরিছিল, তার এরাণ দিচ্ছিল প্রভাপসিহে বৃজা বজ্জাব বরপাত লাকু, বরগোহাঁই গুইসেনা সোনা, একজন সোণ-গু-কুন আন আন একজন বরান বিময়াই ভিত্তির সমানে পতা হেৎদানকো নপনি উচচ শিব স্থউচচ বাবি থোঁকা ঢেকুৰাই নিজব শিব বিসজন বিবলৈও ডরা নকরি।

চুবনমা তঙা বজ্জাব দিনত মায়ানবীয়া বহস্ত নিত্যানন্দবেরক চাওঙা; বরকবার ঝাঙাধাবীরে বধ করে। গোমৌসি নিজব অধন শিমা আন তুলি পাতি থোরা ধন-সোণ ইত্ৰধর'র কথা কৈ নিজে 'ভুবনোজা ঘবেবেহে মনান' বুলি কোরা কথা বেরখটলে তঙারী বরবাইই বজ্জাব কাণ ছুরালে; আন ইফালে বরব'চাত হোয়া সভার পিছত গোমৌসিহে ছুকুবি টা'বি কোবা লগাই বাহরবেই যোগাটি হ'ল আন এটি গুণর। এই বাবেই চাওঙাভে, গোমৌসিহে কাটি ছোরা ছোরা কবি কুঁজাবলিত দিখোব নুকুলে গরাই দিলে। এপরকা কী বৃত্তীয়ে গোমৌসি-নিপ্রাণ দেহাটি তুলি বাবিলে আন মায়ানবীয়া ভকত-সকলে তাকে বৃথাপাতত মানর উর্দারত মূহুভাই উর্দারত জুই লাগিল বুলি দাধ করিলে আন মকলে গোটি ধাই ককা বাবিলে, 'মামি, যোগ, মনি যোগ, গুণক যোগ তুলি যাওঁ' এই প্রতিজ্ঞা হ'ল সপথ শতিকাৰ ঠিক মাজগর। সি প্রাণে প্রাণে বাজি ব'ল, কিন্তু বাজ-বোমর ভায়ে শিমে একো কাহ নহ'ল। বিশেষকৈ ইয়াব পিছর জয়বজ্জাইহে স্বর্গদের উদার লোক আছিল; তেউ আন কি মায়ানবীয়া সমস্ত পন লোরাবো প্রস্তাবে করিছিল। পদাধর সিহে বজ্জাব দিনত গোমৌসি-বহস্ত-সকলক বহস্ত নির্দাতন করা হয়। বিশেষকৈ বজ্জাবন তঙারী বরবাই ভকত-বৈধবন ওপাত বর উপায়ত করিছিল। কাল-মাহেতিহ গোমৌসিহকলে এই সময়তে বহতে অসমান-অধন মূব পাতি ল'ব লগা হৈছিল। শেঠী আছোমর বজ্জা স্বরসিহেই পিছর দিনত খোদা খোদা মাহাজনাককর পুনঃসংস্থাপন করিলে, কিন্তু কানোবর লগরীয়া কথাত অসুখায়ে ব্রাহ্মণক শবন দিব নাগায় বুলি মহাপূৰ্ণকীয়া ধর্ম বনুগী লুটি পুরাই কাল-সংহতি

মহস্তকলক নটীশকি বের আন শান্তিপূরণক টিঙাখানা কুৎখান ভাটাচাঁক এই দেশেরে আনি 'শেপ-বিরাজিত মুদ্র অঙ্গুর' বোপন করে। এই সময়বেরনা কোনো কোনো সমস্ত শাস্ত প্রভার সোমান আন বালানুগ্রহপ্রার্থী সকলে সম্রাই বিগ্রহ পূজা মানি ল'লে। এই সময়ত এক মাধোম মায়ানবীয়া গোমৌসিকল খিবেহে ব'ল। গুণক-বাধেবর সময়র সমস্ত দবে সিসকলর সমস্ত মাধোম মাজি বিগ্রহ পূজা নাই।

বহস্তসিহে স্বর্গদের কুৎখান ভাটাচাঁক গুণক ন'লে; ল'লে তেউই দুর্বল পুত্র শ্রিগিহেই, যিছনে জ্যোতিষীয়া কথা শুনি এই ভাটাচাঁকর মঙ্গল্যতা চিনা তরীয়া নটর জীবনী কুলনটী কুর্ভীক ছত্র হস্তী দি 'বনককা' প্রবেশেশুৰী পাঠিয়ে। বরকবারই কাল-সিহে গোমৌসিকলক বাণীয়া সমস্ত বোকা বরগোহাঁই শূনি শালগ্রাম তেউলোকক সমস্ত বলেরে আবেপ করিলে আন অনেক মহাপূৰ্ণকীয়া গোমৌসিক দুর্গা-মুখিৰ আগত যাঁউ নোরাই পকপাতত বোশুণ, বজ্জতমন আন বলির গুচ্ছেহে বোকা টনালে। আনসকলে গহি-মজি থাকিল। কিন্তু মায়ানবীয়া চতুর্ভুজদের কাধেপ ই অসহনীয় হ'ল। তেউ বাণীর আগত মুকলিতারে সত্যভাম করার ফলত জেওক চাওঙার হাতলে দিগে দিচ্ছিল। ফলত কুৎখান পর্বতীয়া গোমৌসিহে হাক-বদন্ত নিত্যানন্দবের-নিধনর পুনৰ্ভাবন করা হ'ল। এই সময়তে ইয়ানক কন্যাতাপ বাজকভায়েহে হিন্দুধর্মর প্রাধুর্ভাব ইমান বেছি হ'বলে ধবিছিল যে দেগোহাঁই-বাইলু-মহনসকলে সনুকা-সমুদ্রিক আপক্তি তুলিবলৈ ধবিছিল।

প্রভাতসিহে আন বাজেশূনসিহেব দিনত বকতিয়ান গেছোকা গুণকক কীতিভঙ্গ বরককা বর প্রভাতী হৈ উঠে। তেউ নিজব গুণ শিলিগরাজীয়া কেঁদোনানন্দবের ওকে চিহ্নক গোমৌসিক গিগিবার সম্মান দি বজ্জাবচ'বাত বিতাপ দিলে। আন পানম-মরান পাওঁতে মায়ানবীয়ায় উত্তম হলেও শিলিগরাজীয়া বা দিহিঙীয়াবতে উত্তম বুলি তেউ শরাগত শত্ৰুধর হয়। ইফালে বরবককা আন তেউই পুত্রাই বাসশকলকো লুণ শোহত গুণক মাজি দি কিন্তু কবি তুলিছিল। শান্তে-সোতরয় মায়ানবীয়া মানসকলে বকতিয়ানক ধর'ে বুলিয়েই গধর হৈছিল। মইভুত গোমৌসিহে বজ্জাব লগত মস্তার থকা হেতুকে বগাই ভাব পানি গাগিনী ডেকা মহন্ত অধিক তেউ-

কোনো অকার্য করিবলৈ হাক দিলে; ক'লে, এটা কীতিভে চহ্নই কি করিব? 'শক মৈয়েহে সোজা সগরা, মরবে জামে ক'বাত সোজা সগর?' কি মস্তান্ত বাণী।

বাছেশূন সিহেব পিছত ভায়েক কাশনিবীয়া গোহাঁই লক্ষ্মীসিহে বজ্জা হৈয়ে ককায়েরক পুতেকহঁতর অক্ষত করিলে আন বাধেধাকী বাণীক বরককা দাবিলে নির্দান দিলে, বাণীসকলর বাটত দুর্ধ-দুর্ধ শাবি মায়ানবীয়া গোমৌসিহে মাহর ক'বর বাহিবি পাই কীতিভেই নানা অকথা গালে আন বজ্জাববরপনা গোমৌসিহে নির্দালি বুহাই দি নির্দালি অনা পাওঁনিক গুণকনাগক্তি করিলে। এইভুক্ত গোমৌসিহে সপূর্ণ ধৈর্য-চ্যুতি ঘটিল, কালম ইতিহাসেই লক্ষ্মীসিহেহক পাওঁত উঠেতেই নির্দালি দিবর বেনা আন গোমৌসিহকল মর্য-নবীয়াক শানীত বহিলে নির্দালি দিচ্ছিল আন লক্ষ্মীসিহেব গুণক বাসনশ গোমৌসিহে চ'আত মর্যনা দিয়া হৈ বজ্জাব লগত গোমৌসিহে বকা-বুন্দা লাগিছিল। পূর্বেত বহ'বাত বাণীয়াচ চাবিসজীয়াব পহিলা শাবী; চাবিসজীয়া 'মর্যাব' শিলু, সৰগভম্ব, ফুটীচাচরি বহিছিল সেই শাবীর মূর্দেই; আন পিছতে মায়াননা, শলগুবি, দিহি; আন চেঙেনাখাটি এপারী হৈ বহিছিল। এতিয়া মায়ানবাক এই সম্মানর পনা বহাই পেরোতা হ'ল।

এইধবে মায়ানবীয়া বনুগীয়া পাওঁটি অসমান-অধনধরে উপচি পবিল। আছাতর পিছত আনাত বাণী মায়ানবীয়াসকলর যৈর'র বাঙ্ক স্থলকি পবিল। মর্যণক চ্ছাৎসকলেও rude বা উগ্র আখা দিচ্ছিল। মাধোম ধর্মই তেউলোকক শাস্ত কবি থৈছিল। এতিয়া ধর্মিকার অইভুক্তদের ধর্ম বাকোন মুকলি কবি দিলে। 'মামি বাউ, মনি বাউ, গুণক গুণ তুলি যাওঁ' মজ্জ লৈ উজবীয়ায় মায়ানবীয়াসকল গাগিনী ডেকার তলে বিস্ত্রোহর অভিপ্রায়েহে ধরনক হইল। বুলা গোমৌসিহে মর্যণে ক'লে যে তেউলোক কোনো বজ্জা হ'বলে নন নেমেলে, 'ইহস্তবশীৰ তুত্বরঙ্গীয়াব নীতিহে তান একনা তৈ এই কাহ করবি।' প্রথম মায়ানবীয়া বিস্ত্রোহ বিফল হ'ল গোমৌসিহেব মজ উপবেশটর কাণ নিরিয়াব বাবে। সেই উত্তরা সময়ত কোনেইবা কার কথা মানে? অপর দিন নিঃসোনাচ'ত হৈ থাকি লক্ষ্মীসিহে পূবর বজ্জা হৈ শিউ-নীতি গ্রহণ নকরি মায়ানবীয়া বৃষ্টিগরোজা সমস্ত উত্তর কবি সপূৰ্ণকলে অইভুক্ত গোমৌসিক মাবে।

লক্ষ্মীসিংহই মন নকলিলে 'সকলোরে বুজিব পারিলে
 যে আহোমের কন্যাত্মা অচল-স্মারিত পর্বত নহয়, ই কাঠ-
 বাঁহেরে সজা মৈন তেঁতীতরে, বান-বাঘিয়ার সৌত-পানীয়ে
 সেই ডেঁটা খুয়াই উটরাই নিব পায়ে । বলাব মোহানবীয়া
 নিগ্রহত নতুন বুঢ়াগোহাঁই ঘনশ্যাম সর্গন আছিল
 আক তেহৌ বোল বনভাঙ কুয়াওঁ বুলি মোহানবীয়া-
 সুলক সপরিগ্রাহে বরাই আনি গিবিলাকব হতুয়াই খাল
 বনাই আপোনা-আপুনি পেয়া মোহাওঁইছিল । লক্ষ্মীসিংহ
 এই নিগ্রহ-পনিত উটর ভুঞার মতে এটি আয়ত্বাভী
 নীতি, কারণ বন্যসকলেও আহোম বহান সোমালর
 শিল্পিনী এই অশ পঠন করিছিল ।

মরে মলে মারিও বনাকব দমন করিব পবা নগ' ।
 তেওঁলোকে গোবীনাথসিংহর দিনত আকৌ বিদ্রোহী
 হে উট্রি বালাড্রিমকর শিঙরি-ধরতে কুই মিলে আক
 বজাৰ প্রাণে মারিব বিশেষ চেষ্টা করিলে । কিন্তু
 এইবারে তেওঁলোক হালিৰ আক' আন উ-ভাঙবীয়াসকল
 অমতততা ঘনশ্যাম বুঢ়াগোহাঁইর বাগ্মিত্তার ফলস্বরূপে
 বাছাত পুনর মায়ানবীয়া-বধ-নীতি । আশ্রয়
 হ'ল । দিনজয় মতর দ্বয়ানামসদেহর মতে এইবারত
 সাত লাখ লোকব নিয়ম করা গ'ল । মণিমাং দেবরানে
 লেখিছে, বন্যশ্যাম গোছত নুইতন পানীৰ মাজে দুর্গসংঘ
 হে বাব মোহাওঁ হৈছিল, এটা শিঙকিৰ পাণ্ডা করায়
 সমস্ত বাছার আধাৰিনি উজাৰ কবি দিয়া হৈছিল ।
 বনগোহাঁই আক বনবরগাই বনকৈ টানি ধরিলে
 ব অনিগ্রহেই বুঢ়াগোহাঁইর কানীয়া মন্য-বধ বন্ধ করিলে,
 কিন্তু কৈ'প'ন, 'বিহরাঁহর জাতিয়া বনকৌ গিলা' ।

গুণাভিমান বনভাই মায়ানবীয়ার তৃতীয়া বিদ্রোহ
 বর্ননা পাতিব মেনি কৈছে, 'গিবিলাক মানুহে গুণব
 বাণ্ডা ও কাঁরিক মাংগা ষ্ঠায়র আছা আক' কর্ব বুলি
 মানে, মোহানবীয়াগিলাক সি শ্রেণীৰ লোক । নিগ্রহেতে
 অনেক গুণবতন দও পাইওঁ তার প্রতি বড় ত্যা নকলিছিল ।
 বরুণ প্রিয়বর্ন মনয় তুলি মানিছিল । মোহানবীয়া-
 হত্যাৰ হুকুম বদ মোহাৰ পিছতে অলপ দিন দেশত
 শান্তিহে দেখা দিছিল । ইফালে ঘনশ্যামর পুত্রা মোহাওঁ
 তেওঁর বব বুদ্ধিমন্ত আক কীৰ্ত্তিবিপ্লব পূর্ণ পূর্ণানন্দ
 রাজমহী হ'ল । এওঁ অগাৰ নীতি গুণাই শ্রেণীসকলক,
 মান্যনা দও দিগলে ধরিলে । এইসময় প, কুঁহাৰ, বর্শা,
 কাঠব চাল, চুপ নগোরা বীচ-কাঠব তরোনা, চাওঁগে,

বেনুকাঁড় মেয়ে মি পালে লৈ দহ হেজাব মোহানবীয়া
 সৈন্য বনভেটি স্তম্ভ গুণত মোহাওঁই বাছবাণীলৈ মন
 সাছ বেঙেচ চালিলে । বজাৰ পক্ষ লোকব মন ভাগি
 ভাগত ব্রহ্ম হ'ল, সৈন্য ছিন্-ভিন্ হ'ল । সিহিঙীয়া
 গোমৌয়ে নিজ শিঙ-ভক্তকত সৈন্যক বুলি হুইলৈ আগ
 বাগিছিল, দেওগাই বাইনুসকলে বন্যকহতে মাগিছিল ।
 কিন্তু কাঠব চাল-নাৰকে বৃজ করা মোহানবীয়ার আগত
 পোনো নিটিকিল । বজা, মহী, সোনাগুনি-বামুৰ এবি
 ফালে । এই ভূতীয়াঘৰ বিদ্রোহ উক্তনি-মাননি বিয়পি
 পবিছিল । হাউহা তাঁতী নামে নামনি এজন লোকে
 কিছুদিন বাছাণীৰ শাসনর প্রধান হৈছিল । গোমৌই
 বংশর পীতাশ্বর মহাজনকো মাতি অনা হৈছিল ; কিন্তু
 শেষত ভনতসিংহ নামে মহন্তর সম্পর্কীয় লোক এজনক
 বজা করা হ'ল । ইফালে পনাই মোহা গোবীনাথসিংহই
 নগর'তে প্রোহভার দেখা পালে, আক 'আছাশো
 নগর'ই বোনা ধরাত তেওঁ গুণাভাণি মপেওঁ । এনেবি
 'বজা আক বাছাৰ ধবকাচুটি মোহাওঁর সমর' হেবেবি
 হেঙীৰ কৃষ্ণনাগাৰ কৌর মেও অসম্পূর্ণ দবর মনো
 বহীরাণী-বঙালী সৈন্য গোটাওঁ কাপকিল সখি করিলে ।
 কানকুপৰ প্রজাওঁ ত'ব বরফুকনর শাসনত বিদ্রুত হৈ
 আছিল । এই সকলোবোৰ বিপ্লুহর শেষ ফল হ'ল
 কেপ্টেইন রেশের তলে অসমলৈ বৃটিশ সৈন্য অধিন ।
 তাৎপা মোহানবীয়া বিদ্রোহ শাস্য কালিহে হয়, কিন্তু দেশ
 আভ্যন্তরীণ শান্তি আক শক্তি মোহাওঁর হ'ল । বজা আক
 বাছুবৃন্দসকলৰ ষাংকোয়ানি আক স্বাৰ্পবর্ততাই বাবে
 বাবে অঘাত যদি মায়ানবীয়া বৈষ্ণবসকলৰ হাতত তরো-
 নানভুনি দিছিল আক সেই তরোবলন অঘাতত দেশ
 শান্তি আক শক্তি এইদেবে বজহীন হৈ পবিল । সিফালে
 মায়ানবীয়া বিদ্রোহে দেবুগাই হৈ গ'ল অসমীয়া
 স্বদেশর স্বধর্ম আক স্বজান কারণে গুণ-প্রবন্ধনা কেনেটক
 ধৈর্য ধরক শিঙকিৰ নিজ মাজলৈ আছান কবি আনিব পায়ে ।

শিঙকিৰে গুণব কাণবে বন, বন, তন আৰ কবি
 মোগলর বিবসন্ধে থিয় দিছিল । মায়ানবীয়াসকল মি
 গুণব চনপত প্রাণ শোকাইছিল সেই গুণব হকে মবিলাই
 লয়া বাগিছিল । উট্টব স্ববেশ্রনাগ সৈন্য লেখিছে,
 'মোহাময়ীয়া বৈষ্ণব, কিন্তু জীবহতয়ায় বা মধ্যপাতে
 তাহাংদেব আনো অরুচি ছিল না ।' কিন্তু সেয়া তেওঁ-
 লোক'র স্বভাৱজাত বটি নাছিল যদিও তেওঁলোক

মাজত থকা ডোটি বৃষ্ণ গোমৌইর লোকসকল স্বাভাবিকতে
 উট্র । অসমীয়া বৈষ্ণবেও প্রাণধাৰণর উদ্দেশ্য নহ'লে
 জীৱহত্যা পাপ বুলি আক জীবহত্যা পাপা বুলি
 জানে । কিন্তু মায়ানবীয়া বন্যশ্যামর বাবে দারী তেওঁ-
 লোকে বুগাটে । উট্টব সৈন্যর ভাষাত তেতিয়া অসম
 বাছনীতিত বাংসান্যার চলিছিল-বনৌয়ে পূর্ববীক
 মিনিগিল । মোগল সেনা-সেনানীক ঘাটে ঘাটে পূর্বীক
 বুটো অসমর শৌর্য আক ত্রেকা তেতিয়া স্বাধীনমুখত
 পবিত হৈছিল । চমুগা বিষয়সকলর আনুগত্য বাট্টর
 প্রতি নইে স্বাধীনকুলে কোনো কৌশলব প্রতিহে হৈছিল ;
 কিন্তু তেওঁলোকব মাজতে লাগিছিল থোকা-কাথোকা ।
 মন্যতামোঘো কৌরব অরুচত কবি পাটত বজা
 বজাই বিহরাঁহর কটগা কইছিল । মোহনামালা,
 চাকসিংহ আক বড়মুস গোহাঁইসকল ইয়াৰ উদাহরণ ।
 কৌরব-বিষয়সকলর মাজব এনে বিভেদে প্রজা-সাধাৰণক
 মাথোনি বুগাত কবিছিল ; দেশপ্রেমর অনুগা অহতই
 হৈছিল । কাঠব বাঙা-বাংবে মায়ানবীয়াই বজকীয়
 সৈন্যক ধবই কপোতা ঘটনাত লাচিত বরফুকনে কি
 বুলিলেইতেন ? বঙালী গুণবপা শাছবর্ম গ্রহণ করা
 ফলত বজা-বিষয়সকলে বজকাৰ্যতকৈও অধিক সময়
 বচ্য কবিছিল পূজা পাতত । দুই-একবাটী আনে
 নিয়ম এই বিশেষ সতচেন-সন্দিহান হৈ পবিছিল ।
 লক্ষ্মীসিংহর কালব বন্যতা গোহাঁইয়ে কৈছিল, 'আমি
 আছামে ন'বা, আমাৰ বাসনা সেই সকলো ভাগত
 বনকৈ প্রবর্তিত আনি বেকোজী হৈ ।' প্রকৃততে মেন
 শঙ্কবদেবে অসমীয়া ননোবুলি লগত বাপ-খোঁরকে এই
 'ভাগত ব'ব' প্রবর্তন কবিছিল । পূর্ববীয়া গোমৌয়ে
 ময় দি অসমীয়া বৈষ্ণব কৌরব, ভাঙালীয়া, ব্রাহ্মণ
 মাজত খেনিফেরি সখি কবিছিল, মোহাওঁর লক্ষ্মীসিংহ
 দায় মবি তেওঁক বনাংগ চ'বাত ববীয়া মি বোমাণ
 কবিছিল । এই ভাওঁচাৰ্যব আক শিষ্য-প্রশিষ্য-ভবে মি
 ইয়াৰ ময় ময়, সি আঁপোনাৰ পূর্বব মি গুণ বনভ উকত,
 এইবোৰো মোহৌ, নোকে মোহৌ, বাছাভে মোহৌ, তাব
 সপ্তম পুৰুষ নরকত পবিলা, নিৰ'শী হ'ব, দেহাবে দগুওঁ
 হ'ব ।' লক্ষ্মীসিংহই নিজে অসমীয়া শাছ গোমৌইব ধর্ম
 লোভত আকৌ শাছব নাহেত দনানিৰন সখি হৈ শেষে
 বজগনৈতিক বৈষ্ণবক আক বিশ্ব কবি তুলিছিল ।
 মুঠতে বাছাৰ মতে আছিল নিয়ম যিগ, ত'তে পূজ-
 পানী, ত'তে উট্টব । লক্ষ্মীসিংহর দিনর কৌরব

বিদ্রোহে প্রমাণ কবে, আহোমসকলর নিজর বাছসিংহসনত
 আছা মোহাওঁ হৈ পবিছিল ।
 মায়ানবীয়া গোমৌইব বন-ঐশ্বর্য আক শিষ্যবলে
 ঘরতে মদ্য সিগলক বজায়াৰ লগেৰে পাজ কবি
 তুলিছিল । লামোচো কেতিয়াবা বজা হ'বলৈ মনমেলৈ ।
 ভগা বজাৰ দিনত নিত্যদামনয়, গাধাৰদমিহে আক
 বৈষ্ণব-মাংসনয়, লক্ষ্মীসিংহর দিনত অইভূজাংদেব বন্য
 পাগিনী ডেকা মহন্তর পূণ্যতনু সংঘাৰ করা হয় ।
 একশৰণীয়া গুজ মহন্তসকলর ওপত প্রমথেশ্বৰীয়ে চন
 বর্ন-বিমানশৰণী অত্যাচার আশংক্য কবে । কীৰ্ত্তিচন্দ্র
 বনবরগাই বাবে বাবে মায়ানবীয়া গোমৌই-ভক্তকত চুড়াং
 অপমান কবে । লক্ষ্মীসিংহ আক গোবীনাথসিংহ
 দিনত দুবাৰলৈ মন-শক্তি হোয়া জী-বালকনিশেবে
 মায়ানবীয়া-নিবন-শক্তি সংঘটিত হয় । এই সকলো-
 বোকেই কোনোজন অবিচেচক বজা আক কোনোজন
 বাছবিয়াৰ আয়ত্বাভী কর । মায়ানবীয়াসকল কেটৌ
 গোমৌ, জাত বা জনজাতিই নাহে । উট্টব ভুঞাই
 শূষ্টকৈ কৈছে যে মণাং, চুতীয়া, কছাৰী, বিহীয়া,
 আহোম, কৈৱত, বণিয়া, কাহাং, কলিতা, বাণুপ, সকলো
 বিধবে লোক সিগলকর মাজত আছিল । চনিত-পুণিত
 মাজে বকেই-মোভাভেটি বজা সময়ত আন সকলো
 মন্য শিষ্য মাংগা বাব নাৰ, মায়ানবী অকলে আঠ
 নাৰ ; আক বিদ্রোহর ফলস্বরূপে ময়বর্ন হৈলে
 মায়ানবীয়া প্রজাব ভিতবত আছিল জাঁজী গাওঁর ছকুবি
 বব শ্বাশুণ । এনেধাৰে নিশাং কাৰ্যাত বট্টইহে বাবে
 বাবে ক্ষতগ্ৰস্ত হৈছিল, এই ফকা গ'বলৈ পাবত
 ঐতিহাসিকব বোধ হয় প্রয়োজন আছিল না ।
 মায়ানবীয়া সম্প্রদায়র বজাংক বুবঙীয়ে আমাক
 মাথোনি এককৈ কথাই সকাঁয়াই দিয়ে : বাছনীতি
 বিঘত, ধর্ম বিঘতর বুজায়ুজি আক মহনশীলতা,
 গম্ভীৰ আক মহতী নহলে বাট্ট স্থিব হৈ থাকিব
 নোহোবে । এইটও লগতে আমি বুজিব লাগিব, ধর্ম
 বা সম্প্রদায়র ভিত্তিত বাট্ট চলিবলৈ যত করা উচিত নহয় ।
 আমি আছি উদার যুগত বাস কবিজে । এখন ধর্ম-
 নিবপেক বাট্ট আনি নাগবিছ । আমাক আমাৰ পবিত্র
 ধর্ম আচরণ বাবে স্বাধীনতা লাগে । কিন্তু তাব
 লগতে নায়ে দেশে সংঘতি আক নিরাপত্তা । মহাশ্বশু
 অবিবাহুদেব, অইভূজাংদেব আক গুণবসকলর বাণীয়ে
 আক জীৱনো আমাক যেন দেশে শৰণীয়া কবি হোৱে ।

মটক-মৰাণ-ৰাজ্যত

শ্ৰীৰামৰ দাস

[**শিখৰ পৰিচয় :** জন্ম-বৰ্ষ—১৯০৪ চন; বাগধান—বিহাৰি (দৰা; জিলা)। শ্ৰীপদ সত্বেৰ অলপীয়া শিক্ষাকেই আকীৰন কাণ্ডেৰে সেৱা কৰি লগে লগে অসমীয়া সাহিত্যত, বিশেষকৈ বুৰঞ্জীবিষয়ৰ অধ্যয়নত, মনোনিৱেশ কৰি আহিছে। তেওঁ দৰ্শিতাম কলিতাৰ প্ৰিয় ছাত্ৰ আছিল আৰু তেওঁৰ ইচ্ছা আৰু আগ্ৰহ অনুসৰিয়েই বুৰঞ্জী অধ্যয়নত হাত দিছিল। কলিতাৰ 'পদবিপ্লৱ'ৰ কিংকি আভাসে তলৰ আলোচনাত পোৱা যায়। নিৰুপক 'মটক বিহোৱা' শীৰ্ষক এনানি প্ৰবন্ধ তাহানি 'সাক্ষিনীয়া অসমীয়া'ত প্ৰকাশিত হৈছিল। অন্যান্য অসমীয়া কাৰুতে-পৰাও ইতিহাস মটক, মৰাণ, জয়ন্তী আদি বিষয়ৰ প্ৰচুৰ আলোচনা যোগে সময়ে প্ৰকাশিত হৈ আহিছে। এই প্ৰবন্ধটিও ইয়াৰেই অন্যতম নিদৰ্শন]

একটা গুৰি-গোষ্ঠীৰূপৰা বাঢ়ি যোৱা লোকসকলক একে ঠেঙ্গ বা বংশ বা গোত্ৰৰ বা বন্ধৰ বোলা হয়। ঠেঙ্গ বা বংশন গোষ্ঠী, বন্ধ বা কৈশ আদি গুণে যুগ যুগান্তৰ ব্যাপি স্থায়িত্ব লাভ কৰে। যিহেতু পুৰুষৰ মূল ধাতু উক্তৰ গুণ অৰু-কৰুৰ ভাবে থাকে আৰু এই উক্তই দেহীৰ দেহলৈ দাঢ়ি, গোক, নোম, চুলি, শিৰা,

ধৰনী, নাক, ধাঁত এই আঠ-বিধ মূল সম্পদৰ গুণ যোগায়। এই সম্পদবাহি অস্ত্ৰৰ বা প্ৰবন্ধ কৰ্মজ জন্মৰ পৰা আহি শৰীৰত সংযোগ হয়হি (১)। সেইকাৰণে হিন্দুৱে বংশক বটকৈ মানি চলে আৰু ক'ৰপৰালৈকে নিজ বংশক পৰ দেৱাৰি আপোনাত বুলিহেই চান। হিন্দুসকলৰ দৰে আসম তথা অহম* সকলেও বংশক প্ৰাধান্য আৰোপ কৰি আহিছে। সেই

হেতুক পুৰণি বুৰঞ্জী পুথিবোৰত কোন নামহ কোন-গোষ্ঠীৰ ইত্যাদি কথা উল্লেখ কৰা পোৱা যায়। গোষ্ঠীক জানি গুণক ধৰিব পৰা হয় আৰু গুণ বুজি গোষ্ঠীক নিৰ্ণয় কৰিব পৰা হয়। বুৰঞ্জী পুথিত কোন কোন গোষ্ঠীৰ লোক আছিল তাক লিপিবদ্ধ কৰি ৰখাৰ বাবে সমষ্টিত কাণ্ডবোৰৰ কাৰণবোৰ নিৰ্ণয় কৰাটোও সম্ভৱ হৈ আছে। গোষ্ঠী আৰু গুণৰ ব্ৰতগ্ৰোহত সৰহ বিষয়ে সমাজত এঘাৰ কথা গ্ৰচলিত আছে যে "তেজ ধুলে উটে মৰু ধুলে মুটে।"

পিতৃ-মাতৃৰ পৰা নিজক বৰ্দ্ধিত হোৱা সমাজখনৰপৰা আৰু নিজৰ অস্ত্ৰৰ বা দেশবাদীৰ পৰা বিৰোধ নীতি নিয়ম, দাম-দান্ধ, ধৰ্ম-শাস্ত্ৰ-কৃত, কৰণ-মৰণ, চলন-ক্ৰমণ, গীত-নাট, স্বৰ-সঞ্চালন, গাঁৱন-পিন্ধন আৰু 'আছিল-পাতিৰ ব্যৱস্থাকৈ ত্ৰান আদি গুণ নিজৰ ব্যৱহাৰলৈ আহি পৰম্পৰাগতৰে জীণ যায় তাকেই নিজৰ সংস্কৃতি বোলা হয়।

পৰম্পৰ ভিতৰত অতি আপোনতাৰ সূচী হোৱাকৈ নিতিৰ বোলা হয়। বিদ্য-নাক সছাৰ্হাৰিৰ ভিতৰত আৰু বৰম-কনোৱৰ ভিতৰেই নিতিবাহি বুলি যায়। এপুৰুষত যোৱা নিতিবাহি প্ৰায় সাত পুৰুষলৈ তথা সাতখন বেৰেলাই (সোমো—নাক, কীয়েক, নাতিনিনেক এই তিনি বেৰেলা হয়) বন্ধা কৰাটো হিন্দু সমাজৰ দৃষ্টৰ। অৱশ্যে গোষ্ঠী বা ঠেঙ্গে সিমান দীৰ্ঘনীয়াই নিতিবাহি বন্ধা কৰি চিনাও দেখা যায়। কিন্তু হিন্দু সমাজতকৈ নোৰু নিতিবাহি বন্ধা কৰি নচানাসকলক হিন্দু সমাজে "অবননী" বুলি কয়। বৰকৈয়াত দেখা যায়—নিতিবৰ ভিতৰৰ নিতিবাহি পুৰুষাণিত লগত আঘাতৰ পৰা নষ্ট পায়, তথা এক গোষ্ঠীৰ লগত অৰু এক গোষ্ঠীৰ সংঘৰ্ষ বাঢ়ি উঠিলে সেই দুই গোষ্ঠীৰ মাজত থকা নিতিবাহি ভাৰ একেৰাৰে নষ্ট নোপালেও শিথিল হৈ পৰে।

নিজৰ ধৰ-পুংহনী, বংশ-গোষ্ঠী আদিত যি সংস্কৃতি অতীজৰে পৰা চলি আহে সেই সংস্কৃতিৰ সস্বীয়া অৰ্পমুগ নাম পৰকেই জাত বা কুল বোলা হয়। জাত-কুল একে হলেও সংস্কৃতিৰ ব্যাপকতাৰ অৱস্থাটো "জাত" আৰু সূত্ৰাৰু অৱস্থাটো 'কুল' শব্দেৰে পৰিচিত হয়। অতীজৰে পৰা অসমত বিদ্যাজীভাৱে ধৰতি কৰি অহা লোকসকলৰ ভিতৰত ব্ৰাহ্মণ, মহন্ত, কায়ধ, কলিতা, কোঁচ, কেওঁঠ, মটক, চুতীয়া, আহম, কচাৰী, মিকিৰ, মিলি, উফলা আদি কুলৰাজ শব্দবোৰৰ সূচনীয়া সূচনীয়া আৰু তাকৰীয়া তাকৰীয়া সংস্কৃতিক কেন্দ্ৰ কৰি ব্যৱহৃত হৈ আহিছে। সেই তাকৰীয়া তাকৰীয়া সংস্কৃতিবোৰৰ ভিত্তিতই এগমতৰে এহাঁধাৰে একোটা একোটা সূচনীয়া জাত বুলিও নাম পাই আহিছিল। কিন্তু অতিৰ যুগত তেনে "জাত" নাম পাবৰ যোগ্যতা নাইকিয়া হৈছে। কাৰণ সেই সেই নামবাহী লোকসকলৰ সূচনীয়া সূচনীয়া সংস্কৃতিবোৰ সেইসকলৰ বৈশিষ্ট্য আৱশ্যক হোৱা সংস্কৃতিক বহুত কম হ'লৈ ধৰিলে। সংস্কৃতি আমাৰ ধৰ-পুংহনী, বংশ-পৰিচালনাৰিকাত সঘনী অসমৰ সংস্কৃতিৰেইহে বিৰাজমান হৈছে যেনে আনকি তেনো সীমা চেনাই পৈ সঘনী ভাৱতৰ সংস্কৃতিও প্ৰয়োজনতকৈও কম যেনে বোধ হ'লৈ ধৰিলে। এনে ক্ষেত্ৰত আমি নিজে ব্ৰাহ্মণ, মহন্ত, কলিতা, কোঁচ, কেওঁঠ, মটক, চুতীয়া, আহম আদি জাতৰ লোক বুলি পৰিচয় দিবলৈ যোৱা সম্ভৱ নহয়। যি যি ক্ষেত্ৰত অতীজৰ কাছিনী বৰ্ণোৰ আশংক্য হয় সেই সেই ক্ষেত্ৰত সেইবোৰক জাত বুলি উপায় নাই।

নোত পক বা পৰিমাণকে অধিককৈ নিতিবৰণীয়া বোলা হয়। সেইয়াই মাতৃবংশৰপৰা শোণিত, সেন, পুঠীয়া, বকুং গুডামণ, কুসৰ, মাতি, এই সাত সম্পদ লাভ কৰে। মাতৃবংশৰ এই সম্পদবোৰ সাত বেৰেলাতকৈ (পুৰুষ গোষ্ঠীৰ দৰে) অধিককাল স্থায়ী হৈ মথকাৰ কাৰণেই সম্ভৱতঃ হিন্দুসমাজে মাতৃবৰীয়া নিতিবাহিক সাত বেৰেলাৰ পাচত নামকৈ গুণক আৰোপ নকৰা হয়। হিন্দু সমাজত ভুক্তলোক হৈও এনেবোৰ নীতি নিয়ম বিচাৰ বাধি, থগাভাৰে নানা ক্ষেত্ৰত মাতৃগোষ্ঠী অসম্ভৱ হয়। তাৰ ফলত মাতৃৰ শাওঁপাতত যে যেন পৰি ৰূপাত পৰে।

অতি পুৰণি কালৰ পৰা হিন্দুৰ কৃত্ৰিয় বৰাসকলে কামৰূপ ৰাজ্যত ৰাজত্ব কৰি অহাৰ উপৰিও এই ৰাজ্যৰ পুৰ আৰু দক্ষিণে থকা বৰ্ণী, মালৈ, নাগৈ, শামি আদি

(১) পৰমহংসে প্ৰামংস্থানী নিগমানন্দ সৰস্বতী প্ৰণীত 'জ্ঞানীগুণ' ২০০ পৃঃ
*চতুৰ্কাৰ দল আসম ধল (সমবলহীন) অকলৰ পৰা অহাৰ বাবে সমবলুৱা (সমবলুৱা) লোকসকলেই সেইসকলক "আসম" বুলিছিল। কিন্তু চতুৰ্কাৰ দলৰ লোকে আৰু ধনুৱা কোনো কোনো কোনো লোকেও "স" আধৰক "হ" বুলিহে উচ্চাৰণ কৰাৰ বাবে "আসম"ৰ ঠাইত আহৰ হয় আৰু সেই "আহম" শব্দই অপভ্ৰংশ হৈ "আহোম" হয়। ইকথা সেইসকলে ধনুৱাসকলক নিজক "সেও মানুহ" বুলি আত্মা-ভৱান বাৰু তাকে শিশুশাস কৰি ধলগিৰিসকলে "আসম" তেওঁলোকৰ সন্মান কেওঁ নাই) বুলিবলৈ লয়। পাচত কোনো কোনোৱে "স" আধৰক "হ" বুলি উচ্চাৰণ কৰা বাবে "আহম" শব্দ আৰু পাচতহে "আহোম" হয়হি।
আসম প্ৰেণীয়েলোকে শাসন কৰা বাবে কামৰূপ ৰাজ্যৰ নাম আসম বা অসম হ'ল। যি শ্ৰেণীলোকৰ নামক প্ৰায়ে কৰি আসমৰ দেশখন আসম বা আসাম বা অসম আদি নাম পালে সেই শ্ৰেণী লোকৰ নাম "আহোম" হোৱাৰ বাবদ বৰ কৈয়াত বুৰঞ্জীৰ কথা আৰু তাৰ অৰ্ধাৰ্ধ নিৰূপণ কৰাত বেলেগলৈ মৰ্য্যটক নোথাকে, বেলে "আহোম", "আহোম সেনাপতি" ইত্যাদি।

বেশবোঝা কোনো কোনো সমাজ সেইসকলর অধীন আছিল আৰু সেইসকলক বিশিষ্টগণৰ ভাৰতৰ পূৰ্ণাঙ্গত উদ্ধৃতিশেই গৈ মেক: নদীৰ বোহাৰী পৰ্যায়স্থতে যুগু কৰাৰ ফলতেই সেই ঠাইলৈকে সেইসকলৰ ধৰ্ম-সংস্কৃতিও সিঁচবিত ভাৰে প্ৰবৰ্ত্তিত হৈছিল। (২)

‘মটক’ শব্দটো ‘চিহ্ন’ ভাষাৰ শব্দ। ‘ম’ আৰুবে পৰিভ্ৰমণ কৰা কুলবান্ধুৰ বুজায়, আৰু মটক টক্ অৰ্থে বোঝা, পৰীক্ষিত। বেলেগ বেলেগ বুৰঞ্জীৰ পুথিত নৰা, ম্ৰান, নৰাণ, নিৰা: আদি জাতি বা কুলবান্ধুৰ শব্দ পোৱা যায়; এইবোৰে সেই একেধৰী মটক নামসহতে ব্যৱহৃত হৈ অহা শব্দ। ‘সোপালৰ পাদদেশৰ পৰা আৰু ঠায়ে ঠায়ে ছেদেশি ছেদেশি হৈ পৰাত ঠাই অনুযায়ী নামভেদে সননি হ’ল।’ (৩) তুঙ্গৰ মুখাচাৰী আৰু চিত্ৰভায়েৰ বন্ধনে আদিৰ মতে নৰাণ-মটকসকল অতীততে সোপালৰ পশ্চপতি নাথ মণিৰ ৩৮ৰ পৰা অহা। ‘নৰাণ-মটক’ দুটা মৌগিক শব্দ হলেও অৰ্থ একেটা।* এনেধৰণৰ কথা ১৯১১ চনত ১ আগষ্টৰ ‘বাতনি’ নামৰ কাগজত নাপুন স্কটিয় সন্নিভি গুৰি ধৰোতা সোপালৰ মুখাচাৰীয়েও কৈছিল। এই মটক বা নৰাণ বা নৰা: বা নৰখি সকলৰ চিৰি-চেহেৰা সোপালৰ পাদদেশৰ ত্ৰিভুত-পুৰ্ণীয়া আদি জিলা অঞ্চলত বাস কৰা নৰখি জাতি আৰু তাৰ পিচিমৰ নৰা, ন

বুজান আদি অঞ্চলত বসতি কৰা স্কটিয় জাতি নগত নিল। (৪) ‘মটক বজ্জীয়া নহয়।’ এই আধাৰে বুৰঞ্জীবিদ শ্ৰীমুত বেপুধৰ শৰ্মাৰদেবেই বাণী। পাৰ পঠন, মুখৰ অৰ্জী, মিথি মাত-কথা আদিৰেও মটকক মগোলীয় গুৰিপোণ্ডীয় বুলি পৰিচয় দিয়াৰে আৰু তাক বুৰঞ্জীবিদ শ্ৰীমুত বেপুধৰ শৰ্মা দেৱ আৰু বনৌৱীয়েও স্বীকাৰ কৰি আহিছে। লামা, ডেল্টন, হড্গু আদি মুখ্যবিদ সকলে একেধাৰীকৈ চাই মটক-নৰাণক মগোলীয়-গৌৰীভুক্ত কৰিলেও এইসকলৰ দাৰ্শিক-গোন্ধ-মুগুত্বে, নুৰ চুলিয়া, গৌটিসমীয়া শৰীৰে, অ-নিচি আৰু অ-চুপোটা নাকে, অলপ শীৰলীয়া চকুৰে, মাহসিকতা স্বভাৱে আৰু তেনে তেনে বহু লক্ষণে স্বীকাৰ কৰে। বহুদিন ওচৰা-উচৰিকৈ বসতি কৰাৰ বাবে নামুহৰ নাচ-পান আদি খেল-বেমালিগোৰ একে হৈ পৰিলেও পুণ্যনামস্বত্বে পোৱা আত্ম গুণবোৰ একত পৰিণত নহৈ তিনুতৰ চিনাকি দিয়েই থাকে। সন্নিভিত কাৰণত কোনো কোনো লোকক কেৱলত সামান্য একো ফেৰা সামসলনি হোৱা অৱশ্যে সংকল কুল নৰাণতে কলভাৰে দেখিবলৈ পোৱা যায়।

ওপৰত কৈ অহা নাম উপবিহও ঠায়ে ঠায়ে ছেদেশি ছেদেশি হৈ পৰা মটকক ঠাই অনুযায়ী, ধৰ্ম অনুযায়ী আৰু কেবাটাও নাম পাই আহিছে যেনে, মতেক, চুটী, মোৰামৰীয়া, মায়ামৰীয়া, পুৰণি ভক্তত, নহাৰাৰী ইত্যাদি।*

(২) Sir Edward Gait's 'A History of Assam' P. 9

(৩) ১৯১৬ চনৰ মৰ্দে অসম মটক-নিৰ্মলীয়া সভাপতি বুৰঞ্জীবিদ শ্ৰীমুত বেপুধৰ শৰ্মাৰদেৱৰ অভিভাষণ ১ পৃঃ

(৪) Harendra Narayan Choudhuri's 'The Cooch Behar State.'

*মট, বাধ, মোট, বনৌৱীয়া বোনা ম'হ আদি থকা ঠাইক ‘চোঃ’ বোলা হয়। তাত বাবে হাৰিতলীয়া অঞ্চলত তাকৰীয়া তাকৰীয়া দলত পুপ পাতি নামুহ বাস কৰা ঠাইকো ‘চোঃ’ বোলা হয় আৰু তেনে চোঃত থকা লোকসকলক ‘চুটী’ বোলা হয়। ইয়াৰ উপবিহও অৰন্যত হাতী, শৰ, বাধ আদি বৰিবলৈ বাপ লৈ থকা নামুহকো ‘চুটী’ বোলা হয়। কোঁচ-আসমৰ মুছত উত্তৰপৰীয়া ভূঞাসকলে কোঁচৰ পদ অৱলম্ব কৰিছিল। পাছে কোঁচৰ হাতৰ পৰা অৰন্যহতি পাই অসমৰাজ চুখাংফাই ‘সনাল পোহাঁই’ পদ সৃষ্টি কৰি উত্তৰপৰীয়া ভূঞাবাজ আত্মৰপলৈ নিয়াৰ ব্যৱস্থা লয়। তেতিয়া ভূঞা ৰাজ্যত বসতি কৰা মটকসকল সনাল পোহাঁইৰ আত্মৰপলৈ শৰা বৰি হাৰিতলীয়া অঞ্চলবোৰত ধনৰত্ব তাৰে থাকিবলৈ লয়। তাৰ পাচৰ কালত যেতিয়া ‘চিহ্ন’ আগমৰাজ আৰু মটকৰ ৰাজত সংঘৰ্ষ বাজে তেতিয়া ৰাজকীয় লৈ মটকসকলৰ প্ৰতি ‘চুটী’, ‘হাতীচুটী’, ‘ৰাৰিতালী নৰাণ’ ‘গাৰীগোৱা নৰাণ’ আদি শব্দ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ লয়। আৰু ই থাকে (মটকসকলে) আগমসকলক ‘মুন্স’ (ধূৰলী) বুলি কবলৈ লৈছিল। তেতিয়াৰে পৰা মটকে ‘চুটী’, ‘হাতীচুটী,’ আদি নাম পায়।

কালৰ উত্থান-পতনৰ পতিত মটকে বহু নাম পাই আহিলেও বুৰঞ্জীবিদ শ্ৰীমুত বেপুধৰ শৰ্মাৰদেৱৰ বাণী ‘মটকসকল অতি পুৰণি: শ্ৰীকৃষ্ণই কাম্বুজীয়া হুন্দৰীক বিহাৰ কৰাৰা সম্বৰে বা আৰণ।’

নৰাপুৰুষীয়া মায়ামৰা বৰ্ণগাহাপক গুৰু অনিৰুদ্ধ-সোপালৰ পূৰ্বপুত্ৰৰ নৰুবাৰ কুলবান্ধীৰ কেঁৱৰ বাৰেৰ সোপালবাজ হৰিবৰন কৰ্মি হাত আছিল। তেওঁ ৰাজা বিজ্ঞানৰ ৰূপে সোপালৰ পৰা কাঙ্ক্ষণলৈ যাবলৈ অহি সোমাবত বসতি স্থাপন কৰিছিলহি (৫)। ৰাজস্বাত্ৰ বাৰেৰ সোমাবলৈ অহি তেওঁৰই যে লক্ষ্মীপুতৰ নগৰ পাতিছিল—এনেভাৱে বুৰঞ্জী পুথিত এতিয়াইলৈকে পোৱা হোৱা নাহি বৰিও বহুভূঞাসকলে লক্ষ্মীপুতৰ ৰাজধানী পাতি ৰাজ্য চলাইছিল। বহুভূঞা সকল বাৰেবাৰ বংশজ

আছিল (৬)। এই গোণ্ডীয় ভূঞা (বহুভূঞা) সকলৰ ৰাজ্য, পূৰে সোৱণশিৰি নৈৰ পৰা পশ্চিমে সত্ৰৰ বনশীলৈকে আছিল (৭)। দক্ষিণ পাৰে কলিয়াৰ পৰ্যায় ‘চিহ্ন’—আসম ৰাজ্য বিস্তাৰ হ’লেও উত্তৰ পাৰে বহুভূঞা ৰাজ্যৰ কিছুংশ চুটীয়া ৰজাই নিজ দৰকলৈ নিলে। চুটীয়া ৰজা ভীয়ক বংশীৰ আছিল। ভীয়ক ৰাজবংশ সোৱণশিৰি নৈৰ গুৰি সোণিৰিৰি পৰ্বতৰে নীৰংগৰ নামৰ এখন লোকনগৰ পুৰে সৌৱণ্যৰাজ্য সাহসী আৰু বুদ্ধিমান লোক আছিল। তেওঁৰেই চুটীয়া ৰাজ্যৰ প্ৰথম প্ৰতিষ্ঠাতা। তেওঁ পৰ্বতীয়া কোনো কোনো আভিক পৰাভ কৰাৰ উপৰিও হৈমালয় ৰাজ্য এজনকো পৰাভ কৰি ১২২৩ খৃঃ ত বহুপুতৰ (শনিদায়) ৰাজধানী পাতি ৰাজস্বত্ৰপাল নাম লয় (৮)।

সভাচাত ‘মহাযাণী’ শব্দই মটক বোঝায়। কিন্তু বিপকৰ মুজাকসকল প্ৰচল হলেও তাইলৈ লক্ষণ নকৰি বেদি লৈ সেইসকলৰ মাজত আতঙ্কৰ সৃষ্টি কৰিব পৰিছিল কাৰণেই সম্ভৱত: মটককো বিপকলৈ ‘মহাযাণী’ বুলিছিল। মটকৰ প্ৰতি ‘মহাযাণী’ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰা পোৱা যায় ‘An Account of Assam’ত। আকৌ কোনো এখন বুৰঞ্জী পুথিত মটক-নৰাণক ‘ম্ৰান’ নাম দিয়া হৈছে। এনে শব্দবোৰ অসম ৰাজকীয় পক্ষই শেষ কালছোৱাত মটকক ষাণ, তামিছিয়া আৰু নৰাণা তাৰ লৈ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ লৈছিল। ‘মটক’ এই নাম ৰজা প্ৰভাসিংহইহে সাহসিকতাৰ পৰিচয় পাই দিয়া নাম; এনে অৰ্থেৰে শ্ৰীশ্ৰীঅনিৰুদ্ধদেৱে চৰিত্ৰ পুথিত বৰ্ণোৱা আছে। কিন্তু ই বৰ্ণাধৰুজ নহয়। শ্ৰীকৃষ্ণ বিষ্ণু অৱতাৰী পৰম পুৰুষ (পৰমেশ্বৰ) বুলি যাত। কৃষ্ণ বা বিষ্ণু-বেইহে একান্ত ভক্ত (সেৱক)—এনে ভাৱাৰৰ ভিত্তৰেই সোৱামৰীয়া মটকসকলে নিজক ‘পুৰণি ভক্ত’ বুলি পৰিচয় দিয়ে। ‘সোৱামৰা’ শব্দটো আহোম ভাষাৰ শব্দ বুলি চম্ৰাৰাজ অভিধানৰ ১৪ সূচকত বৰ্ণোৱা আছে। এই শব্দৰ অৰ্থ হাতেৰে চৰকৰ বিধিৰি গাঁঠি গুচুৱা বুলি বৰ্ণাইছে। গুৰু অনিৰুদ্ধদেৱ-পত্নীয়া গুৰুসকল স্বৰ্ণৰ পালনত অতি তপস্বী। সেই সৰে ভিতৰে কেহোবাৰাণীও ৰাক্ষাসিক পুৰুষ আছিল। তেনে প্ৰাণ পোৱা ভিত্তিতে সম্ভৱত: সেই গুৰুসকলে বাধ কৰা ধৰ্মক ‘সোৱামৰা ধৰ্ম’ বুলিছিল। সোৱামৰা বৰ্ণ গ্ৰহণ কৰা লোকসকলক ‘সোৱামৰা’ বোলা হয়। বিস্কল মটকে সোৱামৰা ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰি আহিছে সেইসকলক ‘সোৱামৰীয়া মটক’ বোলা হয়। সোৱামৰা ধৰ্ম গ্ৰহণ নকৰা মটকসকলে আজিকালি নিজক ‘মটক’ বুলি পৰিচয় দিয়ে, অগ্যান্য কুলৰ লোক বুলিয়ে পৰিচয় দিয়ে। অতীতৰে পৰা জনাজাত হৈ অহা মটকৰ কেইটামান গোণ্ডীয় নাম আছে। সেই সেই গোণ্ডীয় বুলি পৰিচয় দিয়ে সেইসকলক মটক-গোণ্ডীয় লোক বুলি জননি পৰা যায়। ‘নৰাধৰা’ নামৰ অৰ্থ ‘ভেলভাৰ নাম কৰা’। মায়ামৰা (সোৱামৰা) ধৰ্মৰ নীতিও ভেদ-বিহীন হে। ‘চনৰা চটিলখোৱা’ (সংশয়ভেদছৰকৰ, ভেজখোৱা) সেই মায়ামৰা ধৰ্মৰ ভেদ-বিহীনতাৰ সম্পূৰ্ণ সাক্ষ্য দি আছে।

- (৫) শ্ৰীশ্ৰীঅনিৰুদ্ধদেৱৰ চৰিত্ৰ ৬ পৃঃ
- (৬) শ্ৰীশ্ৰীঅনিৰুদ্ধদেৱৰ চৰিত্ৰ ৭ পৃঃ
- (৭) চুটীয়া, ভূঞা আৰু মটক ৰাজ্য ৪৩ পৃঃ
- (৮) শনিদায় বৰাৰ অসম বুৰঞ্জীমূলক মানচিত্ৰ ৭ পৃঃ

বিষ্ণু অরতানী বুলি পরিগণিত হোৱা শ্ৰীকৃষ্ণই ত্ৰীমূৰ্ত্তি পুৰিত। লক্ষ্মীস্বৰূপা কৰ্ণাশী দেৱীক বিৰাধ কৰাইছিল। অসত: সেই সূত্ৰ ধৰিয়েই ক্ষত্ৰিয়ৰাজ ত্ৰীমূৰ্ত্তি বিষ্ণু ভক্তক আছিল বুলি কৰ পোৱা যায়। আৰ্জিকালি অসম বা অসমৰ বাহিৰতে সিচৰিত হৈ থকা চুত্ৰীয়াসকল অতীতত চুত্ৰীয়া ৰাজ্যেই লোক আছিল। চুত্ৰীয়াসকল অৰিক তাপেই বৈষ্ণৱপন্থী লোক। দেউতাসকলেও নিম্নক চুত্ৰীয়া জাতীয় লোক বুলি কয়। সেইসকল কিন্তু কেইবাটাও গোণানীৰ পূজক আৰু অতীতত আনসকল চুত্ৰীয়াৰো সিৰিলাক পূজাৰী আছিল বুলি কয়। কিন্তু চুত্ৰীয়াই সেইটো মানি নলয়। গুৰুৰ গুৰুৰ অস্বীকাৰ কৰা গিনুগাৰী এখন ব্ৰহ্ম খাৰিক পাবে; কিন্তু এটা শ্ৰেণী হিচাপে অসম চুত্ৰীয়া গ্ৰেণী নহয়।

সৈৱিক আৰ্হাৰো দেউতী চুত্ৰীয়া আৰু আন চুত্ৰীয়াৰ ভিতৰত ভিত্তো দৰ্শায়। চুত্ৰীয়াৰ ভিতৰত মটক, আনম (আহম), ৰানুপ আদি অন্যান্য লোক আছে। সেইসকলে নিজক "মটক চুত্ৰীয়া", "আহম চুত্ৰীয়া", "ৰানুপ চুত্ৰীয়া" আদি নামে পৰিচয় দিয়ে। এই চুত্ৰীয়াসকলে তিনু তিনু জাতিৰ নামে নিজ নামত মানিব নোৱা উতিহাসিক কাৰণ মাথোন এটাহে আৰু সেইটো হৈছে স্বানৰ বৈশিষ্ট্য। স্বৰ্গীয় আনন্দআপৰ-ৰাজ্যতৰে আলোচনী 'বাঁহী'ত বৰ্ণিত হোৱা মতে স্বৰ্গীসকলৰ কাৰ্যত বসতি কৰা সকলক চুত্ৰীয়া বোলা হৈছিল। আৰু সেই স্বৰ্গীসকলৰ কাৰ্যত মটকো আছিল, ৰানুপো আছিল, দেউতীও আছিল, আহমো আছিল; ইত্যাদি। এই বচন লগত বুৰঞ্জীবিষ্ণু শ্ৰীমুত সেনুপৰ পৰ্শ্বাৱেৰে আৰিও এক। স্বৰ্গীসকলক লক্ষ্মীপুৰ বহুসমূহত অৱস্থিত। সেইম এতিয়া সৰু যদিও একান্তত বোলে ডাঙৰ হৈ আছিল।

অতীতত ভূঞাসকলে উফলা পৰ্জনত কাৰ্যলৈকে মুক্তকৰ উত্তৰ পাৰতে মুক্ত পোৱাৰপৰিষ্টে উপকৰণ সত্ত্ৰ পৰিচয়ৰ বৰনৱীলৈকে শাসন কৰোতে গুৰুত গুৰুত কৈ অহা চুত্ৰীয়াৰাজ বৰভূঞাপালে জয়কৰা ভৈয়ামৰ ৰাজ্যখন নিশ্চয় বৰভূঞা ৰংশজ লোকেই আছিল। এই বৰভূঞাসকল যুৱশীলয় কেঁৱৰ বাসকৰ ৰংশজ আছিল কিন্তু শ্ৰীমতীঅনিনন্দমতৰে চৰিত্ৰ পুথিৰ সহায়ত আগতে কৈ অহা হৈছে। বিষ্ণুঅৱতানী শ্ৰীকৃষ্ণ গোমত্ৰী

নামকৰ ৰংশজ বৰভূঞাসকল প্ৰধানঅৱশ্যে পৰা যে বৈষ্ণৱ আছিল তোক অনীক "নাৰদেৱ"এ লিখা "আদি চৰিত" ভেদ এখন নন্দৰূৰা পুথিৰ কথা পৰা অস্বীকৃত হ'ব নোৱাৰে। "আদিচৰিত"ৰ লিখক যে নহাপুৰুষ নাৰদেৱে নহয়, তাক আৰ্হিতাবনী বৈষ্ণৱকৰা-সেৱেও "নহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰীনাৰদেৱে"ত বৰ্ণাই হৈ গৈছে। পুথিৰাত হেইজন মিমা লুপ্ত অৰ্ণাইছে যে পিতৃবনী কৃষ্ণবোদী ৰজা আনিমতৰ বৃত্তাৰ পিতৃ—পিতাপুত্ৰ দুই মত্ৰী অগত বৈদা।

মত্ৰী ছত্ৰা দুইজনম প্ৰজাক পালিলা ॥
অৰাছ দেখক মত্ৰী হোৱা পালিলেক ।
সিকাৰেণভূঞা বোলে তাক সৰ্বলোকক ॥ (৬১পূঃ)
নিম্নতম খাপৰ এনেবোৰ লিখনী যে মত্ৰীপুৰুষ নাৰদেৱে নামত জাল তাক ন দি কৰ পৰা যায়। এখনি জালে তৰ অনিন্দকক গুৰু শঙ্কৰদেৱৰ শিষ্য লাঞ্ছিত "বাতু তাম্ৰকবি" বা "কৰপলক" নামৰ পান্ডিত্য তাৰি পৰা গুৰু অনিন্দকই (নহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱতকৈ নহাপুৰুষ অনিন্দকদেৱে বসন্ত ১০৪ বছৰ সৰ) চুৰি কৰি আনিছিল বুলি বৰ্ণাইছে আৰু বাঞ্ছিত কৰ লাভ কৰিব পৰা সেই কৰপলকখন হেনো অকলতৰ মত্ৰী হেনোহাৰ জীৱনী শান্তছত্ৰীয়া লক্ষ্মীয়ে সৌৰজগতত সীমাহীন তাপ আৰু পোহৰ বিৰিণৰ কৰ জ্যোতিষ্ক সূৰ্যৰ পৰা পাইছিল। লক্ষ্মীয়ে হেনো পুৰাতনিক আৰাধনা কৰোতে দেৱী সত্ৰই হৈ লক্ষ্মীক কেইবাখনমান মন্ত শিকাই দিছিলি আৰু সেই মন্ত উচচাৰণ কৰি সূৰ্যক আৱান কৰাত সূৰ্য্য বসন্তীৰ গুৰুতম আৰি তেওঁক বধ কৰি পুথিখন দি গ'ল। দিকি নহওক। সেই অনীক লিখনীয়ে কিছুমানক অৰাণ্ডৰ বুৰঞ্জী-কথা বচিলে সন্নয় যোগাই গ'ল।

গুৰুত কৈ অহা চুত্ৰীয়াৰাজ বৰভূঞাপালে জয় কৰা ভৈয়ামৰ ৰাজ্যখন যে বৰভূঞা ৰংশজ আছিল তাক এই ভিত্তিতে কোৱা যায় যে লক্ষ্মীপুৰত ভূঞাসকলে তাৰ আগৰে পৰা খিতাপি লৈ সেই যোগেই অক্ষয়লীতে তেতিয়া শাসন কৰি আছিল। যুদ্ধত হৰি বনা বৰভূঞা ৰংশৰ ৰাজ্যখন ৰাজধানী এৰাৰ পাচৰে পৰা চুত্ৰীয়াৰাজৰ বিজ্ঞা কৰতাবাচৰ গোমত্ৰা (বিষ্ণা) হৈছিল বনে, এই কথা পৰা আভাস অৱশ্যে শ্ৰীমতীঅনিন্দকদেৱে চৰিত্ৰ পুথিৰ পৰা পাব পাৰি। অৱশ্যে কোনো কোনো চুত্ৰীয়া

বৰাই "কনতেশুৰ" নামে লৈছিল। তাৰ পাচত গুৰু অনিন্দকদেৱে গুৰুত কেইবাটাও পুৰুষৰ পৰা বিষ্ণুশাসি-কৃষ্ণি থানেই সেইসকলৰ বসতিস্থান হৈ আহিবলৈ ধৰিলে আৰু তাৰপৰ ৰংশধৰ এৰাবনীয়ে (গুৰু শ্ৰীনাৰদানাম চত্ৰ গোৰামী দেৱে) এতিয়াও সেই ভিত্তাতেই সৱ-সমাজ পাতি বসৱাস কৰি আছে।

ৰাজহত বাসকৰ ৰংশৰ বৰভূঞাসকলে লক্ষ্মী-পুৰৰ পৰা আহি বিষ্ণুশাসিতৃষ্ণিত খিতাপি লভতেও লক্ষ্মীপুৰ, বিহপুৰ (বিষ্ণুপুৰ) বা নাৰায়ণপুৰ, চান্দুপুৰ (বৰলোক), পহপুৰ (পহনপুৰ) আৰু কৰাপুৰ। কৈলাসপুৰ; এই পাঁচপুৰ সেইসকলৰ দৰ্শনাধীন হৈয়েই আছিল (১) আৰু সেই সেই ঠাইত বাসকৰ অনুপাৰ্ণাই হৈ নেপাল অঞ্চলৰ পৰা অহা মটকসকলে * গিচৰিত তাৰে বসতি কৰি আহিছিল। এতিয়াও সেই সেই ঠাইত বিলম্বীয়া মটকৰ বসতিয়ে তাৰ সন্ধান কৰি থাকিলে।

বৰজিলাৰ বিহানী মৌজাৰ উত্তৰাঞ্চলত অৱস্থিত মৰাণ পাঠ (এডোপৰ বিষ্ণুত অঞ্চল) অতীতত মটক মৰাণ লোককেই তৰি আছিল। আজি কেইবা পুৰুষৰ আগৰে পৰা সেই অঞ্চলৰ মটক-মৰাণসকল উঠি আহি বিহানী মৌজাৰ আৰাধনা টেলেকলনীয়া, ৰাচালি আৰু ব্ৰহ্মচালী মৌজাৰ জাৰুকবানী, চিত্ৰট্টায়া, আৰিপুৰী আদি পাৰ্বত বসতি কৰিছেহি। আগতে বুৰৈ নৈক মটকে "ৰত্ৰাচৰণ বৈ" বুলিছিল। বুৰৈ নৈৰ "ৰত্ৰাচৰ" নামে এটা নগৰটি বসিলেৰে আগৰেপৰা আছে। স্বতন্ত্ৰত: সেইকাৰণেই বুৰৈ কাষৰ বিলম্বীয়া মটকসকলে বুৰৈ নৈক "ৰত্ৰাচৰণ বৈ" নাম দিছিল।

লক্ষ্মীপুৰ মত্ৰীপুৰ ৰূপৰ মৌজাৰ উত্তৰৰ উফলা পাচৰৰ নামনিৰ শিমলুতৰিৰ বিৰাট অঞ্চলতো আছিল ১০১৫ বছৰমানৰ আগলৈকে অৰণ্য হৈ পৰি আছিল। উল্লিখিত অলপ দিনৰ ভিতৰত তালৈ গৈ বসতি বিস্তাৰ কৰা লোকসকলে সেই অঞ্চলটোত বিহাৰ পুৰাৰিকলীয়া বাসায়স্থানিৰ নুনু পাৰ্হিছিল সেইবাবে মটক সমাজত

বাসহত হোৱা ৰজ বুলি অনুমিত হৈছিল। সেই ঠাইৰ ৰালিপুৰী নামৰ পুৰীৰূপৰা মূৰকৰ খোলা, কাঠৰ ঠাপি আদি ৬বনেপুৰ গাওঁলুকা, শ্ৰীঅঞ্জনৰ ছাৰিকি আদিৰে উচ্চাৰ কৰিছিল।

ৰাজহত বাসকৰ সহচৰ হৈ অহা লোকসকলৰ ৰংশৰবসকলৰ অৰিক তাপেই সেই ৰংশৰ গুৰু অনিন্দক-দেৱে প্ৰচৰিত "নোৱামনী মটক" নাম পায়। গুৰুত সেইসকলে "নোৱামনীয়া মটক" নাম পায়। গুৰুত বৰ্ণনা এই কাৰণ বিলাকৰ ভিত্ত্যেদি ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰাঞ্চলটো পশ্চিমৰ হৈছানী বুৰৈৰ পৰা পুনৰ লক্ষ্মীপুৰ এলেকাৰ স্বতী নৈ পৰ্যন্ত যে মটকৰ নাম বসতি আছিল, তাক নিশ্চিত তাৰেই কোৱা যায়।

"এ নোৱামনীয়া বিহাৰ" বা ২য় ছনৰপৰ আৰম্ভ কৰোতা সকলক কোনো কোনো বৰ্জী পুথিত "উফলা বহতীয়া" নাম হিলেও সেইসকল আছিল নোৱামনীয়া মটকে। পাচ উফলা বা উফলাৰ তলৰ বহতীয়াই নোৱামনীয়া মটকক জীৱন দিও সহায় কৰাৰ কাৰণ নাছিল বা হেনেই গৰমোণী সত্ৰক উভয় দৰৰ ভিতৰত পঢ়ি উঠা নাছিল। বৰ: উভা দৰৰ মাজত পৰম শত্ৰু জাৰেই আছিল। তাৰ কাৰণ আছিল, গুৰু অনিন্দকদেৱক উফলাই হত্যা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল আৰু এৰাৰ তেওঁলোকে বাতি বৰকি ৰাৰোতে গোপালিঙ্ক গুৰুজনাৰই খোৰৰ অনিমা আৰু জিন্মা গুৰুৰ হাবাই থকা ৰূপৰ মুৰবৰণা উফলাৰ অনাক্ষিতে অপিয়াই পৰি পলাই গামিছিল (১০)। সেই লৈ গুৰুগ্ৰোহী উফলাৰ লগত মটকে কোনো মতলৈনি ৰখা নাছিল। মটকে গুৰু-গ্ৰোহীক কমা নকৰে। কোনো কোনোৱে কোৱা মতে ৰজ উফলাই নোৱামনীয়া বৰ্ণগ্ৰহণ কৰিছিল কাৰণ নোৱামনীয়া মটকৰ পক্ষ লৈ উফলাই মুক্ত কৰিছিল; এনে কথাও সম্পূৰ্ণ ভিত্তিহীন। কাৰণ, ৰজ উফলা নেপালে নিতেই কম সত্ৰাক উফলাতো নোৱামনা বৰ্ণ গ্ৰহণ কৰা কোনো ভালিকা বা লিখন নোৱামনা মহত্ৰুসৰৰ নাই

(১) শ্ৰীমতীঅনিন্দকদেৱে চৰিত্ৰ ১৯ পূ:

"মটকসকলৰ "মটক" নাম নেপোলৰ পৰা লাগি অহা নহয়। আহম তাৰাৰিষ্ণু ৰায়াচাৰ্যৰ গোপালচন্দ্ৰ বৰকাল মতে "মটক" শব্দ আহম তাৰাৰ শব্দ, কিন্তু বুৰঞ্জীবিষ্ণু শ্ৰীমুত নেপুৰ শৰ্দ্ৰাংদেৱে মতে "মটক" নামটো চৈকৌসকলে আহমসকল সৌমাৰলৈ অহাৰ আগতে বিদ্য। নাম। চিকোই সৰলে দিয়া "মটক" নামৰ অৰ্ণও আছিল "বলী"।

(১০) শ্ৰীমতীঅনিন্দকদেৱে চৰিত্ৰ ২২ পূ:

আৰু শৰণ দিয়া ভক্তমান্যো কাৰো আৰ্গত কৈ যোৱা নাই। "মোৱামৰীয়া ধৰ্ম" এই কথাখাৰো নিস্কৃত, ই কাৰক-ভক্তও নহয়। মোৱামৰীয়া ধৰ্ম ধৰণ কৰা লোক সকলকে মোৱামৰীয়া বোলা হয়। সেইসকলেই "মায়া-মৰীয়া ধৰ্ম" বোলা কথাখাৰো অৰ্থহীন।

"এম মোৱামৰীয়া বিহোৱ" হাতীচুত্ৰীয়ে আৰম্ভ কৰিছিল; এনে ভাৱেৰে পুৰণী পুথিত লিখা কথা বুৰঞ্জীত আছিল বুলি আমি সোৱাত সন্দেহৰ যথেষ্ট কাৰণ আছে। যিহেতু সকলোগ্ৰন্থৰ অস্ত-শত্ৰেৰে কৃষ্ণচিত্ৰত শিকাপ্ৰাপ্ত স্তম্ভিনুপ মহাৰাজৰ হাতাৰ ছাৰুৰ সৈন্য-বাহিনীক মুঠিয়েয় আচল হাতীচুত্ৰীয়ে লাংচি মাৰিকোই বণ-ভোকাই মোৱামৰ মান "চিহ্নি"-আসম মহাৰাজলৈ অনা বুটতাপ আন কথা নাই। আচলতে সেই কাৰ্য্য এনে সম্ভবন্ধ অদমনীয় আৰু অত্যন্ত সাহসী লোকৰ হাতই আৰম্ভ হৈছিল আৰু তাত আন সকলোকেই ইন্ধন যোগাইছিল। সেই অত্যন্ত সাহসীসকলেই আছিল মটক-জাতীয় লোক; প্রকৃত হুটী নাছিল। "মটক" শব্দৰ অৰ্থ বুৰঞ্জী ভ্ৰমাসকলে জানেই যে 'পৰ্বাহীন'। মুঠতে কোনো কোনো বুৰঞ্জী-পুথিত লিপিবদ্ধ পকা শব্দ 'চুত্ৰী' হৈছে মটক আৰু মটককেই বৰাণ বা বৰাণকেই মটক আৰু মটককেই চুত্ৰী আছিল। মটকৰ প্ৰতি প্ৰযোজিত কৰা তুচ্ছতাৰ নাম 'চুত্ৰী'।

শ্ৰুতপুত্ৰৰ উত্তৰপাৰে পূবৰ স্বতী নৈৰ পৰা পশ্চিমৰ পূব-বিহাৰী পৰ্য্যন্ত স্বতীত মটক জাতীয় লোকৰ দল পাতি কৰা কথা ওপৰত কৈ অহা হৈছে। ভক্তাসকলৰ ওচৰতে স্বৰ্গাস কৰি অহাৰ পৰা উত্তৰ-পৰীয়া দলৈৰ পোতাৰ পৰিভ্ৰমণটি বহু পৰিমাণে ভক্তাৰ নৰাই আছিল আৰু আজিও কোনো কোনো মটকে পাত এৰিয়া কাপোৰৰ পাতি ৰাখে। কোনো কোনো মটকৰ ডেকাই ধনু-কৰ্ণী আদিও হাতৰপৰা এয়া নাই।

মটক বা বৰাণ বা বৰসিসকলে যে অতীতকালত পৰা অধিক অশুশাসনিক লোক তাক "কোচবৰাণ ষ্টেভ" লিখক বৰেন্দ্ৰনাৰায়ণ চৌধুৰীয়ে বেংগলত উক্ত পুথিত উল্লেখ কৰিছে। আছিল বৰগুণ্ডে মটক হৈছে অন্ধ বিশুশৰ পৰা (অশুশাসনৰপৰা) মুক্ত পোতা নাই আৰু মটকৰ সোণপতিয়েই সেইসকলক এতিয়াও বাচুতীয়াৰূপে

বাৰিছে। এনে ক্ষেত্ৰত অতীতকালত যে ডেইলীকে আচুতীয়াৰূপে থাকিছে তাল পাইছিল সি বুৰুপ আৰু সেই আচুতীয়াৰূপে স্বৰ্গাস কৰি অহা অৱস্থাতো মটকলৈ চুত্ৰী নাম আনি দিছিল।

ওপৰৰ চুত্ৰী স্বত্ৰীয়া পোটেই কথাখিনিৰ পৰা এই সিদ্ধান্তলৈ অচিৰ পৰা যায় যে মহাৰাজ চুচিংফা (Shuchingpha) ৰ দিনত যি "চুত্ৰী" যুদ্ধ হৈছিল সেয়েই উত্তৰ-পৰীয়া ভুক্তা শাসনকৰ্তাৰ লগত হোৱা 'চাই'-শাসনপাৰ্জৰ শেষ যুদ্ধ আছিল আৰু বুৰঞ্জী-পুথিত "চুত্ৰী" আৰ্থা পাই অহা সকলো লোক ভুক্তা ৰাজ্যত বাস কৰা মটক জাতীয় লোক আছিল।

অসমৰ পুৰণি বুৰঞ্জী-পুথি সকলোতে উল্লেখৰ কোনো "চাই"-আসমৰ সংঘৰ্ষ কথাত 'এ হিট্টৰী অৱ উফফা' "উফফা" শব্দকেই সেইসকলক 'আমা'ৰ জাতীয়তাৰ বুজুৱা হৈছে আৰু মটকৰ লগত হোৱা সংঘৰ্ষৰ ব্ৰহ্মবিশেষে 'চুত্ৰী' শব্দ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

কিন্তু যি: গেইট চাহাবৰ ভেংগলত 'A History of Assam' ত চুচিংফাৰ দিনত হোৱা "চুত্ৰী" যুদ্ধক কুটনোতি "চিট্ৰী" শব্দ প্ৰয়োগ কৰি কৈছে—The name of the tribe is given as "Singi" which I assume means Dafia (১১). অৰ্থ উল্লেখ লগত হোৱা 'চাই'-আসমৰ আন আন সংঘৰ্ষৰ ক্ষেত্ৰত "উফফা" শব্দকেই ব্যৱহাৰ কৰিও চুত্ৰী যুদ্ধৰ ক্ষেত্ৰত "চিট্ৰী" শব্দকেই ভেংগলত নকৈ ক'ৱি কৰিলে।

কিন্তু যি: গেইটৰ বুৰঞ্জীৰ কথা আৰু তেওঁৰেই চিট্ৰীয়া লোক সকলো ক্ষেত্ৰতে নিৰ্ভুল আৰু যথা বুৰঞ্জীমুজৰ বুলি ৰখিবলৈ বহু আধাৰৰ বেগুণই পৰিত্ৰস্তলৈ লিখি ৰৈ যোৱা বহু কথায়েই নাই (মিছ) হৈ পৰে। আনহাতে আহমসকলেইহে যে অসমত প্ৰথমে বুৰঞ্জী লিখিছিল সি সৰ্বসন্মত। যি: গেইটৰ বুৰঞ্জী পুথিত হ'বাহে অসমত প্ৰথমে কাগিন-কঠীয়া মেজি দিয়াৰ কথা নাই। জন-বণ্ণাসকলক পৰাণ কৰি মহাৰাজ চৌৰীনাথসিংহক সিংহাসনত বহুৱাই কেপ্টেইন ওয়েলচ চাহাবৰ আন আন বৰবহুত ৰাশেও ধন-সোণাকৈই অসম ৰাজত্ববাসৰ পৰা চুটি কৈ মোৱামৰ কথা নাই। সেই যথেষ্ট হেতুধেতু যি: গিৰি ৰৈ থৈছে "The booty

was sold and realised a sum of Rs. 1,17,334 which, with Gaurinath's approval, was distributed among the troops as prize money.' (১২)

যি: গেইট চাহাবৰ বুৰঞ্জীত ল'ৰা বজাই জয়কতী কুঁৱৰীক শাস্তি দিয়া কথা নাহেই যে আনকি নাহো নাই। মহাৰাজ পৰাধৰ সিংহক বাকসতটক অধন কৰি ৰখাইছে। মহাৰাজ চৌৰীনাথ সিংহৰ বিষয়ে কৈছে—Gaurinath was the most incompetent, blood-thirsty, disreputable and cowardly of all the Ahom Kings. (১৩)

ওপৰত কৈ অহা হৈছে—বৰাণেই মটক আৰু মটককই চুত্ৰী আছিল। কিন্তু "মটক" এই শব্দটো আধোম ব্ৰজাসকলৰ আদিপুৰুষ স্বৰ্গদেৱ চুকাফা বজা অহা কাৰণ বুলি আহোম ভাষাৰ বুৰঞ্জীত পোতা আছে। আহোম সকল হৈ ১২২৮ চনত এই দেশলৈ আহে। সেইকাৰণৰ পৰা ইং: মটক শতাব্দীলৈকে মটক শব্দই ব্যৱহাৰ হৈ অতিছিল— ".....কালৰ পাত্ৰত মটক মানুহ থকা অঞ্চলটোকেই বৰাণ হ'লগৈ। "পাত্ৰেৰে মাৰিলেও সেই পাত্ৰীৰে মাৰিলেও সেই (১৪)।" সেই কাৰণে মটক শব্দৰ ওপৰতে তেলচিকিটী ৰাখি অহা "চুত্ৰী", "মটকে", "বৰাণ", "মহাৰাণী", "ম্লান" আদি শব্দ বাদ দি সেইবোৰ শব্দ ব্যৱহাৰ হৈ অহা পৰ্য্যন্ত 'আহোম ব্ৰজা-সকলৰ আদি পুৰুষ স্বৰ্গদেৱ চুকাফা বজা অহা কাৰণ' আধোম ভাষাৰ বুৰঞ্জীত পকা মটক শব্দটোকৈহেই এই বুৰঞ্জীমূলক প্ৰবন্ধত অধিক ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। বিশেষকৈ আহমসকল বুৰঞ্জীৰ বীজ উটিয়াই অহাই নহয় সেইসকলৰ প্ৰত্যহেই তথা "ফল বুলি দিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে।" এনে ক্ষেত্ৰত বীৰহীন (ৰাষ্ট্ৰহীন) মনসোৰ ৰাচি পেলোই দি, শুক্ৰীজ বুৰঞ্জী উৰালৰ পৰা উলিয়াই নিচিনাহে জাতীয় বৃক্ষ জাতিসমূহ হৈ উঠিব। এক নতন উদ্দেশ্যে ৰৈ প্ৰাৰ চাৰি পাঁচশ মাইল দীৰ্ঘনীয়া ৰাজ্যৰ ইন্সুৰ নিশুৰ প্ৰজাত বোকাপনী আৰু অধ্যাৰ ভিত্তৰেদিও ৰাচিকুৰি ৰাই আছি, পাইগতি নাথোন

এক্ষেপৰবাকৈ মাটি বি বজা "বৰভোঁট" ৰ তুলা পুৰী বীজ অসম বা ভাৰত দেশলৈ গৈ পুথিৰূপেই মাৰিলৈকে গৈনোৱা নাই।

মটকসকলে মোৰ্ণল-বিজয়ী বাহৰজিটোৰ বিৰুদ্ধে অঞ্চলে টিৰ দিছিল নে? বা কিয় দিছিল? উত্তৰ সম্বন্ধ নহয়। "মোৱামৰীয়া বিহোৱ"ৰ পাত্ৰনিৰ লগত প্ৰাৰ চপ সজুৱা "চাই"-আসম শাসনৰ কাৰ্য-কলাপৰ লক্ষ্য নাছিল—এনে কথা মুক্তিগ্ৰন্থ নহয়। সেয়েহে 'স্বৰ্গদেৱৰ বাৰ্জৰ লগত মটক ৰাইজৰ মিত্ৰন বিৰাট হৈছিল সেই বিৰাট বা যুদ্ধৰ বুৰঞ্জীখন".....পুথাসুপুথকে প্ৰধান কৰিবলগীয়া। চেণ্ডা-চোৰোকাীয়া কথাত তাৰ সীত পোতা মোৱাম।

গৰল লাত:—

- (১) নিজ বিচাৰ আৰু আলোচনা
- (২) পৰবাহস শ্ৰীমৎস্বামী নিগমানন্দ সৰস্বতী প্ৰণীত "জ্ঞানীওক"।
- (৩) Sir Edward Gait's 'A History of Assam.'
- (৪) ১৯৬৮ চনৰ মণ্ডো অসম মটক সন্মিলনী'ৰ সভাপতি শ্ৰীমত বেণুৰ শৰ্মাৰায়েৰ ভাষণ।
- (৫) Harendra Narayan Chaudhuri's 'The Cooh Behar State'
- (৬) An Account of Assam.
- (৭) ড: পুৰ্ণকামৰ ভূগোল "অসম বুৰঞ্জী"।
- (৮) শ্ৰীশ্ৰীচ/অধিকাৰদেৱ চৰিত্ৰ পুথি।
- (৯) চত্ৰকান্ত অভিধান ১ম সংস্কৰণ।
- (১০) ওসৰ্গানন্দ ৰাজকুমাৰৰ 'চুত্ৰীয়া, ভুক্তা আৰু মটক ৰায়া'।
- (১১) পনিৰাম বৰাণ অসম বুৰঞ্জী-মূলক মানচিত্ৰ।
- (১২) কোনোবা সাধৰদেৱৰ আদি চৰিত।
- (১৩) Ahom-Buranji
- (১৪) সাজিতাবনী বেজবৰুৱাৰে মহাপুৰুষ 'শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰীৰামদেৱে'।

(১২) A History of Assam

(১৩) A History of Assam p.215.

(১৪) 'মণ্ডো অসম মটক সন্মিলনী'ৰ সভাপতি শ্ৰীমত বেণুৰ শৰ্মা দেৱৰ অভিভাষণ ১৯৬৮ চন।

কামক্ষপথ এখন দেবালয়

শ্রীমতীৰাম দত্ত

কাইথেনী অৰুৰ হান্দুকৰ,
পুৰণি পুথিৰ গবেষক, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

“বামেশ্বৰায় নবকৰ্ণৰ তাৰণায়
জ্ঞানপ্ৰধায় কৰুণাময় সাৰ্ণবায়
কৰ্ণবকুল ধৰনেদু জটাধৰায়
দৰিভ্ৰ-দুঃ-ন-নহনায় নমঃ শিৱায়।”

অৰ্ঘ—নবকৰুণ সাগৰৰ পৰা উদ্ধাৰকাৰী জ্ঞানদাতা
কৰুণাধাৰণ কৰ্ণবকুল (শালিকাকণ্ঠ) কুলৰ দৰে
ওতুচক্ৰৰ হাৰা ছটা শোভিত হোৱা দৰিভ্ৰ দুৰ্নাশক
বামেশ্বৰ শিৱক নমস্কাৰ কৰে।

বেলশৰ গাওঁ

কামক্ষপ। নলবাৰীৰ পৰা ৭ মাইল পশ্চিমে।
ইয়াৰ জনসংখ্যা প্ৰায় চৈধ্য হাজাৰ।

বিষেখনৰ উৎপত্তি

বিশ্বেশ্বৰ বা বিল্বেশ্বৰ। অপভ্ৰংশ হৈ বেলশৰ।
বিল্বেশ্বৰ দেৱালয় অতি প্ৰাচীন। নক্ষিৰ পূবে দেউৰী
পাৰা। আজিও দেউৰী পাৰাৰ পূজাৰীয়ে পূজা কৰে।
এই বংশৰ উপৰি পুৰণ কৰুণাৰাধণ কৰে। তেওঁৰ
মাটিতেই বিন্দু—তলিত মাটিৰ স্নেহ শিৱৰ মূৰ্ত্তি গুৱেলাৰা
অক্ষৰ সাধু আছে। বিন্দু ঈশ্বৰ বিল্বেশ্বৰ বা বিল্বেশ্বৰ,
মানুহে কৰ।

“কিৰচিৰো শঙ্কজয় নামে পদ সাৰ
কহে বধুনাথে বাস নাম মহাধাম।”

কৰুণাৰাধণ পূজাৰীৰ সাত পুৰুষৰ পিতৃত বহুনাধৰ
জন্ম হয়। তেওঁ নববীণ আকিত নিকা লয়। বিনিষ্ট
পণ্ডিত। তেওঁৰে ৰচিত এই ‘শঙ্কজয়’ পদ পুথি।

এই পুথি আনিয়েই সংগ্ৰহ কৰি দিছে। গুৱাহাটী
বিশ্ববিদ্যালয়ে ছপাবলৈ লৈছে।

নাগশঙ্কৰে ৰূপিত

১৫৫০ বছৰ আগৰ কথা। এওঁৰ বংশই ৪০০
বছৰ বাজৰ কৰে। শেষত তেখেত-প্ৰতাপপৰত
ৰাজধানী পাতে। নাগশঙ্কৰ দেৱালয় চহৰাৰে ওচৰত।
খিক ৪ মাইল দূৰৈত। আমি ২০১২০১৭ তাৰিখে
গৈছিলোঁ। লগত চহ্ৰীয়া নৰ্মাল স্কুলৰ ছাত্ৰ বহু
শ্ৰীঅতুল চন্দ্ৰ গাউৰ, শ্ৰীদেবেশ্বৰ নাথ বৈশাও
গৈছিল। পূজাৰী শ্ৰীগণেশ ঠাকুৰক পাওঁ। পুৰুষীত
দুশবান কাচ আৰু বাছ থকা তুমিছিলো। আমি ১৪ টা
কাচ দেখিলো। ২টা বজাত ভোগে হলে, পুৰুষীত দিয়া
বজ কাচবোৰে বায়, কিছ প্ৰথমে ডাঙৰ কাচটোৱেই
থায়। ব’হাৰ মাহত নতুন পানী হলে কাচবোৰ
পৰাকত উঠে। মনত পৰে, বৰ কাচটো দেখাত কলিকতাৰ
চিৰীয়াখানাৰ বৃহৎ কাচৰ দৰে। মানুহে নামানে।
আনুগ্ৰহ কৰ্ণেই যেন বৰকাৰ ভক্তিকাচ চন্দ্ৰ বৰকা
সেও দেৱালয়ৰ অধ্যক্ষ।

আমি গৰ্বনেশ্বৰ ‘বিচাৰ’ৰ কাৰ্য্যতাত যুৱোতে ২০১২০১০
ত কুঁৱৰীটোলৰ (নগাওঁ) ওচৰত নাগশঙ্কৰ স্থল পাই-
ছিলোঁ। শিকক শ্ৰীপাশু কাশ্য মহত।

এই নাগশঙ্কৰে বিল্বেশ্বৰ নক্ষিৰ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা
বুনি জনপ্ৰধায় চলি আহিছে।

শ্লোক: “আদৌ ৰামতপো বোহা অৰ্জি চন্দ্ৰ শৰকৈ তথা
তথা অক্ষ: বিজানীয়াত্ৰশ্ৰীশ্ৰীনাগাথা (ৱ, কক্ষ) ভূপতে।”
বা

আদৌ ৰাম তপো বোহা অৰ্জি চন্দ্ৰ প্ৰকৃত্তিত
নিশ্চিত: ইহমানাৰ: শ্ৰীশ্ৰীনাগাথা (ৱ, কক্ষ) ভূপতে।”

নাগাথা (নাগাক্ষ, নাগাক্ষ ?) বজাৰ বিষয়ে বৰিনাম
ছাছাব ১৯৪২ ই: চনৰ ইংৰাজী বুৰঞ্জী আৰু বায় বাহাদুৰ
ওপাডিয়াৰ বৰকাৰ বুৰঞ্জীৰ ৪১ পৃষ্ঠাত লিখা আছে।

ভোগ

ইছাত নিৰান্বিয়-নামিৰ ভোগ হয়। যাত্ৰীয়ে অম
‘বাৰী ৰবিও ভোগ দিয়ে।

বলি-বিধানৰ কথা

দুৰ্গাপূজা আৰু শ্যামাপূজাত হাঁহ, পাৰ, ছাগল,
ব’হ বৰি দিয়া হয়। ইতিপূৰ্বে অন্যান্য ঠাইত চৰাই,
কাচ, গ্ৰাহ (ঘৰিগাল), কুলীৰ, বাছ, হৰিকা, ব’হ,
ঙাইগাল, ছাগল, পড়, বাঘ, সিংহ, আনকি মানুহ বলি
দিয়া প্ৰথাও আছিল।

চৰিশ পৰগণা মাঠেশ্বৰৰ অসম পৰ্বাটক শ্ৰীবিজয়
ভূঞা শোণ চৌধাৰীয়ে লিখা অসম প্ৰাগ্ৰ পুথিত অসমৰ
কামাখ্যাত মানুহ বলি দিয়া কথা লিখা আছে। অসমত
ওগাহাটীৰ ওচৰৰ কামাখ্যা, সিপাৰৰ পিনে বৰা কামাখ্যা,
কৰ্ণাধাৰান পিনে বৰা হাবুছি দেৱালয়ৰ ওচৰৰ কামাখ্যা,
কলিয়াবৰ শিলাবাৰী ওচৰত বৰা কামাখ্যা। পাছৰ
ওপৰৰ টিঙত এতিয়াও হেনো মানুহ বলি দিয়া শাল
আছে। আমি ২৭১১৬৭ ত আৰু কেবাৰোহে সেই
অঙ্গলৈ গৈছো।

কলিয়াবৰৰ শ্ৰীঅভিৰাম ভূঞাই আমাক সেই
অঙ্গলৰ প্ৰাচীন নক্ষিৰ কথা কোৱাৰ উপৰিও তেওঁ
চপা কৰা পুথি একত এইবোৰ কথা লেখালে।

মানুহ বলি দিয়া কথা

সেইয়ে বোঁৱা আৰু হাতী বলি গ্ৰহণ নকৰে।
কিছ অশুশেৰ মজত বজাই যোঁৱা বলি দিয়া। দিক-
পালমেৰ মজত হাতী বলি দিব পাৰে। (৭১৪০
সালিকা পুথি)।

ভূমিকম্প

১৮৯৭১২ জুন শনিবাৰ।
১৩০৪ চন ২৯ জেঠ শনিবাৰে হোৱা প্ৰবল ভূমিকম্পত
বিল্বেশ্বৰ নক্ষিৰ ভাঙি চূৰ্ণীকৃত হয়। নক্ষিৰ পূৰ পিনে
ওচৰত থকা নটেৰ পানীয়ে মানুহ-পৰাক পৰমান
ঘাইছিল। আজিও বৃষ্ণ-বৃষ্ণীৰ বৃহত ভূমিকম্পৰ কথা
ওলা থাকে। সেইদিনা নক্ষিৰত অসংখ্য শোক ৰূপ হোৱা
বিষয়ে ডাৰবিৰাম লোক-গীত আছে।

ভূমিকম্পৰ গীত :

“শান বৰনে বোলে, বৈস কলাই কদমৰ তলে
চানি পাচ জ্বনে বাপা কৰি আছলো যেন।
জেইৰ একদিন থাকাত ভূমিকম্পটো গেল।
পশ্চিমৰ পৰা আহিল হবনী হবনী কৰি।
তিৰি চলি হাতত ধৰি কৰে লৱানৰি।।
মি পিনে কৈছে কথাকেইপিনে বৈছি।
জেঠ বাহা শনিবাৰে ভূমিকম্পটো গৈছিল।
ইংহ তাহিল পাৰ ডাছিল আৰু ভাতি গৰক।
ধিৰ ধিৰ কৰি তাহি পৰিল ভাত বাহা চক।।
শাল পুতিনা পাড়ী পুতিনা আৰু পুতিনা বজা।
ভূমিকম্পে উল দিলাক বাছ বৈজাত কৰা।।
মতৰ পুতিনা নোঁৱা পুতিনা আৰু পুতিনা মাৰু
ভূমিকম্পে উল দিলাক ফোটা বাৰা ফাৰু।।
বেশপৰ পোঁৱাই বৰত আমি আছিলো তিন বাতি।
আপিয়া কঠাল গিলা বাইছিলো কাটি কাটি।”

আহোম বজাৰ নক্ষিৰ নিৰ্দ্ধাৰণ

আহোম বজা সকলে তেৰ নক্ষিৰৰ উমুতিৰ কাৰণে
বহুত মাটি-বুজি ধান কৰি নিছৰ আৰু আহোম ৰাজ-
বংশৰ অক্ষৰ কীৰ্তি স্থাপন কৰে। এই নক্ষিৰ গৰ্হি নাই
বোৰাত আহোম বজা লক্ষ্মীসিংহই বহুত মাটি ধান
কৰে।

নক্ষিৰৰ পাঠোকাৰ

(১) ১৯১৩। ডিচেম্বৰত প্ৰফ্ৰচত্ৰুবি পণ্ডিত হেমচন্দ্ৰ
গোহাৰীয়ে হয়।

(২) ১৯২৫। ১৯৩০ ই: বঙ্গদেশৰ চৰিশ পৰগণা
(মাঠেশ্বৰ) অসম পৰ্বাটক শ্ৰীবিজয় ভূঞা শোণ
চৌধাৰী প্ৰাচ্য তথাগাল। (অসম প্ৰাগ্ৰ ৪৬ পৃষ্ঠাত
টোল কথ লিখা আছে)। পাঠোচ্চাৰণ হয় কৰিছিল।
(এৰেতৰ লগত আমি অসম বজ ৰজন কৰে)।

(৩) ১৯৫৬ জুলাইত বঙ্গদেশৰ ডাৰত ৰূপকাৰী
নক্ষিৰ মনুহৰ ২৫ সেৰ গুজনৰ কঠো লগত বৰা
শ্ৰীমাৰন লাল মুৰাছাৰী আহিছিল। তেওঁ ভাত দেৱায়।
অনুগ্ৰহ কৰি আৰাৰ দৰত ২ দিন আছিল।

(৪) ভাৰত গৰ্বনেশ্বৰে ডাৰত ৭ লাখ গাৰ্বৰ,
অসমৰ ২৫০২৭ কা পাৰ্টিৰ, ২৪ খন নক্ষৰৰ ‘লটাৰী’
দৰোতে বেৰাল গাৰ্বৰ নাম উঠে। অসমত মুঠ ২২০
খন গাৰ্বৰ চেন্সাক কৰে। জন্মনাৰা, গিৰি, আৰু উৎপনু

মঠ মন্দির বিঘাৰ। ১৯৫৪ চনৰ কথা। কৰ্মচাৰী চিহ্নৰ শ্ৰীসূতা বাম দহ কানযোগে। তেজপুৰ বিহালীৰ শ্ৰী অমিত কুমাৰ দাস এচ ডি ডি, চিৰা ডিব্ৰুগড়ৰ অমিত কৰ্মচাৰী শ্ৰীকোমতিধৰ্মৰ বাৰ চৌধাৰী; এওঁলোক আনাৰ পৰা মন্দিৰৰ আৰম্ভাণীয়া তথা নিজে।

(৪) ২০।১৫৫ ইং ডাবিয়ে অসমৰ বিদ্বানশ্ৰী শ্ৰীমতি-বাৰা বৰা আৰু আনাৰ বহু নন্দবাৰী কলকতা অধ্যাপক শ্ৰীদেৱকুমাৰ বন্দোপাধ্যায় আৰু শিলানিপিত চাইছে।

(৩) কানী বিদ্যাপীঠৰ বিখ্যাত পণ্ডিত শ্ৰীমুখ নাথ চতুৰ্দশীৰী এ এ প্ৰেতে ২৪।১।৫৮ ছাত্ৰিত মন্দিৰৰ বৃদ্ধী হৈছিল। গান্ধী স্মাৰক তহবিলৰ ডাঙা মন্দিৰৰ বজা চিত্ৰাৰে নন্দবাৰী কলেজলৈ আহিছিল।

(৭) উক্ত পৰ্য্যটকৰ পৰামৰ্শ মতে শিলৰ, কলিত তেল দি পৰিষ্কাৰকৈ যোৱা হয়, তাৰ পিছত অৰণ পছন্দ আনি দিয়া হয়, তাৰ পিছত কনবাৰ গছৰ জলৰ আঠা (এৰ) পানীৰ সহ যোগে দিয়া হয়। তেতিয়া আৰম্ভাণীয়াৰ কিছু উজ্জ্বল হয়। তৰুসমূহ দেৱালয়ৰ দলে (যে চামতাত) পণ্ডিত দেৱী চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ সৌজন্যত শিলৰ কলিত নকল উজ্জ্বল কৰা হয়। ১৩৩৩ চনত সৰু ইতিহাস চুপা কৰে। আৰু বহুবাৰ বৰদৈলৈ দেৱৰ সম্পাদিত 'অসম প্ৰতীপিকা'ত বিলুপ্তশব্দৰ ইতিহাস প্ৰবন্ধ চুপা কৰা হয়। তাৰ পাছত অসমৰ প'লিগ্ৰাফাৰৰ ইতিহাস এখন লিখি ছাপাৰ বাবেহে সন্মীৰ কৰা কৈ আৰম্ভ দিল্লীৰ পৰা শিক্ষাবিদ শব্দ চন্দ্ৰ গোস্বামীৰ সৈতে কৰাইছিল যে তুমি বিলুপ্তশব্দৰ ইতিহাস পানামাৰে সংগ্ৰহ কৰা। মই গৈ তোমাৰ লগত গৈ অসমৰ মঠ মন্দিৰৰ ইতিহাস গ্ৰন্থত কৰাত মন দিব। সেয়েহে বহুত দিনি সংগ্ৰহ কৰি বিলুপ্তশব্দৰ ইতিহাস ৭০ পৃষ্ঠাৰ ১৯৫৯ ইং চনত ছপা কৰা হৈছে।

শিলানিপিত মকল

শ্ৰী শ্ৰী মঠী শ্ৰীৰাজ হৰ চৰণাচৰ চৰনিপুপ্ৰকাশ পুণ্ডা শ্ৰী শ্ৰী লক্ষ্মীসিংহ নামেৰে ৰাজ্যবিৰাজ চৰণে চাৰণ প্ৰধান শ্ৰীশ্ৰীসিংহৰ প্ৰবৰ দেৱানন্দ পদ্ম প্ৰবন্ধ নম্ৰ ব্ৰাহ্মণ্যমান শ্ৰীশ্ৰীমহাশয় বংশোদ্ভৱ বৃহৎ যুকনেনে *হৰ নিবি বস চন্দ্ৰ পণিত শৰেক ভব বিলুপ্তশব্দ জীৰ্ণ মঠোদ্ধাৰ বি ভূঞা গ্ৰন্থইনং।।।

বৈশাখ শ্ৰীশ্ৰীলক্ষ্মীসিংহ উপতি মহাবিদ।

শ্ৰীশ্ৰীমহাশয় বংশোদ্ভৱ সন্মাত্ৰ ৥৩৩৭ প্ৰকাশ।

শ্ৰীশ্ৰীলক্ষ্মীসিংহেৰে উদ্ধাৰিত.....৩শ্ৰয় বহি:

জীৰ্ণ মঠ: বৃহৎভূত মহাশা শ্ৰীশ্ৰীলক্ষ্মীসিংহেৰে ৰাজ্যসোহন কৰ্মণী।

১৭৩২ শৰণ ৩০ আঘোনাৰ প্ৰতিপদ তিথিত লক্ষ্মীসিংহ বৰ্ণনৰে স্বকী হয়।

ঐতিহাসিক বিবৰণ

[মন্দিৰৰ মাটি]

ৰজা মহাৰাজ সকলে দেৱালয় পৰিচালনা কৰাৰ কাৰণে বৰদৈলী, পাইক আদি নিযুক্ত কৰি ভূসম্পত্তি ধান দিছিল। এই সম্পত্তিৰ আয়ৰ পৰা ধৰ্ম্মানুষ্ঠানকাৰে চলিছিল। নি: বোৰাজ মাটিৰে ৰাজনা আশায় কৰি দৈলিয়ে চৰকাৰক দিছিল আৰু আধা ৰাজনাৰ বাবে বৰদৈলীৰে পুৰুষপাতল কৰিছিল। পাইক অত্যাধ ৰাটনি কৰিছিল। নতুন পিয়লৰ পৰা বৰদৈলীৰী সকলে নি: খে: পটাবোৰ ভাগ কৰি লৈ নিজ নিজ নামত কৰিছে আৰু তাৰ আধা ৰাজনা বোজাধাৰক দিয়ে। দেৱালয়ত পূজা পাতল নকৰে। বৰ্তমানে বৰদৈলীৰ তৰফৰ পৰা পূজাৰীয়ে ধৰ্ম্মমহা শিল আৰু ধৰ্ম্মিকা হয়। এই ধৰ্ম্মমহা দেৱালয়ৰ প্ৰধানী মাঠী কিয়া নামেৰেজ মাটিৰ আয়ৰ পৰা বিয়া হয়। আৰ্চনিত কৰা, যোৱা 'টেম্পল' জৰিপত কামৰূপ ৪২ নং দেৱালয়ৰ পাইকৰ মাঠীয়ে জৰিপ হৈছে আৰু তাৰ বাবে পাইক পূৰ্বৰ আধা ৰাজনাৰ ঠাইত সম্পূৰ্ণ ৰাজনা ভনি নাগে। বৰদৈলীৰীয়ে দেৱালয়ত সৰ্ব্ব নৰমা সৰেও ভোজি অমতা পাই আছে আৰু দৈলৈ হৰণ পৰিছে।

নামেৰাজ মাটিৰ বাবে পূজা-পাতলৰ কাৰণে আৰুতে বৰদৈলী দিয়া নিয়ম আছিল। যোৱা পিয়লৰ পৰা পূৰা ৰাজনা হৈছে।

ইতিপূৰ্বে বৰদৈলী সকলে বিলুপ্তশব্দ মন্দিৰৰ ভাগবততা কৰি নিজ নিজ নামত লোৱা মাটিৰ মুঠ ২৩৮২৬/১৫ লেচা। আগতে ৩৪০০ বিঘা মাটি ৰাজ্য-ভূগু হৈছে। কিছুদিন আগতে চাবলেকুৰি (৭ নন্দবাৰী গড়ন) ২২০ বিঘা মাটিও যোজোৱাৰ হৈছে।

বৰ্তমানে ১৪২০৬/৫ লেচা নামেৰাজ আৰু ২৪৬১/৬ লেচা মাটি এই দেৱালয়ত আছে।

এই ২৩৮২৬/১৫ লেচা মাটি পঠা কৰি লোৱা বৰদৈলীৰ নাম, ঠিকনা আৰু ৩৪০০বিঘা, ২২০ বিঘা মাটিৰে ৰাজ্যেৰে হোৱা পটাব নম্বৰ আদি বিত: ডাৰে শ্ৰীশ্ৰীবিলুপ্তশব্দৰ ইতিবৃত্তৰ ২২ পৃষ্ঠাৰ পৰা ২৮ পৃষ্ঠালৈ লিখা আছে।

উপৰলিখিত বোজাৰ কটপুৰা গাৰৰ ৯৭/৬ কটা ১ নং নামেৰেজ মাটি ভূতপূৰ্ণ দলৈয়ে নতুন পাইকক দিবলৈ ১৩০।৪।৩ তাৰিখে সম্পাদন কৰিছিল আৰু চৰকাৰৰ বহুত টকা ৰাজনা আশায় কৰি লিখা গাছিল। সেইকাৰণে ডি চিৰ ৩।২।১২ তাৰিখে ১৪৮৭ নম্বৰ ৪২ নংৰে ৭।২।১২ তাৰিখে দৈলৈৰ ৫২/৭ লেচা মাটি ৰাম সহ ৪২ নং কৰে। সেই মাটি ২৫ হাজাৰ টকাতে নিলাম কৰি টকা পৰ্বৰণেটে লয় আৰু দৈলৈজনক ৩৪৪১।৩।৪।২ তাৰিখে অৰসৰ দিয়ে।

পত ২৩।৪।৪৫ তাৰিখে তাৰ পিছৰ জন দৈলৈয়ে ৪৪।২।।০ আনৰ খে মাটি জমিন দিয়ে। গত ১৩৫০ চনৰ পৰা ৫ বছৰত তেতিয়া মুঠ ৰাজনা ৯৮৪৩।৫ আৰু বাকী আছিল। পিছত দেৱালয়ৰ ৰাজনা আদায়ৰ তাল চৰকাৰে ললে। কিছু চৰকাৰে, এই দৈলৈ জনে কামান ৰাজনা পাইকৰ পৰা তুলিছিল আৰু কিমান টকা চৰকাৰক দিছিল, তাৰ ওচৰ ছিচাৰ লবৰ হুগোণ পোতা নাই। এই কাৰণে আৰু অন্যান্য কাৰণে এই মন্দিৰ অৱস্থা অতি শোচনীয়। ধৰ্ম্মনিৰ পৰা যোৱা বিশিষ্ট ব্যক্তীয়ে আৰুতে ভিতৰতা বহুহা নন্দনাত আৰু বৰদৈলীৰে এই বৃহৎ গাঠ বেলপৰৰ বাহিৰ লগত মহাঘৰা পাইকৰ নতুন মন্দিৰ অৱস্থা অতি বেজা হৈছে।

১৮৩২ ইংৰাজী চনত ইংৰাজ কোম্পানীয়ে অসম উপত্যকা বিভাগ কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈ ৰাজনা লগাবৰ বিৰুদ্ধে। ধিক ১৮৩৫ ইংৰাজী চনৰ পৰা চৌধুৰী, মৌজাধাৰ, কাকতিৰ ঘৰা ৰাজনা আদায় কৰে।

বহুৰ পৰ্বৰণেটে আৰু তাৰত পৰ্বৰণেটেই লুপ্ত কৰ্ম্মলৈ হৰ্ম্মিকামৰ প্ৰস্তাৱ মতে লিখা, আৰু মৌজাধাৰে চাৰ্কলত বিভক্ত কৰে। ১৮৩৪ ইংৰাজী চনত মৌজাধাৰ ৩৪ হোৱাত পকেতা গাৰৰ নামেৰেই পকেতা মৌজাধাৰ কৰি হয়। এই মৌজাধাৰ বিলুপ্তশব্দৰ দেৱীৰ পাতা চুপা পঠিয়া পঠানী গুণ্ধণ ৬কপনামাৰণ দেৱ। মন্দিৰত নামৰ পৰা বিলুপ্তশব্দৰ পাতৰ মকল হৈছে। ১৯৩৪ ইংৰাজী চনত জেনেৰেল গ্ৰেণ্টনিকৰ কেপ্টেইন কলভাৰ মতে

বিলুপ্তশব্দক কেন্দ্ৰ কৰি মাটি পিয়লৰ সাৰ সৰ্বজন দেৱীপাতত জৰা ৰাখিছিল। ১৯৩০ ইং চনলৈকে তিনি কোম্পানী, চান্দিচুকীয়া অনেক শিল দৰ হৈ পৰি থকা আদি দেখিছে।

১৮৩৬।৩৭ ৰূ: বেভিনিউ কমিচনাৰ কামিন্য় জেনেকিন্স আৰু এচিষ্টাণ্ট মেচিচিয়েল ডিউটীত থকা নি: বৰ্ণল চাৰাৰে নামেৰাজ মাটি পিয়ল কৰে। পটুৱা বেড বিহামপুৰ, সতীৰকুৰ, গোপালনাথ হাইস্কুলৰ কাৰণে যোৱা বৰ্ণল চাৰাৰৰ বাস্তা ৰাইহাটা-কৰবা বাস্তাত সমুদ্র হৈ আছে।

এই বৰ্ণল চাৰাৰৰ দিনতেই পকেতা, চেঙা, বেলশপ, মাৰিশা, চৌধুৰী বৰ্ম্ম আশয় তুলত থকা গোলাম বন্দী খালাত হৈছে। বিশেষকৈ ১৮৪৪।৫ ৰূ:ত কেপ্টেন চাৰাৰৰ দিনত অসমত ধৰকা গোলাম বন্দী খালাত হয়।

অনুসন্ধানকাৰী সকলে আৰু আফ্ৰিকাৰ দলে আনাৰ অসমতো ইতিপূৰ্বে খত জিৰি নামুৰ কিটী কৰা প্ৰথা আছিল। আনাৰ ওচৰে মত এখনত নামুৰ কিটী কৰা বৰ্ণেৰ মনুনা আনি অন্ধৰ কৌতুক পুৰিৰ ১৬৮ পৃষ্ঠাত দিছে।

ইতিপূৰ্বে দাস দাশীৰ ধৰ্ম্মগোৰেই দেৱালয় সৰা-পোতা কৰা পাইক আদিৰ ওপৰত বৰদৈলী সকলৰ প্ৰভুত্ব কম আছিল।

মাট-মন্দিৰ

অসমৰ প্ৰাৰম্ভেৰে দেৱ মন্দিৰতে একোটা মাট-মন্দিৰ আছে। মন্দিৰত মাট-মাট সকলে আৰতিৰ সময়ত নাচ-ৰাগ কৰে। আগতে কামৰূপ হাজো-ভূনি মন্দিৰত বিখ্যাত নৰ্ত্তকী আছিল।

দেৱমন্দিৰ নাটীনী খেলা অসম বৃদ্ধীৰ সকলো যুগ-তেই চলি আছিল। ঐতিহাসিক উপন্যাস লিখক পাত্যনামা বৰুৱাী কাব্য বৰদৈলীয়ে বৰদৈলীৰীৰীত (৩৪ খণ্ড ১৮ অধ্যায়) ইয়াৰ এটা ছবি আঁকিছে।

'নামৰীক শিৱমৌলত পৰুলি আৰতি আৰু পূজা হৈ যোৱাৰ পিছত দৌলৰ আশত থকা নাট মন্দিৰৰ বৰদৈলীৰীৰী হেৰুপেঙা নাট-নাটীকামৰূপ নৃত্যনাটীত কৰিছে। সেই নৃত্য গীত চাবলৈ ওচৰৰ গাৰলৈ কেকা-গাভক ভালেমান আহিছে।।।'

এই দেৱৰৰ নীটনী যেতিয়া বীৰৰূপে আহোম
ৰাজসিংহাসনত বহিল তেতিয়াৰ পৰা আহোম ৰাজ
সিংহাসন অত্ৰি হৈ জেউতি হেৰুৱাব ধৰিলে। কিয়নো
শিৱসিংহ স্বৰ্গদেৱৰ 'বৰজনা' ৰাণী কুলেশ্বৰী কালুগাওঁ
অঞ্চলৰ নীট জীয়াৰী আছিল। ইতিপূৰ্বে আমাৰ গুচৰ
বিভেশ্বৰ মন্দিৰতো এনেকুৱা নাচ গান আছিল। আজিও
তেওঁলোকৰ বংশ আছে।

পুৰনি কাগজৰ নকল

শ্ৰীমান

১৬৬৭ শক; তৰু ৰস ৰসেলু শাকে স্বষ্টি সকল
কলা প্ৰাৰম্ভিত কামেশ্বৰ শ্ৰীশ্ৰীবিষ্ণেশ্বৰ মহাৰত
পৰাবৰিষ্ণু মন্থত শ্ৰীযুত তৰাংপুতৰা বৃহৎ ফলানেন
নানাবিধ সেৱা ভোগ কৈৰিয়ানিানক।

পত্ৰিকায়:

সোৱাইত পাইকেৱ: (১) গ্ৰাহন

বৰদেউৰী	৪
নিৰকণ্ঠ পাঠক	১
(২) মৃতিমু পাঠক	১
শিৱম (৩) পাঠ (৪)	১
ৰত্ন পাঠক (৫)	১
তত্তক (৬)	১
তিথিকৰ (৭)	২

শুভ্ৰ সেৱক	৬৪১।০
গাৱেৰ (৭) আঠপন (৮)	৪
পিকদান ধৰা	১।০
চামৰ ধৰা	১।০
চক্ৰধৰা	৩
আবল পাৰা ধৰা	১।১।০
ধূপ এ (৯)	১
চক্ৰ ধৰা	১
সূত্ৰধৰা	২
নিচান ধৰা	১।০
পত্ৰ পাঠক	১।০
ভগাবী	১।১।০

মোনিয়া	১।১।০
মুৰবী	১।১।০
বলিকটা	।০
ভোগৰ পাল ধৰা	১
চাউল লোকা	১
চালীয়া	২
উপবীয়া (।০)	১
চালীক তাল ৰজা	১
ধনা দাৰি ভেক	১
বিয়াৱৰ ওজা	৫
গাঘন বাঘন	৭
পানী অনা	১
পানী শিচা	।।০
বাৰি ধৰা	।।
উৰান ৰটা	১
চেৰা	১
কুৰাৰ	১
বৰী ভাবী	১
চুনাবী (১)	১
ধৰা কালুৰ ধু (৭)	।
ডেলী	২
পাপ দিয়া	।
ৰাত্তৰানা	২
নাহ কেঠা	১
গৰবীয়া	।
গাৰীৰ ঘনা (২)	।।
ধনা সাৰা ছাৰী	।।
	৪৯।।
মুদিয়াৰ (৩)	৩
নিকুট ৰব কুং ভটা	৬
দটেল	১।।
সেৱা লয়াৰ	১
দেউৰীয়া কাকতি	১
মেন ভাওৰ চান	।।
	১০।।
ৰাতাল পাইক	৪।০

(১) বহুবি ও জোকাৰবে ৰূপ	২১।০
জনা নাটি	২১৪ পুৰা
ঘাৰে পাইয়া	৪৮ পুৰা
ৰাতোল গল	৬০-১০
ৰাতাল	১৫৬
পুৰাতে ১০ ৰসো /৪ ধৰে ৰান	৫০।।৬
ঘাৰে ভগন	৭৩৬০.০
	৬৪১।১৬।।
	৭৮৩।।
ৰাতাল	
নিতা নৈ ভগন (২)	
চাউন	
মাছ	৪ কপা ॥
মুগ	১ কপা ॥
দিউ	
গুৰ	তথা ১।
নুন ॥তথা	১ তথা ১.৫
আলা ১ উৰল	১।
তামোল	০
পান ৫ পাত	১ পাৰা ০
বন (৭)	০
	১। গজ
	৩।।

নিতা ৰূপে ভগন (৩)

....
শৱন একাদশী
শবৎ কাৰী পূজাত
শৌল মাত্ৰাত
মহন চৈত ৰাগিত
লেখক পূজাত
পৃথলি পুৰিত (২)
বৈশাখৰ বিহুত
শিৱ চতুৰ্দশীত
ক জাগৰ পূজা

আহোম ৰজা সকলৰ দিনত পুৰনি কাগজত লিখা
মতে পূজা সেৱাত ধনা ৰজা নিয়ম আছিল। আগৰ ৰজা
ৰেঠানীৰ দৰ, নানান শব্দৰ কথা, চিচাৰপাত্ৰিক কথা
পেৰা কাকত, পুৰনি কাকতঃ পৰা জাৰিৰ পানী। চৰকাৰৰ
তৰফে জাৰি কমিচনাৰ অফিচ, চিলা ৰেকৰ্ড অফিচ,
বুৰঞ্জীসিঁতাং চাৰিতে ৫৬ ৰজা কাকত আৰু বহুত পেৰা
কাকত পেৰা বনত পৰে। এইবোৰৰ বুৰঞ্জী সাহিত্য
মতাই অনুসন্ধান বা গবেষণা কৰাৰ বিষয় ভাল মে
বেগা নাছানো। *

[* এই প্ৰবন্ধত ঠায়ে ঠায়ে লিখকৰ দিন-পঞ্জি ('ভায়েৰ') ৰ উদ্ধৃতিও আছে; সেয়েহে, বচনা-শীতিয়ে পিতভে
ৰাগৰ সেৱোৱা দেখা যায় সম্পাদক]

বেজবন্ধাবৃত্ত

শ্রীকমলেশ্বর চলিতা

বেজবন্ধতা প্রথমতে বেজবন্ধতা নাছিল, শব্দ্রাহে আছিল। লক্ষ্মীনাথো নাছিল, আছিল চৈতন্যান্য। বেজবন্ধরায় spirit'অকে বেজবন্ধরায় বুলিছে। সাহিত্য হ'লেও বর্নকথা বেজবন্ধরায়ত সোমাই আছে।

অসন বহুদেশতকৈ প্রাচীন, অসমীয়া ভাষাও সেই বাবে বহু ভাষাতকৈ প্রাচীন। এইটো পণ্ডিতসকলে ভাবিচিহ্নিত কোরা কথা। আমি এমবে বলাই কোরা কথা নহয়। অসমীয়া ভাষা সংস্কৃততকৈও পুৰণি যেন লাগে। সংস্কৃত অসমীয়া ভাষার জননী নহয়, প্রাকৃতহে জননী হ'ব পাৰে। জগতৰ আদিম ভাষাবিলাকৰ ভিতৰত অসমীয়া ভাষাও এটা বুলি ক'ব'ৰ খল আছে। গ্রীক, হিব্রু, লেটিন ভাষার লগতে অসমীয়া ভাষার নাম উচ্চারণ কৰিলে আমাৰ মূৰত বুলি কোনোবাৰে ক'লে সেইটো কথা ন্যায়মত নহয়। অসমীয়া ভাষার শ শ শব্দই এই ক'ব'ৰ প্ৰমাণ কৰিব। এই শব্দবোৰ দিনে দিনে হেৰাই যাব লাগিছে। বাস্যায়িক জগতত অসমীয়াৰ বিদেশীয়ে হৈলি আমাৰ দৰে বিশেষী শব্দবোৰ অসমীয়া ভাষাক হেঁচি আনিছে। অসমীয়া বে'ব'ণত পৰি ক'নীয়া হৈছিল এতিয়াও সেই ক'নীয়া হৈয়েই আছে, তেনেটোও ব'চি ব'গা হ'ব পাৰা নাই।

অসমীয়াৰ এই স্বৰূপ উদ্ভাটনক সহায় স্বৰূপে যি আনোৰ শক্তি আমাৰ মাজত পাওঁ তাৰ নামেই বেজবন্ধরায়। এই বেজবন্ধরায় আৰু তাৰ লগত অসমীয়াৰ কি সম্বন্ধ তাৰে এই প্ৰবন্ধত আলোচনা কৰিব বুলিছে। আমাৰ প্ৰবন্ধ যিসকলে অসাব বুলি ভাবে সেই স্বৰূপ যেন নাপাৰে, এয়ে আমাৰ নিমিত্ত।

ঈশ্বৰ-বিষয়ক কথাই সাহিত্য বুলি ক'লে বহুতে নমঃপূত মত হ'বনা। কাৰণ 'ঐশ্বৰে চিন্তবেং সিন্ধু' বুলি আছিলকালি কোনো চিন্তাসকলে ঐশ্বৰ খাৰিলে নকয়, বেচিন্তক 'ঈশ্বৰ ঈশ্বৰ' ক'দি থকা মানুহ

যেনেকৈ সাধু বা ধাৰ্মিক নহয়, ডাঙ হেৰোৱাটোহে বেচি স্বাভাৱিক, সেইদৰে সাহিত্যত বেচিকৈ ঈশ্বৰ অত্যাণা ক'বা কথাটোহো মানুহে ভগানি বুলি সন্দেহ নকৰাকৈ মোকাকৈ। যিসকলে সাহিত্যত ঈশ্বৰতত স্বমুগত বা ষাইকৈ সান্যবাদৰ পুনি ভুলিলে অসত্যেৰ প্ৰকাশ কৰে, তেওঁবিলাকে বেজবন্ধরায় বুলি পাব বুলি আমি নেভাওকে। সচিত শব্দৰ সৈতে সৰ্ব্ব্ব কৰি যি ধৰ্ম তাৰেই সাহিত্য বোলে; 'লিটাৰেচাৰ' বোলা ক'ব'ৰ লগত ইয়াৰ আকাশ-পাতাল প্ৰভেদ। অথচ 'লৈটাৰ' বা আধৰ চাৰ্চ। কৰি যি কথা প্ৰকাশ ক'বা হয় সি অন্ধৰ গ্ৰন্থক ক'বা নহে যুদ্ধৰ প'ৰা উভতি অহা সৈন্য এটাৰ তাৰ ঘৰখনৰ বিষয়ে বৰ্ণনা ক'বা কথাও হ'ব পাৰে। এইদৰে কথাও হ'ব পাৰে 'লিটাৰেচাৰ'। কিন্তু হোৱাৰ অধিক ক'বিলে যুদ্ধৰ প'ৰা উভতি আহেতে বাচত পৰি থকা নৰাশ্বৰেৰে সেৱি তেওঁৰ যি ভাব হ'ল সেই ভাষা বৰ্ণনা অকল 'লিটাৰেচাৰ'ই নহয়, সি হ'ব সাহিত্য। অশোকৰ অশব ভাব পৰিবৰ্তিত হৈ অন্ধৰ গ্ৰন্থক ওচৰ চাপি'ব'ৰ বাবে আনৰ ভিতৰতে তেওঁৰ ভাষে সাহিত্যৰূপ লাগে।

ঈশ্বৰৰ সজ্ঞা নিকৰণ ক'বা যেনেকৈ মুৰুৰ সেইদৰে সাহিত্যকো সজ্ঞা নিৰ্ণয় কৰিব নোৱাৰি। কিন্তু আছিকালিৰ সন্মালোচক এইটো দেখানে। সন্মালত ঘটা প্ৰত্যেক কথানে তেওঁবিলাকে বৈজ্ঞানিক বিশ্লেষণ বিচাৰে। প্ৰবন্ধ, বচনা বা কাব্য সৃষ্টিৰ সন্মালোচনা হ'ব পাৰে। কিন্তু সাহিত্যৰ সজ্ঞা নিকৰণ কৰি তাৰ এটা স'চ পাৰি সেই স'চত সাহিত্যতা সৃষ্টি চাৰ্লি যি তাৰ প্ৰতিভাৰ ভেদ নিৰ্ণয় কৰাটো সঘৰনেও মুৰুণ হৈয়ে সাহিত্যৰ বাহনস্বৰূপ ভাষাৰ পৰিবৰ্তন হয়। অসমীয়া ভাষাও এনে পৰিবৰ্তনৰ ভিতৰেই আহিছে। কিন্তু এই পৰিবৰ্তন যদি আছিলোপ হ'ল, তেনে এই পৰিবৰ্তন

নোহোৱাই ভাল। কঠানটো 'তেনেই' বাৰটল নিদি যদি 'তেনেকৈ' বাৰটল দিবে আৰু কিতাপটো আৰুত বেচি নৈ যদি 'জোপাভাপতি' নহৈ 'জোনাভাপতি' হ'বলৈ যায়, তেন্তে সি আত্ম-বিলোপৰ প্ৰথম অধ্যায় নহয়নে? শব্দৰ সন্তানত বে অসমীয়া মূৰীয়া নহয় এই কথা বুদ্ধিবলৈ বেজবন্ধরায়ৰ সাগৰত বুৰ মাৰিলেই পৰেই। কিন্তু দুৰৰ কথা যে সাগৰত বুৰ মাৰিবলৈ অসমীয়া মানুহে পায় ক'ব প'ৰা?

যুদ্ধৰে বহুতে বোলে কোনোবা এজন ডেকা সাহিত্যিকক কৈছিল বোলে, তোমালোকো যদি কমানত এনেকৈ বহুলা শব্দ যুদ্ধ, তেনে এমৰাত বহু ভাষাৰ লগত তোমালোকৰ ভাষাৰ একো বিভিন্নতাই নোথাকিব, তেতিয়া যদি কোনোবাৰে তোমালোকক ডাঙাক বোলা ভাষাৰেই অংশ বিশেষ বোলে তাৰ জ'বাব দিব নোৱাৰিবা।

প্ৰাচীন ভাষা এটাৰ মানুহে কিয় যে এনেকৈ মিল্ক পাৰ্চি বাব লগীয়া হয় তাৰ উত্তৰ দিচাই বুৰলৈ মাৰি নোৱাৰে। আমাৰ ধৰম সমুহেই যিটো বেপাৰীয়ে মূৰত পাঠী এটা লৈ অহাৰো কৰে সি 'হুৰি'ৰ টোঙা নবানে ঠু' বুলি নিচিৰিবে। সি যিটো ভাষাৰে চিৰিবে সেই ভাষা অসমীয়া নহয়, যদিও বা এটাৰে হয়, এটাৰে নহয়। এইদৰে দিনেৰাতিয়ে বিহুতৰীয়া ভাষা ত্ৰিনি আমাৰ কাণে তাক মানি লৈছে আৰু লৰলে বৰাও। আমি ছোৱাৰ চোঁৱি কৰিও এই বিহুতৰীয়া ভাষা গুচাব নোৱাৰো।

এইটোহে আচৰিত যে অসমীয়াৰ এজন ডেকা ঐশ্বৰায়িক 'চাঁও কাঁও' নোৱাৰি 'মুস কুস' লেবে আৰু 'চাপৰি বা হাঁওকাঁও' লেবেৰি 'চ'ৰ বা লগুত' লেবেৰিলাই যায়। আমি ভাবো যে হাঁওকাঁও নাইবা 'বালি চাপৰি' কেতিয়াও অস্তিত্ব নহয়। 'ধৰনিয়াই' ব'বিলে নুপুলি 'ডাঙোনে' ব'বিলে বোলাটোও তেনেকৈ ক'বাই। এইবিলাকলৈ মন-কাণ দিৰিলে আমাক বেজবন্ধরায়ই ক'ব।

'বেহা বেপাৰী' ক'বা ক'ব'ৰ ঠাইত আছিলকালি 'ব'ৰশাৰ' চলিছে। ব'ৰাশী মানুহে এই কথাটো মূৰেৰে কওঁতে 'বেৰা' বুলি ক'ব। বেপাৰৰ স্বৰূপ নাম 'প'ৰা;' কিন্তু অসমীয়াত 'ব'ৰিছাৰ' বুলি এটা শব্দ আছে যাৰ

অৰ্থ তাৰ সৈতে একে। কিন্তু এই শব্দটো আমি ব্যৱহাৰ নকৰো। বেপাৰ-বিজ্ঞ ক'বা স্বৰূপ 'ব'ৰিছাৰ' বুলি ক'লে বেচিকৈ খাপ খায় যেন লাগে। এই শব্দটো বেজবন্ধরায় সাহিত্যত আছে।

বেহা-বেপাৰৰ ভিতৰেই মানুহৰ লগত মানুহৰ বেচি বহিষ্ঠতা হয়। ইংৰাজেও বাহিছা কৰিবলৈ আহিতে ভাৰতবৰ্ষ হাত কৰিছিল। আছি ইংৰাজ গুচি প'ল হ'ল কিন্তু ইংৰাজী গুচি যোৱা নাই। গুচি নোহোৱাটো ভালই হৈছে, কাৰণ, ইংৰাজী ভাষাৰ ষাৰা এতিয়াও আমাৰ ভাষাৰ একা সাহিত্য হৈছে।

প্ৰাচীন সাহিত্যৰ বাহনৰ পৰিবৰ্তন আহিবই, কিন্তু সেই পৰিবৰ্তন ভাষাৰ মজলৰ অৰ্থহে হ'ব লাগিব। যি শব্দৰ অজ্ঞাত আমাৰ ভাষা প্ৰকাশত অস্থিৰতা থাকিছে সেই শব্দ আন ভাষাৰ প'ৰা আহিবই লাগিব। কিন্তু উপজুক্ত শব্দ থাকিলে সেই শব্দ ব্যৱহাৰ নকৰি অন্য ভাষাৰ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰাটো আমাৰ পক্ষে মজলমজক নহয়। বেজবন্ধরায় যি বিৰাট সাহিত্যৰ আছি নতুন সংস্কৰণ সম্বন্ধেও ওলাব লাগিছে তাত অলপ অচৰম নতুন জটী থাকিলেও তাৰ হাটুৰোবে ক'বা কথাই থাকিব। এই সাহিত্যৰ এধৰোৰ অস্তত: কিছুমান যে কালজয়ী হ'ব সি নিসন্দেহ। যুগোত্তীৰ্ণ হোৱা বা কালজয়ী হোৱা সাহিত্যকোৰে আছি যশসা। কিন্তু যি আচল সাহিত্য সি সদায় অমৃত। কোনো কালে তে যশসা নুঠে। কোনোবা এজন সাহিত্য-প্ৰহীই বোলে এইদৰে কৈছিল যে তেওঁ কালজয়ী বা অকালজয়ী নোহানে, জানে মাথানে এমৰ কথা যে সকলোবিলাক তল পৰিলে পাকিৰ মাথানে 'কীৰ্তন শোখা' বনেই অমৃত হৈ। অসমীয়াত এয়েই হ'ল আচল সাহিত্য, যি অমৃত। শব্দবোৰে অসংস্কৃত অমৃত সাহিত্যকো আমাক পি প'ল যাক লাম দিলেও নুচুকাৰ, ভাণ কৰিলেও নকমে আৰু মাথো অগ্ৰিয়েও দাচ কৰিব নোৱাৰে। স্বাকী শিৰোৰ সাহিত্য সি আঁচি আঁচক, গুচিলো বা পৰিছো, দিনচোবেক বা বচৰচোবেকৰ মূৰত তাক পাহৰি যাব। কিন্তু 'কীৰ্তন শোখা' ক'নোৱাৰ। যিমান প'ৰা তাৰ তিমান শোৱাৰ পাৰ। ক'ব সি অমৃত।

বেজবন্ধরায়ই সেই কাৰণেই হ'বনা কৈছিল যে শব্দবোৰে আন এমকোকে পোৱিব যদি অকল কীৰ্তন পুৰি বনকে লেপি থৈ প'লাইহেঁতেন তেনে পক্ষেওঁতৰ

মান চিরকালের কাব্যে অমর করি যৈ পলংকহঁতেন।
কিন্তু আঁধি আমি 'কীর্তন দেখা'র বাহিরেও অনেক গ্রন্থ
পাইছোঁ মি অসমীয়া সাহিত্যের প্রাচীন রূপ চিত্রবায়ীকৈ
বাছিতে।

বঙ্গভাষার ছন্দবিদ্যেক পঠিতে অসমীয়ার এই
প্রাচীন সাহিত্যের ওপরতে পাশ মারিছিল; কিন্তু তেওঁ-
বিরালেক বুলিব নোয়াবাব যেমত এই বুদ্ধি তেওঁবিলালকর
নিষ্ঠিকিল।

যদি অসমীয়া কবিতা বর্ষিতেন সাহিত্যই একমাত্র
সময় নহলেনে জাতি টোকা অস্তিত্ব প্রদান করে সাহিত্যই।
সেইবাবেই হয়তো বঙ্গদেশকে নিজের সাহিত্য প্রতিষ্ঠা
করিবলেন যত করিছে। তেওঁবিলালকর এই চেষ্ঠা জয়যুগে
হলে আনন্দকর কথাই। সাহিত্যই জাতিঃ প্রাণবন্ত। কথা-
বোধকেনেই সাহিত্য। অরক্ষা কথাধারনত সাহিত্যের গুণ
ধাক্কির নাগিবি। সাহিত্যতঃ গুণঃ গুণ, প্রমাণ গুণ, লাগিতা
আর স্বভাৱ আছে। উপযুক্ত ঠাইতে উপযুক্ত শব্দক ব্যা-
হার সাহিত্যতঃ লক্ষণ। তাই তাহাতকৈ গুণ খাপের কথা।

যি ভাষাকে সকলোতকৈ উন্নত ভাষা প্রকাশ করিব পাৰি
সেই ভাষাকে সকলোতকৈ উন্নত সাহিত্য রচনা কৰাটো
সম্ভৱ হয়। উন্নত ভাষা প্রকাশ করিব বাবেই প্রাকৃত
পদা সংস্কৃতের স্বষ্টি হ'ল। অসমীয়া ভাষাত প্রাকৃত
লগে লগে সংস্কৃত ভাষাকো শব্দ আছে। অসমীয়ার গুণ
তৈয়াৰ সংস্কৃত প্ৰশিক্ষক হ'ল 'কৰ্মপৰ'। বঙ্গভাষাত
ওঁ ভাৱ 'চলিত'। অসমীয়াই 'ওঁ' পাৰি 'চলিত'।

ব্যৱহাৰ এতিয়ালৈকে কৰা নাই। শব্দবহেৰে কীর্তনত
'কৰ্মপৰ' শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰিছে, যেনে 'কৰ্মপৰত পৰি
যমপৰে গৈলা চৰি'। ভাৱৰ সমাৰ উৰ্ত্ত য়াৰা হয়ই
নাগিছে; অলংকারক পিছত সি সূৰ্য্যালোকলৈ যায়।
কিন্তু বসন কৰিবৰ বাবে বাহনকো উন্নত কৰি নিব
নোৱাৰিলে সূৰ্যালোকৰ তপ সি গহা কৰিব কেনেকৈ?
সেইধেৰি ভাষাকো ভাৱৰ অনুকৰে গুণ নি নিব নাগিব।

সাহিত্যকে যিবোৰ কাহিনী কল্পনা কৰে সেই-
বোৰতো গঁটা নহয়, সেবোৰ তেওঁ মনোৰে গাঁৱা কৰায়ে।
তথাপি সেইবোৰ পঢ়ি আনৰ চকুলো ওলায় কেটন?
তেওঁ আনক কনুৱাই কিয় তেনে পাৰ? তেওঁ মৰি
আনক কৰ, হেৰা) বেজাৰ নকৰিবা, সেওঁবোৰ মহে সাহি
লোকা কৰায়ে, অচল ঘটনা নহয়, ফিৰিওঁবনী নাই,
কৰে: নাই, কেমেৰে কাকো নহা নাই, কোৱেও কাকে

বৰ কৰা নাই। উইবিগাম চেক্‌স্পিয়েৰে যদি বৈকুণ্ঠৰ
পৰা বতৰা পৰায়, যে বোম্বি-জুলিয়েট বুলি কোনো
নাছিল, ফ্ৰাঙ্কলিগা নাই, কিংলিয়েৰ নাছিল, মিচা
কথা, তেওঁমালোক সেইবোৰ পঢ়ি বেজাৰ নকৰিবা।
কিন্তু কোনো সাহিত্যিকক এইদৰে নকৰ, তেওঁবিলালকে
নামুহক কনুৱায়েই জাল পায়। জয়মতীৰ কাহিনীটো
বোলে গঁটা নহয়। এইটো বহুসময় মহত্বৰ স্বৰূপে
কল্পিত উপাখ্যান। কিন্তু আমি পুস্তিকাৰ নোবাওঁ, জয়-
মতী কুৰ'নী থাকিলেই আমি জাল পায়। তেওঁ সাহি
থাই যবক কতি নাই, কিন্তু আমি তেওঁৰ উপাখ্যান
বকা সাহিত্য পঢ়ি কৰণ বস উপভোগ কৰোঁ। 'পিয়নি
কুকন' নাটকৰ শেষৰ দৃশ্যটো চোৱা এই লেখকৰ পক্ষে
বৰ টান হৈছিল আৰু তেওঁ নাটশাল এৰি গৈ গুচি
পৈছিল। সাহিত্যিক কননাটো এনেদৰে লগাই-পৰাই
আনছিল যে তাত কৰণ বস চো-চোয়াই পৰিছিল
আৰু নাটকৰ অভিনয়-চাওঁতাৰ পক্ষে তাত পিয়নে
কথা টান হৈছিল। বেজবৰুৱাৰ বচিচ কৰণ বস
নাটৰ এনে গুণ নাই বুলি কৰ নোহোৱা; কিন্তু বসন
চকুলো বোৱাৰ পৰাটোকেই বেজবৰুৱা নহয়।

বেজবৰুৱাৰাচলো তেনে কি? কবিতাত তাৰ
পৰিচয় পাহানেকি?

আমি হেনাশিল্পন কবিতাৰ লগত বেজবৰুৱাৰ
কবিতাৰ মিল পাইছিলো আৰু এই মিল পোৱাত
আমাৰ বলিগালি নাছিল। জগতৰ দুখ দুৰ কৰাৰ কথা
হেনাশিল্পনত যেনেকৈ তাৰিছিল বেজবৰুৱাইও তাৰিছিল
সেইদৰে। বৰীশ্রনাথক কিন্তু দুখ জয় কৰিব বুজিছিল-
'দুখ' যেন কৰিতে পাৰিছয়'। বেজবৰুৱাই কবিতাত
দুখিতক স্বত্বই এইদৰে কৈছিল—

'সো' ঠাইখন 'আছে তোলনই পৰি
যোৱা' তাত কাম কৰা, বোৱা' বোৱা' লৰি।
অভাৱ আকাৰে চাকা গোটকৈ লোক,
বোৱা' তাত কাম কৰা জন্ম সামলোক।'

তেওঁ জকাটিক অসমত নিৰক্ষৰতাত বৃ পৈ থকা
লোকসকলক সেৱাৰ বাবে আপ্সাৰ জনাইছিল আৰু
এই লোকসকলেই তেওঁৰ কবিতাত নাটৰ চাৰিক দৰে
আনছিল। কবিতা অৱশ্যে সফলোচাৰণ অসীন।

গুণক কাঠৰঙে তিষ্ঠিত অগ্ৰে' বুলিলে নাচলিব।
কবিতাত আৰু চাকৰকাই প্ৰাণবন্ত হলেও ভাব
যে কেতিয়াবা কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্যৰ চিন্তামল
দামালনৰ দৰে আকাশবাণী হৈ জিতা বেলি উঠিব
নোৱাৰে তেনে নহয়। কিন্তু আটৰ প্ৰকাশতে বেজ-
বৰুৱাৰ নাই। আটতকৈও গুপবৰ বঙ্গ যদি কিবা
আছে তাতহে বেজবৰুৱাৰ। বেজবৰুৱাৰ তাঁ-
বিলগতা নাই, বেজবৰুৱা যেন বিয়ু। আনহাতে
বৰীশ্রনাথ ভাৰ-বিলগতাৰ যেন প্ৰতিমূৰ্ত্তি; বেন
শ্ৰিনেৱে নটৰাঙ। 'একটু ৰানি পাপল হতে হয়' বেন
বৰীশ্রনাথৰ বাণী। বৰীশ্রনাথৰ ব্যাকুলতাই কাৰ
'অনৰ ভৱক চৰণ কমল চুমুনি বেদনা তৰে' বুলি
ক'লে তাক যেন ধৰা টান। কিন্তু বেজবৰুৱাৰ
কবিতাত ব্যাকুলতাই বিলগততাই আঁচৰ পাতি বকা নাই,
কাকো সেই আঁচলত বেজবৰুৱাই বহুৱাব নোবোছে।
ইয়াতেই বেজবৰুৱাৰ বেজবৰুৱাৰ।

ইয়াৰ পাছত আহিল বেজবৰুৱাৰ গল্প। বেজবৰুৱাৰ
গল্প তুলি তুলি। গল্পক বেজবৰুৱাই সাধুকথা বুলি
চলাই দিব খুজিছিল, কিন্তু নোৱাৰিলে। হৰিধৰন
গল্প লেখি মহাশয় পাহাৰীয়ে হৰিধৰনকো মহাজন কৰিব
খুজিছিল, কিন্তু নোৱাৰিলে। কিন্তু বেজবৰুৱাৰ গল্প
'অন্ত্যজগত'ৰ হলেও সি সাধু-বস। এই সাধু-বস-জিগ
যোতা সবেও গল্পবোৰ কিয় অস্তাজ হল তাক স্বাং
নোপাছায়ে 'ক'ৰ নোৱাৰিব কিছানি। গল্পৰ বোলে
কিছানো যান্ত্ৰিক নিয়ম নীতি আছে যাৰ বিকৃতি ঘটিলে
বোলে গি গল্প হৈ নোথাকি সাধু কথা হৈ ওলায়
আৰু তাক চেপিলে অস্তাজ বস ওলায়। গল্পবোৰৰ
বোৰকবো পোতা কোলিনাৰ চাপৰ ভিতৰৰ। সাধু কথাবোৰ
চাপৰ বাজ বাবে তাত কোলিনা নোথাকে। আমি ভাৱো
আগুগু নোথাকিলেই হ'ল আৰু এইটো গোটকৈ
বেজবৰুৱাৰ বেজবৰুৱাৰ থাকিব।

কৌতুকবিয়ৰ সাধু কথাৰপৰে সাহিত্যিক হয়,
কিন্তু যি কৌতুক সাধিব নোহোৱে সি কেনেকৈ
হয় সেইটোহে জাবিৰ লগীয়া বিষয়। বাণাৰ্ঠ শূ ভক্তৰ
ইংৰাজ সাহিত্যিক। কেওঁবোলে এদিন ভাৰতবৰ্ষৰ মানুহক
চাৰ্ণলৈ আহিছিল। কিন্তু বোহাই যাই তাৰ পৰাই উলটি
চ'ল। বাওঁতে তেওঁ দৈ গ'ল যে ভাৰতবৰ্ষৰ মানুহ চাৰ্ণলৈ
পোৱাটো। অসম্ভৱ, কাৰণ, তেওঁ শিবৰোকেইলৈ বোৱাটোহে

সম্ভৱ য'ত ভাৰতবৰ্ষৰ মানুহ নাই। মানুহ আছে হয় কিন্তু
বাটি ভাৰতবৰ্ষৰ মানুহ নহয়। বাটি মানুহ আছে পৰ্বত'ত।
পৰ্বতলৈ যোৱাৰ বাট পথ স্থিৰাৰ নহয়। বোহাইতে যি
সম্বলো নগৰতে সেই একেই কথা। সেইধৰি তেওঁ
ভাৰতবৰ্ষৰ মানুহক নোচোৱাটোকে বোহাইৰ পৰাই
ইংলণ্ডলৈ উলটিল।

বেজবৰুৱাই ভাৰতবৰ্ষৰ মানুহক দেখা পাইছিল
অন্ততঃ তেওঁৰ সাহিত্যৰ ভিতৰেদি। তাত যেনেকৈ
বতন মুগা আৰু জুমুৰী আছে সেইদৰে মনৰ বতনীও
আছে, কেকো ককাও আছে আৰু পোছাই গুৱালো আছে
আছে। ফিণ্ডান আদি কবি ভাৰতৰ ফিৰিঙীও আছে,
ঈ আদি কবি ইংৰাজো আছে। ভাৰতীয় মানুহ আৰু
ভাৰতীয়ৰ লগতে অভাৱতীয় মানুহৰ বিচিত্ৰ চৰিত্ৰ
আঁকিব পৰা ক্ষমতাতে বেজবৰুৱাৰ বেজবৰুৱাৰ। এই
চৰিত্ৰ লিখাৰ ভিতৰেদি কৌতুক তুমুকি নৰাইকে
প'কা নাই আৰু ইয়াতে বেজবৰুৱাৰ বেজবৰুৱাৰ।

কলিকতাত বেজবৰুৱাই ভোৱ ভাৱ বজাই নাম
কীর্তন কৰিছিল। এইটোও বেজবৰুৱাৰ বেজবৰুৱাৰ।
এনে কাম তাত আমি কোনো অসমীয়াই কৰিছিল
বুলি শুনা নাই। বেজবৰুৱাই নাম কীর্তন কৰিও
সকলো ধৰ্মৰে ভিতবন্ধা সকলোবোৰ কথাকে বৰচি
বাৰি জানিছিল; এইটোও বেজবৰুৱাৰ বিশেষত্বোই হাই
বেজবৰুৱাৰ। তেওঁৰ ভাৱ য়ে এই বিষয়ে কিমান
বিপুল ভাব প্ৰাণ তেওঁৰ গ্ৰাধাৱনী পঢ়ি উমান লোক
আৰু এই বিপুল সাহিত্য যদি পঢ়ি কোনোও গুৰু পোৱা
নোৱাৰে তেনে বেজবৰুৱাই সেইবোৰ কেনেকৈ লেখিব
পাৰিলে তাতেই বেজবৰুৱাৰ বেজবৰুৱাৰ।

বাতিপুৰাই তই উঠিয়েই যদি কোনোবাই কাউৰী
ক কা মাত শুনে তেনে তেওঁৰ এই কবিতাটোলৈ
মনত পৰিব—'কনা কাউৰী গল উনি, কা হলে, পুান
হলে।' পদা নুবুলি কবিতাই বুলিছে। কাৰণ কবিতাটোৰ
নাম কবিতাৰ কাঠ সজাৰ। তাৰ পিছত বেলপাটীৰ
নাম শুনিলে বেজবৰুৱাৰ 'ডাঙৰ বাণু'ৰ গল্পটোলৈ
মনত পৰিব; কাৰণ বেলৰ স্বৰ্ণবৰি তেওঁ কোনোচো
টেচনেল মানিব সেইটো শুনিবলৈ পোৱা নগল। ফা-
কাৰলৈ মনত পৰিল; দেখিব মুম্বাইৰ গা দৈ তেওঁ উঠিল
পাশা গভত কুল পৰিছিল। নি নিম্বাৰাটন বন কৰিলে
তেওঁৰ ৰূপই নাম মৈ ধন চকুৰ আগত ভিত্তিৰি

উঠিব। স্নান শিক্ষক দেখিলে 'পণ্ডিত নবাই'র মনত পরিব। স্নানোদ্যানে দেখিলে মনত পরিব হবে গঙ্গা-বাহনে। পঁচাঙটি দেখিলে প্রত্যাধিকর্মে, পুষ্টি দেখিলে বহুত বহুতলৈ আৰু মাতি হলে 'চোব' গল্পটলে মনত পরিব। আনান লগত সম্পৰ্ক থকা, আনান সম্পৰ্কটলে অহা সকলো বহু, বিঘ্ন আৰু জীৱজন্তু বেজবৰকাৰ বচনাত বৃদ্ধিত হৈ সৰ্বাৰ আৰু ইহাতেই বেজবৰকাৰ বেজবৰকাৰ।

ভাসে পাতত বহি সৰ্বৰ ভাত পাল দেখিলে বেজ-বৰকাৰে মনত পৰে, 'হেঃ হেঃ বাপা, মনৰা পৰেই চোবৰ নোৱাৰা এই ভাত পাল নোৱেই নে?' ভাব পিচত ভাতৰ দাতিত থাক দেখিলে 'শাকে পোৰোঁটা', ভাতকতে 'জৰু' বোলাকোৱা আছে। ভাব বাহিৰে পাতৰ দাতিত মাটিকান্দুৰী বোলা জোহানন প্ৰস্তুত তেওঁৰ অভিভাষণলৈ মনত পৰে। কাটিৰ খাৰিতো আছেই, চাৰিট বাওঁতে মনত পৰে 'পূজাৰ চৰ্পটলৈ। জাৰ কাৰি কুছৰ কুছৰ কাহ হৰা দেখি 'ভঙৰতুৰ ডাক'লৈ মনত পৰে, পিছনে চিঠি বিলোৱা দেখি মনত পৰে 'ভাকোৱাৰা' কৰিতালৈ। পাত্ৰিহাৰ দেখি মনত পৰে 'কৰি পোৱালি'লৈ, বেকা জোনটো দেখি মনত পৰে বহুবিমূৰ্ত্তৰ নামটো বেকাচন্দ্ৰ বুলি কোৱাটোলে। বৰি ঠাকুৰৰ সম্পৰ্কে 'ঠাকু কৰি', বাইকেৰন সম্বন্ধে ডোকেপ্ৰেৰকাৰাৰ অমিত্ৰাশ্বৰ ছন্দৰ কৰিতালৈ মনত নপৰি নোৱাৰে। 'ওঙ দেখি মনত পৰে মিনাৰাৰ আত্মজীৱনীলৈ। 'গুই এক গুড় বৰ গোৱাদ, ক'ত পানী?' আনন্দবান বৰকাৰে মনত পৰে বেজবৰকাৰ এইয়াৰ কথাতহে—'গুৱাৰ ওপৰত থকা চাকিৰ পোছৰ গছৰ ভলত নপৰি দুৰৈতহে পৰে'। পূজাৰ বহুত মনত পৰে বকচিচ বিচাৰা মুৰৰ আঁটোলে। বিহৰতো কথাই নাই। বিহৰ বচনাই বেজবৰকাৰ বাববুদি। লেখিবলৈ গলে কলম বৃতি হ'ব, কিন্তু বেজবৰকাৰ বচনা বৃতি নহয়, আকৃতি প্ৰকৃতিত সি বিৰাটকৈও বিৰাট হৈহে যাব। আমি সেইবোৰ নোচাওঁ বুলি চকু মুৰি থাকিলেও অভিনন্দনৰ সময়তেওঁৰ 'ভাও জুৰি চকু মুৰাটোলে মনত পৰিব। যদি মনত নপৰে তেনে আশাৰ মন বোদ্ধা বহু এটা নাই বুলি কবই নাগিব। আশাৰ কথা, ধৰ্মৰ কথাৰ বিষয়ে কবলৈ গলেও বেজবৰকাৰ 'বীৰৰ আত্মা' লৈ মনত পৰিব, আৰু মনত পৰিব ধৰ্মধূজ কয়চা নাৰ্ছিলে।

'বুঢ়ী আইৰ মাৰু', 'ককাভেঙতা আৰু নাতি'ৰ বা'ত কি আছে আৰু কি নাই সেইবোৰ আৰু কিয় হাবলৈ নোহাওঁ। মনত তাত অসমীয়া জীৱনৰ যাকো কথাই সোমাই আছে। আজি সেইবোৰ জীৱনৰ লবচৰ ঘটিলে। 'কাউৰী কাউৰী' অৰ্থাতি কাউৰী কি বাই বোলালি 'চৌ' বুলি তাতৰ পাতত বহি আজি আৰু কোনেও নোহোৱে। মনত হি কোনেও আজি আৰু কাকো মাৰিব নোৱাৰে। মৰিবাৰ পিগলিৰ কাঁটা হ'ল যদিও বেজবৰকাৰই সেই কথা তদাৰলৈ বীৰ বৰাণীক নানা কৰি থৈছে, কাৰণ সেইবোৰা তুলিলে তেওঁৰ কাশোন উঠে।

অসমীয়াক যি ভাল পায় তেওঁ বেজবৰকাৰ ভাল পাই; কাৰণ অসমীয়াইই বেজবৰকাৰ। অসমীয়াৰ মনত আছে, কিন্তু সেইবোৰ শেষ বেজবৰকাৰই হুই তাত গুৰু প্ৰকাশ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলি। এই চেষ্টাই তেওঁৰ সাহিত্য। আজি অসমীয়াৰ সকলো শোধ গুচিল এনে কথা নহয়, বৰ; নতুন নতুন শোধ আবি-ঠাওঁ হাৰিলে। এই শোধ গুচাবৰ বাবে বেজবৰকাৰ দৰেই চেষ্টা কৰিব লাগিব।

সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত অসমীয়া অতীৰত পৰি নবা নাছিল, সাহিত্য বুলিলে যি বুজি সেই সকলোবোৰ মনলৈকে অসমীয়া তলপৰি আছিল। অৰ্থ অসমীয়াই তাক জনা নাছিল। বেজবৰকাৰই এই কথা চকুত আঙুলি দি অসমীয়াক সন্মুখালে। নিজৰ বতৰবোৰ তিনিৰ পাৰি অসমীয়া সোবাবান্ধি হ'ল। কিন্তু আজিৰ জীৱন মুক্তত, অসমীয়াৰ পৰাণৰ ৰখিছে, এই কথাৰ প্ৰমাণ চাবলৈ হলে অসমলৈ অহা বেলাগাউঁবাবলৈ মন কৰিলেই হয়। তাত যিহে মনে কিমান জাতিয়লীয়া মানুহ অসমলৈ সোমাই আহিব লাগিছে তাত অহা নাই। অৰ্থ অসমৰ মানুহ সেইমতে ভাগিলে বাব পকা নাই। বেজবৰকাৰই নিজৰ জীৱনৰ দুটাশ্বেনে ভাটী মনুকত পৰোৱাতবেৰে থাকিবলৈ লৈ অসমীয়াক জীৱন মুক্তত জয়লাভ কৰিবৰ বাবেই উৎসাহ দি গ'ল। এইটোৱেই বেজবৰকাৰ জীৱনৰ ঘাই বিশেষণ। বেজবৰকাৰেই বেজবৰকাৰ এইৰিমিত্তে যে তেওঁ কোনেও মনে জীৱনত তেওঁৰ পৰাণৰ স্বীকাৰ কৰা নাই। তেওঁৰ জীৱন য'ত যিমানলৈ পুঃসৰ আৰু দুৰ্ঘ হৈছে সিমানলৈ তেওঁৰ মনৰ বল অসীম হৈ উঠিলে। পৰক প্ৰবন্ধনা কৰি, ঠগি, তেওঁ উন্নতি লাভ কৰিবলৈ যোৱা নাই, গাৰুভাৰে

গাৰুভাৰ আচৰণ কৰি, ঈশ্বৰক সৰ্বভোভাৰে নিজৰ অন্তৰত জাগ্ৰত কৰি বাৰি তেওঁ সংসাৰ কামত হাত দিছিল। সেই বাবেই তেওঁ যেহেতু গোখানীলৈ লেখা এখন চিঠিত কৈছিল—"I am not disheartened, I know that I have been sent by Him to work for Him and to serve mother Assam." তেওঁ জানিছিল যে দেশত Swindlers, cut throats ভৰি আছে, কিন্তু এইবোৰে তেওঁক এদিনলৈকে দনাই ৰাখিব নোৱাৰিছিল।

তেওঁ বিজয়ী বীৰৰ দৰে সংসাৰ মুক্তত ছয়লাভ কৰি গ'ল। তেওঁ যি বিপুল সাহিত্য ৰাখিব সৃষ্টি কৰি থৈ গ'ল সেইবোৰে তেওঁক অকল মহতেই কৰা নাই, মহানুভবে কৰিছে। মহৎ আৰু মহানুভৱ হোৱাৰ মনলৈ তেওঁ তাত থৈ গৈছে। যি সেইবোৰ পঢ়ি নিজৰ জীৱনৰ বাটৰ পক্ষ দিবলৈ যাব তেওঁ মহৎ আৰু মহানুভৱ নহৈ নোৱাৰে। সহনশীলতা মানুহৰ ভাঙৰ ধৰ্ম। সকলো ধৰ্মৰ প্ৰতি মানুহই সহনশীল হ'ব লাগে। বেজবৰকাৰৰ সাহিত্যৰ এইটো এটা উজৰ শিক্ষা। ন্যায় আৰু সত্যৰ প্ৰতি মানুহৰ শ্ৰদ্ধা থাকিব লাগে—বেজবৰকাৰ সাহিত্যই তাকে কৰি। যি এই সাহিত্যৰ সন্মান কৰে তেওঁ ন্যায় আৰু সত্যৰ সন্মান নকৰি নোৱাৰে।

অসমীয়া জাতি এক হ'ব পাৰিলে হ'ব, নোৱাৰিলে অসমীয়া জাতি যি শাখা প্ৰশাখাত বিভক্ত হয় সেই বিনাকৰ ভিতৰত মিল থাকিব নাগে। উজনি নামনি লৈ একালত বিৰোধ হৈছিল। বেজবৰকাৰ তাৰ বাবে বহুতে দায়ী কৰিছিল। কাৰণ, তেওঁ উজনিৰ ভাষাৰ পক্ষে সাহিত্য সৃষ্টি হোৱাটো বিচাৰিছিল। যেনেকৈ বহুদেশতে চাৰি গঙ্গা ভাষাৰ জাতিৰে নহৈ কলিকতীয়া ভাষাৰ জাতিৰে

বহু সাহিত্যৰ সৃষ্টি হৈছে; কিন্তু সেই বুলি নামনি অসমৰ ভাষাত মাত্ৰ কথাৰ সৃষ্টি নাই যে তেনে নহয়। শব্দৰী সাহিত্য নামনি অসমৰ মাতৃকথাৰেই বেছি পৰিমাণে 'বহি'। কিন্তু কালক্ৰমত উজনিৰ মাত্ৰ কথাৰ প্ৰভাৱে নামনিৰ মাত্ৰ কথাৰ কিছুদূৰ প্ৰভাবান্বিত কৰিছে। বেজবৰকাৰই নামনিৰ মাত্ৰ কথাৰ সন্ধান কৰি তেওঁৰ 'বাই'ত প্ৰবন্ধ ছপাইছিল। কিন্তু মানুহে তেওঁক ভুল বুজিলে। মানুহে ভাবিলে কিমানি তেওঁ ইতিকি; কিবলৈকে নামনি অসমৰ মাত্ৰ কথাৰ 'বাই'ত কৰিতা লোলে। এই কথা বুজাবৰ বাবে তেওঁ বহুতে লেখিব লগীয়াত পৰিছিল। আজি যদি অসমীয়াৰ ভাষাখাত বা জ্ঞাতিগত বিবাদে জাগে সি আচৰিত কথা নহয়। কিন্তু বিতৰে সৰ্ব্বোপ আনান ৰাজত মিলন থাকিব লাগিব। এই মিলনৰ শ্বপুৰক বেজবৰকাৰই তেওঁৰ ছাত্ৰীয়া বৰবৰে ভিতৰেই দেখা পাইছিল। বৰবৰৰ কেইবাটাও খোৱালি থাকে কতি নাই, কিন্তু খোৱালিত থকা সকলৰ ভিতৰত যেন পৰস্পৰে বিৰোধৰ স্ৰবত বাঁহী মনজাৰ। তেওঁবিনাকৰ তেওঁবিনাকৰ ভাষাত ছন্দৰ মন যি সাহিত্য কৰা কৰক, বুদ্ধিভাটীয়া দৰে অকল বুদ্ধিৰ বস নিদিব। বুদ্ধিয়ে আমাক চকুতহে কৰে, ছন্দৰানু মকৰে। আজিৰ মিসকল Intellectua তেওঁবিনাকৰ চহুৰাই দুৰ্ঘ-লৈকো চাৰ পাৰে; কাৰণ, তাত ক'লাৰঙৰ ভাট প্ৰদৰ্শন তেওঁবিনাকৰে সানি লৈছে। ছন্দৰ অক্ষমলৈকে চোৱাৰ মাত্ৰ Intellectual অৰ নাই। সেইবোৰে ছন্দৰানু হৈ সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰিলে সি বুদ্ধিৰ ধোকাৰ হ'ব পাৰিব, কিন্তু ছন্দৰ খোকাৰ নহয়। বেজবৰকাৰ সাহিত্য আজিৰ ছন্দৰ খোকাৰ আৰু তাতেই বেজবৰকাৰ বেজবৰকাৰ।

জার্শেণীত সংস্কৃত চর্কা

ইন্দিরদেবের শর্মা, বি-এ

[**লিখকর পনিয়**—শিতসাহিত্য বচনাত সিদ্ধান্ত নির্দেশপুর শর্মা এই সকলে পৰাই সাহিত্য চর্চাত কৰি আহিছে। 'আবাসন' আলোচনীখন প্ৰকাশ হোৱাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি আজিলৈকে অসমৰ বিভিন্ন আলোচনী আৰু বাতৰি কাৰ্যত নামা প্ৰবন্ধপাতিলে বৰপৰি যোগাই আহে। সাংবাদিক হিচাবে তেওঁৰ ভূমিকা বিশেষ উল্লেখযোগ্য।]

১৯৪০ চনত লিখকৰ বিহগী কবি বসুনাথ চৌধাৰী দেৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰা 'স্বৰভি' আলোচনীৰ সহকাৰী সম্পাদক হয়। তাৰ পিচত ১৯৫০ চনত অসম সাংবাদিক শিক্ষা বিভাগৰ মুখপত্ৰ 'জনশিকা' আলোচনীৰ সম্পাদক হিচাবে কাম কৰি ১৯৬৭ চনত কামৰ পৰা অহাৰ হয়। তেওঁৰ সম্পাদনাত আলোচনীখন অসমৰ জনসাধাৰণৰ মাজত বৰ জনপ্ৰিয় হয়। জনসাধাৰণৰ উপযোগী পুথি লিখি শৰ্মাদেৱে ভাৰত চৰকাৰৰ পৰা চান্দাৰবা পুস্তক পায়। তেওঁ পুৰস্কাৰ পোৱা পুথি কেইখনৰ নাম হ'ল, 'আমাৰ এই পৃথিৱীখন', 'পৃথিৱীৰ মানুহবোৰ' আৰু 'নগৰ আৰু গাঁও'। তাৰ পিচত 'নগৰ আৰু গাঁও', পুথি বন ইংৰাজীলৈ অনূদান কৰাত গোটেই ভাৰতবৰ্ষে ভিতৰত সেইবছৰৰ কাৰণে লোক সাহিত্য বিষয়ত পুৰস্কাৰ পোৱা ভাৰতৰ বেলেগ বেলেগ ভাষাৰ পুথিবিলাকৰ ভিতৰত সেইখন শ্ৰেষ্ঠ পঁচখন পুথিৰ ভিতৰত অন্যতম বুলি বিবেচিত হ'ল। 'নগৰ আৰু গাঁও' পুথিখন এতিয়ালৈকে বঙালী, উৰ্দু, হিন্দী, তামিল, তেলেগু, মালয়ালম, উৰিয়া, গাৰো, ৰাচিয়া, মিজো আদি ভাষালৈ অনূদান কৰা হৈছে।

লিখকৰ কেবাখনো কিতাপ বচনা কৰিছে। আৰু ভাৰতবৰ্ষত তেওঁ পুথিত আৰু আলোচনীত দিয়া প্ৰবন্ধ পাণ্ডিত 'সোমাৰ' এই ছন্দুমানমোৰে ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

শ্ৰীশৰ্মাৰ ৰচিত প্ৰকাশিত কিতাপ এইবোৰ:— ১। নৃত্যৰ পিচত ? ২। চিন্তাৰ বুৰবুৰি ৩। নতুন অসমে কি বিচাৰে ? ৪। আমাৰ অসম ৫। সাহিত্যিকৰ শাখা (উপন্যাস) ৬। মই অসমীয়া (উপন্যাস) ৭। দেশ বিদেশৰ গল্প, ১ম আৰু ২য় ৰঙ (গল্প) ৮। ভাঙিছিল সাধু (গল্প) ৯। গল্প সংগ্ৰহ (গল্প) ১০। শুক্লা ভাৰতৰ আৰে আৰে ১১। এটি জীৱন (উপন্যাস) ১২। বাগা চক্ৰ (উপন্যাস) ১৩। গল্প মাৰিকা (গল্প) ১৪। মগু দৰ্শন (গল্প) ১৫। যাত্ৰী (গল্প) ১৬। প্ৰজাপতি অক্ষি (গল্প) ১৭। আমাৰ এই পৃথিৱীখন ১৮। পৃথিৱীৰ মানুহবোৰ ১৯। নগৰ আৰু গাঁও ২০। A Guide to Assamese. ২১। পৃথিৱীৰ শ্ৰেষ্ঠ বক্তৃতা কিছুমান ২২। স্বামী বিবেকানন্দ ২৩। কামিনী কামন (উপন্যাস) ২৪। বেবানীৰ জীৱন (উপন্যাস) ২৫। কল্পনা আৰু বাস্তৱ (গল্প) ২৬। যৌতুক (উপন্যাস) ২৭। মৰ সঙ্গাম ২৮। জন্ম নিয়ন্ত্ৰণ

• "প্ৰত্যেকজন ভাৰতীয় শিল্পী সাহিত্যিকক ভাৰতীয় দৰ্শন আৰু সংস্কৃত ভাষা অধ্যয়ন কৰাটো একান্ত প্ৰয়োজন।" (৩৪৩খাণী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া সাহিত্য চ'ৰাই জনোৱা স্মৰ্শনাৰ উত্তৰত পদ্মশ্ৰী মলিনী বালা দেৱী)

সংস্কৃত ভাষা, উত্তৰ আৰু মধ্য ভাৰতৰ প্ৰায়বিলাক পৃথিৱীৰ আন আন দেশে সংস্কৃত ভাষাৰ অনুশীলন কিমান ভাষাৰে জননী ৰখণ। অসমীয়া ভাষাত সংস্কৃতি লাভ পূৰ কৰিছে, সেই বিষয়েই অসমীয়া ভাষাৰ আলোচনী কৰিবলৈ সংস্কৃত ভাষাৰ সম্যক অধ্যয়ন প্ৰয়োজন। এখনৰ পক্ষে অধ্যয়নাতিক নহব বুলি ভাবিয়েই এই

প্ৰবন্ধটো বাইজৰ আগত দাঙি বহা হ'ল। বিশেষকৈ এইবাৰৰ অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি শ্ৰীখানন্দ চক্ৰ বৰুৱাই তেওঁৰ অভিজ্ঞাখনত অসমীয়া সাহিত্যৰ সমৃদ্ধিৰ কাৰণেই গুণসেৱৰ দৰে প্ৰাচীন সাংস্কৃত সাহিত্যৰ পৰা অনুৰাধাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ কথা কৈছে।

জাৰ্শেণীত ১৮ শতিকাৰ পৰাহে 'ইংলেণ্ড'ৰ মৰ্য্যদা ভাৰতৰ সংস্কৃতি, ভাষা আদিৰ বিষয়ে চৰ্চা আৰম্ভ হয়। এই বিষয়টোৰ ভিতৰত হিন্দু, বৌদ্ধ, জৈন আৰু ইছলাম ধৰ্মৰ দৰ্শনৰ অধ্যয়নো পৰো পিচে এই প্ৰবন্ধটোত আৰি ঘাইকৈ জাৰ্শেণীত সংস্কৃত চৰ্চাৰ বিষয়েহে আলোচনা কৰিব। এই প্ৰবন্ধৰ তথ্য পাৰ্শ্ববিলাক আমাৰ মৌলিক গবেষণাৰ কল নহয়। জাৰ্শেণীত প্ৰকাশ হোৱা কেইখনমান ইংৰাজী পুথি আৰু আলোচনীৰ পৰা ইমান তথ্য পাৰ্শ্ববিলাক সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। জাৰ্শেণী ভাষাৰ উচ্চাৰণ অসমীয়া ভাষাৰে নিৰ্মূল ভাৱে প্ৰকাশ কৰা টান, সেইকাৰণে অসমীয়া উচ্চাৰণৰ লগতে ঠায়ে ঠায়ে মূল জাৰ্শেণী শব্দবিলাকো দিয়া হৈছে।

জাৰ্শেণী পণ্ডিত সকলে কয়, ভাৰতৰ পুৰণি সংস্কৃতিৰ বিষয়ে গবেষণাৰ ইমান ধন আছে যে, সেই গবেষণা কেতিয়াবা বে সস্পূৰ্ণ হৈ উঠিব সম্ভৱ। ভাৰতখন ব্ৰীটিছ আৰু ফ্ৰান্সীসকলৰ দৰলত বৰাত, এই দুটা জাতিয়ে ভাৰতৰ পুৰাতনৰ বিষয়ে গবেষণা কৰিবলৈ জাৰ্শেণীকলতকৈ আগতে ব্ৰবিৰা পাইছিল। কিন্তু জাৰ্শেণীকলে এই বিষয়ে গবেষণা পিচত আৰম্ভ কৰিও, অলপ দিনৰ ভিতৰতে এই বিষয় চৰ্চাত ব্ৰীটিছ আৰু ফ্ৰান্সীসকলকৰে বেছি আগ বাঢ়িল।

ফ্ৰান্সী পণ্ডিত আকুইল উপনামে (Anquetil Duperron) পঞ্চাশন উপনিষদ ফ্ৰান্সী ভাষালৈ অনূদান কৰি পোন প্ৰথমে ভাৰতীয় দৰ্শন প্ৰচাৰণ চিন্তাশীল লোকসকলৰ আগত দাঙি ধৰে। প্ৰায় একে সময়তে এলেকজেণ্ডাৰ হেৰিনলান নামে এজন ইংৰাজে জাৰ্শেণীত ভাৰতৰ পুৰণি সংস্কৃতিৰ বিষয়ে কৌতুহলৰ উল্লেখ কৰে। তেওঁ পাৰ্শ্বিটলে ভাত সংক্ৰিত কৰিখোৱা পুৰণি হাতে লিখা সংস্কৃত গ্ৰন্থবিলাক অধ্যয়ন কৰিবলৈ পৈছিল। কিন্তু সেই সময়ত ইংৰাজৰ লগত ম্যেণ্ডেলিভনৰ বুদ্ধ আৰম্ভ হোৱাত তেওঁ পাৰ্শ্বিটতে বৰত দিন পাৰ্শ্বিকলগীয়া হ'ল। তেওঁ এইখিনি সময়ত কিছুমান গ্ৰন্থক সংস্কৃত শিকোৱাত লাগি গ'ল। এই গ্ৰন্থসকলৰ

ভিতৰত ফ্ৰেডৰিক জন স্লেগেন (Friedrich Von Schlegel) নামে এজন জাৰ্শেণী ছাত্ৰও আছিল। জাৰ্শেণীত ভাৰতীয় ভাষা আৰু সংস্কৃতিৰ সংগ্ৰহ ঠায়েকৈ সঠিক কৰোতাৎসকলৰ ভিতৰত এই ছাত্ৰজনো আছিল। স্লেগেনে মূল সংস্কৃত পৰা জাৰ্শেণী ভাষালৈ হিতোপদেশনৰ অনূদান কৰে আৰু ১৮০৮ খৃষ্টাব্দত Über die Sprache und Weisheit der Indier (হিন্দুসকলৰ ভাষা আৰু জ্ঞান) নামে বিখ্যাত পুথি এখন লিখে।

ইয়াৰ পিচত বহুতো বিখ্যাত পণ্ডিতে ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰিবলৈ ধৰে। সেইসকলৰ ভিতৰত বেঙ্কমুনাবো এজন। নিৰ্মিত ভাৱে চৰ্চা যদিও পিচতহে হৈছিল, পণ্ডিত জাৰ্শেণীসকলৰ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰতি অনুৰাগ মধ্য যুগৰ পৰাই আছিল। সেই সময়ৰ কিছুমান জাৰ্শেণী লিখকে বৌদ্ধ আৰু পুৰণি ভাৰতীয় অধ্যয়ন আদিৰ পৰা সমল লৈ কপাভূত কৰি গৈছিল।

১৮ শ শতিকাৰ ১৯ শ শতিকাৰ সময়ত জাৰ্শেণী সাহিত্যই ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ বুজিৰ শিশতকৈ অনুভূতিক বিশেষটোৱাহে বেছি মনোযোগ দিয়ে। সেই সময়ৰ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ বিষয়ে গবেষণা কৰা পণ্ডিতসকলৰ ভিতৰত হাৰ্ডবৰ নাম বিশেষ উল্লেখযোগ্য।

জাৰ্শেণীসকল ভিতৰত হাৰ্ডবৰই প্ৰথম কাৰ্নাটাসৰ শব্দসুখাৰ লগত পৰিচয় ঘটে। তেওঁ এই অধ্যয়নটোক এক নিৰ্মূল সঠিক বুলি অতিহিত কৰে। তেওঁ ধৰ্মৰ বেলেগ বেলেগ শ্ৰবণতকৈ ভাৰতীয় কাৰাৰ পৰাহে ভাৰতীয় জীৱন আৰু চৰিত্ৰৰ সংগ্ৰহ জানিবলৈ বিচাৰিছিল।

সকলো জীৱই যে এক, এই মানৱীয় বোধ তেওঁৰ অস্বতৰ জাগৰিত হৈছিল। হিতোপদেশন আৰু ভাগবত গীতাত থকা পুণ্ডৰ্গমৰ কৰাৰিলাক পঢ়িয়েই তেওঁৰ এই ধাৰণা হৈছিল। ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰতি হাৰ্ডবৰ অসীম শ্ৰদ্ধা আছিল। তেওঁ সেৱাৰ 'অন ভি কাৰণচালৈ হিগ্নিৰ অৰ শোৰাচ' নামে পুথিখাৰ ভূমিকাত এইবোৰ লেখিছিল 'সেই কোমল অস্ত্ৰকৰণৰ জাতিটোৱে (হিন্দুসকল) আমাৰ কোনো ক্ষতি কৰা সঠিক কৰা নাই, আমাৰে বহুতো মানুহৰ উপকাৰিত আমাৰ সঠিক কৰিছে। তেওঁলোকক সেই ৰাফালৈ আৰু নি বাহকেই নিমিৰক, সেই বাহকে এখন ইজ্ঞানবৰ সঠিক

কবি আমাক বেছি নমু আৰু সাধু স্বভাৱন কৰি তোলা।"

১৮ শ ১৯ শ শতিকাৰ বিখ্যাত কবি গণ্টে কালিঙ্গাৰ শকুন্তলাৰ প্ৰশংসাত পঞ্চম্বৰ হৈছিল। গণ্টেই মূল সংস্কৃত এই পুথিখন পঢ়া নাছিল। তেওঁ প্ৰথমতে চাৰ উইলিয়াম জোচন (১৭৮৯) ইংৰাজী অনুবাদখন পঢ়িছিল। তাৰ পিচত ফষ্টাৰৰ জাৰ্মেন অনুবাদখন (১৭৯২) পঢ়িছিল। মৃত্যুৰ ভেৰ বছৰ আগতে তেওঁ ছোবৰ ফৰাচী অনুবাদখন পঢ়িছিল আৰু অনুবাদকটলৈ এইধৰে লেখিছিল—শকুন্তলাৰ কবিতো জীৱন যাজান দুহুৰতৰ ছবি, দৈনিকিৰ পৰ্যাকাঠা, নহিনা, মহাছ, সৰল অতি স্বাভাৱিক অৱস্থা এটা আৰু সাধীনীয়া আচৰিকতা থকা মনুষ্য অনুভূতিৰ ছবি এখন অক্ষন কবি স্তম্ভৰ শীৰ্ষস্থানলৈ আবেষণ কৰিছে।

গণ্টেই মহাভাৰত, ভাগৱত পুৰাণ আৰু আন আন ভাৰতীয় গ্ৰন্থ আৰু আধানৰ পৰা সৰল লৈ ৰূপান্তৰিত কৰি হৈছিল। কালিঙ্গাৰ 'সেন্দূত' আৰু অয়দেৱৰ 'পীত্ৰাৰবিন্দ'ই গণ্টেৰ বিশেষ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰিছিল।

বহুতে জাৰ্মেনীত ভাৰতীয় সাহিত্যৰ প্ৰচাৰৰ অৰ্থে কাম কৰিছিল। এ, ডব্লিউ, ফ্লেগেলে সংস্কৃতৰ পৰা বহুত অনুবাদ কৰিছিল। কিন্তু তেওঁ কেৱল শুকান পুথিগত দৃষ্টকোণৰ পৰা অনুবাদ কৰাত, অনাদিত মূল কাব্যিক আৰু সাহিত্য সৃষ্টিৰ সৌন্দৰ্য্য ফুটাই তুলিব পৰা নাছিল। ফ্ৰেডৰিক ৰুকাৰ্টে (Friedrich Ruckert) সংস্কৃতৰ ব্যৱহাৰে তালিন ভাষা জ্ঞানিছিল। তেওঁ ভাৰতীয় সাহিত্যত নৌকিক কাব্যধৰ্মি অক্ষুণ্ণ ৰাখি ভাৰতীয় সাহিত্যক জৰ্মেনীত জনপ্ৰিয় কৰাত কৃতকাৰ্য্য হৈছিল। নল আৰু দময়ন্তী, সাবিত্ৰী, কালিঙ্গাৰ নুবুশৰ আৰু ভানবিন 'কিৰাতাৰ্ছনীয়া'ৰ তেওঁ কৰা অনুবাদ মূলৰ পৰা বৰকৈ আঁতৰি যোৱা নাছিল। হেইনৰ (Heine) ভাৰতীয় সাহিত্য আৰু দৰ্শনৰ প্ৰতি অগ্ৰাধ শ্ৰদ্ধা আছিল। কিন্তু তেওঁ বিশ্ৰামিত আৰু বশিষ্টৰ অৱিগা-অৰিৰ দৰে কিছুমান কথা ভাব নোপাইছিল।

১৯ শ শতিকাৰ দ্বিতীয় ভাগত কপেন (Köppen), নিচাৰ্ড ৰোগাৰ আদিয়ে আৰু ক্ৰি শতিকাৰ আৰম্ভণিত পি. ডাহকে (P. Dahlke), এইছ মুচ্ (H. Much) কাল ব্লেইষ্ট্ৰ (Karl Bleibtreu),

কাৰ্ল জেলপাৰ (Karl Gjellerud), গুস্তাভ বেৰিক (Gustav Meyrink), জাৰ্জ ৱাৰফেল (Franz Werfel), জোচেফ উইঙ্কলাৰ (Josef Winckler) আৰু ষ্টেফান জুইগ (Stefan Zweig) বৌদ্ধ ধৰ্মৰ আৰ্যাবিন্দিকৰ সহায়ত আৰ্যাবিন্দ সাহিত্য চৰকাৰী কৰিছিল। জৈমধৰ্মতো কিছুদিন জাৰ্মেন প্ৰাচ্যবিদৰ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰিছিল।

হৰমেন হেছে (Hermann Hesse) উপন্যাস কৰিছিল যে একাগ্ৰতা শক্তি বৃদ্ধি কৰিবলৈ পথি আটাইতকৈ ভাল উপায়। ১৯৬২ খৃষ্টাব্দত তেওঁৰ বৃত্তা হয়। সাংস্কৃতিক বহুবিলাকৰ প্ৰতি আশক্তি তাৰ, এই নিবৃত্তি বাৰ্ণ; জীৱনটো ভোগ কৰিবৰ কাৰণে প্ৰবৰ ইচ্ছা, এই প্ৰবৃত্তি বাৰ্ণ; এই দুটাৰ মাজৰ সংঘৰ্ষৰ সন্ধানত তেওঁ শ্ৰীমদ্ভগৱদ্গীতাতে বিচাৰি পাইছিল। টমাছ মেনো (Thomas Mann) ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হৈছিল।

কাণ্ট (Kant), হেগেল (Hegel), চপেন হাওৱাৰ (Schopenhauer), পল ডেউসেন (Paul Deussen), হৰমেন কেজাৰলিং (Hermann Keyserling), মেক্স স্কলাৰ (Max Scheler), কাৰ্ল জেপাৰচ (Karl Jaspers) আদি জাৰ্মেন দাৰ্শনিকসকলকো ভাৰতীয় সংস্কৃতিয়ে আকৰ্ষণ কৰিছিল।

হিন্দুসকলৰ যো সকলো ধৰ্মৰ প্ৰতি এটা অসিকৃত আছে, এই সত্যটোৰ প্ৰতি সকলোৰে দৃষ্টি প্ৰথম আকৰ্ষণ কৰোতাসকলৰ ভিতৰত কাণ্টো এজন আছিল। তেওঁৰ মতে নৌদুৰ্গৰ বিশেষ্য এৱে যে ই ঈশ্বৰ নামানে, কিন্তু ই সংকৰ্ষৰ পুনৰ্জাৰ আৰু বৈয়াকৰ শাস্তি আৰোপনা-অপূৰ্ণি হয় বুলি মানে। হেগেলে কিন্তু ভাৰতীয় চিত্ৰা-ৱাৰাক অস্বীকাৰ কৰিছিল। ইয়াৰ এটা কাৰণ আছিল। ঈছ ইতিহাস কোম্পানীৰ কামবিলাকক সৰ্বমুখ কৰা কিতাপ বিলাকৰ পৰাই তেওঁ ভাৰতৰ বিষয়ক জ্ঞান আহৰণ কৰিছিল, কিন্তু সেটবিলাক দেখাৰেবিটকৈয়ে পৰুপাতিত দেখাশুটি আছিল। অসিপিনে আন এজন জাৰ্মেন দাৰ্শনিক চেপেনহাওৱাৰে উপনিষদবিলাকৰ পুৰণি জ্ঞান সম্পৰ্ক এইধৰে কৈছিল, "উপনিষদৰ জ্ঞান আন বিলাকে মোৰ জীৱাই থকা কালত শাস্তি দি আছে আৰু মৃত্যুৰ সময়তো সেটবিলাকে মোক সাধনা দিব।" তেওঁকে বিলাকৰ প্ৰতি এটা হুচুচ মনোভাৱ পোষণ কৰিছিল।

সেটসেনৰ মূল উপনিষদবিলাকৰ পৰা কৰা অনুবাদে ভাৰতৰ মানুহৰ বিশেষ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰিছিল। কৰিষ্ট ক্লেভাৰলিঙ্ক আধুনিক হিন্দুধৰ্মই বিশেষ ভাবে আকৰ্ষণ কৰিছিল। তেওঁ প্ৰাচ্য আৰু প্ৰতীচাৰ দেশ পৰম্পৰাৰ আধ্যাত্মিক আৰু প্ৰাচ্য সংস্কৃতিৰ অৱদানৰ বাৰা পৰম্পৰক চৰকাৰী কৰাটোৰ পূৰ্বোপায়কতা কৰিছিল। কাৰ ছেপাৰকে কৈছিল, চিত্ৰা জগতৰ বি সকল লোকৰ কাৰ সৰ্বমোতে মানি লয়, সেইসকলৰ ভিতৰত ভাৰতীয় ধৰ্মনিক সকল অন্যতম।

দেববিলাকেই হিন্দুসকলৰ পুৰণি সাহিত্যৰ ভিতৰত পৌৰৰ কিৰীট স্বৰূপ। দেববিলাক আধ্যাত্মিকতৰ চাৰিত্য স্তম্ভৰ দৰে। এই কেইটাৰ ওপৰতেই গোটেই হিন্দু ধৰ্মৰ সৌধটো বৈ আছে। এই যুগৰ সংস্কৃত পণ্ডিত সকলে বেদত লুকাই থকা জ্ঞানেৰে বয়বিলাক অনুসন্ধান নকৰিলে তেওঁসকলৰ প্ৰাচীন আৰ্যাসাহিত্যৰ বিষয়ে গণেশ্য অসম্পূৰ্ণ হয় বুলি ভাবে।

মূৰ্য্যৰ দৰে দেববিলাকৰ জ্যোতি চাৰিত্যবিশে-বিপৰি পৰিছিল। এইবিলাক আধিকাৰে পৰা এতিয়ালৈকে ভাৰতৰ পৰিত ধৰ্মপ্ৰাৰ্থবিলাকৰ ভিতৰত অন্যতম। এইবিলাকৰ ভিতৰত থকা বস্তৰ গভীৰতা ইমান বেছি যে, প্ৰতীচাৰ পণ্ডিতসকলে নিষ্কিকাৰ হৈ থাকিব নোৱাৰিলে। তেওঁলোকে উপলব্ধি কৰিলে, এইবিলাকৰ মূল্য ইমান বেছি যে এইবিলাকৰ খৰাৰতে স্বৰ্গীয় স্তম্ভ বুলিব পাৰি আৰু এইবিলাক কোনো এক বিশেষ গোষ্ঠী বা সম্প্ৰদায়ৰ একচেতীয়া সম্পত্তি হৈ থকা উচিত নহয়। পঢ়িতীয়া পণ্ডিতসকলৰ এই উপলব্ধি যোৱা শতিকাৰ স্পষ্ট হৈ পৰিল। জাৰ্মেনীত সেক্সমুলাৰে হিন্দুসকলৰ পুৰণি পৰিত্ৰা গ্ৰন্থবিলাক অনুবাদ কৰি ইংৰাজ আৰু জাৰ্মেন প্ৰাচ্যবিদ সকলক প্ৰেৰণা যোগাইছিল। এই গ্ৰন্থবিলাকে জগতৰ আগত ভাৰতৰ প্ৰাচীন উত্তীৰ্য্য দাঙি ৰখিছিল। সেক্সমুলাৰৰ এই কামটো মহাছ কাম নাছিল। তেওঁ কাৰ্যমনোমোকা নিম্বক এই কামত সক্ষম ৰিছিল আৰু এই কামটো তেওঁৰ জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠ অৱদান।

১৮৭৪ খৃষ্টাব্দত সেক্সমুলাৰৰ গ্ৰন্থে প্ৰকাশ হয়। এইটো এটা বিশেষ মন কৰিবলগীয়া কথা যে তাৰ বছৰৰ পিচত ভাৰতত স্বামী ধৰ্মানন্দ সৰস্বতীয়ে আৰ্যামাজ স্বাধন কৰে। পতিকে টিকা টিপনীৰ সৈতে

সেক্সমুলাৰে কৰা বেধৰ সংকৰণে ভাৰতৰ বিশ্বাস লোক সকলকো প্ৰভাৱান্বিত কৰি পোৱায়। বেধৰ বহুত সংকৰণই আছে, কিন্তু সেক্সমুলাৰক সংকৰণ প্ৰাচ্য আৰু প্ৰতীচা উভয়ে পণ্ডিত সকলে গ্ৰন্থযোগ্য বুলি ভাবে।

ভাৰতৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে চৰ্চা কৰা আন আন জাৰ্মেন পণ্ডিততকৈ সেক্সমুলাৰহে ভাৰতত বেছি জ্ঞানজাত। তেওঁৰ জীৱিত কাল, ১৮২৩ খৃষ্টাব্দৰ পৰা ১৯০০ লৈকে। তেওঁৰ দিনতেই অকল জাৰ্মেনীতেই নহয়, গোটেই ইউৰোপতে ভাৰতৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে আটাইতকৈ বেছি কৈ চৰ্চা হৈছিল। তেওঁ মৰা জাৰ্মেনীৰ ডেসাউ (Dessau) নগৰত জন্ম গ্ৰহণ কৰে। কিন্তু পিচত অক্সফৰ্ডলৈ গৈ স্বামী ভাবে কাম কৰিবলৈ লয়। ১৮৭৪-১৮৮৪ খৃষ্টাব্দৰ ভিতৰত সংস্কৃতৰ পৰা অনুবাদ কৰা তেওঁৰ 'ঢেক্ৰেভকুচ্ অব দি ইষ্ট' নামৰে ৪৯ ৰঙৰ কিতাপবিলাকে আৰু ১৮৪৯ ৰ পৰা ১৮৭৪ ৰ ভিতৰত প্ৰকাশ হোৱা সাময়িক পত্ৰাৱলী থকা গ্ৰন্থেৰে ৬ ৰঙে তেওঁৰ খ্যাতি গোটেই জগততে বিয়পাই পোৱায়। তেওঁ কেইখনমান বৌদ্ধ গ্ৰন্থও অনুবাদ কৰে। তেওঁ ধৰ্ম বিজ্ঞানৰ প্ৰতিষ্ঠাতা আছিল। ১৮৬৭ খৃষ্টাব্দত ধৰ্ম বিজ্ঞান শব্দটো তেওঁই প্ৰথমে উলিয়ায়।

সেক্সমুলাৰৰ পৰা ভাৰতৰ তু স্বৰ্গৰ দৰে আছিল। তেওঁ যেনো দিনে পঞ্চানন্দী যেনা নাছিল কিন্তু গুৰাৰ পুৰণিকৰীয়া বাহাৰ্য্য সমায়েই অন্তৰ কৰিছিল। ১৮৬৩ ত প্ৰকাশ হোৱা 'ইতিহাস, হোৱাট মেন ইট টিচ আচ' নামে পুথিখনত সেক্সমুলাৰে এইধৰে কৈছে, "মোক যিদি কোমপোলাই এনে এখন দেশ বিচাৰি দিবলৈ কৰা বিধন দেশক প্ৰকৃতিয়ে আটাইতকৈ বেছিটকৈ গ্ৰন্থৰ্য্য বিভূতি আৰু সৌন্দৰ্য্য দিয়া চাৰি দিছে আৰু নিহন দেশক এক প্ৰকাৰ তু স্বৰ্গ বুলিয়ে কব পাৰি, তেন্তেই মই ভাৰতবৰ্ষকে সেইখন দেশ বুলি ক'ম। গ্ৰীক, ৰোমান আৰু ইহুদীৰ দৰে এটা হেৰিভিক জাতিৰ চিত্ৰাৰাৰাই আমাৰ ইউৰোপীয় সংস্কৃতিক সম্পদতোভাৰে বৰ্ণিত যোগা' আহিছে, পিচে মোক যিদি কামোলাই কয়, আমাৰ আধ্যাত্মিক জীৱনটো নিৰ্ভুত কৰিবলৈ, বেছি সম্পূৰ্ণ কৰিবলৈ, বেছি সাংস্কৃতীয় আৰু বেছি মানৱীয় কৰিবলৈ অৰ্থাৎ অকল এই জীৱনটোকৈই নহয় গোটেই মানৱ জীৱনটোকৈ, তেন্তে মই ভাৰতবৰ্ষকে 'আটুলি টো'বাই দিব।"

বেদন পবেষণা অকল বেঙ্গালুনাগরেই আবিত্র 'আক শেখ হোরা' নাছিল। তেওঁর পিচন জার্মেন পৰিত্ৰসকলেও বেদন গবেষণাপাে বহুই সময় নিচাপে কৰিছিল। ১৯ শতিকাৰ শেষ ভাগত এই বিষয়ে কোথাওনা কিতাপ গুলাইছিল। তাৰ ভিতৰত হেনৰিক জিম্মাৰ (Heinrich Zimmer) 'প্রাচীন ভাৰতীয় জীবন—বৈদিক আৰ্যাসকলৰ সংস্কৃতি' (Altindisches Leben-die kultur der redischen Arier) নামে কিতাপখন বিশেষ উল্লেখযোগ্য। এই কিতাপখন ১৮৭৯ ত প্ৰকাশ হয় আৰু এইখনে পুৰণি ভাৰতীয় জীবনৰ প্ৰত্যেকটো দিশকেই পাঠকৰ আগত দাঙি ধৰে। ১৯ শতিকাৰ লগে লগে, আৰু কেইবাখনো মূল্যবান কিতাপ প্ৰকাশ হয়। তাৰ ভিতৰত হাৰমেন অ'ল্ডেনবার্গৰ (Hermann Oldenberg) 'বেদন ধৰ্ম' (Die Religion des Veda) নামে পুৰণিখনত বৈদিক সময়ৰ ধৰ্ম আৰু সংস্কৃতি জীবনৰ কথাবিলাক বৰ্বাইছিল। ১৮৯১ চনত ব্ৰেচলট (Breslau) নগৰৰ এলব্ৰেড হাইলব্ৰান্ডৰ (Alfred Hillebrandt) 'বৈদিক যুগৰ দেবতাধিক বিবৰণ' নামে পুৰণিখন তিনিখণ্ডত প্ৰকাশ হয়। এই পুৰণিখনে জাৰ্মেনে স্বস্বীকৰণৰ নাছত বিশেষ সন্মান পায়। এই কথাৰ বিশেষ প্ৰেৰণা পাই কেবাখনো জাৰ্মেনে লিখকে বেদনৰ বিষয়ে পুৰি লিখে। ১৯২৫ চনত মিউনিখৰ পৰা "বেদত থকা জ্ঞানৰ কথা" (Die Weisheit der veden) নামে পুৰি এখন প্ৰকাশ হয়। সেই পুৰণিখনত বেদনৰ পৰা বহু কথা কিছুনা উদ্ধৃতি আছিল। এই পুৰণিখনে জাৰ্মেনে জনসাধিকাৰ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ জীৱনৰ লগত পৰিচয় কৰি দিলে। এই পুৰণিখনে প্ৰাচীন বেদাৰ সময়তেই বৰীশ্ব নাথ ঠাকুৰ জাৰ্মেনীত ভ্ৰমণ কৰিবলৈ আহে।

কেৱল দ্বিতীয় অৰ্ধযুগৰ সময় হোৱাৰ বাহিৰে হিন্দুনাৰ সৰৱতো জাৰ্মেনীত সংস্কৃত চৰ্চা অখ্যাত হৈ আছিল। ১৯০৫ চনত ছাৰমেন লম্বেল (Herman Lommel) নামে জাৰ্মেনে পণ্ডিত এজনে ক্ৰাংকাফট আন হেইন নামে ঠাইত "পুৰণি আৰ্যাসকল—তেওঁলোকৰ দেৱতা-বিলাকৰ প্ৰকৃতি আৰু মৰিমা" (Die alten Arier von Art rund Adel ihrer Gotter) নামে পুৰণিখন প্ৰকাশ কৰে। ইয়াৰ পিচত ১৯০৮ চনত "বৈদিক ব্যক্তি—ঋক্ আৰু অথৰ্ববেদত ভাৰতীয়ৰ আৰু বিচাৰ "

(Der vedische Mensch—studien zur selbstau fassung des Inders im Rig und Atharva veda) নামে পুৰণিখন প্ৰকাশ হয়। এই পুৰণিখনৰ বিষয়ে উল্লেখ-যোগ্য কথা হৈছে, এইখনে লিখিছিল আৰ. এন মাডোকাৰ নামে এজন বহাৰাষ্ট্ৰীয় পণ্ডিতে। মাডোকাৰে জাৰ্মেনীত বহুত বছৰ বাস কৰিছিল আৰু বৰ ভাৰতকে জাৰ্মেনে ভাষা ক'ব আৰু লিখিব পাৰিছিল। কিন্তু তেওঁ এই পুৰণিখন এজন ভাৰতীয়ৰ দৃষ্টি কোনেৰ পৰায়ে লিখিছিল। ১৯০৭ চনৰ উল্লেখযোগ্য কিতাপ এখনৰ নাম "শ্ৰাৱণধৰ্ম্মপ্ৰতি পোতা বৰ্ণনামতে পুৰণি ভাৰতবৰ্ষৰ সনাজ আৰু বাস্তু" (Staat und Gessellschaft im alten Indien) এই পুৰণিখনৰ লিখক হৈছে উইলহেল্ম ৰাও (Wilhelm Rau) ইয়াত হৈদিক যুগৰ সনাজ ব্যৱস্থাৰ এখন অঙ্গৰ ছবি পোতা যায়।

প্ৰাচ্যবিদসকলৰ মতে ঋগ্বেদ কেতিয়া প্ৰথম লিখা হৈছিল, সেই কথাটো নিশ্চিত ভাবে ক'ব নোৱাৰি। ডঃ ছাৰমান বৰ্গাৰে কয় যে পুৰণিখন ভিতৰত আটাই-তকৈ পুৰণি একে পুৰণিখন, প্ৰচা আৰু প্ৰতীচা উভয়েৰে পণ্ডিত সকলে ১২০০ আৰু ৪০০০ বৃ: পূৰ্বৰ ভিতৰত লিখা হৈছিল বুলি ঠাৱৰ কৰিছে। এখন বৰ্ষপুৰণিৰ বাহিৰেও ঋগ্বেদেৰে ভাষা আৰু সাহিত্য অমিলাস্বয়ং।

১৮৭৬ চনত হাৰমেন গ্ৰাছমেন আৰু এলব্ৰেড নাউউইগ নামে দুজন বিখ্যাত পণ্ডিতে বেদেৰ প্ৰবেশক দুখন সম্পূৰ্ণ ঋগ্বেদৰ অনুবাদ প্ৰকাশ কৰে। দুয়োখনৰ অনুবাদ-পদ্ধতি বেলেগ বেলেগ আছিল। গ্ৰাছমেনৰ লক্ষ্য আছিল, মানুহে যাতে সহজেতে তেওঁ অনুবাদ কৰা কথাবিলাক বুজি পায়। সেই বুলি তেওঁ ঋগ্বেদৰ নবন পৰা আন্তৰি বোৱা দাঙিছে। তেওঁ দুখণ্ডত এই অনুবাদ সম্পূৰ্ণ কৰে। দুয়োখণ্ডই কবিতাত লিখা, নাউউইগৰ অনুবাদ পদ্যত আছিল। তেওঁৰ এই অনুবাদ কাৰ্য্য সম্পূৰ্ণ হওঁতে এঘাৰ বছৰ পাৰে। তেওঁ যদিও এজন ভাষাবিদ আছিল তেওঁ ঋগ্বেদৰ ভাঙনি কৰোঁতে ডাঙাতদুৰ নীতিবিলাক বটুৱা নাছিল। বহুতোৰ মতামত, ঋগ্বেদখনৰ বৰ্ণাণ ভাবে অধ্যয়ন কৰিবলৈ হলে, গ্ৰাছমেন আৰু নাউউইগ দুয়োজনকেই বেলেগ বেলেগ পদ্ধতি অনুসৰণ কৰা প্ৰয়োজন।

এতিয়া কে এছা পণ্ডিত সকলৰ বাহিৰেও এলফ কাণিয়ে (Adolf kaegi) ভাৰতীয় সাহিত্যৰ বয়

স্বৰূপ ঋগ্বেদৰ ভাঙনি এখন কৰে। এই পুৰি খন ১৮৭৪-৭৯ চনত লিখাৰ্থিত প্ৰকাশ হয় আৰু ১৮৮১ চনত পুনৰ্ভিত্ৰ হয়। এইখনক ঋগ্বেদৰ এখন উৎকৃষ্ট ভাঙনি বুলি বিবেচনা কৰা হয়। ১৯২৮ চনত লিখাৰ্থিত ৱাল্টাৰ উইটাই (Walter Wilt) নামে এজনে "ঋগ্বেদৰ সময় আৰু বচনা প্ৰণালী" (Stilgeschichte und chronologie des Rig—Veda) নামে এখন উল্লেখযোগ্য পুৰি প্ৰকাশ কৰে। ইয়াৰ আগেয়ে ১৯০২ চনত এলফ হাইলব্ৰান্ড (Adolf Hillebrandt) নামে এজনে বিশেষ পদ্ধতিয়ে ঋগ্বেদৰ কিছুমান বহু কথা কথাৰ সংগ্ৰহ এখন উলিয়ায়। ১৯২০ চনত অঙ্গৰ টোকা টিপ্পনিয়ে সৈতে ঋগ্বেদৰ সম্পূৰ্ণ আৰু চহৰত পৰা অনুবাদ এখন ওলায়। তাৰ ২৮ বছৰৰ পিচত জাৰ্মেনীৰ ৱাইছব্ৰেডেন, ইংলেণ্ডৰ কেব্ৰিজ আৰু আমে-ৰিকাৰ যুক্তাৰ্চুৰ ছোচাৰ্টেটত একে সময়তে এই অনু-বাদখনৰ দ্বিতীয় বঁও প্ৰকাশ হয়। কে, এক, গেলেটনাৰ নামে এজন জাৰ্মেনে পণ্ডিতে এই পুৰণিখন লিখি উলিয়ায়। জাৰ্মেনে ভাষাত অথৰ্ববেদৰ বহু কথা কথাবিলাকৰ কেবাখনো অঙ্গৰ অনুবাদ আছে।

বেদৰ বাহিৰেও প্ৰথম বিশ্বযুদ্ধৰ পিচৰ পৰাই জাৰ্মেনীত বেদাঙ্গ আৰু উপনিষদৰ চৰ্চা বেছি ব্যাপক ভাবে হয়। পল দেউসিয়ে "উপনিষদৰ দৰ্শন আৰু বৌদ্ধ ধৰ্মৰ মূল্যপাত" (Die Philosophie der Upanishaden und die Anfänge des Buddhismus) নামে এখন দাৰ্শনিক আৰু ধৰ্ম সম্পৰ্কীয় কিতাপ লেখে। দেউসিয়ে খ্ৰীষ্টসন উপনিষদ বুলি এৰ কিতাপ লিখিছিল। তেওঁৰ "বেদন হুছা বহস্য" (Die Geheimlehre des Veda) নামে পুৰণিখন ইমান জনপ্ৰিয় হয় যে পুৰণিখনৰ চীটা সংস্কৰণ ওলায়। উপনিষদৰ আৰু দ্ৰাষ্টাৰ বিষয়ে কেবাখনো জাৰ্মেনে পণ্ডিতে পুৰি লিখিছিল। প্ৰথম মহাত্মাৰ পিচত জাৰ্মেনীত বহুতোৰ ভাৰতৰ ধৰ্ম-পাঠবিলাকৰ প্ৰতি অনুবাদ জন্মিছিল।

পল দেউসিয়ে "বেদাঙ্গ দৰ্শন" (Das system des Vedanta) দৰে ভাৰতৰ ধৰ্মপাঠবিলাক জাৰ্মেনীত মানুহ লগত পৰিচয় কৰি দিয়াৰ উপৰিও জাৰ্মেনে চৰ্চনাগোৱাৰ সমাজ নামে এটা অনুষ্ঠান আৰম্ভ কৰে। তেওঁ টিপ্পনিয়ে সৈতে চৰ্চনাগোৱাৰ সম্পূৰ্ণ দাৰ্শনিক গ্ৰন্থবিলাক প্ৰকাশ কৰে। চৰ্চনাগোৱাৰ হিন্দু ধৰ্ম

প্ৰতি বিশেষ অনুবাদ আছিল। তেওঁৰ গ্রন্থবিলাক প্ৰকাশ কৰি দেউসিয়ে প্ৰচা আৰু প্ৰতীচাৰ সংস্কৃতিৰ সংগোপ স্থাপন কৰে।

মাৰবাৰ হিম্মতে বেদ আৰু উপনিষদ নপঢ়িব পাৰে কিন্তু গীতা আৰু মহাভাৰত বহুতেই পঢ়িছে। এই পুৰণা গ্ৰন্থবিলাকে অকল হিন্দুকেই নয় জাৰ্মেনীৰ প্ৰাচ্যবিদসকলৰ দৰে আন বহুতোৰ প্ৰভাৱপণ্ডিত কৰিছে। ছাৰমেন অ'ল্ডেনবাৰ্গ নামে জাৰ্মেনে পণ্ডিত এজনে ১৯২২ চনত পলিগ্ৰেছনত 'মহাভাৰত' ইয়াৰ উৎপত্তি, ইয়াত কি কি আছে, ইয়াৰ পৰা, (Das Mahabharata Sine Entstehung, sein Inhalt, seine Form) নামে পুৰি এখন প্ৰকাশ কৰে। ১৯০০ চনত হাৰমেন জেকৰি নামে এজন 'Mahabharata—Inhaltsangabe, Index Concordanz' নামে পুৰি এখন বন মগপত প্ৰকাশ কৰি মহাভাৰতৰ বিষয়ে প্ৰথম গবেষণা আৰম্ভ কৰে। ইয়াৰ পিচত আন কেবাখনো মহাভাৰতৰ বিষয়ে পুৰি লিখে। তাৰ ভিতৰত ৱাল্টাৰ পলিগ্ৰেছন 'Die wichtigsten Erzählungen des Mahabharata' অৰ্থাৎ 'মহাভাৰতৰ বেলেগত লক্ষণীয় গল্প-কিতুনা' নামে বন অঙ্গৰ পুৰি এখন লিখি মহাভাৰতৰ সৰ্ব্ব সাধাৰণ ইউৰোপীয় পাঠকৰ কাণত পৰিচয় কৰি দিয়ে। পল দেউসিয়ে কিতাপবিলাক টিপ্পনিয়ে সৈতে আৰু দাৰ্শনিক কৰাৰে বেছি গাভিৰাপূৰ্ণ।

ঐশ্বৰ্য্যবৰ্ণীতা মহাভাৰতৰ আধ্যাত্মিক। স্বৰ্ঘ, মৰল আৰু মানুহৰ মনত দৰ্শক গাঁচ বৰি যোৱা ভাষাৰ এই পুৰিখনে ভাৰতীয় দাৰ্শনিকসকলৰ পৰিচয় আৰু চিন্তাধাৰা প্ৰতিফলিত কৰিছে। জাৰ্মেনে পণ্ডিত উইল হেল্ম ভন হামবৰ্গট্ট হৈছে, গীতাখনেই হৈছে, বিশু-গাহিত্যত আটাইতকৈ স্বৰ্ঘ আৰু প্ৰকৃত দাৰ্শনিক কাব্য।

বেছি ভাগ ছাৰ্মেনৰ পক্ষে বাইবেলজনৰ যেনে হিন্দুবিলাকৰ পক্ষে গীতাখন তেনে। এই গীতাখনৰ বহুত অনুবাদ ওলাইছে। মনুহে গীতাৰ সংস্কৰণবিলাক বন আগুহেৰে কিলে। তালিকা দীঘল হোৱাত ভাঙত সিগল জাৰ্মেনে পণ্ডিতে গীতাৰ অনুবাদ উলিয়াইছে, সেইসকলৰ নাম দিয়া হ'ল। কেৱল উয়েৰ স্কৰিৰ পৰি লিপ্যভূত ভন হুছাভাৰ (Leopold von Schlober) অনুবাদখনৰ ত্ৰিশটা সংস্কৰণ ওলাইছিল।

মহাভারত বন ধ্বংস অনুরাধ কাব্য ব্যধিবেও বহুত জাৰ্শ্বেন লিৰকে মহাভাৰতৰ কাহিনীবিলাক অবলম্বন কৰি বেলেগ বেলেগ পৰম আদি কচনা কৰিছিল। মহাভাৰততটকৰো বাহ্যৰক্ষা ভাৰতৰ কিছুমান ঠাইত বেছি জনপ্ৰিয়। বাসীকি আৰু তুলসীদাসে লিখা বামাৰণ পুৰাণ জাৰ্শ্বেন সমালোচকসকলে ভাৰতীয় সাহিত্যই পৃথিৱীৰ দিগ্ন স্বলম্বনত অবদান বুলি ভাবে। জাৰ্শ্বেনীত বামাৰণৰ অৰল পণ্ডিত সকলৰ মাজতেই নহয়, সাহিত্যানুগামীসকলৰ মাজতো জনপ্ৰিয়। বহুত জাৰ্শ্বেন পণ্ডিতে বামাৰণৰ জাৰ্শ্বেন ভাষাটো তৰ্জমা কৰি উলিয়াইছে। জাৰ্শ্বেন কৰি স্লেগেলে (Schlegel) বামাৰণৰ লেটিন সংস্কৰণ এটাত উলিয়াইছে। জে নোৰাডে ল'ৰা ছোৱালীৰ কাব্যে এটা বিশেষ সংস্কৰণ লিখি উলিয়াইছে। ই জাৰ্শ্বেনীত বন জনপ্ৰিয়।

প্ৰাচীন ভাৰতীয় জ্ঞান ভাণ্ডাৰৰ ভিতৰত পুৰাণ বিলাক বিশেষ উল্লেখযোগ্য। পুৰাণ মানেই প্ৰাচীন। ১৭৯১ চনৰ পৰাই জাৰ্শ্বেনসকলৰ পুৰাণৰ প্ৰতি দৃষ্টি আকৰ্ষিত হয়। সেই চনতেই পুৰাণৰ প্ৰথম অনুবাদক প্ৰকাশ হয়। হেনৰিক জিমাৰৰ (Heinrich Zimmer) 'ভাৰতীয় পৌৰাণিক কাব্য' (Der indisch-che Mythen) নামে পুৰাণৰ উৎকৃষ্ট অনুবাদক ১৯৩৬ চনত মুৰিক্ত প্ৰকাশ হয়। ১৯৫২ চনত এইখন পুনৰ্ভিত্ত হয়। ডন চেৰক (von schack) 'ৱল্লান স্বৰ' (Stimmen vom Ganges) নামে পুৰিখন ১৮৫৭ চনত বাহিনত প্ৰকাশ হয়। এই পুৰিখন পুৰাণবিলাকৰ প্ৰথম প্ৰশুৰাৰ বিষয়ে প্ৰচীন গবেষণাৰ ফল। এই পুৰিখন প্ৰকাশ হোৱাৰ কৰি বছৰৰ পিচত হেমৰাধাৰ্ট ইয়াৰ পৰিবেচিত দ্বিতীয় সংস্কৰণ উভত। এই পুৰিখনৰ পৰা লিৰকে যে ভাৰতীয় ধৰ্মন আৰু চিন্তাধাৰাৰ কাৰাবিলাক আনক দক্ষতাৰে বুজাব পাৰে সেই কথাটো প্ৰমাণিত হয়। তেতিয়াৰ পৰা এই পুৰিখন ভাৰতৰ বিষয়ে জাৰ্শ্বেন সাহিত্যৰ এখন উল্লেখযোগ্য পুথি বুলি বিবেচিত হৈ আহিছে। এই পুৰিখনকে পিচত ফ্ৰেডেৰিক ককাৰ্টে দুই গুণত কৰিতাইল কৰাভাৰত এ পৰ।

১৯০৫ চনত এ পন নামে এজনৰ পৃথিৱীৰ মাজেদি কল্পৰ যাত্ৰা—কৃষ্ণিটা ভঞ্জিনলক থাণা (Krischnas weltengeng-ein indis-cher Mythos in

zwanryig Andachten.) নামে এখন পুথি প্ৰকাশ কৰে।

পুৰাণবিলাক সম্বন্ধ ভাবে উপলব্ধি কৰিবলৈ মৰিচ উইণ্টাৰ নিলৰ (Moritz winternily) 'ভাৰতীয় সাহিত্যৰ বুৰ্জা' (Ges-chichte der in dis-chen Literatur) নামে পুথিখন পঢ়া উচিত। এই পুথিখনে ইমান সন্মুখদৃষ্টিৰে ভাৰতীয় সাহিত্যৰ বৰ বুজাব পাৰিছে যে এইখন অকল ইংৰাজী ভাষাতেই নহয়, ভাৰতীয় পত্ৰিত্ৰসকলেও কেবাটাও ভাৰতীয় ভাষাটো ভাঙনি কৰিছে। এই প্ৰথমে পুৰাণ বিলাকৰ আলোচনাত বিশেষ মনোযোগ দিছে। প্ৰাচীন ভাৰতত নীলকৰ্মৰ হাতীৰ বিষয়ে সকলো কথা থকা এখন সুস্বৰ কাব্য আছিল। হেনৰিক জিমাৰে তেওঁৰ 'হাতীৰ লোকে কাহিনী' (Spiel um die Elefanten) নামে পুথি এখন লেখি সেই প্ৰাচীন ভাৰতীয় প্ৰথমৰ প্ৰতি জাৰ্শ্বেনি জনসাধাৰণৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰে।

বাংলায়ানৰ কামসূত্ৰখন বিচাৰ্ত্ত স্ক্ৰিমেডে (Richard Schmidt) ১৮৯৭ চনত অনুবাদ কৰে। ১৯০৭ চনত তেওঁ সেই কিতাপখনত এটা টিপ্পনি যোগ কৰে। এবড়ৰ পিচত জন জেৰক মেয়াৰে (Johann Jakob Meyer) এই পুথিখনৰ বিস্তাৰিত বৰ্ণনা এটা প্ৰকাশ কৰে। এই জন জেৰক মেয়াৰেই পৌৰাণাৰ অৰ্থাশ্ৰমক জাৰ্শ্বেন ভাষাটো তৰ্জমা কৰে। প্ৰাচীন ভাৰতৰ জীৱন আৰু প্ৰশাসনৰ বিষয়ে জানিবলৈ এই পুথিখনৰ পৰা জাৰ্শ্বেন প্ৰচাৰিক আৰু ঐতিহাসিক সকলে বহুত সমল পায়।

দ্বিতীয় মহাসমৰৰ পিচৰ পৰা পশ্চিম জাৰ্শ্বেনীৰ পণ্ডিত সকলে সংস্কৃত চৰ্চাৰ কাৰণে এটা নতুন প্ৰেৰণা পাইছে। ইয়াৰ কাৰণ হৈছে, স্বাধীন ভাৰতত জাৰ্শ্বেন পণ্ডিতসকলে মুকলিমূৰীয়াটোকে আৰু পোৰণীয়া ভাবে সংস্কৃত চৰ্চাৰ কাৰণে বিগিনি স্থবিধা পাইছে বুলিচ চৰকাৰৰ অধীন পৰাৱনী ভাৰতত ঐশ্বৰিখনি স্থবিধা পোৱা নাছিল।

গোটেই মান্য জাতিস সংস্কৃতভাৰত ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ বিগিনি শ্ৰেষ্ঠ অবদান সেই বিগিনি বিশেষকৈ ভাৰতৰ পৌৰাণিক সম্ৰাটতহে নিচানি পোৱা হয়। ইউৰোপীয় ধৰ্মনৰ গ্ৰীক আৰু লেটিন ভাষাই বিচাৰি অংশ প্ৰথম

কৰিছে ভাৰতীয় ধৰ্মনৰ সংস্কৃত ভাষাই তাতকৈ বেছি গুণস্বৰ্ণ অংশ গ্ৰহণ কৰিছে। সেইকাৰণে সংস্কৃত অৰণ জ্ঞান নাৰ্ণাকিলে, ভাৰতীয় ধৰ্মন তাতকৈ বুজা টান।

সেইত ভাষা শিকোতা প্ৰথম কেইজনৰ ভিতৰত ফ্ৰেডেৰিক ফ্লেগেলে এজন। তেওঁৰ উপাধৰণত প্ৰেৰণা পাই তেওঁৰ ভাৰতক অৰ্পণ উইনহেল্মেৰ ফ্লেগেলে (১৭৬৭-১৮৪৪) এই ভাষাটো পৰ্য্যতি মানি শিকিছিল। উইনহেল্মেৰ জন হামবৰ্গট (1767-1835) বহুত বহুৰ কাৰ উল্লেখ পৰ্য্যায়ৰ মতী হৈ আছিল। তেওঁ বাহিনত ফ্ৰেডেৰিক উইনহেল্মেৰ বিশ্ববিদ্যালয় স্থাপন কৰে। বৰ্তমান সেই বিশ্ববিদ্যালয় বাৰ্শ্বিটৰ কৰিভিনিগৈ অংশত পৰিছে। হামবৰ্গট ভাৰতীয় পুথি পুৰিবিলাকৰ কৰণক একাটকৈ বেলেগে বিভাগ পাইছে শিকিবলৈ বাধ্য হ'ল। তেওঁৰ বিচাৰেই বেছিভাগ জাৰ্শ্বেন বিশ্ববিদ্যালয়ত বেলেগ বেলেগ ভাষা হিচাবে সংস্কৃত, প্ৰাকৃত, পালি আৰু ত্ৰাণিভি ভাষাবিলাক শিকোৱাৰ ব্যৱস্থা হ'ল।

জাৰ্শ্বেনীত ভাৰতৰ ভাষা আৰু সংস্কৃতি আদিৰ বিষয়ে গবেষণা একে নিৰাৰি ভাবে সংগঠিত হ'ব হৈছে যে দেশৰ প্ৰত্যেকজন পুথি-ভাৰতত ভাৰতৰ বিষয়ে পুথি একোটাটক বিশেষ সংগ্ৰহ আছে আৰু প্ৰত্যেকজন বিশ্ববিদ্যালয়তে ভাৰত তত্ত্বৰ (Indology) পুথিবিলাকৰ কৰণক একাটকৈ বেলেগে বিভাগ আছে। 'জাৰ্শ্বেন অব ডি জাৰ্শ্বেন অব ইন্ডিয়েচেল গ্ৰোচাইট' (Zeitschrift der Deutschen Morgelandalischen Gesellschaft) আলোচনীখন বহুত এশ বছৰ। এই আলোচনীখনলৈ আৰু 'ভায়েমা জাৰ্শ্বেন অব ইন্ডিয়েচেল অন চাৰ্ভ এণ্ড ইষ্ট এছিয়া' (Wiener zeitschrift fur die kunde Sied und Ostasien) আৰু 'ইণ্ডো ইৰাণিয়ান জাৰ্শ্বেন'লৈ (Indo-iranische zeitschrift) জাৰ্শ্বেন ভাৰত-তত্ত্ব-বিদ্যসকলে নামে বৈজ্ঞানিক প্ৰকল্পটো যোগাই আহিছে।

এই আলোচনীবিলাকৰ ব্যধিবেও জাৰ্শ্বেনীৰ প্ৰকাশ বিশ্ববিদ্যালয়ে ভাৰত-তত্ত্বৰ বিষয়ে আলোচনী প্ৰকাশ কৰে। উদাহৰণ স্বৰূপে হেমৰাধাৰ্ট বিশ্ববিদ্যালয়ে 'এলিয়েনিক এণ্ড মৰ্ভান ইণ্ডিয়ান ষ্টাডিজ' (Alt- und Neu-Indis-che studien), নিউনিক

বিশ্ববিদ্যালয়ে 'ইণ্ডোলজিকেল ষ্টাডিজ ইন মিউনিক' (Miinchener Indolo-gistis-che studien) আৰু বন বিশ্ববিদ্যালয়ে 'অ'বিয়েচেল ষ্টাডিজ ক্ৰন বন' (Bonner Orientalische studien) নামৰ আলোচনী প্ৰকাশ কৰে।

এই আলোচনী কেইজনৰ ব্যধিবেও কিছুমান সংস্থাই ভাৰত আৰু জাৰ্শ্বেনীৰ মানুহক একেজাল সাংস্কৃতিক জোলেৰে গৰাথ সহায় কৰিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে নিউনিকত 'ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট' নামে এটা সংস্থা আছে। ১৯২৯ চনত জাৰ্শ্বেন একাডেমিৰ কাৰ্য হিচাবে এইটো প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয় আৰু ১৯৪৯ চনত নিউইয়ৰ্কৰ 'ভাৰকানাথ দাস কাউণ্টোশ'ৰ লগত মুগ্গাৰ ভাবে এইটোৰ পুনৰ্গঠন কৰা হয়। ষ্টুটগাৰ্ট (Stuttgart) 'জাৰ্শ্বেন ইণ্ডিয়ান গ্ৰোচাইট' নামে এটা সংস্থা আছে আৰু হেমৰাধাৰ্ট 'ইষ্ট এছিয়া এছিয়েচেশ্যন' নামে এটা সংস্থা আছে। ভাৰতত থকা হেতেন ধৰ্মনৰ অনুষ্ঠান হৈছে, বোম্বেৰ 'ইণ্ডো জাৰ্শ্বেন কালাচাৰেল গ্ৰোচাইট' আৰু গোটেই ভাৰতত থকা নেতৃমূলৰ তদনবিলাক।

ভাৰত আৰু প্ৰাচীন ধৰ্মবিলাকৰ বিষয়ে জানিব যোঁজা লোকসকলৰ কাৰণে মাৰ্গপত সেই বিষয়ৰ পুথি থকা এটা পুথি ভাৰত আছে। পশ্চিমে জাৰ্শ্বেনীৰ বন, টুৰিনজেন, গলিগ্ৰেজেন, মিউনিক আৰু হেমৰাধাৰ্ট একোখনকৈ ভাৰততত্ত্বৰ অধ্যাপকৰ আসন আছে। ইয়াৰ বাৰা এইটো মুগ্গাৰ যে কেৱল সেই কেইজন বিশ্ববিদ্যালয়তে সংস্কৃত ভাষা পঢ়াৰ স্থবিধা আছে। অধ্যাপকৰ আসন থকাৰ পৰা এইটো বুজায় যে উল্লেখ পোৱাৰ স্থবিধা কেৱল সেইকেইজন বিশ্ববিদ্যালয়তেহে আছে।

১৮১৮ চনত বন বিশ্ববিদ্যালয়েই প্ৰথম এই অধ্যাপকৰ আসনখন স্থাপন কৰে। অৰ্পণ উইনহেল্মেৰ ফ্লেগেলে এই আসনৰ প্ৰথম অধ্যাপক আছিল। বৰ্তমান অধ্যাপকজন হৈছে পন ফেৰকা। তেওঁ হোয়াটমৰ্মনৰ ওপৰত কৰা গবেষণাত গুৰুত্ব দিছে।

১৮৫৬ চনত টুৰিনজেন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপকৰ আসনখন স্থাপন কৰা হয়। ১৮৬২ চনত গলিগ্ৰেজেন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আসনখন স্থাপন কৰা হয়। গলিগ্ৰেজেন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আসনখন ব্যাপিত

যেহাৰ দাঁচ বহুদূৰ পিচত নিউনিক বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আশান্বিত স্থাপন কৰা হয়।

পঞ্চম আসনৰ বাবে আৰ্থিক বিশ্ববিদ্যালয়ত ১৮৬৯ চনত স্থাপন কৰা হয়। এই আসনৰ অধ্যক্ষ অধ্যাপক উইলহেল্ম বাউ এজন সাংস্কৃতিক আৰু হিন্দী ভাষাৰ পণ্ডিত। তেওঁ পুৰণি ভাৰতৰ সমাজ আৰু বাণী নামে পুথি এখন রচনা কৰিছে। তেওঁৰ আৰ্থিক অধ্যাপক জোহান্নেৰ দৰে ভাৰতীয় কাব্যত রূপণ্ডিত আছিল।

এই বিশ্ববিদ্যালয় বিলাকত সংস্কৃত চৰ্চনাৰ বাহিৰেও বৌদ্ধ আৰু জৈন ধৰ্মৰ গবেষণা হয়। পালি, প্রাকৃত, আভেদীয় আৰু তিব্বতীয় ভাষাসো চৰ্চা হয়।

জাৰ্মেনীত দুবিধ ছাত্রই সংস্কৃত পঢ়ে। এবিধে ভাৰতীয় ধৰ্ম আৰু ইয়াৰ বৈদেশিক বৈশেষ্য দিশৰ প্ৰতি কৌতূহলী হৈ সংস্কৃত ভাষা অধ্যয়ন কৰে। দ্বিতীয় বিধে ভাৰত আৰু ইউৰোপৰ সাম্প্ৰদায়িক ভাৰতবৰ্ষ বিষয়ে তুলনামূলক ভাবে আলোচনা কৰিবলৈ সংস্কৃত ভাষা অধ্যয়ন কৰে। এই দুটা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰত্যেকজন ভাষা বিজ্ঞানৰ ছাত্রই একদৰে কাল সংস্কৃত ভাষা অধ্যয়নত আৰু ভাৰত আৰু ইউৰোপৰ তুলনামূলক ভাষাত প্ৰস্তুত কৰায়। ইয়াৰ লগতে হি কোমো আধুনিক ভাৰতীয় ভাষা, পুৰাতত্ত্ব, বিজ্ঞান, কলা নাট্য নৃত্য বিজ্ঞান, সামাজিক ব্যৱস্থা, আৰু বা ভাৰতৰ পুৰণি আৰু বৰমূৰী সংস্কৃতিৰ ধান আন বিশেষ পৰি-পূৰক হিচাবে অধ্যয়ন কৰিব পাৰি। অধ্যাপক নিজেও সাধাৰণতে বেল দীৰ্ঘ বিমলক পৌৰাণিক নাটক, আইন, সাংগ্ৰহ, অৰ্থেও আৰু যোগ ধৰ্মৰ বিষয়ে গবেষণা কৰে।

আন আন বৃষ্টিৰ ধৰ্ম প্ৰচাৰকসকলৰ দৰে জাৰ্মেনি ধৰ্মপ্ৰচাৰকসকলেও ভাৰতীয় ভাষা শিকি লৈ সেই ভাষাত পুথি রচনা কৰিছিল।

জাৰ্মেনী আৰু ভাৰতৰ মানুহৰ এটা বিষয়ত মিল আছে, কাৰণ জাৰ্মেনি ভাৰত-তত্ত্বৰ পণ্ডিতমেগাৰবেনফি (Meyer Benfey) য়ে সতে "দুয়োটা জাতিয়েই পুৰণীৰ জাতিবিলাকৰ মাজত কল্পনা-প্ৰিয়, দুয়োটা জাতিৰ মাজতেই বহুত চিন্তামূলক মানুহ আৰু কবি আছে। পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ পৰা বহুত কথা শিকিব লগীয়া আছে। বৰ্তমান পুৰণীত ক্মভাৰ লোভ আৰু নিষ্ঠুৰ

স্বাধৰপৰতাই আগভোগ কৰিছে আৰ্থিক বিস্তাৰ কৰিছে। দুয়োটা জাতিয়েই একেধাৰে হৈ এই আধুনিক শক্তিৰ বিৰুদ্ধে পিয় দিব লাগিব।"

জাৰ্মেনি কবি হেনৰিক হেইনে (Heinrich Heine 1799-1856) এয়াৰ মূলৰ কথা কৈছে, আন আন উপনিবেশিক শক্তিবিলাকে উপনিবেশবিলাকৰ পৰা পাৰ্থিব সম্পদ আহৰণ কৰিছিল, কিন্তু জাৰ্মেনি সকলে ভাৰতৰ দৰে চহকী দেশ এখনৰ পৰা প্ৰচাৰ পৰত নিশ্চিন্ত হৈ থকা প্ৰাচীন জ্ঞান বুটনি লৈছিল। হেইনে ভাৰতৰ অনূন্য অধ্যাপক বহু বাৰ্জিৰ বিষয়ে কেইবা ঠাইতো উল্লেখ কৰিছে।

ভাৰতৰ প্ৰাকৃতিক দুশাৰ প্ৰতি হেইনে বিশেষ অনুরক্ত আছিল। তেওঁ এইবিষয়ে এই মৰ্মে এটা কবিতা লিখিছিল—

যোৰ প্ৰিয়তমা, যোৰ গানৰ স্বৰৰ উল্লেখ
তোমাৰ কচিগাই লৈ যাম এনে ঠাইলৈ
ব'ত পগৰা পানী ফটিকৰ দৰে ফটকীয়া
সেই বনেই আমাৰ আশ্বৰ্য হ'ব বুলি মই জানো।

১৯ শ শতিকাৰ জাৰ্মেনি ভাৰত-তত্ত্ববিদসকলে ভাৰতৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে ইমান উৎসাহেৰে আৰু ইমান বিশ্বাসেৰে লেখিছিল যে কৰাটো ভাৰতৰ কিয়ামুণ্ডিত হ'ব নাগে। বাৰাণসী হিন্দু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ১৯৬০ৰ পঞ্চম ৪৩ আবেদনীয়ত এই তত্ত্বটো ক্ৰমেণে (H. W. Schumann) তেওঁৰ "ইতিহাস ইন জাৰ্মেনি থা" নামে প্ৰবন্ধটোত এদৰে লেখিছিল—জাৰ্মেনী আৰু ভাৰতৰ মাজৰ মানসিক মিল নথকা হলে জাৰ্মেনিগণৰ ভাৰতৰ পুৰণা সংস্কৃতিৰ বিষয়ে এই অধ্যয়নটো বাধা ক'ব এক প্ৰকাৰ অসম্ভবেই হ'লহেঁতেনে।

জন উল্কেগে জাৰ্মেনিৰ দৰে বিখ্যাত কবিসকল ভাৰতীয় ধৰ্ম আৰু দাৰ্শনিক চিন্তাৰ পৰা প্ৰভাৱিত হৈছিল। পৰেৰ এটা ৪৩ কবিতা এনেকুৱা ধৰণৰ আছিল—

মহাভাৰত পুৰণীৰ অধিপতি
যট বাৰৰ কাৰণে ধৰাইল নামিছে
নশ্বৰ মানৱৰ দৰে জনম লৈ
মানৱৰ দৰেই স্বৰ্গ, দুৰ, অনুভৱ কৰি।

আৰ্থিক চ্যোপেনহাওৱাৰৰ দৰে দাৰ্শনিক এজনৰ প্ৰেৰণা আৰু কাণ্টৰ প্ৰথবিলাকৰ পৰা তেওঁৰ মানসিক উত্তৰান উৎকৃষ্ট আৰু এই বোধগম্য পুৰণীৰ পৰা বিধেৰে ধাৰণাৰ উত্তৰ হৈছিল; কিন্তু তেওঁ স্বীকাৰ কৰিছিল, "উপনিষদ বিলাকতেই মই সীমিত অৱস্থাত শান্তি লাভ কৰিছোঁ আৰু সেইবিলাকেই মোৰ মৃত্যুৰ পৰত সাহুসা দিবা।" ভাৰতকেয়ো ডাক্তৰ কথা হৈছে যে তেওঁ বেৰলিনতেই শ্ৰেষ্ঠ মানৱ জ্ঞানৰ জ্ঞান পাইছিল। চ্যোপেনহাওৱাৰে কৈছিল যে শিবিলাকে সত্য অনুসন্ধান কৰে, তেওঁলোকে একে ঠাইতে বৈ নাথাকে, নিজৰ জাতীয় সীমাত পাব হৈও জ্ঞান বিচাৰি ধৰে।

চ্যোপেনহাওৱাৰৰ শ্ৰেষ্ঠ গ্ৰন্থ "কল্জ এজ উইল এণ্ড আৰ্টিগাৰ" মুদ্ৰকত কৈছে যে ভাৰতীয় ধৰ্মৰ লগত পৰিচিত হ'লে তেওঁৰ ধৰ্মন বুজাত সহজ হয়। অহিংসা আৰু পূৰ্ণজন্ম এই দুটা ভাৰতীয় মতবাদে তেওঁক বিশেষকৈ প্ৰভাৱান্বিত কৰিছিল।

কাৰ্ল ব্ৰাউটান জেডেৰ জাৰ্ছ (Karl Friedrich Krause) নামে আন এজন জাৰ্মেনি দাৰ্শনিক যোটেই জীৱন বেদান্তৰ মহিমা যোগা কৰিছিল। তেওঁ নিজে যোগ অভ্যাস কৰিছিল আৰু প্ৰাক্তনকৰো। যোগ অভ্যাস কৰিবলৈ কৈছিল।

এটা ভাৰতীয় কবিতা আছে—পিৰাৰ লগা মানুহ কুৱালৈ বাহে, কিন্তু কুৱা পিৰাৰলগা মানুহৰ ওপৰলৈ নাৱাৰ। ফেৰমুণ্ড ভন গ্ল্যুচেনাপ (Helmuth von Glasenapp) নামে জাৰ্মেনি ভাৰত-তত্ত্ববিদজনৰ দৰে বহুত জাৰ্মেনি পণ্ডিতেই ভাৰতলৈ আহি আৰু ভাৰতত বাস কৰি জ্ঞানৰ পিৰাৰ ভঙিছিল আৰু পিচত জাৰ্মেনীয়েৰ মূল প্ৰশ্নে-বাসীক আৰু আন আন পৰ্চীয়া জাতিক ভাৰতীয় চিন্তাধাৰাৰ পৰ্চীয়াত সম্পৰ্ক জনাইছিল।

ভাৰতৰ বাৰীনে পোৰাৰ পৰা পৰা জাৰ্মেনীত সংস্কৃত চৰ্চাৰ উপনিও বঙলা, পানি, তামিল, তেলেগু, মাৰাঠী আৰু উৰ্দু ভাষাৰ চৰ্চা হৈছে। ভাৰত-তত্ত্ব-বিদসকলে ভাবে যে এইবিলাক আধুনিক ভাষা চৰ্চা কৰাৰ পৰা তেইবিলাকে ভাৰতৰ পুৰণি প্ৰথবিলাকৰ

বিষয়ে গবেষণা কৰিবলৈ আৰু বেছি সুবিধা হ'ব। অন্যনীয়া ভাষাও এই তালিকাৰ ভিতৰত থকা হ'লে অন্যনীয়া স্কেমৰ সাহিত্যতো জাৰ্মেনীত সন্মান লাভ কৰিলেহেঁতেনে।

আধুনিক ভাৰতীয় ভাষা জাৰ্মেনিও কেনেদৰে সংস্কৃত চৰ্চা তথা ভাৰতীয় ধৰ্ম আৰু সংস্কৃতিৰ গবেষণাৰ সহায়ক হয়, তাৰ এটা উদাহৰণ দিয়া থাকিব। অৰ্থেণো তামিল ভাষাতোক আধুনিক বুলিব নোৱাৰিব। ইও এটা অতি পুৰণি ভাষা।

১৮৫৪ চনত কাৰ্ল গ্ৰাউল (Karl Graul) নামে জাৰ্মেনি পণ্ডিত এজনে পেনেটাইন আৰু নিচৰ নাৰ্ছফি ভাৰতলৈ আহি ভাৰতত বহু বছৰ বাস কৰে। তেওঁ তামিলনাড়ত বহুত বছৰ বাস কৰি তামিল ভাষাত সুপণ্ডিত হৈছিল। তেওঁ ইউৰোপলৈ মূলি গৈ "বিল্য়ু-থেকা তামুলিকা" (Bibliotheca Tamulica) নামে এখন বিৰাট গ্ৰন্থ আৰম্ভ কৰে। সেই গ্ৰন্থখনৰ প্ৰথম ৪৩ ১৮৫৪ চনত নিৰ্ণয়িত প্ৰকাশ হয়। সেই ৪৩টাৰো ভিতৰত জাৰ্মেনি ভাষাৰ "তামিল বাইট্টিচ টু এন্ডপ্ৰেইন দি বেগাত চিঠেন অব দি অৰ্ডকম্ব ফিলজফি অব দি হিন্দুজ"। সেই গ্ৰন্থখনৰ মুদ্ৰকত কাৰ্ল গ্ৰাউলে কৈছিল, "সংস্কৃত আৰু তামিল সাহিত্যৰ তত্ত্বগোটে ভাবে গম্বন্ধ আছে।" সেই গ্ৰন্থখন দ্বিতীয় বঙত এজন বৈজ্ঞানিক আৰু তৰ্কশাস্ত্ৰবিদ্যৰ পণ্ডিতৰ মাজত হোৱা তৰ্ক যুদ্ধৰ কথা বৰ্ণনা আছে।

জাৰ্মেনীত সংস্কৃত চৰ্চা প্ৰকৰণটোৰ লগত পৰ্যাক্ত ভাবে অন্যনীয়া ভাষা সাহিত্যতো গম্বন্ধ আছে। জাৰ্মেনীৰ দৰে পুৰণীৰ ভিতৰতে বিজ্ঞানত চহকী দেশ এখনে বৈ ভাৰতৰ বেছি ভাগ ভাষাৰ মাতৃ স্বৰূপা সংস্কৃত ভাষাতোক যেনে জ্ঞান নকৰি এই ভাষাতো চৰ্চা কৰি নিজৰ ভাষা, সাহিত্য আৰু ধৰ্মনক চহকী কৰিছে, তেহেৰে অন্যান সাহিত্যিক সকলেও আন আন ভাষা চৰ্চা কৰাৰ উপৰিও সংস্কৃত ভাষা চৰ্চা কৰি অন্যনীয়া ভাষাতোক আৰু বেছি শনুষ্কাশী কৰি তুলিব পাৰে। সেই বিষয়ে দুই আকৰ্ষণ কৰিবলৈ জাৰ্মেনি পণ্ডিতসকলৰ উদাহৰণটো বাইজৰ আগত পঠি দিয়া হ'ল।

ভাষা-সাহিত্যের বুধঞ্জীত উপেক্ষিত লোকনাথ শর্মা (১৮৭০-১৯৪০)

শ্রীজ্যোতিষ পাতোরাবী

ওরে জীবন তামা সাহিত্যের চর্চ্ছাতি অতিবাহিত করা স্বর্গীয় লোকনাথ শর্মা অসমীয়া পাঠক সমাজৰ পুষ্টিৰ আবেদন হৈ পৰাতো পৰিতাপ আৰু লাজৰ কথা । কৰ্মৰত্নমান তামা সাহিত্যৰ নামগুণত পূৰ্বৰ সাহিত্য কিছুপৰিমাণে নিৰাস বা সম্বোধনযোগী নহলেও সাহিত্য চর্চ্ছাৰ পৰম্পৰা বন্ধা কৰি শকত ভেটি পঠন কৰাত হিচাব এটা বিশেষ মূল্য আছে । শৰ্মাশ্বেৰৰ কন্যাশালী বাহ্যিক জগতত অমিকভাবে আৰু প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰিলেও তাৰ অভ্যুপগম কালে মধিম্বন কৰিব পৰা নাই । অধ্যয়ন-পুষ্টি মনৰ কৰ্তব্য নিহিত অনুপ্ৰেৰণাৰ উৎস হেৰুওঁ বচনাব কোহে কোহে নিহিত হৈ আছে । তপাশ্ৰমৰ যত্ন, প্ৰকাশক আৰু সমাজৰ মানসিক নিৰাসাহ, অৰ্থ অমান আদিনি সঙ্কটকণত পৰিও শৰ্মাশ্বেৰে নতুন প্ৰেৰণাৰে জীবনৰ অস্তিত্ব অত্ৰালে কপাঙ্ক কৰিব প্ৰত্যত হুঃমান কৰি আছিল । সমাজৰ পৰা মান-সম্ভব, অৰ্থ বা বশ্যগত আশা নকৰা আশাশূন্যতা স্বৰ্ণ-যৌৱীজনে স্বয়ম্পূৰ্ত বহুলাক লিপিৰূপ কৰি আনন মনুভৱ কৰিছিল আৰু প্ৰকাশৰ নিমিত্তে বিশেষ সত্ৰ বা ডেপ্তাৰ নকৰিছিল । এই সাহিত্যিকজনৰ মনু জীবন আৰু সম্পূৰ্ণভাবে উচ্ছাৰ হোৱা, পৰিণত পোৱা প্ৰকাশিত অপ্ৰকাশিত গ্ৰন্থ সমূহৰ এটা খুলমূল আভাস দিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে ।

স্বৰ্ণবানীৰ উত্তৰে পাতে লাগি থকা মধৰদেৱ-স্থাপিত বৈষ্ণৱ সমাজৰ সন্দৰ্ভদিত গোন্ধন সত্ৰ । এই সত্ৰৰ কলা-কুট্ট শিক্ষা-নীচা আৰু পন্থী পৰিচালনে একমত সেই অঞ্চলমৌল ওপৰত কিছুপৰিমাণে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল । শিক্ষা-নীচাৰ ক্ষেত্ৰতো এই অঞ্চল আঁপ বন্ধা আছিল, বিশেষকৈ সংস্কৃত শিক্ষা এই অঞ্চলৰ শ্ৰাৱণ সমাজৰ শিবৰ ভূষণ আছিল । শ্ৰাৱণ পৰিৱাজত

জনন গ্ৰহণ কৰি সংস্কৃত ভাষা নমন্যোতী লাঞ্ আৰু পাপৰ কথা বুলি পৰা হৈছিল । শ্ৰীকান্ত শৰ্মা এনে এখন সমাজৰে সংস্কৃত বাক্তি । শ্ৰীকান্ত ত্ৰহেশ্বৰ দেৱালয়ৰ বৰদেউতী আছিল । তেখেতৰ চাৰিটি ল'ৰা আৰু বীৰনাথ, সীতাকান্ত, নবকান্ত আৰু লোকনাথ । বীৰনাথ আৰু নবকান্তৰ অকাল মৃত্যু হয় । বাকী সীতা কান্ত আৰু লোকনাথে পশ্চিমতিনি সময়ত সমাজত পণ্ডিত ৰূপে পৰিগণিত হ'ব পাৰিছিল । শ্ৰীকান্তৰ পূৰ্ব পুৰুষ হেনো বৰানী অঞ্চলৰ কঠিচকুটি গাৰ্বৰ নিবাসী আছিল । তাৰ পৰাহে কিবা প্ৰাকৃতিক সূৰ্যোগৰ ফলত গোমুদালৈ আহে । শ্ৰীকান্তৰ বৃদ্ধাৰ পিতৃ সীতাকান্তই তাৰেপ লোকনাথক লিখা পাত্ৰত বিশেষ মৰণে উৎসাহ আৰু অনুপ্ৰেৰণা দিছিল । লোকনাথৰ বালা শিক্ষা হয় স্বানীয় কুলেহে । ১৮৭৭ চনৰ প্ৰথম ভূমিকম্পটোৰ সময়লৈ স্বৰ্ণবানীত এখন চৰকাৰী এম. এ. টি আছিল । তাতেই তেখেতে শিক্ষা শেষ কৰি স্বৰ্ণাল কুললৈ যায় । তেতিয়া শৰ্মা কুল সাধাৰণ ব্ৰাহ্মণীয় । স্বৰ্ণালৰ শেষ বৰীকান্ত উদ্ভাৰ হৈ স্বৰ্ণবানী চৰকাৰী এম. এ. টি বনত শিক্ষকতা আৰম্ভ কৰে । ১৮৯৭ চনৰ প্ৰথম ভূমিকম্পত অকাল একেৰাৰে ডাঙিছটি নিহত হৈ মোৰাত তাত পুনৰ কুলল স্থাপন কৰি চৰকাৰটো (বনগৰ) স্থানান্তৰিত কৰে । লগে লগে লোকনাথ শৰ্মাৰো স্বানীয় শিক্ষকতায় অৱসান ঘটে । শিক্ষকতাৰ প্ৰানস্বৰণৰ পৰাই হেৰুওঁতে অধ্যয়ন আৰু চৰ্চ্ছাত একাঙ্কনে লাগি যায় । তেখেতৰ প্ৰথম মন্যনা লিখা বা কোম চনত লিখিছিল ইত্যাদি কথা আজি জ্ঞানিবৰ ব্যৰ্থ নাই । তেতিয়া অসমীয়া বাতৰি ৰাজত বা আলোচনীৰ সংখ্যাও আছিল নিচেই তৰ্কৰ । 'জোনাকী' বা 'বীধী' আদিত তেখেতৰ কিবা বচন

প্ৰকাশ হৈছিল যদিও কৰ পৰা নাযায় । কাৰণ, আনন হাতত 'জোনাকী', 'বীধী' আদি আৱশ্যকীয় ভাবে নাই । তেখেতৰ সম্বাসনিক বাক্তিৰো আৰু অভাব হৈ পৰিছে । মৃত্যুৰ ভেৰকুৰি ৰত্নলৈ একো গা-বৰদ নোহোৱা মনুভৱনৰ হঠাতে আঁঠাইবোৰ কথা বৈজ্ঞানিক পুষ্টি ভৰ্তীত উৎখাটন কৰা সম্ভৱ নহয় ; হঠাতে বিশেষ ভাবে অনুসন্ধান চলাব পাবিলে নতুন সম্ভৱ ওলাব ।

শৰ্মাশ্বেৰৰ চাৰিটা জীৱনৰ কৰ্মস্বৰ বিচিত্ৰ । অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত কৰ্মজীৱন অতিবাহিত কৰিব লগে লগে সামাজিক ৰূপ এটাও হুম্বৰ ভাবে উপলব্ধি কৰি ল'ব পাৰিছিল । নানা ঠাইৰ নানা সমাজৰ মাজত সেৱা দিয়া আৰিক আৰু সামাজিক সমস্যাৰো হেৰুওঁতে সন্মতভাবে সম্ভৱতাৰ আগত উল্লেখ কৰি জন এটা শিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰিছিল । দেশৰ কথা নমন্যোতী হেৰুওঁতে লাঞ্ আৰু অমিকিত সমাজৰ পাশৰিক আচৰণ বুলি পৰা কৰিছিল । ছাত্ৰ তথা সমাজৰ প্ৰত্যেক বাহিৰক হেৰুওঁতে স্বদেশ প্ৰেমৰ বাগেৰে ৰঞ্জিত কৰিব বিচাৰিছিল । তাৰোপৰি আদি মোক মুৰে জনা মতে হেৰুওঁতে মি ঠাইতে আছিল তাত শিকত সমাজখনৰ লগত সংশ্লিষ্ট থাকি আৰিকালিৰ আবেচনাচক্ৰৰ স্বেৰীয়া অনুষ্ঠান স্থাপন কৰি ভাষা সাহিত্যৰ পৰা সাধাৰণ কথাটো ৰুচি যাবি আলোচনা কৰিছিল । 'জোনাকী' কাকতৰ চৰণ-সম্পূৰ্ত হোৱা ব লিখিতো ছাত্ৰ কেইখনৰ চাহেবনৰ আশ্ৰমটো সততে বাৰিৰলৈ চেষ্টা কৰিছিল । সেয়ে তেখেতে ব'হেই নাৰাকক 'ত'হেই এটা সাহিত্য' সেৱী লগৰ সমাজ গঢ়ি উঠিছিল । আকৌ তেখেতে স্বজিত থকা আলোচনা চক্ৰৰ প্ৰচলুপাতি আদিকে ৰবি বায়ে ৰবীয়া বচনাশালী পাঠ কৰান পিচত সংগ্ৰহ কৰি লৈছিল আৰু পাবিলে নিজে নকল কৰি বাৰি আমকো পঢ়িবলৈ সুম্বিকা দিছিল । তেখেতৰ কৰ্মস্থান আছিল নাৰ্ঠা, কাকজান, ছৰাণ্ডা, কননপুৰ, বিজননী আৰু বনুৱী । উত্ত ঠাই সমূহত হেৰুওঁতে নিজ বচনা বা আলোচনা চক্ৰৰ হাতে লিখা মুখপত্ৰ আনি নষ্ট নোহেৰুওঁ কালোথায় হাতত থকাটো সম্ভৱ । যদি কোনো সাহিত্য অনুশাৰী বাক্তিৰে এই বিষয়ৰ সবিশেষ জানে তেনেহলে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ বেৰীম আশুৰপীয়া নীলপদুমৰ পৃথানালি দিবলোটা থনাবা নহ'ব ।

চিৰকাল শিক্ষাগ্ৰন্থী লোকনাথ শৰ্মা অকল সংস্কৃত বা অসমীয়া ভাষাৰে পণ্ডিত নাছিল, বহুলা ভাষাতো সমানে মুখপণ্ডিত লাভ কৰিছিল ; বহুলা ভাষাৰ পুথি, আলোচনী, বাতৰি কাকত আদিনি লগতো বিশেষ ভাবে সম্পৰ্ক থাকিছিল । তাৰ ভিতৰত 'হিতবানী' নামৰ পত্ৰিকাখন তেখেতৰ গিৰি আছিল । 'হিতবানী' কাকত-বনৰ তেখেত বিপোয়নি আৰু সাময়িক লিখক আছিল লিগু জনা যায় । এই কথা কিমান দুৰ সত্য আনি নেজানো । কিন্তু বহুলাই লেখক পোঠীৰ লগত তেখেতৰ যোগাযোগ আছিল ; কাৰণ, সেই সময়ৰ প্ৰকাশিত বহুলা ভাষাৰ কিতাপ শৰ্মাৰে উপহাৰ হিচাবে পঠাই দিয়াৰ প্ৰমাণ পোৱা গৈছে । কালিৱাসনু সিংহেই বহুলা প্ৰত্যত প্ৰধান কৰা 'সচিচ্ৰ মহাভাৰত' (১৩১১ চন) মন শৰ্মাশ্বেৰলৈ উপহাৰ ৰূপে পঠিছিল । মহাভাৰত ৰাৰ প্ৰথম খণ্ড প্ৰথমে আদি, সত্য, নব আৰু বিবাহী পৰ্ব পোৱা গৈছে । হেৰুওঁতে শিতৰ উপযোগীকৈ এই মহাভাৰতখনৰ পৰা কেইটামান বিখাত বিখাত আৰুনা বাচি লৈ গছহ সৰৰ অৰ্থ চমুকৈ অসমীয়া ৰূপ দিছিল । মহাভাৰতৰ ভগৱত তিৰি কৰি বচা এনে আৰুনা আট্টোঁটামান সপাত গৈছে । শৰ্মাশ্বেৰৰ আৰুনা বাচনিত এটি মন কৰিব লাগিছে কথা হল তেইতকটা আৰু আশাশঙ্কিত পূৰ্ব কাহিনীৰ স্বৰূপ প্ৰকাশ, লগতে স্বৰ্গীয় শিক্ষা । স্বৰুৰে পৰা টেমিক প্ৰাধিক পৰিৱালত উত্তৰ দীৰ্ঘ হৈ তেখেতৰ এটা প্ৰিয়ম স্বৰূপৰূপক হৈছিল যে জাতীয় চৰিত্ৰ শিথিল হলে দেশৰ অস্তিত্ব কুহিজাৰ প্ৰশ্নৰ দৰে যেনি তেনি যাব । মহাভাৰতৰ উপাধাৰন সমূহৰ পৰিচয়ও তেখেতৰ স্বৰূপ উচ্চাৰ হোৱা তিনটা বহীত আছিল, উপসংহাৰ, উপনিষদ আদিনি পৰা লোৱা কাহিনীৰো অসমীয়া ৰূপ পোৱা গৈছে । আৰিকালিৰ শিক্ষক সকলৰ স্বামিবুকু অৰু অৰু আৰু শিক্ষক সকলোৰে মৌলিক কাৰ্যম হিচাব ৰখা বহী আছিল । ওপৰত উল্লেখ কৰা বহী তিনিটাতে হিচাব নিৰাকচৰ জৰিণৰ উপৰিও দেশৰ বিভিন্নটাত অৱশ্যে তালিৰ পোৱা গৈছে ১৯১১, ১৯১৪ আৰু ১৯২২ । ১৯১১ চনৰ উল্লেখ ৰখা বহীটোত 'প্ৰাচীন কালৰ শিক্ষা পদ্ধতি' শীৰ্ষক এটা গ্ৰন্থৰ প্ৰচলু প্ৰাচীন কালৰ মাজেৰে প্ৰাচীন ৰাজত ছাত্ৰ সকলে

শিক্ষার নিরিখে 'আচরণ কবির লগীয়া পাঠ্যক্রম আৰু পুস্তকচৰ্চাৰ ব্যাপ্য' আছে। তথাপিৰি জীৱিকা নিৰ্বাহৰ কাৰণে অলক্ষণ কবির লগীয়া ভিকা বৃত্তিৰো এটা চমু আভাষ পোৱা যায়। ভিকাপ সমস্ত পানবীৰ্য্যীৰী নীতি আভাষ বৰ্ণনা আছে। ইতিহাস-প্ৰসিদ্ধ কেইজনমান ব্যক্তিকো তেখেতে চমুকৈ শিক্ষামূলক আদৰ্শত আধান জীৱনীৰ লিখি থৈ গৈছে। তৰ ভিতৰত বুদ্ধদেৱ, চীন পৰিব্ৰাজক কাশ্যপী, শিবাজী, আলবেনাৰী, হজৰত মহম্মদ আদি প্ৰধান। 'গ্ৰীক নীচ আলেকজণ্ডাৰ আৰু মৌৰী' শীৰ্ষক আধানবোৰে আলেকজণ্ডাৰৰ বিদ্যাজ্ঞান সাহিত্যত স্বৰূপটো প্ৰদৰ্শন কৰি ভাৰতীয় যোগীৰ নৈতিক তেজস্বিতা শক্তি ধৰিছে। তেখেতৰ হাৰা ৰচিত আইছ কেইটা আধান সংগ্ৰহ কৰিছে নিচচা এখন সাৰকাৰ, অৰ্থত, আলোচনাকৰ শিষ্ট সাহিত্য হ'ব। শৰ্মাৰোৱে নি সমস্ত আই আধানবোৰ বচনা কৰিছিল তাৰ মূলা তেতিয়া অপৰিণীত আছিল। এই পিনৰ পৰা তেখেতক এজন আগৰণীৰ শিষ্ট সাহিত্যৰ পথ প্ৰদৰ্শক বুলি ক'ব অত্যুক্তি কৰা নহ'ব। ১৯১১ চন ১৯১৪ চনলৈ অসমীয়া ভাষাত কেইখন শিষ্ট সাহিত্যৰ সঙ্কলিত হৈছিল অসমীয়া স্ত্ৰী শৰ্মাৰোৱে আৰ।

শৰ্মাৰোৱে প্ৰথমে আকাৰত প্ৰকাশিত বা সংগৃহীত সাহিত্যিক গুণাগুণ বিচাৰ কৰাৰ, বাজৰতাৰ সামাজিক অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত থকা হুই এটা কথাৰ উল্লেখ কৰা উচিত হ'ব। ১৯২৭ চনত তেখেতে ধুবুৰী চৰকাৰী হাইস্কুলৰ পৰা দুমহৰ কাম কৰি অসমৰ প্ৰথম কৰ্মী। শিক্ষকতাৰ পৰা অৰাহতি লোৱাৰ আগতে ১৯২৬ চনত বেবুৰ বাজৰতাৰ সভাপতিত 'অসম সাহিত্য সভা'ৰ ৯ম অধিবেশন আৰ্জিক ভাৱে অনুষ্ঠিত হ'ল। ইয়াৰ আগতে অসমৰ গৌৰীপুৰত কিয়াবিনোদৰ সভাপতিত 'বঙলা সাহিত্য পৰিষদ' অধিবেশন হৈ যায়। এই সংগ্ৰহ অসমীয়া ভাষা সাহিত্যসেৱী সকলৰ গাত বিশেষ ধৰণৰ তৎপৰতা আছিল আৰু তেওঁলোকৰ অধিলে যে ধুবুৰী অধিবেশনৰ আৰম্ভণি আৰু স্থচাৰুপে সম্পন্ন কৰি নোৱাৰিলে পোস্তলপাৰা জীৱনৰো অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য, শিক্ষা, সংস্কৃতিৰ কেইক স্বৰূপ ৰক্ষাৰ্থেৰা হেৰুৱাব বচন হেৰুৱাব লাগিব। সেয়ে উদ্যোক্তা আৰু সাহিত্যানুগাৰীৰ সনত ভাণ্ডাৰ নিৰ্মাণৰ অৰূপ উদ্যোগ, বঙলা ভাষাক আঁকোই অসমীয়াৰ নামাৰ দাবী পূৰণ কৰা। লোকনাথ শৰ্মাৰ

স্থবোপা পুত্ৰ বাহিনীসম্পন্ন শিক্ষক শ্ৰীযুত অধ্যাপক শৰ্মা বি.এ.এ পদা জাৰিন পদা মতে এই অধিবেশনৰ সনত স্বামীৰ কিছুমান বহুগীয়ে বাৰা ধৰিলে চোটা কৰিছিল। আনকি শাৰীৰিক হালখুলন কাৰণেও কোনো কোনোৱে অৰূপ নাছিলিছিল। অসমীয়া ভাষা সাহিত্যত প্ৰতিপত্তি লাভ কৰা স্বদেশপ্ৰেমী আৰুৰাৱালা পৰিৱৰ্ত্তনৰ আনন্দ চক্ৰ আৰুৰাৱালা সেই সমস্ত ধুবুৰীত পুৰিচ চুপাৰিন্টেণ্ডেণ্ট। সাহিত্য সভাৰ অৰূপ কৰ্মী প্ৰথম চক্ৰস্বামী, আনন্দ চক্ৰ আৰুৰাৱালা আৰু লোকনাথ শৰ্মা তিনিও জন পৰব বহু। সাহিত্য সভাৰ অধিবেশনৰ স্থচাৰুপে চলাই নিবলৈ তিনিওজনো সমাজৰ পৰিৱৰ্ত্তি স্বকৰ কৰি যৎপদোনাতি চোটা কৰিছিল। শৰ্মাৰোৱেৰ ওপৰত সাহিত্য সভাৰ কোনো গুৰুপাৰি নাছিল যদিও তেখেতৰ বুদ্ধিনিষ্ঠ মনে সনতে মহাৰ কৰিছিল। ধুবুৰীৰ পৰা অসমৰ লৈ অহাৰ পিচত তেখেতে নিমজ জীৱাৰ অতি-বাহিত কৰা নাছিল। তেখেতৰ চোটাতে সৰ্বস্বক্টী ব্যাঞ্জন সমাজ এটা নতন প্ৰেৰণাত ঠন ধৰি উঠে। তেখেতে বৃত্তাৰ আপ মুহূৰ্ত্তীলৈকে এ অন্তৰ্ধানটোৰ লগত জড়িত হৈ আছিল। তেখেত নিজে সভাখনৰ সম্পাদক আছিল। ব্যাঞ্জন সমাজত দেখা দিয়া নিত্য কৰ্মৰ নিতিনুতা আৰু অসামঞ্জস্য এটা সনয় অধিবলৈ চোটা কৰিছিল। ইয়াৰ আগতে তথাপিচলৈ সমাজত নুৰ শক্তি উঠা কৃষ্ণাৰ, বাতিচাৰ, ভোগবি, শঠতা আদিৰ অস্ত পোৱালৈ "নিত্য কৰ্মপদ্ধতি" প্ৰণয়ন কৰে। মনৰ মাজত পোষণ কৰা ভাৰাৰিয়ে 'সৰু শ্বেতী ব্যাঞ্জন সমাজ'ত সোমাই পৰি গুণগ উৎসাহ আৰু প্ৰেৰণা লাভ কৰিছিল। এই ব্যাঞ্জন সমাজৰ জৰিয়তে তেখেতে সম্ভৱত টোল এখন স্থাপন কৰি ভাত পণ্ডিত বনুনা জাতিচাৰ্যিক অধ্যাপক হিচাপে নিয়োগ কৰে। শিক্ষক লোকনাথ শিক্ষাৰ প্ৰতি আছিল অক্ষুণ্ণ হেঁপাৰ আৰু জ্ঞানৰ প্ৰতি আছিল অদয়া উৎসাহ।

তেখেতৰ দৰত এটা স্বকীয়া পদা কোঠালি আছিল। কোঠালিটোৰ 'সেক'ত পইতা চৰাই আৰু এদুৱেৰীৰ দৰেওই পুৰি পাৰ্জিৰেৰা চিৰাচি কৰিছে যদিও সম্ভৱত আৰু বঙলা ভাষাৰ উপনিদ্য, পুৰাণ, উপপুৰাণ আদিৰ ৬ ম 'সেবি' আৰ্চিবত বচ লাগে। তালোপি অসমীয়া ছপা আৰু হাতেলিখা অনেক পুৰি মই হৈ যোৱাৰ পথত পোৱা

গৈছে। তেখেতে বিভিন্ন বৈদিক শাস্ত্ৰ অৱদান কৰি তাৰ পৰা যো চা শ্ৰোক সংগ্ৰহ কৰি 'নীতিভৱন' নামৰ প্ৰায় ৫০০ শ্ৰোক অসমীয়া অৰ্থ স্বচাৰুপে স্বৰূপিত কৰিছে। 'নীতিভৱন'ৰ কথা স্বচাৰুপত আলোচনা কৰিব। ইমান সিনাক শাস্ত্ৰ অৱদান কৰি গাৰ সংগ্ৰহ কৰা কৰ্মাটোৰ কাৰি আৰু পৰিৱৰ্ত্তন কৰা নহ'ব। ষেণীয়েক আৰু ভায়কৰ অৰূপ বৃত্তাৱেও শৰ্মাৰোৱে অৱদানৰ পৰা সিনাক কৰিব পৰা নাছিল। সাংসাৰিক বিলাদ বিমিনিক তেখেতে কোনো কালে জৰুৰ কৰা নাছিল।

শৰ্মাৰ প্ৰকাশিত পুৰি 'চ'ল 'অসমীয়া ব্যাকৰণ', 'নিত্য কৰ্ম পদ্ধতি', আৰু স্বকীয়া লৰাৰ উপসোধী 'পাঠ্যপুৰি'। ইয়াৰোপৰি গল্প, প্ৰবন্ধ, পুৰাণ, বিদ্যু-পৰিণামে প্ৰকাশ পাইছিল। অৰূপাশিত কিতাপৰ ভিতৰত এলেকাৰে কিতাপৰ আকাৰত পোৱা গৈছে 'নীতিভৱন'। সিচিৰিত হৈ থকা গল্প, প্ৰবন্ধ, আধান আৰু কিতাপৰ শানীত বচা চোৱা নাহি। গ্ৰন্থকেইখনৰি এটা চমু পৰিচয় দিয়া হ'ল।

অসমীয়া ব্যাকৰণ: অসমীয়া লেখকৰ ভিতৰত প্ৰথম ব্যাকৰণ বচনা কৰে হেমাচন্দ্ৰ বৰুৱাই ১৮৫৯ চনত। তাৰ পিচত পুৰ সম্ভৱ লোকনাথ শৰ্মাৰ অসমীয়া ব্যাকৰণ বচনই বিত্তীয় পুৰাণ অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ হ'ব নোৱাৰে। হেমাচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ব্যাকৰণখনত কৈ শৰ্মাৰ ব্যাকৰণখন কলেবৰ সৰু হলেও সংস্কৃত ব্যাকৰণৰ আদৰ্শত সৰল অৰূপ প্ৰয়োগকৰি বিমৰস্বক পৰিৱৰ্ত্তনকাৰিত ছাপাৰ উপসোধী কৰি বচনা কৰা হৈছে। কিতাপখনৰ অভিব্যক্ত শ্ৰীশ্ৰীশ্ৰী পোষাৰীয়ে লিখিছে, 'কিতাপখন বিমৰস্বকৰ অসামাজৰ উপক্ৰমণিকাৰ আৰ্হি লৈ লিখা হৈছে, ই বৰ বিস্তোপন হৈছে...' সেই সময় অসম উপত্যকাৰ ডি. পি. আই, জে এন বিহুছে পুৰিখন হেমাচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ব্যাকৰণখনৰ বিকল্প পাঠ্য পুৰি (Alternative text book) ৰূপে পৰিণতি কৰিছিল। ডি.পি. আইৰ অনুমোদন চলোৱা তাৰিখ হ'ল ১২ এপ্ৰিল, ১৯১০ চন। কিন্তু কিতাপখন বাস্তৱিকতে কিমান চমত বচনা আৰু প্ৰথম প্ৰকাশ হৈছিল বচনা নাহ'ব। প্ৰথম সঙ্কৰণৰ পুৰি আৰি পোৱা নাহি। যোড়শ সঙ্কৰণৰ পুৰি প্ৰথম তাৰিখৰ তাৰিখ নাহি। সেই সময় পলাশবাৰী হাই-ব স্কুলৰ ছেদ্দমাষ্টৰ হেমাচন্দ্ৰে দিয়া অতি-

মতটোত ১৯০২ চনৰ উল্লেখ আছে। পুৰিখন নিমজ উক্ত তাৰিখৰ হুই এক বছৰ আগতে বচনা কৰা হৈছিল। শৰ্মাৰোৱে পুৰিখন বচনা কৰোতে পতীৰ অৱদান আৰু কই স্বীকাৰ কৰিব লগাত পৰিছিল। কাৰণ, সেই সময়ত বৰ্ত্তমানৰ দৰে অসমীয়া ভাষাত পৰিৱৰ্ত্তনৰ বাবে সৰহ সংখ্যক ব্যাকৰণ নাছিল আৰু অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণৰ পৰম্পৰাও তেখেতই চালুকীয়া। পুৰিখন যোড়শ সংকৰণে বিনা প্ৰতিৰোধে জনপ্ৰিয়তাৰ অক্ষয় দিয়ে। যোড়শ সঙ্কৰণৰ তাৰিখ হ'ল ১৯৫০ চন। পুৰিখন অধ্যাপক হেমাচন্দ্ৰ হোমৰ গাম এম-এ, বি-এসিৰে গুৰুৱাই দিয়াৰ উল্লেখ আছে। কাৰিবাৰ মেৰি আৰু বাণীচাৰ্য্যক কাৰিকিয়েও হেনো ব্যাকৰণখন চকু ফুলাই চিছিল।

নিত্যকৰ্ম পদ্ধতি:—দুটা ৰঙত বিভক্ত। প্ৰথম ৰঙত ৫৪ টা স্তোত্ৰ আৰু তৃতীয় ৰঙত ২৩ টা স্তোত্ৰৰ উল্লেখ আছে। ১০৯ পৃষ্ঠাত কিতাপখনৰ অস্ত পৰিছে। পুৰিখনৰ বিমৰস্বক হৈছে ব্যাঞ্জন সমাজ প্ৰচলিত সঙ্ক। পাঠ্যটী আৰি আচৰণীৰ নিত্য নৈমিত্তিক কৰ্ম-পদ্ধতি। পাঠ্যটোত লিখকৰ উদ্দেশ্য আৰু পুৰিখনৰ বিমৰস্বকৰ সন্মত বৰ্ণনা আছে 'নিত্য কৰ্মপদ্ধতি' নামে অনেক পুস্তক বঙলা ভাষাত ছপা হৈছে। কিন্তু এৰ্ণি পুৰিতো অমমদেশীয় প্ৰচলিত নিৰ্ণায়নামে ত্ৰি-সঙ্কৰণ জম বা নিত্য পুৰিখন প্ৰণালী স্বলক কৰা লিখা নাহি। হজৰত সেই নিত্য কৰ্মপদ্ধতিৰ কাৰ আনাৰ দেশী শিক্ষাৰী ব্যাঞ্জনগৰুৰ কোনো উপকাৰ হোৱা নাহি। এই পুস্তকত নিম্ভায়ে শম্যা ভাণ্ডা কৰাৰ পৰা বাহি শমন পৰ্যন্ত ব্যাঞ্জনৰ ব্যৱহাৰ নিত্যকৰণ আমাৰ দেশত প্ৰচলিত নিৰ্ণায়নামে স্বচাৰুপিত শুদ্ধ কৰি লিখা হৈছে। আৰু প্ৰত্যেক কৰ্মতে সন্য শাস্ত্ৰ প্ৰমাণ উদ্ধৃত কৰি দিয়া হৈছে। এই পুস্তক ছপা কৰি গ্ৰন্থকাৰ হৈ শম্যা লাভ কৰিবৰ ইচ্ছা কৰা অৰূপ পুস্তকৰ হাৰা অই উপাৰ্জন কৰা বোৰ উদ্ভাৱন নহ'ব, বাতে এই পুস্তকৰ লিখিত নিৰ্ণায়নামে সকলোৱে নিত্য কৰ্মাৰিৰ অনুষ্ঠান কৰে সেয়ে বোৰ মূল্য নোহোৱিত। বৰ্ত্তমানে যে কি বুদ্ধিৰ উপক্ৰিত হৈছে। পৰিৱৰ্ত্তন ভূম পোষণৰিৰ জীৱিকা চলোৱাৰ নিমিত্তে পুস্তকখন নিত্য কৰ্মসকলৰ সোপ পাৰ ধৰিছে। প্ৰত্যয়ে উদ্ভাৱিত নিম্ভা, প্ৰবন্ধনা, কৰপতা অৰূপ অন্য অদুপাৰ্যৰ হাৰা কি ৰূপে

অর্পোপাঙ্কন করা যায় এই চিন্তাই সকলোকে অস্থির করিচ্ছে। প্রীতা: কৃতা, সখ্যা, তর্পণ, দেবপূজাদি কর্তব্য চিন্তা শ্রাশ্রাধব মনন পৰা ভিবনিন নিবৃত্তি বিলাস লোভা যেন দেখা গৈছে। শ্রাশ্রাধব কর্তব্য কর্তব্যসকল যথাবিধি আচরণ নকৰিলে বল, বুদ্ধি, শ্ৰুত্বভেদে বুদ্ধি হবন আশা করা যায় নে? এই নিবৃত্তিই আজি শ্রাশ্রাধ জাতি অধঃপতিত হৈছে। এই পতিত জাতি উদ্ধার হবন ইচ্ছা করিলে প্রাচীন কালৰ ঋগি যজুৰি অনুষ্টিত কাৰ্য্যাদি অবনমন নিত্যই কর্তব্য।" মিত্রা কর্ণবিলার জন্ম অসম্ভবে সজোরা হৈছে। বাতিপূৰাৰ পৰা নিশাচি কৰিব লগীয়া কর্ণপুৰুষিতোৰা খেলিমেলি নোহোৱাকৈ সজোৱা হৈছে। উদাচৰণ সকলো, প্ৰথমতে প্ৰাতঃকৃতা, তাৰ পিছত দশম্ভাষন, শৌচাচাৰ, গ্ৰাহন, গ্ৰাহন সাকৰণ ইত্যাদি স্বাস্থ্য নকৰ বৈদিক নীতি নীতিৰ বিলাক প্ৰচলিত হুসৰ সঙ্কত শ্লোকত দিয়া হৈছে। কঠন বা দীৰ্ঘনীয়া শ্লোকবিলাকৰ প্ৰয়োগৰ জন্ম বন্ধা কৰিবলৈ মাজে মাজে অসমীয়াত পৰামৰ্শ দিয়া হৈছে। প্ৰথম অক্ষাৰত বিশেষকৈ বাহা বন্ধাৰ নিয়মসূত্ৰ আৰু দ্বিতীয় অক্ষাৰত অহৰ পৰিত্ৰ করা নিতা করণীয় পূজা, উপাসনা আদিৰ কথা আছে। পুৰিধনৰ দ্বিতীয় সাকৰণৰ তাৰিখ দিয়া আছে ১৯২৪ চন। শৰ্ধাৰ কথন ভৱী আৰু পলা নীতিৰ (Mode of Expression and prose style) বিশেষ্য আছে।

অপ্ৰকাশিত 'নীতিবহুমালা'—১৯২৭ চনত শৰ্ধা-দেৱ অৱসৰ পাই মৰলৈ উলটে। তাৰ পিছত দ্বৰত অৱস জীৱন বাপন নকৰি নানা শাস্ত্ৰ অধ্যয়ন কৰি ৪৬৫ টা শ্লোক পুৰিৰ আকাৰত সঙ্গৃহীত কৰে: পুৰিধন 'কোৱাটীৰ চাউজ'ৰ ১০৭ পৃষ্ঠাৰ। প্ৰত্যেক শ্লোকৰ লগতে অসমীয়া অৰ্থ দিয়া আছে। পুৰিধনৰ ১-২২ পৃষ্ঠাটো পাতবোৰ নষ্ট হৈছে অৰ্থাৎ সূত্ৰপ্ৰাৰ শ্লোক সংখ্যা ৩৩টা। ইয়াৰ উপৰিও ৩৪ নং শ্লোকৰ পৰা ৮০ নং শ্লোকলৈ পইচা চৰায়ে কটীছে যদিও দুই গাৰিটা শ্লোকৰ বাহিৰে প্ৰায়শোৰ কই স্বীকাৰ কৰি পমিৰ পৰা অৱস্ৰত কৰ্তমান। বাকীখিনি শ্লোক আৰু অৰ্থ নিশ্চয় ভাবে পোৱা গৈছে। 'নীতিবহুমালা' বন হৈছে সংস্কৃত পঞ্চমুত্ৰ, ত্ৰিতোপদেশ আদিৰ দৰে উপদেশ মূলক শ্লোকসংগ্ৰহ। ভৱত্ৰহিব শ্লোক, নানা পুৰাণ, উপপুৰাণ, কাব্য, স্বহাকাব্য, সাহিত্য আদিৰ পৰা নীতি

মূলক শ্লোক ইয়াত ঠাই পাইছে। এনেকুৱা উপদেশ পূৰ্ণ পুৰি সংস্কৃত ন্যাচিনাৰ পৰা মৰা ভাৰতীয় আৰু ভাষ্যকাৰেৰ মাজত পৰম্পৰা প্ৰচলিত হৈ আছে। অসমীয়া ভাষাতো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম হোৱা দেখা নাযায়। আধোম ৰাজ্যৰ সময়তো অজ্ঞাত বাণীশ নামৰ এজনৰ এনে বিষয়ক গদ্যপুৰি 'নীতি লতাভূষণ'। ই কামণ্ডকীয় নীতিসানৰ অসমীয়া অনূবাদ। পশুনাৰ খোছাক্ৰি বৰকাৰ 'নীতি শিক্ষা', বিষ্ণুপ্ৰিয়া বৰকাৰীৰ 'নীতি কথা' আদি উল্লেখযোগ্য। শৰ্ধাৰ শ্লোক ৰাচনিৰ দৰকতা আৰু অৰ্থ গভীৰকতা বন কৰিব লগীয়া। উদাচৰণৰ বাবে দুটামান শ্লোক আৰু তাৰ অৰ্থ পুৰিৰ পৰা অকথো হেৰুৱেৰ নকৰাকৈ উল্লেখ কৰি স্বস্বী সমাৰণ দুটি আকৰ্ষণ কৰিলো।

বৰ্ধ: প্ৰসুজিততপ: প্ৰচলিত: সত্যক দুৰ: গত:
পুপুী মদক্ষলা জনা: কপটিলো নৌলো দিতা শ্ৰাশ্ৰাধা:।
বৰ্ধা: শ্ৰীৰশশা: স্ত্ৰিগচপলা নীচজনা উনুতা
হা কই: প্লজীৱিত: কলিয়ুণে মগা জনা যে নুতা: ॥
২০৮ পৃষ্ঠা ৬২

অৰ্থাৎ— এই কলিকালত বৰ্ধ পৰায়ন কৰিলে, তপস্যা অধচলিত হ'ল, সত্য বুৰলৈ গ'ল, পুৰিধীত শয়া উৎপাদা নহয়, মানুহবিলাক কপটীয়া, বামুণবিলাক নৃতীয়া, পুৰষসকল স্বীৰ বশীভূত, কামিনীবিলাক কুকাৰ্য্যত আয়জ্ঞ, নীচ মানুহবিলাকৰ উদ্ভূতি; এনে কলিয়ুণত যি অধিক কাল জী থাকে, সেয়ে মূৰ পায়, যি সোমকালে যবে, সেয়ে বন্য।

স পঞ্জিতো বোহানুকল্পতে হৈ
সাত্ৰু ন ৰান্নাং বিনমনে শিষ্টং ।
অৰ্ধম নানীং তপসা চি শেৱাং
সৰ্ভাঃশচ লোকাঃশচ অসাপ্ৰথমং ॥ ১৬২ পৃষ্ঠা ৪২

অৰ্থাৎ—যি মানুহে সাত্ৰু না বাকোদে ৰালকসকলক, বিনমৰে সাত্ৰুক, ধনমৰে নানীক, তপস্যাৰ বাহা দেৱতাৰ আৰু সংসাবহাৰেৰে সৰ্ভসাৰাৰণ মানুহক সত্ৰী কৰিব পাৰে, তেওঁহে পঞ্জিত।

'নীতিবহুমালা' বনৰ যি কোনো এটাইৰ পৰা এটা শ্লোক তুলি দিলেও তাৰ পৰা লুপ্ত বা পাতল অৰ্থ পোৱা নাযায়। তৈম্বিক শ্ৰাশ্ৰাধ সঙ্গ্ৰহামত জন্মি উভৰ শীঘ্ৰ হোৱা শৰ্ধা-দেৱৰ মনত সৰুৰে পৰা তৈম্বিকতা আৰু আধ্যাত্মিকতাই গভীৰ ভাৰে বেৰীপাত কৰিছিল কাৰণেই এনে কামলৈ প্ৰয়াস কৰিছিল। শ্ৰীহৰি সংস্কৃত কলেজৰ অধ্যাপক পণ্ডিতধনৰ হংসনাৰ ভাৰতবী ভাৰনীয়াই পুৰিধনৰ দ্বাৰতিকা অৱস্থাতে চাই এটা নিৰিহত অভিনয় পট্টাইয়া প্ৰকাশ কৰিবলৈ উৎসাহ দিছিল। কুহ পমিসৰ অভিনয়তো তুলি দিয়া হ'ল:—
'আপোনাম সংস্পৃষ্ট 'নীতিবহুমালা' বন দেখি আশা কৰিলো যে এই পুৰিধন চপা হৈ ওলালে সম্ভাৰাধনৰ ওচৰত বন আদনৰ বহু হ'ব। স্থল বা মৌলৰ চাতবন ক-ত নীতিবহুমালা উপযুক্ত হুণ হ'ব। অসমীয়া ভাষাৰ নিৰিহত 'নীতিবহুমালা' অসমীয়াৰ ওচৰত হৰোৰ হোৱাত সমলোৱে পমি আনন্দ লাভ কৰিবলৈ পাবিম। নীতিশ্লোকবোৰৰ মূলৰ এটি সূচী দিব পাবিলে সোণত

স্বৰ্গতা হ'ব। যিজনে এই পুৰি এবাৰ পঢ়ে, তেওঁৰ পক্ষে অশেষ উপকাৰ হ'ব বুলি নই মূঢ় বিশ্বাস কৰিলো।" আনিও অধ্যাপক ভাৰতবীৰ লগত একমত। এই পুৰি বন প্ৰকাশন পৰিধন বা সাহিত্য সভাৰ জৰিয়তে প্ৰকাশন দিয়া কৰিব পাবিলে নীচৰ সাহিত্যিক জন্মৰ গুণামুকীভূতন দাঁৰে বৰ্তমানো সনাজত দেখা দিয়া তৈম্বিকতাৰ স্বভাৱে কিছু পৰিমাণে উপশম হ'ব বুলি আনৰ বিশ্বাস।

মণৌ শেষত আনি ইয়াকে ক'ব খোজো যে লোক নাধ শৰ্ধাৰ নাম আৰু পৰিচয় ভাষা-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত উল্লেখ কৰাটো একান্ত ৰাজনীয়া। ভাষা-সাহিত্যৰ ওপৰত ইমান দিনে চলোৱা গৱেষণা, আলোচনা আৰু অনু-সন্ধানৰ পিছতো তেখেতৰ নামটো সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত কিয় হ'বো পোৱা নাই বৰ নোৱাৰো। অজ্ঞাত সাহিত্য-সেৱী, নীতীক দেশপ্ৰেমিক আৰু নীচৰ কৰ্মযোগীজনক অসমীয়াই পাহৰি গ'লে অকৃতজ্ঞতাৰ দোষে নুচুৰ জ্ঞানো ? *

*প্ৰশঙ্কতৌ যুক্তত কৰোৱাত স্বপীৰ লোকানপ শৰ্ধাৰ পুত্ৰ শ্ৰীযুত অনাধবক শৰ্ধা শি, এ দেৱৰ সহায় সহযোগ পোৱা হৈছে। অধ্যাপক হৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য দেৱৰ উৎসাহ আৰু অনুপ্ৰেৰণাৰ ফলতেই ইয়াৰ সৃষ্টি। দুয়োজন শিকাবিদকে আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছে।

ডিম্‌করা বজার বংশারলী বিচার

শ্রীশ্রদ্ধাশ চন্দ্র চৌধুরী

“সেউঠাই সৰুতে মোক এখন কপাহ বাজকোৱাঁৰলৈ বিয়া দিছিল। সেইকাৰণেই নই বাণী। আচলতে মোৰ বাণীৰ যোগ্যতা নাই।” এয়া এৰণকাী অশিক্ষিতা কুঁৱ নিমুপ শিপিনীৰ কথা। নাম শ্ৰীমতী আইকন বাণী, বৰ্ত্তমান ডিম্‌করা বজাৰ বংশৰ পোৱাল।

অন্যনাম ১৯১৭ চনত তেওঁৰ জন্ম। মৰাণালাতে মাৰ্গ তয়াজাৰাৰ মৃত্যু হোৱাৰ পিছত দেউতাক উদমাৰ কোৱাঁৰ বৰ তয়াৰাৰামত ডাঙৰ-দীঘল হয়। তাহানি দিনত ওচৰতে কোনো পানশালি নথকাত শ্ৰীমতী আইকনৰ লিখা-পঢ়াৰ কোনো ব্যৱস্থা নহল যদিও সৰু কালৰে পৰাই তাঁত-পুত নবলৈ শিকিছিল আৰু সেই গুণে আৰ্জি তেওঁ এৰণকাী ভাল শিপিনী হিচাপে খ্যাতি অৰ্জনৰ পাৰিছে। বৰ্ত্তমান তেওঁৰ কাৰণে বোৱা আৰ্হি বহুত শিপিনীয়ে অনুকৰণ কৰি শিকিছে।

শ্ৰীমতী আইকনৰ চৈধ্য বছৰমান বয়সত ডিম্‌করা বজাৰ বংশৰ ডেকা বজা শ্ৰীশ্ৰেয়সিংহ কোৱাঁৰৰ লগত বুধৰামদেৱ বিয়া হৈ যায়। কিন্তু বৰ বুধৰ বিষয়ৰে বিয়াৰে কেই বছৰমান পিছতে ডেকা বজাৰ মৃত্যু হয় (১৯৩৬ চনত)। বজাৰ কালৰ পৰা বাণীৰ একেজননী মাত্ৰ জোৱাৰীৰ জন্ম হৈছিল। কিন্তু সেই সন্তানেও বজাৰ বাটকৈ নদে। সেইদিন যদি বাণীয়ে ক’লৈকো নপৰে। নিম্বৰ কপালক ৰিয়াই ডাবিঙাৰ স্থানীয় বৰখনতে অকলশৰীক “বাণী” হৈয়ে থাকিব।

বৰ্ত্তমান বাণী থকা গাওঁখনৰ নাম বামফল। এই ঠাইখন গুৱাহাটী নগৰৰ পৰা পূবে প্ৰায় একশত মাইল দূৰত ১৭ নং সৰৰ বাজাৰ পৰা দুই কাৰ্লং মান উত্তৰে অৱস্থিত। বজাৰ পৰলোক হোৱাৰ পিছতে স্থানীয় বাইছে এই পাৰ্শ্বলৈকে বাণীক লৈ আহে আৰু

এই পাৰ্শ্বৰ নৱহৰি বেৰি নামৰ এখন হানী উছোৱাণী সমাজ সেৱক লোকে ডেকা বজাক উপাতীকন হিচাপে দিয়া ভেটী মাটিতে বাণীক বাসৰ উপযোগীকৈ বৰসাজি দিয়ে আৰু লগতে নাম প্ৰসঙ্গত কাৰণে এটি সৰুকৈ নামছাৰো নিগ্ৰাহ কৰি দিয়ে।

বাণী বৰ্ত্তমান আটন কুৰি বছৰৰ দুৱানবলিত উপস্থিত যদিও তেওঁৰ দেহৰ কাছি টান হৈ যোৱা নাই। তেওঁক বেৰিলেই ভক্তি গুণকে। তেওঁৰ অৱৰণমো বৰ পৱিত্ৰ। ডেকা বজাৰ মৃত্যুৰ পিছত স্থানীয় বাইছে বাণীক জোখোৱাত তুলি “দোল ঘোৰিল” অথবা আন আন গুত কাৰ্য্যমুটাম বিলাকলৈ আচৰি নিছিল। কিন্তু বাণীৰ অৱতৰ “হত ভিত্তা শিব” এই ভাৱ জনে পাহ হৈ অঘাত জোখোলাত উঠিবলৈ এৰি দি পোছ কাটি অঘা-মোৱা কৰিবলৈ বৰিলে। এতিয়াও তেওঁ ক’বলৈলৈ বাৰ লাগিলে অহা ভৰিলে পোছ কাটি যায়।

ডেকা বজাৰ অৱতৰানে বাণীৰ ভৰণ-পোষণ মাৰ্গপাছিত যদিও ৰজাদিনীক চৈধ্য মিলা কপিত সোঁপৰ উপ-বহুৰে চানি আছে। স্থানীয় বহিঃ-উৎসৰে-পাৰ্শ্বক বাণীৰ কাৰণে একোৱনি নৈকেশৰ শৰাই নামঘৰত থকা ৰজাদিনীক বিয়াৰ অগত নিৰেখন কৰে আৰু বাণীক সেৱা সংকাৰ কৰে। সাময়িক ভাৱে বাণীৰ বৰ-বুৰাৰ আৰ্হি নিগ্ৰাহ কৰাওঁতে বাইছে সত্ৰাৰ অগাৰ কাৰ।

অন্যতে শ্ৰীমতী আইকন বাণীৰ দৰৰ পৰা ডিম্‌করা বজাৰ বজা সকলৰ এঘনি বংশাৱলী উছাৰ কৰা হৈছে। এই বংশাৱলীখন এটুকুৰা ফটী তিত্ত কাৰাঙত লিখি থৈ থৈছিল ডিম্‌কৰাৰ শেষ ডেকা বজা প্ৰায়: সন্মবনীয় শ্ৰীশ্ৰেয়সিংহ কোৱাঁৰে। আনি অগেৰে উল্লেখ

কৰিছে। সেই শ্ৰীমতী আইকনক বিয়া কৰোৱাৰ ডেৰফচৰ মান পিচতেই প্ৰায় তেতিয়া বচৰ বয়সত ডেকা বজাৰ মৃত্যু হয়। তেওঁ লিপিৰূপ কৰি থৈ যোৱা মতে ডিম্‌কৰাৰ বুল বজা অধিবৰ্ত। তেওঁৰ পিছত মৃগাৰ বজা: তেওঁৰ পিছত ক্ৰমানুয়ে দিয়া: বজা, ডিম্‌করা বজা, গোপাৰজা, কুৰ্ণিক বজা, মৰুৰথুৰ বজা, বাঠু বজা, ইয়াৰপাছতে পুৰ বজা, প্ৰভাকৰ বজা, মন্তাৰসিং: বজা, জগত সিং: বজা, দেউৰজা। দেউৰজাৰ পিছত ৰজাৰ নাম নাই। ইয়াৰ পিছত ক্ৰমানুয়ে বেপ: বজা, বৈৰাণী বজা: অনুৰূপা বজা, ধৰিসিংহ বজা। ধৰিসিংহ ৰজাৰ পিছত দুটা শাখা: এচাট নামসিংহ বজা আৰু আনচাটে উত্তমসিংহ বজা। (১) নামসিংহৰ পুত্ৰ তিনিজন বৰসিংহ, বৰতসিংহ আৰু ত্ৰাচিসিংহ: বৰসিংহৰ কন্যা প্ৰশেমেণী (পুত্ৰ নাই): বৰতসিংহৰ পিছত শ্ৰীশ্ৰেয়: সিংহ কোঁৱৰ। (২) উত্তমসিংহৰ পিছত ধৰিসিংহ: তেওঁৰ পিছত নিলসিংহ আৰু শেষত নামসিংহ বজা (মৃত্যু)।

বংশাৱলীখনত অধিবৰ্তৰ পৰা শ্ৰীশ্ৰেয়সিংহ কোঁৱৰলৈকে ১৯ জন ৰজাই ডিম্‌করা বজাৰ শাসন ভাব চলাৱাৰ কথাটো উল্লেখ কৰা হৈছে। ইয়াৰ বাহিৰেও ডিম্‌করা বাজাত থকা কেইজনমান ৰজাৰ কথা জনশ্ৰুতিৰে পৰা জনা যায়। কিন্তু তেওঁবিলাকৰ কথা এতিয়াও বহুতেই অজ্ঞাত হৈ আছে।

বৰ্ত্তমান অসম চৰকাৰৰ বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ত্ব বিভাগে প্ৰকাশ কৰা অসৰ প্ৰাচীন বুৰঞ্জী বিলাকৰ পাতত বাৰোচাৰিক ৰূপে নথলেও প্ৰত্নতাত্ত্বিক হিচাপে ডিম্‌কৰাৰাজ্যৰ কিছু বিৱৰণ পোৱা যায়। অধিবৰ্ত বংশ শতিকাৰ এক শ্ৰেই ক্ষত্ৰিয় ৰজা বুলি বুৰঞ্জীত কোৱা আছে। তেওঁ প্ৰন্যতে কৰতাপুৰ পুৰণানগৰখনৰ ৰজা কৰি কোচবিলাকত বজা হৈ বহে। তাৰ পিছত তেওঁ শক্তিৱানী হৈ উঠি কামৰূপলৈ আহে। আৰু সেই সময় কামৰূপৰ ৰজা বামচন্দ্ৰকো বৰ কৰি বৈশ্যপণ্ডিত ৰাজবাণী পাতি বজা হয়। এই ৰাজ্য শ্ৰুগুপ্তৰ নত আৰু কৰা মৈত্ৰপোপোৰে আছিল। কলংৰ দক্ষিণ পাৰে বৰ্ত্তমান বাউজা জয়ন্তীয়া পাহাৰৰ তিহাৰি পাৰ শেপোলক পৰা তুৰ্ণিবেণ্ডি আছিল অতিশয় ডিম্‌কৰা বাজা বা দেশ। অতীততে এই ৰাজ্য অতি জনাতন আৰু অধাৰ প্ৰচ বনিলে তথা আছিল। সেই গুণে

ইয়াত অধিবৰ্ত ৰজাই কোনো প্ৰজাতিতকৰ কাম কৰিবৰ সুযোগ নাপাইছিল। তথাপি ইটলিা বিলৰ পাৰত (বৰ্ত্তমান মিচনী পাৰ্শ্বত) উৰিখা ৰাজ্য শ্ৰীজ্ঞানুগাৰ ক্ৰেশ্বৰ আহিত শ্ৰীকৃষ্ণ, বনভত্ৰ আৰু স্ত্ৰভাৰ আদিৰ প্ৰতিমা প্ৰতিষ্ঠা কৰি এটি মন্দিৰ নিৰ্মাণ কৰিছিল।

অধিবৰ্তৰ বৰসিংহ, জগাৰ ৰজাৰ, মৃগাৰ আদি কেৰাজনো পুত্ৰ আছিল বুলি বহুতেই অসন্মান কৰে। তেওঁৰ মৃত্যুৰ পিছত এই পুত্ৰসকলক বাপেকৰ বিশাল ৰাজ্যখন ভাগ কৰি লৈ নিজে নিজে শাসন কৰিছিল। সেই মতে নগাওঁ জিলাৰ চহৰী বৌদ্ধত জগাৰ ৰজাৰ আৰু ডিম্‌কৰা দেশত মৃগাৰ ৰজাই শাসন চলোৱাৰ কথাটো নুই কৰিব নোৱাৰি। মৃগাৰ ৰজাৰ পিছৰ কেইজনমান ৰজাৰ কথা বুৰঞ্জীত নাই। মাথো বাঠু ৰজাৰ পৰা ডিম্‌করা ৰাজ্যৰ কিছু কথা জানিব পাৰি। বাঠুৰ ভাই পাতীশুৰ বা পাৰ্শ্বেশুৰ ৰজাৰ সময়ত কোচ যোৱাৰত জিলাবাসে ডিম্‌করা ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰি দৰল কৰে। তেতিয়া ৰজা পাৰ্শ্বেশুৰে বহুদি গাওঁ জোখলৈকৈ টকা কোচ ৰজাক কৰ অৰূপে দিবলৈ গাত নোৱাৰত মহাৰাজ মনৰায়াণে তেওঁক নিজ ৰাজ্য বুৰাই দি শাসন কৰিবলৈ দিয়ে। পাৰ্শ্বেশুৰ বন্যধৰ্মতে আঁকি আৰু নাগালপুৰণ বজা আছিল। এই সম্পৰ্কে শ্ৰীমদিন্দ্ৰক ৰকৱাৰ “মহাৰাজ মনৰায়াণ” নামৰ কিতাপত এটা মাত্ৰ আছে, “জিলাবায় আৰু মনৰায়াণে ডিম্‌করা ৰজাক বন্দী কৰি লগতে লৈ আহি বহা নামে ঠাইত গড় ৰাছি ৰাখিছিল। এই বহা আঁকিছিলিৰ নগাওঁ জিলাৰ ভিতৰৰ এওঁধৰ প্ৰসিদ্ধ ঠাই। ৰজাৰ গড়বন্ধা ঠাইৰ চৰ্ণিওফালে গৰি উলৈ উলৈ যোগ চমচৰিকাৰ লগাই নগৈ পৰি আছিল। ৰজাৰ লগে লগেই এই চমচৰিকাৰ তালৈ আহিছিল। ৰজাৰ লগে লগে চমচুত পৰিল। সিহঁত এইসময় কিয় আত্ৰ তাৰ কাৰণ সন্দেহকৈ হুছিল। অত্ৰ ডিম্‌করা ৰজাইহে তাল কাৰণ কৰ পাৰিলে। কাৰণ আন একোটা নহয়। ডিম্‌করা ৰজাক বন্দী কৰি পোৱা বাবেই চমচৰিকালৈকে হেনো তেনেসুতা কৰিছে। ডিম্‌কৰাৰ দেশত হেনো ৰজাই মৈ বিল কৰে বা দো মাৰে আৰু বাৰিললৈকো নিদিয়। সেই কাৰণে যোগ চমচি নিলাকে পেট ভৰাই গাঢ় খাবলৈ লয়। তাৰ বাবে ৰজাকো বৰ ভাল পায়। ৰজাক বন্দী কৰি খোৱাৰ বুৰ্জতে চমচি নিলাকো ৰজাৰ লগে লগে আহি

ভাত পনি আছেছি। চটাইব কাৰণেও মি বজাই তাৰিব পাবে তেওঁ স্বাধীতে বান্ধিব। নৰনাৰায়ণে ডিমৰুৱা বজাৰ আৰু বন্দী কৰি থব মোৰাৰিলে। তেওঁক বন্দী-শালৰ পৰা উলিয়াই আনি বৰ আদৰ মাদৰ্টক দেশটক পঠিয়াই দিলে।

পাৰ্শ্বেশ্বৰ পঞ্চদশ শতিকাৰ বজা আছিল। এৰাৰ কৰাণীৰ আভ্যন্তৰত ভ্ৰম পাই চৈধ্য ফেচাৰ লোককে নিজে বজা এৰি পলাবিনে বাৰা হয়। এই ধৰণে পাই মহাৰাজ নৰনাৰায়ণে তেওঁক অস্ত্ৰ দি সেই সময়ত গোতা নেনী, বেলতলা আদি কোচ বজাৰ অধীনস্থ ঠাটিকামৰীয়া বজাৰিনাক লগত থাকিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। কিন্তু তেওঁৰ পুত্ৰ চক্ৰধ্বজ কোৰ্ভনে নিজে বজা এৰি আন বাজাটলৈ গাবলৈ স্বীকাৰ কৰাত নৰনাৰায়ণে তেওঁক বান বচন বন্দী কৰি ৰাখে। এই কথা বুঝাই উল্লেখ কৰা হৈছে।

বজা চক্ৰধ্বজৰ পুত্ৰ পোৱালসিংহ; তেওঁৰ পুত্ৰ বজাক আৰু তেওঁৰ পিছত প্ৰভাকৰ ডিমৰুৱা বজা হয়। সেই সময়ত বনমাণিক জয়ন্তীয়াৰ বজা আছিল। এওঁ সততে পৰাভা-দোতী খজাৰ আছিল। এওঁ জোৰ পূৰ্বক ডিমৰুৱা বজা দৰল কৰি বজা প্ৰভাকৰক বন্দী কৰি লৈ যায়। পিছত বনমাণিকৰ জ্ঞানী পুত্ৰ বশ নামিকে বজা হৈ প্ৰভাকৰ বজাক অতি সমানে বন্দী অৱস্থাৰ পৰা মুকলি কৰি লগত কৰি বাহন দি নিজ বাজাটলৈ পঠাই দিয়ে। প্ৰভাকৰৰ বতীয়া পিছত পুত্ৰ মঙ্গলসিংহ কোৰ্ভ ডিমৰুৱা বজা হয়। এওঁ বজা হৈ কোচ বজাৰ শব্দাপনা হয়। তেতিয়াৰ পৰা ডিমৰুৱা বাজা সম্পূৰ্ণ কোচৰ অধীন হয়। ইয়াৰ আগতে এই বাজা আংশিক স্বাধীন আছিল।

বজা মঙ্গলসিংহৰ পুত্ৰ জগৎসিংহ বহন কৰা বুজাই নাম; কেৱল তেওঁৰ পুত্ৰ দেউৰাকৰ কাষে উল্লেখ আছে। মুচলমানৰ অসম আক্ৰমণ ব্যৰ্থ কৰিবৰ কাৰণে তেতিয়াৰ দাটিকামৰীয়া বজাৰিনাক স্বৰ্গাধৰ ৰাটসিংহ মহাৰাজক সৈন্য-সামন্ত আৰু আৱশ্যকীয়

ৰাচ্যপাতি দি সহায় কৰিছিল। স্বৰ্গাধৰে ডিমৰুৱা বজাৰ পৰাও যথেষ্ট সন্মান সংস্কাৰিত পাইছিল। আনকি ডিমৰুৱাৰ স্বয়ং দেউৰাজ কোৰ্ভনেও সত্ৰক ফেৰ্ভলৈ গৈ বিপক্ষী ভনীত প্ৰাণ দিছিল। দেউৰাজৰ মৃত্যুৰ পিছত উপযুক্ত লোকৰ অভাৱত কিছু দিনলৈকে ডিমৰুৱাৰ ৰাজপাট শূন্য হয়। পিছত ইয়াৰ পাত্ৰমহীসকল কোণোৰা বাহাদুৰপোৰ পুত্ৰককে ডিমৰুৱাৰ বজা পাতি জনে। এই বাহাদুৰপোৰ পুত্ৰই কোৰ্ভৰ বংশ-স্বামীত উন্নয়ন কৰা বেপাৰ বজা।

বেপাৰ বজাৰ পিছত বৈৰাণী বজাৰ উল্লেখ কৰা হৈছে। বুঝাইত তেওঁ "ডিমৰুৱাৰ বৈৰাণী কোৰ্ভ" নামেৰে জনাজাত। তেওঁ কোনোবা বিদেশী কোৰ্ভৰ আছিল। ডিমৰুৱাৰ দাঁতি কাষৰীয়া বন্ধ বজা বিলাকে তেওঁক ডিমৰুৱাৰ মেশৰ বজা পঠোৰ কাৰণে বনপাৰিত (বেলতলাত) লুকুৱাই ৰাখিছিল। কিন্তু গুৱাহাটীৰ বন কুৰ্মনে তেওঁক বজা পতন পক্ষপাতী নাছিল। সেই কাৰণে প্ৰথমবছৰত বন খেলিমেলি সত্ৰ হৈছিল। অৱশেষত দাঁতিৰ বন্ধ বজাৰিনাকে বৈৰাণী কোৰ্ভক ডিমৰুৱা বজাৰ বজা বুলি স্বীকাৰ কৰিলে। বৈৰাণী বজাৰ পিছৰ পৰা ৰাটসিংহ বজাটলৈকে এই সময় জোৰাৰ বজাসকলৰ কথা ক'তো পাবলৈ নাই।

ডিমৰুৱাৰ শেষ ডেকা বজা শ্ৰীশ্ৰুণসিংহ কোৰ্ভৰ ৰূপকৰ নাম গোলকসিংহ কোৰ্ভৰ আছিল। ৰোপকৰে। এই গোলকসিংহৰ আন এটা নাম ৰাটসিংহ আছিল। এওঁ তেতিয়াৰ গাৰ্ভৰ এটা চুৰনীত বাস কৰিছিল। সেইকাৰণে তেওঁ পৰা চুৰনীটোৰ নাম আছিল ৰাজাট বা ৰাট তেতিয়াৰ বুলিহে জনাজাত। তেওঁৰ মৃত্যুৰ পিছত পুত্ৰকে শ্ৰীশ্ৰুণসিংহ কোৰ্ভৰ ৰাজাৰাটৰ পৰা উঠি গৈ পৰাভাৰে মালিকুটি (কোঁৱী), ধৰাম (দেউৰাইলৈ কোঁৱী) আৰু অৱশেষত বমফৰত থাকিবলৈ লয়। ইয়াতেই তেওঁৰ বৰ্দ্ধকালৰ পাতনি মেলে আৰু অকালতে জীৱন নাটিকে মৰমিকা পৰে।

মদন দেৱতা আৰু তেওঁৰ পূজা-উৎসৱ

স্বৰূপক **হেমন্তকুমাৰ শৰ্মা** এম-এ

(কটন কলেজ)

মদন প্ৰেৰন দেৱতা—মদন কামৰ দেৱতা। সত্ৰীৰ মূলতেই প্ৰেম তথা কাম যেতিয়া মদনক সত্ৰীৰ যোগেৰে হাপক অধিদেৱতা বুলি কৰা পায়। মদন পাপাতা মাটিবনে কিউপিড। তাকতীয় সাহিত্যত মদনদেৱতাৰ এখনি বিশিষ্ট অঙ্গন আছে। ভালেমান প্ৰাচীন কাব্য, নাটক আৰু পুৰাণত মদনৰ কাহিনী ৰচিত হৈছে; ওপ আৰু কৰ্ম অনুসাবে মদনক বিভিন্ন নামেৰে ভূষিত কৰা হৈছে। কাবদেৱ, মনোজ, ৰত্নিপতি, মনম, নৰকৰকৃত, অগ্ৰ, কৰ্পণ, কৃষ্ণামৃগ, আৰু যে কিমান তেওঁৰ নাম! এই নামবোৰ মদনৰ জনপ্ৰিয়তা আৰু জনপ্ৰিয়তাই পৰিচয় দিয়ে।

প্ৰাচীন প্ৰাচীন সাহিত্যত গ্ৰহত মদনক শ্ৰীকৃষ্ণৰ পুত্ৰ বুলি উল্লেখ কৰা হৈছে। সেইকাৰণে কামদেৱৰ বা প্ৰমুখ্য বুলিয়েই শ্ৰীকৃষ্ণৰ পুত্ৰ বুলি আৰু অনিৰুদ্ধৰ পিতৃলিহে মনত পৰে; কিন্তু 'কালিকা পুৰাণ'ৰ উল্লেখ হ'লে মদনৰ জন্মস্থানৰ লগত কৃষ্ণৰ কোনো সম্বন্ধ নাই; মদন বৃষ্ণাভয়ে মায়া পুত্ৰ। 'কালিকা পুৰাণ'ত (১২, ২৪, ৩৫ অধ্যায়) ৰচিত মদন সম্পৰ্কীয় কাহিনী-গীত অভিব্যক্ত দেখা যায়। কাহিনীগীত দুমকে এক-

সত্ৰীৰ দ্বাৰস্থলিতই পিতামহ বৃষ্ণাৰ পৰা হক-আদি প্ৰতাপতিসকল, মৰীচি, ৰশ্মি, নান্দধ্বজি আদি নামৰ পুত্ৰসকল আৰু সদ্ধা নামে এৰ্গাদাকী ভূৱন-বেদিচী কন্যাৰ জন্ম হয়। তাৰ পিছত বৃষ্ণাৰ মনৰ পৰা তপত সোণৰ দৰে উজল এজন চকল পুৰুষৰ উদ্ভৱ হয়। তেওঁৰ মুখৰ পুৰিমাৰ চক্ৰৰ দৰে বুলীয়া, চুলিৰাৰ নীলা আৰু ডাল ধৰা, বৃষ্ণাৰ পৰশ্বৰ লণ্ডনগা। বহল বুধুধনি নোমাৱলীৰে শোভিত;

ৰাজবৃণল আটলি আৰু গোলাকাৰ; চকু, মুণ্ড, কৰতল, পৰ্বতল আৰু নগ্নমুহু বহুভাৱ। তেওঁৰ কঁকাল পৰশ্ব, মূৰ্ছ, উৰু আৰু কঁচা গোলাকাৰ দক্ষপঞ্জি মনোহৰ, মন্তৰস্তুৰ তুলা গমন, প্ৰক্ষলিত পৰম্বৰ দৰে চকুখালি, আৰু বকুলক্ষণৰ দৰে শৰীৰৰ সৌভাৱ। তেওঁ কণ্ঠশ্ৰীৰ, উগ্ৰকোণ, বীমকেতু আৰু বকুলক্ষণ। তেওঁ হাতত কুলৰ পক্ষম লৈ মাৰ পিনে মূৰ নিজে পক্ষ কৰে, তাৰ অস্থানেই শূভাৰ ভাৱত উৰ্বেচিত হৈ উঠে। সেই পুৰুষে জন্মলাভ কৰি বৃষ্ণাক নিমগ্নভাৱে কলে, "তৈ বৃষ্ণন, মই এতিয়া কি কৰিব লাগে কওক। মই পুৰুষ, কৰ কৰাই যোঁৱ কৰ্তব্য।" গতিকে উপযুক্ত কৰ্তব্যকো নিমুক্ত কৰক? যোঁৱ অনুৰূপ নাম, ৰাম আৰু পত্নী কৰি দিবক।"

বৃষ্ণাই অৱল সমগ চিন্তা কৰি কলে, "তুমি নিজৰ মনোমোহা, মুক্তি আৰু পুৰুষৰ পক্ষৰে বিমুৰ জী-পুৰুষ নাহিলোকে মোহিত কৰি চিনপাৰী সত্ৰীৰ প্ৰভৱক হোৱা। বিমুৰ সকলো স্বামী তোমাৰ শৰণতী হ'ব; আশিকি বিমু, শিৱ আৰু বন্যো তোমাৰ বশৱতী হ'ব। তুমি প্ৰাণীবোৰৰ স্বত্বত গোপনে প্ৰবেশ কৰি সন্ধ্যা স্বৰজনক হৈ সমাধিৰ সত্ৰীৰ প্ৰভৱক হোৱা। তুমি সকলোকে মন্তত আৰু মানদ মানি দিবা। এইদৰে তোমাৰ সত্ৰীৰ উপযোগী কৰ্ম নিৰ্দেশ কৰি দিলো।" (১০১৩০)।

ইয়াৰ পিছত ওপৰতে পৰা বৃষ্ণাৰ পুত্ৰসকলে সেই পুৰুষৰ বিভিন্ন নাম দিলে। স্বয়ং বৃষ্ণা আৰু তেওঁ-লোকৰ চিত্ৰ মণ্ডিত কৰি উত্তৰ হোৱা কাৰণ সেইপুৰুষৰ এটি নাম হ'ল মনম বা মনোভৱ। অসাধাৰণ কামৰূপী

বুঝে কারোকে তেঁওর আন এটি নাম হ'ল কাম। আনক
বড় করে কারো মন আক মহাশয়ের দর্শন নাশ করিব
পারে কারোকে দর্শক বা কল্পদ নাম খলে। তেঁওর
পঞ্চদশ তুলনা নাট-বয়ঃ শূদ্রাঙ্ক, বৈষ্ণবাঙ্ক আর
বৌদ্ধাঙ্কও তেঁনে পরাক্রমী নয়হ। মদন সরকারোতে
ব্যাখ্য পাঁকি। (২৫।৫।৮)।

মদনে নিজের শক্তি বিষয়ে ইমানবোর কথা
ওগি এতিয়া বুঝা মদন আদি নৃসিন্ধক, দক্ষ আদি
প্রজাপতিসকল আক বুভূতী সঙ্ঘার ওপরত নিজ শক্তি
পরীক্ষা করার কথা চিত্রা করিলে। তেঁওঁ হর্ষণ,
বোচন, বোধন, শোষণ আক মাধব নামে প্রসিদ্ধ পুণ্ডর
পঞ্চর, কেইপাট আটাইনে গাঠিলে নিষ্কণ করিলে।
মুহূর্ত্তে উপস্থিত সকলোরে বোধিত হৈ আক কিঙ্কি
বিকার প্রাপ্ত হৈ বাবে বাবে সঙ্ঘার বৃক্ষল চাটলে
কবিলে। দেহাভোগ্য কামধববিদ্ধা হৈ বাবে বাবে
তেঁওঁরোকাঠেনে কটাকপাট করিবলৈ বৈকি। ক্রমত
প্রতিজন পুণ্ডকে সঙ্ঘাাক পারব কারোকে ব্যাকুল হৈ উঠিল,
আক কামদেবে নিম্ব কৰ্মপটুতার ওপরত নিশ্চয়
স্থাপন কবি তুষ্টি অনুভব করিলে। কিন্তু এনে সময়ে
মহাশয়ের আকাশেবে যাঠেতে এই কাওদেখি বুঝা, দক্ষ
মহীচি প্রভৃতিও তিবদ্ধাব করিলে। লাভত সকলোরে
মদন এজনী হুল্লরী কামার উপস্থিত হ'ল। শূদ্রাচি
শিবেরাধা মর্মান্থিক অসমান পাট আক মদনোতে
ইয়া একমাত্র কারণ বুলি জানি বড়ত মদনক এই
বুলি শাপ দিলে, 'হে শিব, মদনে যেনোটা আপোনা
সম্মুখত মোক শশ্যাত করিলে যেনোটা পিতৃ কল পাৰ।
হে দেহাভোগ্য, এই কল্পদ এদিন অছঙ্কারত বড় হৈ
মতি করিম কাম করিবলৈ হৈ আপোনার মন্যমতিত
ভনীভূত হ'ব।'

শূদ্রাধ এই নিশাক্ষণ শাপত অতিশয় ভর পাট মদনে
ক'লে, 'প্রভু, আপুনি মোক নি আশেদিচ্ছিল, সেই তেঁতেই
কাম করিছিলে।' ইয়াত মোর একো শেষ নাট।

দেব, মোক এই নিশাক্ষণ শাপর পদা বক্ষা করব।'
মদনর স্মৃতির বাণীত প্রশনিত হৈ শূদ্রাচি ক'লে,
'কল্পদ, তুমি মহাশয়ের কোপালত ভনীভূত হইওও

পেটো। মহাশয়ের বিরা কবাব তেঁটো। তুমি পুনর জীৱন
লাব।' ইয়াকে কৈ শূদ্রা অস্তহিত হ'ল। মহাশয়ের
নিম্বর ঠাইলৈ গ'ল।

ইয়ার পিতত দক্ষই নিজ শেখদজনরপক, দক্ষিহোজ
বিশুবিবেচিনী কন্যাপারনীক দেহুবাচী মদনক ক'লে,
"মদন, এই কন্যার নাম বীতি। তোমার হাতত অর্পণ
করিলে।" এতই তোমার সঙ্গমিনী আক সঙ্গচরিনী
হ'ল।" মদনে বড়িক পরী হিচাপে আক বড়িতে
মদনক বানী হিচাপে পাট পরম সযোগ্য লাভ করিলে।

আশোক, অরবিন্দ, চিত, নরমলিকা বা শিবীষ,
অক্ষ নীলোৎপল এই পাঁচবিধ কুলেই হ'ল কামদেবে
পঞ্চদশ প্রতীক। ইক্ষুওই হ'ল মনু আক এশারী
ভোনোশাই হ'ল মনুর ওণ। কামদেবে এই বংশধর
সহায়ত স্বর্ণাশাভা সূর্যমণ্ডলী জরকাস্থর বন
কারোবে দেহাতাসকলর মদনর বাবে শিরপার্বতীর
বিলন ঘটাইলে হৈ কেনোটাও যোগীবাঙ্ক মহাশয়ের
কোপালত ভনীভূত হৈছিল সেই কামিনীচোরা
কালিদাসর 'মদন সত্ত্ব' (ভৃতীয় সর্গ), 'সৌকপূর্ণা'
(৫৩শ অধ্যায়), 'কালিকাপূর্ণা' (৪২শ অধ্যায়) আদি
গ্রন্থত প্রায় একশবেই বর্ণিত আছে। কামদেবে
শিরপার্বতীর বিলন ঘটায়ন একমাত্র উদ্দেশ্যেই
হ'ল শিবর ঐশ্বর্যভক্ত সন্তানে তারকাস্থর বন করিব
পারে। উক্ত তিনিওনে গ্রন্থতেই এই কারণ ব্যাখ্যাত
হৈছে বর্ণিত 'কালিকাপূর্ণা' আক এটি কারণ
দর্শাইতে। সেজা হ'ল ওপরত উল্লেখ করা হতে
শূদ্রাচি প্রতিশোধন বশতই হৈ শিবর অস্তত নারীর
বৃত্তি আকর্ষণ জন্মোরা। সেইকারোবে শূদ্রাচি কামদেবে
বৃত্তির বিলনর পিত্তেই দক্ষকন্যা স্ত্রীই লগত শিবর
বিলন ঘটাইলে কামদেবে আক বসন্ত শিবর ওপরত
পরিমোচিছিল। কিন্তু মহাতপস্বী বুধ্ঠীর তপোভক্ত
করিতল মদন অপারণ হ'ল। 'কালিকাপূর্ণা' এই
রাবাত মদন-শিবর লেখুওটা হ'ল; কেহন স্ত্রীকে
তপস্যাব বনত-শিবর বানী কামে লাভ করাটো লেখু-
রাইতে। বিষ্ণুকারের অস্ত দাক্ষ্যাদনী বা স্ত্রীকে
দক্ষর বস্ত্রধারীত স্বামীর অসমান সতিব নোরাবিদেহতাপ
কবি, উমা বা পার্বতী নাম হৈ ত্রিভাৱনর কামাক্ষে
জন্মগ্রহণ করে। এইভাবে শিবর লগত উমাব বিলন
ঘটাইলে হৈ মদন ভনীভূত হয়, আক শেষত উমা

রাক বড়ির প্রর্ণনা জমে শিবই মদনক পুনর জীৱন
লাব করে। কিন্তু শারীরিক অরোগ্য হ'ল কারোবে
মদনর আন এটি নাম হ'ল অন্নক। কিন্তু সেই কপতেই
তেঁওঁ জগতক স্কন্ধ করিবলৈ সমর্থ হ'ব বুলি শিবই
বর দিলে ('ভেনে কামেণ লোকস্য কোভোভায় তরহননু' সৌব
০৫।১।৮)।

বিষ্ণুপুরাণে হওক, মদিবা শূদ্রাধ মাদন পুত্রই
হওক, মুঠেতে প্রেমের দেহতা স্বরূপে মদনে যুগে যুগে
পুঞ্জিত হৈ আছিলে—বিত্তমু সাহিত্যত এখন বিশেষ
আদন লাভ করিবলৈ সমর্থ হৈছে।

মদন প্রেমর দেহতা আক বসন্ত বৌতরন ঋতু।
বৌতরন লগত প্রেমর নিগুঢ় সঞ্চ। সেয়েহে মদনর
লগত বসন্তর ঘনিষ্ঠ সঞ্চ দেখা যায়। কালিদাসে
'কুবর সত্ত্ব' ত'শিবর ধ্যানভক্তর কারোবে মদনর লগত তেঁওঁর
জিন্মনুবাচিনী পরী বোটা আক চিত্রপ্রিবন্ধু বসন্তকো
মিনার পরঁতিনী বোটা দেহুবাচিহৈ (১২।৩)। 'কালিকা
পূর্ণা'ও বসন্ত নামটির এটি বহিরা ব্যাখ্যা দিছে।
সেয়ে হ'ল, যি ঋতু পুণ্ডরক বসতির অস্তর কারণ, অর্থাৎ
যি ঋতুরে পুণ্ডক প্রভাসত স্থিরভাৱে থাকিবলৈ নিদিহে,
মদনে প্রিয়ার কাঠেলে যাবলৈ মন বাবিত কবার, সেয়ে
বসন্ত-ঋতু (বসন্তেস্তহেতুৎ বসন্তায়া তরহননু'
(৫।৩)।

প্রাচীন কালত ভারতত বসন্তোৎসবর পালন করা হৈছিল।
শীতের প্রধান আক বসন্তর আদমনত প্রকৃতিয়ে পূর্ণি
পূর্ণিমা যোগোকাই গড়ন মন কুঁহিপাত আক বিচিত্র
বহর কুলেবে নিজক বিস্তৃতিতা কবি তোলে। সেইমদে
মানুওয়ে বেনে বসন্তর পরশত নতুন জীৱন লাভ করে।
বসন্তর বসন্তত তেঁওঁলোকের মন-প্রাণ ধোমুগুত হৈ
পবে; বসন্তর মনু নর্যাত উলিঙ্ক। কুলেবেমুদ দূবেই
মদে ডেকা-গাভরবে মন বঠীণ আক চক্কল। সেয়েহে
প্রাচীন কালত বসন্তোৎসবত ডেকা-গাভরকে পরম্পর
গাঠে কালিকুটাই হৈ পিচুকারী বংগালী মাদি
আদন প্রকাশ করিছিল। ইয়ার প্রকাশ আছিল যোগী
উৎসবত দেখা যায়। আপদ দিমত বজা-প্রজা
বনী-
পূণী সকলোরে ব্যস্তিত দূখ-শোক পাছরি এই উৎসবত
যোগ্য দিছিল। ই মনে একপ্রকার ভাতীয় উৎসবে
আছিল আক বজা-প্রজা সকলোরে এই উৎসবত প্রারনা
দিছিল। উৎসবত নৃত্য, গীত, আবার, কুস্তুর আন কি

স্বাও চলিছিল। শ্রীহর্ষর (৭ম শতিকা) বজারতী
নাটকর প্রস্তারনাত পোরা যোগ এই উৎসবত যোগ দিয়ার
কারোবে আন বজাধন ভালেমন বজা গোটা খাইছিল।
কিছু এটো মন করিবলগীয়া বৈ, প্রকৃততে 'বসন্তোৎসব'
উপলক্ষে কোনো উৎসব নাট। মদন দেহতাৰ পুত্র
নাটকে এনে উৎসব বসন্তকালত পালন করা হ'ল
কারোবেই বসন্তোৎসবর বোঝা হৈছিল। বসন্তকালত
মদন পুজা বা মদনোৎসবর উল্লেখ বজারতীনাট উপরি আন
প্রাচীন গ্রন্থতো পাওয়া যায়। কালিদাসর 'শকুন্তলা'
(৬ষ্ঠ অঙ্ক) 'আছে—বসন্তর আদমনত বসুকীনাট
এজনী গাভরকে আদন কুলেবে মদন দেহতাৰ পুত্র
করিছে বাতে মদনর অনুগ্রহত প্রভাসত বজা লোক-
সকলে (লগতে তেঁওঁর বানীহৈছে) মুকতীভার্যাগৈ মনত
পেলায়। আনপিনে হেবোরা অর্ঘট্রি পালত শকুন্তলাৰ
স্বস্তি বজা দুয়ান্তর বেনোকাভারে কবি তোলাত
মদন ঋতুত আদমনতো মদনত বসন্ত-উৎসব বন্ধ কবি
দিয়ার উল্লেখ আছে। শকুন্তলাৰ উপরি 'মাজতীনাটর',
'বাসবদে' আদি নাটকেও বসন্তোৎসবর উল্লেখ পোরা
যায়। জ্যোতিষ শতিকার অন্ন মৈথিলী কবি বিদ্যাপতিব
গীততো মদন পুজাব উল্লেখ আছে। এটি গীতত
কোনো বুভূতী নারীকে কৈছে, 'সবি, ঋনুৱী গীত গাই
আমি মদন দেহতাৰ আরাধনা করিবলৈ যাওঁ আছ।'
যেহেতু শতিকার অন্তীম। কবি দুর্গাবল্লভ 'গীতি বাহিনী'ত
বাম-সীতাই 'কামরূপ' উপলক্ষে যোট খেলি আদম
প্রকাশ কবার উল্লেখ আছে। ওঁর শতিকাত বড়িত
'ত্রিপুরা বৃষ্টি'তে মদন পুজাব বিস্ত: বিবরণ পোরা
যায়। মদন পুজা উপলক্ষে স্বয়ং ত্রিপুরা বহাংগাই
তেঁওঁর বিবাহবর্ণনে সৈতে কাবু পিচুকারীকে গাঠিল
মদি বং খেলিছিল, আনকি মদন-দেহতাৰ বৃত্তিলৈকো
হ'ব পানী ববা হৈছিল। এই সম্পর্কে বুভূতী আছে
'কন্যাপটুৱাৰ চোচামি কবি ঘর এটি সাজে। তাতে
মুতিকার কামদেবে মুক্তি সাজি পুজা করে। পুজাব
উৎসাবর অলোক্য করে আক উত্তর লাটু কবিওত্রি।
পাচে পুজাব অস্তত বজা আদি কামদেবে মুক্তি লোরা
কবি সোণ নাম লিখে। যোগেই। পিচুকারী কামদেবে
গাঠিলে পানী মাদিলে।'

বর্তমান শতিকাতো মদন পুজা প্রচলন দেখা যায়।
হাজোৰ কামেশ্বর আক কেশব বোলাসর আক গুৱাহাটীপৰা

৩০ কি: মনি উত্তরে অবস্থিত মদন কামদেব পৰ্বতত চ'ত্বৰ গুহা ত্ৰয়োদশী তিথিত মদনৰ পূজা এতিয়াও চলি আছে।

গুপকৰ উদাহৰণগোবৰ পৰা এই কথাই প্ৰতীয়মান হয় যে, প্ৰাচীন কালৰ পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে মদন-পেৰত্ৰাৰ পূজা ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাইত চলি আহিছে। অৱশ্যে মদনৰ সৌত্ৰ এই পূজাৰ আধাৰ কৰি গৈলেও ই একেবাৰে সোপ হৈ যোৱা নাই।

বসন্ত ঋতুত মদন-পূজা উপলক্ষে বসন্তোৎসৱ পালন কৰা হয় যদিও সাধাৰণতে মদন-পূজাৰ দিন চ'ত্বৰ গুহা ত্ৰয়োদশীতহে পৰে। সেই তিথিক 'মদন-ত্ৰয়োদশী' বা 'কাম-ত্ৰয়োদশী'ও বোলে। অৱশ্যে উল্লিখিত দুই এখন গ্ৰন্থত মদন-পূজাৰ বিভিন্ন তিথিব উল্লেখ পোৱা যায়। 'সৌৰবংশী'ৰ সতে (১৩৮ অধ্যায়) ত্ৰয়োদশী তিথিত মদন ভঙ্গ হয় কাৰণ সেই তিথিৰ দিন অমল ত্ৰয়োদশী (১৩১৩); কিন্তু এই তিথি বছৰৰ কোন মাহৰ কি পক্ষত পৰে তাৰ উল্লেখ কৰা হোৱা নাই। কেৱল প্ৰতিমানে ত্ৰয়োদশী তিথিতেই যে শিৱ-পূজা প্ৰশস্ত সেইকাৰণে উল্লেখ আছে। এই পুৰাণমতে আৰ্য্যোণ মাহৰ ত্ৰয়োদশীত শিৱৰ লগত অমলক পূজা কৰি, সতি নৌ থাই বস্ত্ৰ মাৰ্গে। তেনে কৰিলে দহোটা অমুনেশ্বৰ কল পোৱা যায়। 'সৌৰপুৰাণ'ত উল্লিখিত এই বিশেষ মদন-পূজা হেমন্ত ঋতুতহে হৈছিল; কিন্তু সাধাৰণতে মদন-পূজা বসন্তকালতহে আৰ্হিত হোৱাটো স্বাভাৱিক; কিয়নো মদনৰ লগত বসন্তত গুচৰ সৰ্ব্বমুখীয়া সত্ত্বাৱিক। 'ত্ৰিপুৰা বৃহতী'ত 'সৌৰাণ্য ১৩ দিনমাৰ্গতে কৃষ্ণ ত্ৰয়োদশী তিথিত মদন পূজাৰ অধিৰাস' (পৃ: ৫৯) কৰাৰ উল্লেখ আছে। অৰ্থাৎ এইবতে ব'হাগৰ কৃষ্ণ চতুৰ্দশীতহে মদনৰ পূজা পৰে। দুৰ্গাধৰৰ 'দীতি বামাৰ্ণ'ত চ'ত্বৰ গুহা চতুৰ্দশীৰ উল্লেখ আছে। প্ৰকৃততে মদন পূজা চ'ত্বৰ গুহা ত্ৰয়োদশীত পৰে যদিও নৃগু আৰু সৌৰ চাৰ্ভমতে কেতিয়াবা ব'হাগত আৰু তিথিৰ অমিলৰ কাৰণে কেতিয়াবা গুহাচতুৰ্দশী তিথিত পৰাটো একো আৰ্হিত নহয়; কিন্তু কৃষ্ণপক্ষতহে অসম্ভৱ যেন লাগে। বিভিন্ন উল্লেখক কেন্দ্ৰত কৃষ্ণপক্ষৰ একাধৰতকে গুৰুপক্ষৰ জোনৰ পোহৰে বেছি সহায় কৰে; সেয়েহে এনেৰে দেৱতা মদনৰ পূজা গুৰুপক্ষত হোৱাই বেছি স্বাভাৱিক। হয়তো 'ত্ৰিপুৰা বৃহতী'ৰ লিপিকালৰ

কিবা ভুল হ'ব পাৰে; নাইবা উক্ত বছৰত বিশেষ কাৰণত বহাই গুহা ত্ৰয়োদশীৰ লগনি কৃষ্ণ ত্ৰয়োদশীত মদনৰ পূজা পাতিব পাৰে। 'ভবিষ্য পুৰাণ'ত গুৰু পক্ষীয় ত্ৰয়োদশীৰ কথাহে স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। এই পুৰাণৰ অন্তৰ্গত শ্ৰীকৃষ্ণ 'বিষ্ণিৰ সংবাৰ'প্ৰসঙ্গত আছে মদন ভঙ্গ হোৱাৰ পিছত সৌৰী আৰু বহিৰ প্ৰাৰ্ণনাও সম্বন্ধ হৈছে ব্ৰাহ্মদেৱে ক'লে, "সৌৰ শাপত দম্ব যোৱা লোকৰ পুনৰ্জীৱন অসম্ভৱ। তথাপি বছৰত এদিন এবাৰ বসন্তকালৰ গুৰুপক্ষীয় ত্ৰয়োদশীত মদন সৌৰীৰে আৰ্হিত হ'ব।"

'অগ্নিসূত বসন্তমসমে গুৰুপক্ষে ত্ৰয়োদশী।

অৰ্ণ্যাং মনোভক্তো দেৱি ভৱিষ্যতি নৰীৱৰান'"

(ভবিষ্য পুৰাণ)

চতুৰ্দশ শতিকাৰ কামৰূপীয় প্ৰসিদ্ধ স্মৃতি নিৰ্দ্ধাৰক মহান্যায়োপাধ্যায় ধাৰোদৰ মিশ্ৰ 'স্মৃতিসাৰণ সাৰ' গ্ৰন্থতে মদন পূজাৰ সময় বিশেষভাৱে চ'ত্বৰ ত্ৰয়োদশী আৰু কেতিয়াবাহে চতুৰ্দশী বুলি নিৰ্দ্ধেশ কৰিছে। আৰু এইমতে এতিয়াও হাজোৰ কামেশ্বৰ আৰু মদন কামদেৱ পৰ্বতত মদন পূজা হয়।

মদন ত্ৰয়োদশীত ব্ৰত কৰিলে ৰোগ শোক নাৰ্য্যক আৰু আয়ু, সৌভাগ্য, কীৰ্ত্তি আৰু শ্ৰীশক্তি হয় আৰু দেশতো কৰ্ম্মাণ সাক্ষিত হয় বুলি বিশ্বাস। অথেষ মদন-পূজা কৰে তেওঁৰ পৰম গতি, সতি সত্যত যেকু হুৰ সন্মুখি লাভ হয়। মদন পূজাৰ দ্বাৰা মন্ত্ৰত পুষ্পপৰাধাৰী বিশ্বমোহন কামদেৱৰ সহচৰ বসন্ত আৰু পত্নী বহিৰ উল্লেখ পোৱা যায়।

"ঠ চাৰ্ভম্ভু কৃ কামদেৱো ৰূপৱান বিশ্বমোহন:।

শোভো বসন্তহিতো বত্যাৱলিখিত বিৰহ ॥

দ্বাৰা মন্ত্ৰ উচ্চাৰণ কৰাৰ পিছত বসন্ত, ভূষণ, মাল্য চন্দনানি আগবঢ়াই মদনক পূজা কৰিব লাগে। পূজাৰ সময়ত মন্ত্ৰৰ বাগ্য বজোৱা হয়। মদনে যে স্বৰ: শ্ৰুশা, বিষ্ণু, আৰু শিৱতো মন চঞ্চল কৰিব পাৰে, সেইটোৰ উল্লেখ পূজা মন্ত্ৰতো আছে।

"ননো নাৰ্য্যৰ কান্যৰ দেৱত্ৰেকন্যা সূত্ৰয়ে।

শ্ৰুশবিষ্ণু শিৱেশ্ৰাণা: মন্যকোভকৰ্য্য চ ॥"

মদন পূজাৰ পিছত ৰত্নভদৰবীকো পূজা কৰি অশোক-ফুল দান কৰাৰ নিয়ম।

মদন-পূজাত বতি উৎসৱৰ আয়োজন কৰি সাৰে আৰ্হিত লাগে। সতি আনমনে থকাৰ কাৰণে কপূৰ, কুঙ্কম, স্থপঞ্জি তামোল, মগা আদি লৈ বিবিধ বিলাস সামগ্ৰী আৰু নানোৱন দীপপাল্য দানৰ ব্যৱস্থা আছে। অশোক-বৃক্ষই মদন-পূজাৰ প্ৰশস্ত কেন্দ্ৰ, কিন্তু অঞ্জলি দানত চুত-মন্তুৱীৰ প্ৰাধান্য উল্লেখনীয়। প্ৰাচীন কালত এই উৎসৱত আনমন লগাওঁই আন শ্ৰুতৰ দৰে কঠোৰতা, ত্যাগ স্বীকাৰ, দান-দক্ষিণা, ব্ৰাহ্মণ ভোজন আদিও আৰ্হিত।

'যোগিনী সন্ত'ত মদন-ত্ৰয়োদশী এটি অতি পৱিত্ৰ তিথি বুলি গণ্য কৰা হৈছে। উক্ত তন্ত্ৰমতে এই তিথিত কামাৰ্ণ্য সাৰোৱত মান কৰিলে সকলো কামনা পূৰ্ণ হয়। অমলবী মুৰত লৈ মান কৰিলে অপরক ব্যক্তিৰ পুত্ৰ লাভ কৰে আৰু ৰজা পুৰিবীপতি হয় (ঈ:৫১১৩-৬৪)। যি লোকে মদন ত্ৰয়োদশীত কামেশ্বৰ শিৱক পূজি দৰ্শন কৰে, তেওঁ পৰলক্ষ পায় (ঈ:৫১৭ ২১৫)। যোগিনী-সন্তই এঠাইত এই তিথিক 'কাম-ত্ৰয়োদশী' বুলিছে। কাম-ত্ৰয়োদশীত হাজোৰ অপরুৰত গুণ্ডৰ গুচৰত থকা বাৰাণসীকুণ্ডত মন্ত্ৰপূৰ্ণ মান কৰিলে সকলো পাপৰ পৰা মুক্ত হৈ নিঃসন্দেহে ব্ৰহ্মপদ লাভ কৰিব পাৰি (ঈ:৫১৭৫১)।

গুৰুত হাজো আৰু মদন-কামদেৱ পৰ্বতত বৰ্ত্ত-মানও মদন-পূজা চলি থকাৰ কথা উল্লেখও হৈছে। হাজোৰ কামেশ্বৰ আৰু কেদাৰ মন্দিৰত শিৱৰ লগতে বহিৰ-মদনক পূজা কৰা হয়। পূজাত নাৰক-পিত্ৰী, ভোগ-পাত, মছ, পূৰা চৰাই আৰু চাঙ্গালী মাংস দিয়ে। পূজাত হোম হয়। পিচ্ছদিনা মনস্কীয়া। গিদিনা সোৱৰ, কামেশ্বৰ আৰু মাধৱ মূৰ্ত্তিক তিৰিখন দোলাত লৈ গাৰ অৰণ কৰা হয়।

'কামৰূপ বৃহতী'ত মদন-কামদেৱ পৰ্বতক 'মদনাচল' বুলি উল্লেখ কৰিছে— "মদনাচল কামদেৱ স্বাম" (পৃ: ১২৩)। পত্তিকে মদন কামদেৱ নামটো অৰ্বাচীন বুলি ক'ব পাৰি। এই পৰ্বতৰ এটি টীলত অৰ্হিত এটি তপু মন্দিৰৰ ভিতৰত মুনীয়া নানী-পুৰুষৰ মূৰ্ত্তি বস্তু আছে। ৰত্নভাৱত আলিঙ্গনাৰ্থ এই মূৰ্ত্তি দুটা এটো ৪ ফুট মান শিলত কটা আছে। কোনো কোনোৱে এই মূৰ্ত্তি দুটা হৰ-পাৰ্শ্বীৰ বুলি অনুমান কৰিলেও সেই অক্ষৰৰ নামুহে মদন-বহিৰ মূৰ্ত্তি বুলিয়েই বিশ্বাস কৰে আৰু পূজাৰীয়েও মদন-বহিৰ উল্লেখোহে তাত নিতৌ পূজা এভাগ দিয়ে। এই পূজাৰ লগত শিৱ-পূজা কৰা নহয় কাৰণে হাজোৰ কেদাৰ-কামেশ্বৰৰ দৰে ইয়াত মাত্ৰ-নাৰক নচলে, মাত্ৰ-প্ৰসঙ্গ, বিভিন্ন কলৰ উপকৰণ আৰু নিৰামিষ পকা ভোগদিয়া হয়। মদন-ত্ৰয়োদশীত বিশেষ আড়ম্বৰেৰে মদন পূজা আৰু উৎসৱ পতা হয়। মন কৰিবলগীয়া যে এই মূৰ্ত্তিৰ অৰণ আঁতৰত এটি নিৰালিঙ্গ আছে আৰু সেইটো বেলেগে পূজা কৰা হয়। নৃত্যিক সেই যুগলমূৰ্ত্তি মদন-ভক্তিৰ যোৱাই স্বাভাৱিক। পৰ্বতখনৰ পুৰণি নাম 'মদনাচল' আৰু বৰ্ত্তমান নাম 'মদন-কামদেৱ' এই দুটি নামেও মূৰ্ত্তি দুটি মদন-ভক্তিৰ বুলিয়েই সৰ্বৰণ কৰে। উল্লেখিত মদন-দেৱতাৰ কৃষ্ণ কৰিলে উৰ্ণমুখ স্বামী আৰু সন্তান লাভে উপনিও আন কামনাও পূৰ্ণ হয় বুলি এটা লোক বিশ্বাস আছে। সেইকাৰণে মতা-তিৰোতা উত্তৰাধেণী বাত্মীয়েই মন্দিৰলৈ যায়।

এইদৰে প্ৰাচীন কালৰ সৰ্বজন-সামান্যত মদনোৎসৱ সম্বন্ধ লগে লগে হোৱীউৎসৱত মান পালেও বৰ্ত্তমান দেশৰ দুই এঠাইত চলা মদন-পূজাই পূৰ্ব মূৰ্ত্তিকৰ জীয়াই বাৰিছে।

বিশ্ববার্তা

শ্রীকালীদাস বর্মন

[প্রবন্ধকারের হাতে-লিখা আত্ম-পরিচিতির সংকলিত]

আত্ম-পরিচিতি

মোব পিতার নাম স্বীকৃত স্বপ্নীর কাশীনাথ পণ্ডিত আক আইব নাম আছিল স্বীকর্তা। মোব জন্ম হৈছিল ১৮৮৮ শকর আশোষার শেষ তারিখে, কামরূপ জিলার ধর্ষণপুর মৌজার চান্ডা গাঁওত। মোব যেতিয়া পাঁচ বছর বয়স তেতিয়া পিতার পাঠশালা ছুড়ত পলিকবৈল লঠ। এই পাঠশালারী আমর দলর ওচর কলীনা বয়সি পাঠত আছিল। মই যেতিয়া কিছু বুদ্ধি পবা হৈছিলে, দেখিলে পিতার ছুড়লনত চারু উঠি কবিকবৈল চারুর বাপেক কা আম অভিভাবকে পিতার ভাব-ভেটি মিছিল। আমর এই অক্ষরত তেতিয়া আম পাঠশালা নাছিল। মই পিতার মুখত শুনিছিলে, যে তেওঁ ন-মুখ বছর বয়সত, আমর এই অক্ষরত পলা-তলা কবর বিশেষ হুয়েবা নমকাত, আমর পাঠর এখন কাছের মানুষর সৈতে কপ লাগি পৌরীপুস্তক পলাই হৈছিল। তেতিয়ার সিতত কোনো মানবাহরনর সুবিধা নমকাত তেওঁ মানুষ-জন্মর সৈতে বাট বুলি প্রায় পোকার দিনর মুখত পৌরীপু পাইছিলগৈ। পৌরীপু বলা প্রতাপছ বনবাবর অনুগ্রহত তার বহলা চারুশুটি ছুড়ত পলিছিল আক সেই ছুড়ত পবীকা বি উকীর্ষ হৈ বনাব কর্তাধারী হিচাবে কিছুদিন বাকি পিচত চান্ডাচান মগুর কবাই হৈছিল। তেতিয়া আমর এই অক্ষরত দুই-চারিখা সাস্ত্রত ভাষার অধ্যাপকর বাহিরে অসমীয়া বা বহলা ভাষা শিকার কোনো সুবিধা নাছিল। বাইছলি তাক 'বাপু' বুলি মাতিছিল আক সেই হাঁচত এখন ছুলা পাঠি লিখা পাবা হুয়েবা কবিকবৈল বর অনুবোধ কবিছিল। সেইবাবে পিতাই গুণাগুণিত আছি বর চেট। কবি তেতিয়ার দিনর বহলাী চাব ইনাপেক্ষর অণবোধ কবর আক হরিমোহন নাহিউ ডেপুটি ইনস্পেক্টরক বরি পাঠশালায়ন মগুর কবাই হৈছিল। পিতার

পাঠশালায়ন পবা আমর সেই অক্ষরন বর চারুই চমককারী বুদ্ধি লাভ কবে আক উচ্চশিক্ষা লাভ কবিকবৈল সুবিধা পাব। ১৮৯৭-৯৮ চনত যেতিয়া বর তুমিকল্প হর তেতিয়া মই পিতার ছুড়নতে চারু আছিলে। সেই পাঠশালায়ন পবা বুদ্ধিপবীকা বি মগুর ১৯০১ চনত বুদ্ধি পাওঁ। পিচত নলবাবী মথা ইংরাজী ছুড়ত নাম লিবি তারপকা ১৯০৩ চনত বুদ্ধি পাই গুণাগুণী কলেজিয়েট ছুড়ত পলিকবৈল মথা। ১৯০৭ চনত এনট্রেন্স পবীকা বি অসম উপত্যাকাত প্রথম হৈ এটি বুদ্ধি লাভ কবে। তার পাচত কটি কলেজত দুবছর আই-এ পঠি এই পবীকাত উকীর্ষ হৈ মগুর ২০ উকীয়া হুডি পাওঁ আক কলিকতাৰ মেট্রোপলিটান কলেজত সংস্কৃত আক দর্শন দৈল বি-এ পবীকাত উকীর্ষ হওঁ। শিক-প্রাচু কবি মোহরাম হাইস্কুলত কিছুদিন বিদ্যালয় কাম কবি থাকোতে তেতিয়ার দিনর পূর্বস্র আক অসম চরকারে নির্দেশত 'বিশ্ববার্তা' নামর সম্পাদক বান্ধবি কাকতলয়ন সম্পাদক নিযুক্ত হওঁ। এই সম্পর্কত চাকরীলৈ বার লগীয়া ছা আক প্রায় ডের বছর কাম কবি বকা কালর ভিতরতে ঢাকা আইন কলেজত উঠি হৈ আইনর প্রথম বারিক কলেজত দুছর পঠি আচর পবীকা পাওঁ কবে আক ১৯১৪ চনত গুণাগুণিত গুণাগুণিত আয়ছ কবে। চরকারে উচ্চপদক চাকরি নিয়াব বাবে ইচ্ছা প্রকাশ কবা মগুর মই চরকারী চাকরি মললে। কারণ, মোব ইচ্ছা আছিল আকৌ চাকরি কাকত চলাকলে। কিন্তু বর চেট। কবিও তার বনবস্ত কবির মোহরাম গুণাগুণিত ব্যায়সায়কে কবি থাকিলে। তেতিয়ার সিতত গুণাগুণী লোকের বোডর 'ভাইট চেয়ারম্যান' পদধরা চাহাবর বাহিরে আন কোনে

নামহে লাভ কবির নোবাবিছিল। কিন্তু মোব বন্ধু স্বপ্নীর বোহিণী কুমার চৌধুরী, কামাধারান বরকা আক বোগেশনাথ বরবার মগুরোপত ১৯১৬ চনত মই অসমীয়া হৈও প্রথম লোকেরা'বার্তন ভাইট চেয়ার-মেন পদ অধিগার কবিছিলে আক এই পদত নম্বরে আছিলে। ইয়াব ভিতরত এবার গুণাগুণী মিউনিটি-পার্টিসি কমিটিনাবে হৈছিলে।

মগুরা গাধী বরকা আমোলন যেতিয়া অসমলৈ বিয়পিল তেতিয়া ১৯১৯ চনত মই গুণাগুণী জিলা কলেজর সম্পাদক নিযুক্ত হওঁ। তেরকণবাম ফুকন সভাপতি। ১৯২০ চনত মগুরা গাধী অসমলৈ আহোতে মই অত্যাধীনা সনিতৈ সম্পাদক আছিলে। তেতিয়াবে পবা কলেজর কামত মন-প্রাণ ঢালি দি লামিকবৈল মথা আক মগুরা গাধীৰ অসমবোধ আমোলননত খাচে বাইছে বোধ দিলে, তার হাতে ধর্ষণুর আক বরকজেরী চাকরীকর চাকরীল অবিচাৰ হিচাবে কাম কবে। সেই সময়ত পুলিশে আমর চান্ডাচর সবত নাগা বকমর অত্যাচার কবিছিল আক মোক দুবাব গ্রেপ্তার কবি গুণাগুণীসৈ চলায় মিছিল। কিন্তু তেতিয়ার তেপুটি কমিটিনাৰ বেহিছ চাহাবে মোক নির্দোষী বুলি কে জেলত লামিকবৈল পুলিশক বাদি দিলে। এইমত্রে কাগেছর কামত প্রায় তিনি বছর লাগি বকার পিচত ১৯২৬ চনত অসম প্রদেশ কাগেছ কমিটীয়ে সর্ভভারতীয়া বারিক অধিবেশনত আহিতৈ ঘির কবে; আক মোক প্রতিনিধি বর অসম সর্ভভারতীয়া নেতাসকলর বাবে বাগুণ্ড সভাপতিত তার লগীয়া। এই কাম মই গুণাগুণীনাথ শতা অধীশ্রীয়েবাম বর্মনক সহকারী হিচাপে লৈ চলাইছিলে। ১৯২৮ চনত গুণাগুণীনাথ চরকারী উকীয়াব পদ বানি যোবাওঁ বাইছর বিশেষ অনুবোধক মই এই পদলৈ আবেশন কবি চরকারী উকীর্ষ হওঁ। তেতিয়া মই কাগেছ এবিধ লগীয়া হলে। মই চরকারী উকীর্ষ হিচাপে প্রায় ২৪।২৫ বছর কাম কবি বকার পিচত অসম হাইকোর্সত গভর্নমেন্ট এডভোকেট হওঁ আক সেই পদত কেইবাবছরে আছিলে। ইয়াব বাহিরেও যেতিয়া অসমত অসংখ্য পাকিস্থানী মানুষ আহি যোইছে অসমখনক পদক লামিকবৈল ববে তেতিয়া তারতীয়া হিন্দুস্থানসকল মই যোগি বি অসম প্রাদেশিক সভাপতি হওঁ। চরকারে অসমলৈ আহি অসমত হিন্দুস্থানসকল মোব আশ্রয়

আয়ছ কবে। তেওঁর চেঁচাত অসমত চরকা মুচলনয়নর অত্যাচার বহু কবে। হিন্দুস্থানসকল আক কাগেছ সর্ভভারতীয়া বাইনৈতিক দল আছিল। ইয়াব বাহিরেও অসমত আক পুঁটা বাইনৈতিক দল হৈছিল। এটা হৈছে 'অসম জাতীয়বানী' দল Assam Nationalist party আক আনটো 'অসম মিলিত জনসংঘ'। প্রথম দলর সভাপতি আছিল বাহাবছাধুর কলকতাল বরকা আক মই সম্পাদক আছিলে। এই দলর উদ্দেশ্য আছিল অসমীয়াব স্বার্থ রক্ষা কবা। দ্বিতীয় কলমার সভাপতি আছিল তেরকণবাম ফুকন আক সম্পাদক আছিল বোহিণী কুমার চৌধুরী।

মই গুণাগুণী কমিটিনায় ছুড়ত ১৯০৩ চনত ভটি হওঁ আক কাগেছর দেওয়ানর কামত থকা চারুধাষত থাকিলে। ইমাতত ওশবচঞ্জ গোশ্বামী, স্বর্গীয় পৌরীকাত গুণাগুণী, স্বপীয়া বোগেশনাথ বরকা গুণ্ডিতৈ লাভ মগুর মাতিতা চারু কবিছিলে আক চারুধাষন মকলে কার্য স্থচরকারে চলাকলে 'হনীতি সঙ্ঘবানী' বনি এবং সভা গঠন কবিছিলে। তার সভাপতি আছিল শরবচঞ্জ গোশ্বামী আক মই আছিলে সম্পাদক। এই সভার পবা 'অন্ধু' নামেবে এবং হাটেলিগা মগুরকীয়া আমোচনী উলিয়াইছিলে। আমর লিখা অত্যাধ অসমত হৈছিল। শরবচঞ্জ গোশ্বামী আক পৌরীকাত ভানুকবাবে তেইকালকর প্রচর লাগি কাকতলৈ লি পূরকার পাঠিছিল। মই যেতিয়া গুণাগুণী কলেজত পঢ়ায়ে তেতিয়া 'দলনীয়া' তাহা উন্মুক্ত মানিদি সভা' বুলি এবং মতা চারুসকলর পাঠিছিল আক মই মগুর মগুরে ইয়াব সম্পাদকর কাম কবিছিলে। যেতিয়া কলিকতাতে আছিলে তাতে A S I Club নামর এগনি সভা আছিল। ইয়াব সভাপতি আছিল লক্ষীনাথ বেজবরকা। তেওঁ অসমীয়া তাহাটো উজনীয়া মকলা গুণাগুণিত পলিকত কবিকবৈল মদায় চেট। কবি আছিল। বোগছর তেওঁ বরীজনাথ ঠাকুরর বরগাী ভাষা হিন্দুভাষা হিচাপে অধরন কবিছিল। যদি নামনি অসমর চারুসকলে উজনীয়া কপিত ডাঘাচা বর ভাষা মাপাইছিলে। 'গাংল' আছি আছিল স্বপীয়া বরগাীকাত বরকলর দেবে লিখা আধুনিক পাঠিছিল। আক শ্রীশঙ্কর-মগুরদেবর পুত্রনি গাতিত। বেজবরকাবদে উদ্দেশ্য সিদ্ধি বাবে তেওঁর সম্পাদিত 'বানী'ত নাগা কপে মগুরোছ কবিছিল।

আমর চেষ্টাকৰাধা দিবলৈ এই সুযোগত নামনি অসমতে 'আসাম ৰাষ্ট্ৰ' নামেৰে এখন নাহেৰুকাৰী সাক্ত ত্ৰিগুণপুৰুষ পৰা এলাইছিল। ইয়াৰ সম্পাদক আছিল তৃত্যাবান্য চক্ৰৱৰ্তী কাৰাবিনোদ আৰু পুৰুষোষক আছিল হাৰিন কাৰিৰাম বেৰি, ডাঃ হৰেকৃষ্ণ দাস, শঙ্কিন উদাত্তৰ দাস, শম্ভুচন্দ্ৰ শোখানী প্রভৃতি। এই উজনি আৰু নামনি অসমৰ ভাষাস্থকৰ ফল বৰং ভালেই হৈছিল। উক্ত পক্ষই একশতৰ পৰা আৰু বীতি ভাৱনোনি গ্ৰহণ কৰিলে।

এতিয়া অসমীয়া বাহ্যিক ভাষা প্ৰশস্ত একাধাৰ কৰ্তা। অসমীয়া বাহ্যিক ভাষা হ'ব নামৰ বুলি অসমৰ নাম হঠাত প্ৰস্তাৱ গৃহীত হয়। কিন্তু চনকাৰ কৰ্তৃ-পক্ষৰ হেমাধিত ভেদকাল অতিষ্ঠ হ'ল। নাম কাৰণত সংঘৰ্ষও আহি পৰিল; কঠিন কলেজৰ জাত বহিলত বৰপূজাৰীয়ে পুলিচৰ গুলিৰ আঘাতত প্ৰাণত্যাগ কৰিলে। অসমৰ কেউগিলে জুই অলিৰ। কোনো কোনো বিপক্ষ দলে নামা বন্ধনৰ সজোৱা কৰাৰে অসম ভাৰতক অসমৰ বিৰুদ্ধে জগাই তুলিলে। অসমীয়াৰ বৃহৎ ফেৰুৱাৰলৈ হঠাৎ নোহোতা হ'ল। দিল্লীৰ পৰা সমনৰ প্ৰতিনিধি দল আহি তদন্ত আৰম্ভ কৰিলে। বাহ্যিক ভাষা প্ৰশস্ত লৈ গুৱাহাটীত সভা পতা হ'ল। ইয়াৰ সভাপতি আছিল ত্ৰয়মুখ্য চৌধাৰী আৰু নই প্ৰধান সম্পাদক। দলটোৰ বিচাৰ হাইকোর্ট পালেগৈ। আৰাৰ শাসককৰ্তা-সকলে পুলিচৰ পক্ষত সমৰণ কৰিবলৈ বনমৌলিছিল; ইয়াৰ নিষিদ্ধ বিচাৰ পৰা এভাঙেকটি আৰাৰগণীয়া হ'ল। কিন্তু বিচাৰ কি হ'ল আভিলোকত তু পোতা নাই।

আৰাৰ নিৰ্বাৰে বৌজা বৰ্ধপুৰত জোড়িত বিজা চাৰি বাৰে এখন গৌল যুটিছিলো, সভাপতি আছিল ত্ৰয়নী বৰদলৈ। ইয়াৰ উপৰিও ধৰ্মপুৰ বাহাৰা সংঘ, কুমাৰজাত, হেমিগোপাধিক ডাঙৰধাৰা, চাৰাত বাৰনৰ কুল আদি স্থাপনত আমি অগ্ৰভাগ লৈছিলো। এই ক্ষুধাৰ্ণতে আৰ্জি উচ্চ বাধানিক হাইকুলত পৰিণত হৈছে।

নই লিখা কিতাপৰ ভিতৰত কেৱল 'আমালতৰ বিচিত্ৰ কাহিনী' চপা হৈ ওলাইছে। অন্যান্য কেইটামান প্ৰবন্ধ সাক্ত-পত্ৰে চপা হৈছিল। শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ শ্ৰীমাৰকদেৱৰ জীৱনী ইংৰাজীত লিখি প্ৰকাশত আছে।

'বিশুৱাৰ্ভ':—'বিশুৱাৰ্ভ' কাকত-চন্দ্ৰ হয় এই সন্ধিক্ষণত। লৰ্ড কাৰ্জন চাহাৰে ১৯০৪-৫ চনত বন্ধ

অন্নাচ্ছেদ কৰি ইয়াক 'পূৰ্ববঙ্গ আৰু অসম' আৰু 'পশ্চিম বং আৰু বিগাৰ' নামে দুখন প্ৰদেশত বিভক্ত কৰে। ইয়াৰ হাঁহ কাৰণ আছিল ইংৰাজ চনকাৰৰ জেদনীয়া। সেই সময়ত বন্ধ আৰু জাপানৰ ৰাজত কেৰিয়া অক্ষয় লৈ তুলন বৃদ্ধ হ'ব আৰু তাত জাপানে কছিয়াক পৰাস্ত কৰে। স্বৰন কাগজত পঢ়া মনত পৰে, জাপানীবিলাক হেলে সেই সৰু সৰু নাৱেৰে কছিয়াৰ বৰ বৰ জাহাজ একোখন ভুৰাই পেলাইছিল। জাপানী ডিপাৰীৰ হেলো চাপা কাপোৰ নাছিল, ভৰিত জোতা নাছিল। পোকা মাছ আৰু পইতা তাত-মোতত ভুৰাই তেওঁলোকক যুদ্ধক্ষেত্ৰত নামে আৰু তাকে ৰাই কছিয়াৰ অসংখ্য মূছাকৰ সাগৰৰ পানীত ভুৰাই মাৰে। যেতিয়া জাপানৰ জয় সংবাদ ওলাব বহানী কবি হেচত্ৰই গান ৰচিলে।

"ৰাজৰে সিগ্ন ৰাজ এই বৰে
সৰাই জগো নামেৰ পৌৰবে।
চীন শ্ৰাস্ত্ৰেশ্বৰ অসত্য জাপান
তাৰাও স্বাধীন, তাৰাও প্ৰধান
ভাৰত স্বত্বই বুঝাৰে বৰ।"

বৰপূী ৰাজনীতিজ সকলে বহুতৰ প্ৰতিবাদ কল্পে ভীষণ আন্দোলন আৰম্ভ কৰিলে। অসংখ্য যুৱক-যুৱতীয়ে বিদ্ৰোহৰ অগনি জ্বলানে। লৰ্ড কাৰ্জনে বহুদেশখনক এনে ভাৱে দুভাগ কৰিছিল যেন পূৰ্ববহুত মুছলমানৰ সংখ্যা বেছি হয় আৰু পশ্চিম বহুত হিন্দুৰ সংখ্যা বেছি হয়। মুছলমানসকলক ইংৰাজ চনকাৰে সকলোপ্ৰকাৰ হৰিণা দি হিন্দুৰ বিৰুদ্ধে জগাই দিলে। দুই গতিনীৰ কাৰ্জিৰ দৰে হিন্দু-মুছলমানৰ কাৰ্জিগৈ ভাৰতবৰ্ষক অতিষ্ঠ কৰি তুলিলে। অসমক পূৰ্ববঙ্গৰ লগত জাপি দিয়াৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য আছিল 'পশ্চিমবঙ্গ জনসংখ্যাৰ লগত যেন 'পূৰ্ববঙ্গ আৰু অসম' এ ফেৰ মাবিব পাৰে।

ইংৰাজী আৰু ৰঙলাভাষাত কেইবাখনো বাতৰি কাকত উলিয়াই "নানা ছাপ নামা বন্ধে" ইংৰাজ ৰাজৰ ওপে পোলাবলৈ চোটা চলিল। বিদ্ৰোহী দলৰ অগোচৰে প্ৰকাশ কৰিবল বাবে, প্ৰত্যুত্তৰ দিয়াৰ বাবে, চনকাৰেও ঠায়ে ঠায়ে চনকাৰী সাহায্য দি বাতৰি কাকত উলিয়া

ধৰিলে। এনে এখন সাপ্তাহিক কাকত আছিল 'বিশুৱাৰ্ভ'; ইয়াৰ জন্মনাম চাকা, সম্পাদক অৰিনাশ চন্দ্ৰ গুপ্ত।

১৯০০ চনত বি-এ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ নই শোণাৰাম হাইকুলত শিকতাত কৰি আছিলো। সেই-সময়ত গুৱাহাটী উজানকাৰাৰ বায়ৰাচাদুৰ ভূনবাৰ নাম এজন গণ্যমান্য বনী মানুহ। নই তেওঁক এদিন দেখা কৰিবলৈ গৈছিলো। তেতিয়া তেওঁ বোক 'বিশুৱাৰ্ভ'ৰ কথা কৈ তাত সম্পাদক পদৰ বাবে বোক এখন দৰখাস্ত কৰিলে ক'লে। সেইমতে ময়ে দৰখাস্ত দিলো। এদিন তেওঁ বোক তেতিয়াৰ কনিচনাৰ পৰা চাহাৰৰ ওচলৈ বাতি নি সেই কামচৌ বোক দিবৰ বাবে চাহাৰৰ ওচলৈ অনুৰোধ জনালে। সেই সময়ত গৰ্ভন চাহাৰক অসমৰ বাইছে অসমৰ উপদন্ত বজা বুলি সমন কৰিছিল, অসমীয়া ভাষাৰ মাক-বাপেক বুলিও কৈছিল। চাহাৰে মোৰ পৰিচয় ভালদৰে ললে আৰু বোক চাকটালৈ যাব দিলে। এনেত যিখিনি ওলাল। এজন উজনি আৰুৰ মানুহে চাহাৰক জ্বালে যে কামৰূপ মানুহে অসমীয়া ভাষা ভাৰতক গাজানে। সেই কথা চাহাৰক সঙ্গেশ্ব হ'ল আৰু বোক পুনৰবাৰ বাতি পঠিয়াইল। শেষত সেই কামচৌ বোক দিবলৈ ঠিক কৰি বোক ৰাণ্যভাৰ গ্ৰহণৰ বাবে চাকটালৈ যাবলৈ হ'ল। বখা-সময়ত মোৰ বাত্যা কৰিবলো আৰু গুৱাহাটীত নামা ৰামভিত; এচনে পালেগৌ। তাত গাঙী ধৰলি কৰি কুলাউৰা চোঁচন পালেগৌ। এইজোৱা বাটত মোৰ ৰঙালী মাত্ৰী নাছিলেই। কুলাউৰাত মাথোন এজন ৰঙালী ডক্ৰলোকক লগ পাইছিলো। এইসৰেই তৈ চাকা পালেগৌ।

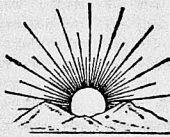
চাকাত পটুৱাতুলি নামেৰে এটা গলি আছে। জাহেত 'বিশুৱাৰ্ভ'ৰ কাৰ্যালয়। নই পালেই তালৈ গলো আৰু প্ৰধান সম্পাদকক লগ ধৰি কথাবতৰা হৈ সাক্তবহৰ অসমীয়া সংস্কৰণৰ ভাৱ গ্ৰহণ কৰিলো। নই মোৰ গন পাহাৰেই বহুত ৰঙালী ডক্ৰলোক বোক চাহাৰ বাবেই কাৰ্যালয়লৈ অহাযোৱা কৰিবলৈ ধৰিলে। অৰিনাশ বাৰুক তেওঁলোকে সোধে "আসামেৰ খেতুৰেই আৰাৰৰ অধিচে কোথাৰ বসে?" অৰিনাশ বাৰুৱে মোলৈ আঙুলিয়াই দিয়াত তেওঁলোকে খুৰি খুৰি মোলৈ চাহাৰ আৰু সন্দেহ কৰি কয় "আপনি আমাদেৰ সন্দে

চানাকি কবনে কেন?" তেওঁ হাঁহি হাঁহি আকৌ বোকহে দেখুৱায়। তথাপি তেওঁলোকৰ সন্দেহৰ আঁচল নাটপোৰে। এই দৰ্শকসকলৰ কথাবাৰ্তা আৰু মন্তব্যাদিৰ পৰা নই বুজিছিলো যে তেওঁলোকৰ মতে মোৰ মিথিলা বুতি আৰু কোটি-কানিৰ পিছিবন্ধা দেখনিমান এনে এজন বাৰুক কেতিয়াও অসমৰ হ'ব নোৱাৰে।

লিখি অহোক, 'বিশুৱাৰ্ভ' সম্পাদন ক'ৰিত লাগি গলো। ইয়াৰ আকাৰ আছিল আৰ্জিৰ 'অসম বাতৰি' সৰু প্ৰকাৰ। প্ৰথমতে অৰিনাশ বাৰুৱে বোক তেওঁৰ ৰঙালী সংস্কৰণটোৰেই অসমীয়া ভাষাৰ কৰিবলৈ কৈছিল। কিছুদিন সেইমতেই চলোৱা হ'ল। কিন্তু মোৰ ভাল নালাগিল। প্ৰস্তাৱ কৰিলো, বোক স্বাধীনচিত্তীয়া ভাবে অসমীয়া সংস্কৰণটো প্ৰকাশ কৰিবলৈ লৈ যাবো। ইয়াত বাৰুক অসমৰ বিৰিধ মন্যগা, আমাৰ বাতৰি। নহলে নই কাম ইন্তফা দিবলৈ বাধ্য হ'ম। তেতিয়া অৰিনাশ বাৰুৱে পূৰ্ববঙ্গৰ আৰু অসম চনকাৰৰ সৈতে যোগাযোগ কৰি মোৰ ইচ্ছামতেই কাকতখন চলাবলৈ বোক ভাব দিলে।

সেইসময়ত অসমত একমাত্ৰ অসমীয়া গাৰ্হনীয়া আছিল পশুনাথ গোহাঞি বৰুৱা সম্পাদিত 'অসম বন্ধি'। কেতিয়াবা সপ্তাহত, কেতিয়াবা পমেকতহে চিনিক-চামাকু কৈ অলে। তেতিয়াৰ অসমৰ শিকা, মাজ আৰু ৰাজনীতি এই তিনিটা বিষয় লৈ নই প্ৰবন্ধ লিখিবলৈ ধৰিলো। তিনি-চাৰিটামান সংখ্যা ওলোৱাৰ পিছৰে পৰা প্ৰবন্ধবেৰৰ নামোচলো আৰ্হিৰ ধৰিলে। অসমৰ কেইখন জিলাতে ইয়াৰ প্ৰচাৰৰ বাবে চেটা চলালে আৰু প্ৰেইমপাতিৰে ইয়াক সচাৰ কৰিবলৈ বাইজলৈ গোহাঞি জনালে। মনত পৰে মোৰাচিৰ ৩৮শ্ৰেণৰ বৰপুৰাই মোলৈ চিঠি ৰাৰু প্ৰবন্ধ পঠাইছিল। ডাকৰিাৰাম বেৰি, ডাঙৰ হৰেকৃষ্ণ দাস আৰু ৩৮নত চন্দ্ৰ দাসে বোক বৰ্ধেই পৰিমাৰে সহায় কৰিছিল, উপাৰ্হি দিছিল। সেইসময়ত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'বাঁহী' আৰু তাবান্য চক্ৰৱৰ্তী কাৰাবিনোদৰ 'আসাম ৰাষ্ট্ৰ'ৰ নাজত উজনি বোক নামনি অসমৰ ভাষা হৈ বাদ্যনুপাৰিত। চন্দ্ৰধৰ নৰবাৰী বোক পৰিমাৰ দিয়ে যেন উভয় পক্ষৰে সহজ আৰু স্বৰ্জনৰিধিত প্ৰচলিত শঙ্কৰবোক 'বিশুৱাৰ্ভ'ত ঠাই দিয়া হ'ল। তেওঁৰ উপলক্ষে নই সাধনে পালন কৰিলো। এবাৰ গৰ্ভন চাহাৰ চাকটালৈ গৈ মোৰ পৰ

কবিতা মই তেওঁক 'চাকিট' হাউচ'ত লেখা কৰিলোঁগৈ। তেওঁ এখন 'বিশ্ববাস্তৱ' হাতত লৈ তাত থকা কেইটামান শব্দৰ অগ্ৰসেৱণ হোৱা বুলি বোকা জনাৰ। কিন্তু মই ক'লে সেইবোৰ অপগ্ৰসেৱণ হোৱা নাই। বুঝাৰে মাজত মতবিশেষ ঘটিব। শেষত চাৰোৰে ক'লে যে 'বিশ্ববাস্তৱ'ৰ ভাষাত সৰ্বভাগ উজনিৰ মানুহে আপত্তি দেখুৱাইছে, গতিকে উত্তৰপক্ষৰ মৰাম পথা এটা লোৱাৰে যুক্ত হ'ব আৰু জেহে চৰকাৰ পক্ষয়ো ভাল পায়। তাতে তাতে 'বিশ্ববাস্তৱ'ৰ গ্ৰাহকৰ সংখ্যা বেছি হৈ আহিব। ১৯১১ চনৰ ডিচেম্বৰ মাহত বুঢ়ীত সম্ৰাট পঞ্চমভ্ৰম কলিকতালৈ আহি ৰোমাঞ্চ কৰিলে যে পুৰুষ পশ্চিমবঙ্গৰ লগত সংযুক্ত হ'ব আৰু অসম পুৰুষ হৈ পৰিব। অসম পুৰুষ হোৱাৰ লগে লগে 'বিশ্ববাস্তৱ'ৰ প্ৰকাশ্য বন্ধ হ'ল। কাকতন প্ৰায় ওঠৰ মাহ চলিছিল। শেষ ভাগত শিৱসাপৰৰ দুৰ্গানানামৰ বৰবাহী মোৰ সহকাৰীৰূপে প্ৰায় চমাহমান কাম কৰিছিল। বন্ধ হ'বৰ সময়ত

'বিশ্ববাস্তৱ'ৰ গ্ৰাহকৰ সংখ্যা প্ৰায় আঢ়ৈহেজাৰমান আছিল; ইয়াৰ ভিতৰত বিনামূলীয়া প্ৰায় পাঁচশ জনমান হ'ব। অসম পুৰুষ হৈ যোৱাৰ পিছত ইয়াৰ প্ৰথম চীক কনিছাৰ অছিল চাব আছিলেৰ আন্। তেওঁ গুৱাহাটীলৈ আহোতে এবাৰ 'বিশ্ববাস্তৱ'ৰ সম্পাদকৰূপে মোৰ শলাগ ল'ব আৰু কাকতখন ওৱাংগীৰ পৰা উলিয়াবলৈ উপদেশ দিয়ে। তেওঁ ইয়াৰ বাবে ছাপাখানা এটাও বুলিবলৈ পৰামৰ্শ দি কুৰিহেজাৰ টকাৰ অৰ্থ সাহায্য দিবলৈ গাত ল'ব। বাকী মহাহেজাৰ টকা আমি বহু চেষ্টা কৰিও মুঠেই ঢাকিহেজাৰ টকাহে অসমীয়া বইজৰ পৰা তুলিব পাৰিহো, তাৰ বেছি নহ'ল। গতিকে চৰকাৰী সাহায্য নোপোৱাত আমাৰ আশা আকাঙ্ক্ষা সকলো মাব গ'ল। 'বিশ্ববাস্তৱ'ৰ সংস্পৰ্শত মোহ ছাৰা নিৰিণি কাম সমাধা হৈছিল ত'ৰ বাবে মই দিলী 'কবনেচন'ৰ পৰা 'কবনেচন মেডেল' এটাও লাভ কৰিবলৈ সৰ্বথ হৈছিলো।

পুৰণি গুজৰাতী সাহিত্যত বাস, ফাগু আৰু প্ৰবন্ধ কাব্য

শ্ৰীযাপন মহন্ত

শিক্ষক, বাজকীয় বহুমূৰ্তী বিদ্যালয়,
যোৰহাট

গাৰতীয় আৰ্য গোষ্ঠীৰ ভাষাসমূহৰ ভিতৰত গুজৰাতী এটা উন্নত ভাষা। এই ভাষাৰ সাহিত্যই ধ্ৰানন্দ সৰস্বতী, মহাদা গাৰ্হী, চৰ্চাৰ পেটেল আৰু কানাইলাল মানেকলাল মুন্সীৰ দৰে সামাজিক, বাৰ্জনৈতিক আৰু সাহিত্যিক ক্ষেত্ৰত সৰ্বভাৰতীয় নেতৃত্ব বহন কৰিব পৰা ব্যক্তিগণ দিব পাৰিছে। পুৰণি গুজৰাতী ভাষাৰ লগত পুৰণি হিন্দীৰ সাদৃশ্য বহু পৰিমাণে দেখা যায়। পুৰণি অসমীয়াৰ লগত কিছু পৰিমাণে শব্দ সাদৃশ্য আছে। এই প্ৰসংগত ভাষাতাত্ত্বিক আলোচনা আমাৰ উদ্দেশ্য নহয়। পুৰণি গুজৰাতী সাহিত্যৰ এটা দিশ হিচাবে 'বাস', 'ফাগু' আৰু প্ৰবন্ধ কাব্য সম্বন্ধে এটি চমু পৰিচয় দাঙি ধৰাৰ চেষ্টা কৰা হ'ল।

প্ৰেমানন্দ নামৰ প্ৰসিদ্ধ কবিৰে (ইং ১৬৪৯-১৭৫০) প্ৰথমতে নিজৰ ভাষাক 'গুজৰাতী' ভাষা বুলি লিখিছে। প্ৰেমানন্দৰ পাছৰ পৰা এই নামৰ প্ৰচলন একেবাৰে হৈ আহিছে। প্ৰেমানন্দৰ পূৰ্ববৃতী 'ভালন' কবিৰে (ইং ১৪২৬-১৫০০) ইয়াক অপভ্ৰংশ বা গুৰ্জৰ ভাষা বুলিছে। ভাৱনৰ সমকালীন আন আন কবিৰে 'গৌৰ্জৰীঅপভ্ৰংশ', 'প্ৰাকৃত' বা 'ভাষা' বুলি কৈছে। বন কবিৰলগীয়া কথা যে 'অসমীয়া' ভাষাৰ নামো ইংৰাজ শাসনৰ অধাতে অসমীয়া নাছিল। প্ৰাচীন অসমীয়া বা কানৰূপী ভাষাৰ শব্দ আৰু বাক্য গঠন প্ৰণালী বৰ্তমান অসমীয়াত পুৰুষ হোৱাৰ দৰেই পুৰণি গুজৰাতী আৰু বৰ্তমান গুজৰাতীৰ মাজতো বাক্য গঠন প্ৰণালী আৰু শব্দগঠনৰ ক্ষেত্ৰত কিছু পৰিৱৰ্তন ৰটিছে। গতিকে প্ৰাচীন গুজৰাতী কাব্যক বহুত সময়ত অপভ্ৰংশ কাব্য বুলি ক'লে অনুচিত বুলি ধৰিব নোৱাৰিব।

অপভ্ৰংশ ভাষাৰ ক্ষেত্ৰত বন বহন। প্ৰাকৃতৰ অস্তিত্ব বা বৰ্তমান উত্তৰভাৰতীয় ভাষাৰ আদিনি অৰক্ষাৰ নামেই অপভ্ৰংশ। ষ্টি: ৫ম শতিকামানৰ পৰা ১৫ শতিকা মানলৈকে প্ৰায় এহেজাৰ বছৰ জোৰা দীৰ্ঘনীয়া সময় জোড়াত নিদ্ৰুৰ পৰা কামৰূপলৈকে বিস্তৃত ভূখণ্ডত প্ৰচলিত লোকভাষা নিৰ্বিত ৰূপেই অপভ্ৰংশ সাহিত্য। গতিকে স্থানভেদে এই অপভ্ৰংশৰ ৰূপ কিছু ভিন্ন আৰু অগ পাছ হোৱাটোও স্বাভাৱিক। মাগধী অপভ্ৰংশৰ পৰা বঙালী, অসমীয়া আৰু উৰিয়া ভাষা গঢ় লোৱাৰ লৰেই গৌৰ্জৰী অপভ্ৰংশৰ পৰা গুজৰাতী ভাষাই ৰূপ লাভ কৰিছে। তথাপি সৌবন্দনী অপভ্ৰংশৰ প্ৰভাৱ এই আঞ্চলিক ভাষাবোৰৰ ওপৰত বহু পৰিমাণে আছে। গুজৰাতবাসী হলেও ভাৰত প্ৰসিদ্ধ ব্যাকৰণকাৰ হেৰুচন্দ্ৰৰ মতেও অপভ্ৰংশত সৌবন্দনী প্ৰভাৱ ৰক্ষণৰূপে আছে। হেৰুচন্দ্ৰৰ সময় ষ্টি: ১২ শতিকা। তেওঁ যিৰোৰ উদাহৰণ অপভ্ৰংশৰ উদাহৰণ স্বৰূপে দিছে, সেইবোৰ সমকালীন সাহিত্যিক অপভ্ৰংশৰ উদাহৰণ। কবিত অপভ্ৰংশ হৱতো সেই সময়তো আৰু অনেক বিধৰ আছিল। হেৰুচন্দ্ৰই উদাহৰণ স্বৰূপে দিয়া শিষ্ট সমাজত প্ৰচলিত আৰু লিখিত অপভ্ৰংশৰ নাম নাগাৰ অপভ্ৰংশ। গ্ৰাম্য অপভ্ৰংশ আৰু 'ব্ৰাউচ' অপভ্ৰংশ তাতকৈ তাত্মি আছিল। সিদ্ধা ভাষাৰ বিকাশ ব্ৰাউচ অপভ্ৰংশৰ পৰা হৈছিল। গৌৰ্জৰী অপভ্ৰংশত আতীৰ সকলৰ প্ৰভাৱ আছে। এই অপভ্ৰংশৰ শতকৰা ৮০।৯০ টা শব্দৰ মূল প্ৰাকৃত হলেও বাক্যগঠন প্ৰণালী আৰু শব্দৰ শেষৰ ধ্বনিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰাকৃতকৈ লি পুৰুষ ৰূপ গ্ৰহণ কৰিলে। ষ্টি: ১২ শতিকামানৰ পৰাই গুজৰাতী

ভাষাই অপরূপের পর্বও পৃথক রূপ নকল আনত করিলে। কানাইলাল মনেকলাল নৃত্যশীলমতে ১৬৫০ চন মানস পত্রা গুজরাটীয়ে বর্ধমান রূপ গ্রহণ করিলে। (গুজরাটী ভাষা গুণ সাহিত্য পূ: ১৩৮।১২৯)

অপরূপকারীনে গুজরাটী সাহিত্যর অরিকাংশই জৈন সাহিত্যই। ১২ শতিকার পাচর গুজরাটী সাহিত্যতো এই জৈন প্রভার মধ্যে আছে। ১২ শতিকার আশর অপরূপকারীনে জৈন সাহিত্যর পর্বর গুজরাটী সাহিত্যই কারা আক চরিত গ্রন্থর আদর্শ উত্তরাধিকারীমূর্ত্তে পালে। দশম শতিকার 'বরন'কৃত হরিবংশ পাণবর জৈনতীর্থবন্দর জীবনচরিত আছে। এইসরে গাণবরকৃত 'জম্বুদ্বীপবিবরণ' (১১ শতিকা), শ্রেতাচর জৈন মহেশ্বর শিব বিবরিত 'সাম্বলমাজরী', হেমচন্দ্র বিচিত 'জয়তিচর্য' প্রভৃতিও উল্লেখযোগ্য। দেবমুনি কবিত 'জয়তিচর্য' প্রভৃতিও উল্লেখযোগ্য। ফেডক্সতো কোষ, যোগ, অমুর্যেত, ছন্দ আক দ্বারা প্রভৃতির বাহিরেও তীর্থংকর তথা অন্যান্য মহাপুঙ্কর বিচিত সংগ্রহ রূপে 'ত্রিঐশীশালকপুঙ্কমচরিত' নামর গ্রন্থ লিখিছিল। হেমচন্দ্রর সর্বকোষতক মহত্বপূর্ণ গ্রন্থ হৈছে 'সিদ্ধহেম' ব্যাকরণ। হেমচন্দ্রই নিজর আশ্রয়লাভ বরা 'সিদ্ধরাজ'র রচনাত প্রাকৃত, অপরূপ আক সম্ভবত এই ব্যাকরণ বচনা করে। তেওঁর সবকারীনে হরিতত্ত্ব সুবিকৃত 'নেমিমাচলসিঁহ'র ভাষা উ: হোকোকারীনে 'ওর্ডর অরান্দ' বুলিছে। এইসরে বহুত গুজরাটী অপরূপ সাহিত্য আক কবির নামো পোতা যায়। এই শ্রেণীর সাহিত্যর অরিকাংশই বাস, বাসক বা বাসো নামে পরিচিত। বিহারস্বয়র দৃষ্টত বাস তিনি শ্রেণীর। জৈনসম্প্রদায়র বসন্ত ঐতিহাসিক আক পৌষমিক মহাপুঙ্করসকলর চরিত বর্ণনা করিছে। দারিক বা নৈতিক শিক্ষা জৈন বাসর ষাই লক্ষ্য। বাস শ্রেণীর বাস বা বাসো কারা বীর পুঙ্কর চরিত্রপ্রধান ঐতিহাসিক। এই দুবির বাসোয় উপরিও নৈতিক প্রেমরূপা প্রধান আন অধিক বাসোকার বচনা হৈছিল।

বাসকারণ:—শাঠীয় বার্বাণ, ব্যাকরণ, দারিক আচরণ আক উপদেশশাক কিছুমান বিদ্যার পদ্য সাহিত্যর বাহিরে প্রাচীন আক মধ্যকারীনে গুজরাটী সাহিত্যরো। শতকরা ৯৫ ভাগেই পদ্যাত্মক। নবসিংহ বেহস্তার (ই: ১৪১৪-১৪৮০) পূর্বকারীনে গুজরাটী সাহিত্যত জৈনসকলর বাস, বাসো বা বাসক নামে পরিচিত

গীতাঙ্কর সাহিত্যর বিকাশ সাধন করিলে। সেইসরে এইগুণর নাম 'বাস গুণ' হ'ল। এই গুণত বাস কারাই সর্বাধিক হলেও কাণ্ড, বাবান্দী, কাকো আক প্রবছ প্রভৃতি কারার অন্যান্য রূপেও বিকাশ লাভ করে প্রচো যায়। এই সকলো ক্ষেত্রেই জৈন লেখকর প্রচো আক সংখ্যা জৈনতের লেখকতক বেছি। 'সমেশবাসক' নামক দূত কাব্য জাতীয় নৈতিক বাসকারার লেখক আকুব বহরান ১৫ শতিকাৰ আশ্রয়লাভে নুজরমান লোক। সমেশবাসকর ৩৬ খণ্ডের বী অপরূপ। ইয়াত তেওঁ এটাও নুজরমানী শব্দ ব্যবহার করা নাহি। 'বাস' শব্দর ঐতিহাস সঙ্ক্ষে এই প্রসংগত কিছু আলোচনার প্রয়োজন। হরিবংশ পুণ্যর মূল পঠিত 'বাস' শব্দর প্রচোয় নাহি যদিও ঠীকারকার নীলকণ্ঠই নিজর ঠীকাত 'বাস' শব্দর প্রচোয় করিছে। সেইসরে 'বাস' শব্দর ব্যবহারো গোপী বিংশনর ক্ষেত্রেই সঙ্গত: প্রথমে করিছে। (হরিবংশ বিম্বপর্ব ২০ অধ্যায়র ১০ শ্লোকর ঠীকাত 'বাসা' শব্দ আক ৩৫ শ্লোকর ঠীকাত 'বাস' শব্দর প্রচোয় আছে)

এব: স কৃষ্ণো গোপীনাভ: চকরাটৈবন্যকাজে:।
শারদীযু সচাশ্রয় নিশাশু মূলে স্তবী ॥২০।১৫॥
বিম্বপর্ব:।
ইয়ার ঠীকাত নীলকণ্ঠই লিখিছে—'চকরাটৈবন্যকাজে: মস্ত: হস্তী সঙ্কটীভয়ন একসা পুংসো বহতি: স্তীতি: জীভয়ন সৈর বাসকীভ:। গোপীনাভ: মল্লী নুভাবরনে হস্তীসক: বিবু:।' ইত্যাদি।

বিম্বপূণ্যর ৫৫ অংশ ১৩ অধ্যায়র কেইবাটাও শ্লোকত 'বাস'র উল্লেখ আক বর্ণনা আছে। বাসে নুভা আক বীত বহোদী অকরণর হ'ল। নুভা মওলা-কর্ত্ত হ'ল। প্রাচীন বাস বা হস্তীসকলর লগত গোপাল আক গোপীণী নাম সকলো ক্ষেত্রেই পোতা যায়। সাধারণতে 'বাসো' দারিক আক বর্ণনাত্মক কারা বুলি ধরা হয়। ইয়াব পরিষর বসল। গীতাঙ্কর ইয়াতো আছিল; কিন্তু বর্ণন আক ঘটনার ব্যহায্য হোয়ার লগে লগে গীতাঙ্কর স্কক স্কক পদ্যরীকর পুঙ্ক শ্রেণীত ঠাই দি তাক 'বাস' বোলা হয়। 'বাসো'ও সংগীতধর্ম লোপ পালে। অভিনয়যোগ্য বীত ক বাস আক কাব্যধর্মী বাসোর মাজত এসে প্রবেশ: গুজরাভ আক দৌরাষ্ট্রর গোপসীকীরনর লগত 'বাস'র

সঙ্ঘ বেছি। লোকপ্রচলিত কথামতে বাসর নাম্য নুভাব মূল পার্বতী। পার্বতীয়ে বাধকনা ইয়াক এই নুভাব শিক্ষা দিছিল। অনিচ্ছকর পত্নীকল্পে বাসকালৈ অধার পাছত উঘাই হারকার (ধারকা গুজরাভ প্রদেশর) গোপীসকলক নামানুভাব শিক্ষা দিরে। গতিকে হারকার গোপীসকলর (স্বয়ংরত: গুজরাভবাসী আতীর বন্যাসকলর) পত্রা গুজরাভনে মহিলাসকলর মাজত বাস নুভাব পর্বশপা চলিল। হেমচন্দ্রর মতেও বাসক বা হস্তীসক গোপসকলর এধির আধোয় বা চল:। বাস বা নাম্য সম্পূর্ণ সমীত। ইয়াত নুভা, গীত আক বাস তিনিগুণতৈ সমন্বয় হয়। শব্দার্থানুযোয় লসিতা ত্রিশতী ভাষাত 'হস্তীস নাম্য সম্বন্ধী'র ব্যাখ্যা প্রসংগত কেছে যে—নাম্য সেই নুভাব নাম, য'ত কুমারীসকলর স্বকীয় দরব লগত তালার বাধি গীত যায়।...নারীসকলর বওলাকর নুভাই হস্তীসক।

নুভাবরথার দৃষ্টত বাস তিনি শ্রেণীর। দরব (যারি) সহায়েরে তাল বকা 'বাসক'র নাম ধরওয়াক। হাতর চাপবির সহায়ত তাল যারি মতা বরওয়াক নাম 'তালীবাসক'। ইয়াকে মওলাবাসক বুলিও কয়। লতাই বৃক্ষক মাংসিয়ারি ধরব দরবে ইয়াক সিজলক বরি ধরি করা বাস নুভাব নাম লতা বরওয়াক। প্রাচীন গ্রন্থর পত্রা জানিবলৈ পোতা হ'ল যে এই শ্রেণীর নাম্য নুভাত গুজরাভনে মল্লি নিপুণ আছিল। বাসক বা বাস এটা চললো নাম। এই শ্রেণীর সাহিত্যত 'বাসগুণ'র ব্যবহার যথেষ্ট পরিমাণে করা হৈছিল।

হিন্দী সাহিত্যর নাম্য নুভাতো 'বাসো' ব্যবহার প্রধান বোকা যায়। বীনাযাকব কথাই বিহারস্বয়র অরিকাংশ হোতা বারে হিন্দীর সেই গুণক 'বীণাবাস' গুণ বুলিও কোতা হয়। পুণ্ডরীকর সমকারীনে কবি 'চন্দরদাষ্ট'র 'পুণ্ডরীকাজ বাসো' হিন্দীসাহিত্যর প্রধান মহাকাব্য বুলি ধরা হয়। বীণসকলর বাসো আক বীণামাণসো প্রভৃতি অন্যান্য বীণবীত আক বীণকর্ত্তার রচনাও হিন্দী সাহিত্যর আদি গুণত হৈছিল।

গুজরাভর বাস বা বাসো কারা দেশী বাগত বচিত প্রেম কথা অথবা সস্ত, বীর আদি সামাজিক নেতৃত্ব থকা লোকর কথাব বর্ণনা প্রধান কারা। সেই সময়র সামাজিক, বার্নারতৈক আক ভৌগোলিক চিত্রও বাসোর যোগেদি পোতা হয়। পত্রিক বাসোর ঐতিহাসিক মূর্ত্তা আছে।

লোককবিত বকলে চকু বাধি বাসোর আগছোয়াত শূণ্যর বর্ণনা লিখা হয়। জৈনসকলর বাসোর নামকক অনেকে প্রলেপোন মাজেদিও শুদ্ধ হৈ থকা মূর্ত্ত চরিত্রর ব্যক্তি রূপে মজাইছে। সামবনিত জৈনবাসো করিয়ে পবিত্র আচরণ আক মন্থয় আদির নৈতিক শিক্ষাও দিরে। জৈন মণিবর বা উসমরত গাণব কাবেরও শাঠীর অপরূপত বাসো রচনা করা হৈছিল। পাছলৈ গান আক অতিথার আশ জম্মে ঠোপ পাই কেবল বর্ণনা প্রধান কাবরত পরিণত হ'ল। ষোড়শতর, সেরিমাধ আক মহাবীরব দরবে তীর্থংকর; জম্বুদ্বীপ, বুলিতর আদি জৈন সস্তর স্বাকীরনী; বস্তপাল, তেতপাল, জগদে প্রভৃতি জৈন ব্যবসারী; কিছুমান পৌৰাণিক পাত্র আক তীর্থ মাহাত্মা আদিরও বাসোর বিঘয়র রূপে ঠাই পাইছে।

পুণবি গুজরাভর এতিয়ালৈক পোতা প্রাচীনসকল গুণ হৈছে 'বহুতেশ্বর বাহবলিলা'। ইং ১১৫৫ চনত শালিত্তর সূত্রীয়ে এই গুণ রচনা করিছিল। ইয়াত বাজকুমার তনত, বাহবলি আক তীর্থংকর ষ্ঠাতদরবর মুক্কর বর্ণনা আছে। এই কাব্যর প্রধান বন বীরবশ; কিন্তু শেষত শাহরসেই ঠাই পাইছে। বাহবলিরে নিজর তপ আক তাপার বদলেই 'কেবলজ্ঞান' লাভ করিছে। বিজয়সেন সুবির 'বেহরতগিনি বাস' গৌ অক অভিনয় উভয়গুণ্ডু আছিল। ইয়াব লেখক বস্তপাল আক তেতপালও আছিল। ইয়াত 'গিবনার' নামর ইতিবাস চরিত্র ঠাইর (সুংগাত) বিস্তৃত বর্ণনা আছে। ইয়াব পত্রা কাল ইং ১২৪০ চনর পাছত হোতা সম্ভব। ১৩০৫ চনত বিচিত 'কহুতীবাস' কাব্যত কিছুমান ঐতিহাসিক তথা আক 'উদয়সিংহসুবি'র বীরব বর্ণনা আছে। অহরতেশ্বর 'সমবাসো'ত বহুত ঐতিহাসিক আক ভৌগোলিক তথ্য পোতা হ'ল। শালিত্তরসুবি ইং ১৫৫২ চনত বিচিত 'পাক পাওরবাস'ত মহাভারতর বিবাই পর্বর বিঘয়বস্ত গ্রহণ করা হৈছে। জৈন ধর্মর অনন্তক মূল কথাব সামান্য পরিবর্ত্তনো করা হৈছে। এই গুণত শতাব্দিক বাসগ্রন্থর রচনা হৈছিল যদিও কাব্যধর্মর ফালর পত্রা সকলোরে সামান্য মূর্ত্তা মনোছোয়াত স্বাকীরিত। ইং ১৪১২ (ইং ১৩৪০) ত বিচিতগৌতম বাস আনতত স্কক হলেও কাব্যসৌন্দর্য আক অসংকার্য প্রয়োণ ফালর পত্রা মহত্বপূর্ণ। কোনো কোনো কাব্যত

নাম প্রধান ছন্দর উপরিও বর্ণপ্রধান ছন্দবোঝে ব্যতীত
করিতে।

ফাগু :—ফাগু শব্দের পদ্য 'ফাগু' শব্দের উৎপত্তি
হৈছে। বসন্তকাল আর শ্রাবণবসন্ত বর্ণনা পদ্যের
কবিতাক ফাগু বা ফাগু বোঝা হয়। বসন্তকালের
আমের প্রবেশ স্বভাবী সকলো বর্ণনাকে পাঠ্যত কাণ্ড
বোঝা হ'ল। গুজরাত জৈন কবিসকলে এই ফাগু
বা ফাগুকে আবার স্বরূপে লৈ সংঘম আৰু তাগণ
প্রশংসাবে কাব্য সামগ্ৰী বাহিষ্কৃত। এইসবে জৈন
ফাগু সাহিত্যের নামক নায়িকার জৈন ধর্মত দৌশিত
হোতা কথাও পোতা হয়। বিবিধ ছন্দ আৰু অংকায়
পূর্ণ ভাষাতে ফাগু সাহিত্যের সৌন্দৰ্য বৃদ্ধিত সহায়
কৰে। ই বাহ্যেটক সাক্ষিণ আৰু গীতবন্দী। বিবিধ
বস্তুত নায়ক নায়িকার ধেমেকথাই প্রাধান্য পায়। আণ-
ছোতাত নায়ক নায়িকার বিবাহ বর্ণনা আৰু সামগ্ৰীত
মিলন দেখুতা হয়। প্রকৃত বর্ণনার ভিতৰত বসন্ত
বর্ণনাই প্রধান ঠাই অধিকাৰ কৰে; কিন্তু 'সিবিধুনি'
ছন্দ ফাগুত বর্ণনা বর্ণনাই বিশেষ স্থান পাইছে আৰু
শেষত ধাৰ্মিক উপদেশ সংযোগ কৰিছে। নৈমিষাণ,
শুলিত্ত প্রভৃতি প্ৰসিদ্ধ জৈন সত্ৰৰ কথাশব্দ লৈয়ো
ফাগু কাব্যৰ বচনা হৈছিল। জৈনেতৰ লেখকৰ ফাগু-
কাব্যত বিশেষ ভাবে বাৰা কল্পৰ কথাই ঠাই পাইছে।
ঐতিহাসিককৈ ফাগুকাব্যৰ ভিতৰত ১৪
শতিকাৰ জিনপদস্বিকৃত 'সিবিধুনিছন্দ' ফাগু সকলোতকৈ
প্ৰসিদ্ধ। শুলিত্তৰ পাটলিপুত্ৰৰ মতী শকটায়ল পদ্য
তেওঁ ৰাজনন্দীকী বেশ্যায়াৰ প্ৰেমত আৰহ হৈ বাৰ বছৰ
কোণাৰ ধৰত থাকিল। সেই সময়ছোৱাৰ ভিতৰত
শকটায়ল মুক্ত হ'ল। শুলিত্তই অধিন সময়ত
পিতাকক নাপাই মুখ পালে আৰু সংসাৰ তাগণ কৰি
জৈন ধৰ্মত দৌশ গলে; কিন্তু নিজৰ সম্বন্ধে পৰীক্ষা
নৰৰ কাৰণে সেই নৰ্তকীৰ লগত চাৰিবাৰ থাকিল।
কোণাই সেই সময়ত শুলিত্তক আকৃষ্ট কৰিবৰ বাবে
বহুত বৰ কৰিলে, তথাপি শুলিত্তই গুচ্ছমানে তপসা
ৰত হৈ থাকিল। এই কাব্য ফাগুকাব্যৰ পৰ্যায় হলেও
ইয়াত সমস্ত বর্ণনাৰ পৰিবেশ বহাগুত বর্ণনাকে আছে।
পট্টভূমি পুণ্ডৰাধৰান নামে ইয়াক ফাগুকাব্য শ্ৰেণীত
ধৰা হয় আৰু চ'ত মায়ৰ নাচ-গানৰ বাবে উপযুক্ত
বুলি ধৰা হয়। এই কাব্যৰ ভাষা বোচক আৰু মৃদু-

প্ৰাসমুগ্ধ। শেষত প্ৰতীক ব্যৱহাৰে কৰিছে। নাহকে
জ্ঞান-ধ্বংসৰ সহায়ৰে বজা বেহে আৰু যোদ্ধা বন্দন
বধ কৰি সংঘাতীৰ লগত বিবাহ কৰিছে। ১৪
শতিকাৰ আন এখন ফাগু কাব্য 'নৈমিষাণ কাণ্ড'
লেখক মনধাৰি ৰাজশেখৰ পুৰি। জৈন পুৰাণমতে
নৈমিষাণ শ্ৰীকৃষ্ণৰ বুৰাঙ্কৰ পুৰেকে আছিল। তেওঁ ৬৩
জন জৈন তীৰ্থংকৰৰ ভিতৰত ২২ সংখ্যক তীৰ্থংকৰ।
ঋগ্বেদেই প্ৰধান তীৰ্থংকৰ। ঐতিহাসিককৈ সমস্ত পদ্য
বাবে নৈমিষাণ কাণ্ডৰ বিষয়বস্তুৰ সহায়তা চিন্তা
দিয়া হৈছে।

উদ্যোগেৰ কন্যা ৰাজীমতী বা ৰাঘুলৰ লগত
নৈমিষাণৰ বিয়া দিক হ'ল। বৰযাত্ৰীসকলৰ উদ্যোগে
নজাৰ ঘৰ পালেগৈ। বৰযাত্ৰীসকলৰ বুৰাণব কাৰণে
বহুত পত ৰাখি খোতা ঘেৰি নৈমিষাণৰ ছন্দ কৰণাবে
ডুবল হ'ল। তাগণ আৰু বৈরাগ্যভাৱেৰে প্ৰেৰিত
হৈ নৈমিষাণৰ বিয়া একি গুচি গ'ল। নৈমিষাণৰ
সন্ত্যগছহৰণৰ কথা শুনি ৰাজীমতীয়ে বৰ দুৰ পালে
আৰু শেষত জেতৈ। তপস্যা কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত ললে।
নৈমিষাণৰ এই কথা বহুত প্ৰসিদ্ধ। এই বিষয়ৰ বহুত
চিত্ৰ আৰু মূৰ্ত্তিও আছে। এই কাব্যত বসন্তগুপ্ত,
বিবাহ যাত্ৰা, বহুসুতা বস্ত্ৰঅংকায় আদিৰ বিবৰণ, বিবাহ
বিবিধ পদ্ধতি আদি বহুত ধৰণৰ বর্ণনা আছে।
নানাহৰণীৰ গীতো আছে। এইসবে বহুসংখ্যক
ফাগুকাব্য পোতা যায়। 'বাহু বিলাস' নামৰ ফাগুকাব্য
এই সকলোৰে ভিতৰত অধিক প্ৰসিদ্ধ। ইয়াৰ বচনা
১৫ শতিকাৰ প্ৰথম চতুৰ্ভাংশত হয়। ইয়াৰ লোক
অভ্যাত। অনেক অনুমান মতে তেওঁ জৈন আছিল।
কিনো অস্মাণ্য জৈন ফাগু কাব্যৰ দৰে এই কাব্যই
বৈরাগ্য আৰ্ণ পদ্ধতি ধৰিলে চোটা কৰা নাই। তেওঁ
কাব্যৰ শাৰীয়ে শাৰীয়ে জীৱনৰ আনন্দৰে চিত্তিকি পৰা
দেনে ৰাধনা হয়। জৈনেতৰ অস্মাণ্য কবিৰ দৰে বাগ-
কল্পৰ প্ৰেৰণাই আদি পৌৰাণিক কথাও এই কাব্য
বিষয়বস্তু নহয়। ইয়াৰ নায়ক নায়িকা সংসাৰৰ সাধাৰণ
ভাষাৰ শৰলংকাৰ, অৰ্থাৎকাৰৰ প্ৰদোষ আৰু উপযুক্ত
ভাষা ব্যৱহাৰেও কাব্যৰ সৌন্দৰ্য বৃদ্ধি কৰিছে। আণ-
ছোতাত বিপ্ৰলগ্ন পুণ্ডৰাণ আৰু শেষত সন্তোষ পুণ্ডৰাণ
বর্ণনা আছে। নৈমীষীচৰিত, শিত্তপাল বধ, সুসাল
সত্ৰত, অমৰশতক, শকুন্তলা আদি কিছুমান প্ৰসিদ্ধ সত্ৰত

এধৰ কোনো কোনো অংশ সাক্ষিগুপ্তে কৰিয়ে নিজৰ
কাব্যত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছে। কাৰণ মাকে মাকে সংস্কৃত
বা প্ৰাকৃতৰ শ্লোক আৰু অজ্ঞাত চিত্ৰশৈলীৰ লগত
মিলা গুজৰাতী চিত্ৰশৈলীৰ চিত্ৰও আছে। সেই
চিত্ৰবোৰ বিশুণিযাত চিত্ৰৰ শ্ৰেণীভুক্ত আৰু বৰ্তমান
সেইবোৰ ৰাচিত্যৰ সংগ্ৰাহৰত সংৰক্ষিত। তলত
উদাহৰণ স্বৰূপে দুটাটো নমুনা দিয়া হৈছে।

নামি কবই: ন পদোৰণ শোধৰ অৱত সংখ্যায়।
কচক তাজই বসনাছবে নাছ মাততু পামি।

অনুবাদ :—মুয়োটা স্থান শ্ৰেষ্ঠ যোদ্ধাৰ দৰে অৱত
সংখ্যাত নত হও। পতিক্ষী মহাযোদ্ধাৰ লগত যুদ্ধ
কৰিবলগীয়া অৱস্থাতে নিৰ্ভয় হৈ কাচুকপীকচক
শোলোকটি পলে। নৈমীষীৰ চৰিতৰ ২১৩৪ ত্ৰো অংশ
ভাৰ শ্লোক আছে।

স্বেশ্বৰকলী আদি বঁকুড়ী আঁকুড়ী মমগটী আনি।
বিৰিহাৰাণ: ইনি কালিজ কালিজ কাথই তৰি।

অনু :—বৈক্য কিংস্কৰ কৰিবাবে কামদেৱৰ অকুশ
হয়ে লাগে। সেই অজ্জৰেই মননে বিৰিহীইহৰ
দুৱৰ বিধীৰ কৰে।

ভমৰ কি মনমণ পুনাহী গুণহীৰ বৰতমুধাৰ।
ৰাণ কি মন্যাবে মোহই: মোহই: মনল মন্যোৰ।

অনু : 'এই শ্ৰেষ্ঠৰ তপশীৰ চেলোউৰী কামদেৱৰ
ধন। বুকুত পৰিমাণ হাব ভাল মন-জোৰ, চকুৰ
কোঁকৰুটী ৰাণ। এই ধনুৰেই মননে সম্পূৰ্ণ সাংসাৰকে
মেহাশত কৰে আৰু হত্যাৰ কৰে।'

এইদৰে বহুসংখ্যক ফাগুকাব্যই গুজৰাতী ভাষাৰ
সৌষ্ঠৱ বৃদ্ধি কৰিছে। গুজৰাতৰ বাহিৰেও উত্তৰ ভাৰত
কাৰ্ণাট উৎসৱ বা হোলী এটা যৌগ উৎসৱৰ পৰিৱৰ্তিত
হয়। হোলীৰ এটা নাম পবিত্ৰ উৎসৱ। বিভিন্ন
পুণৰ সমাজ সংগঠনকৰ হাতত পবিত্ৰ বসন্তমত ৰাখিক
সাজ-পাৰ পিন্ধিছেও তাৰ ব্যস্ত আৰু যৌৱনল বহুতীয়া
উৎসৱতা মাব বোঝা সাত।

প্ৰবন্ধ কাব্য :—মহো বা ফাগুৰ দৰেই প্ৰবন্ধও এৰিধ
কাব্য। এই প্ৰবন্ধ বিশেষভাবে ঐতিহাসিক কাব্য। ইয়াত
বিশেষ শ্ৰেণীৰ নায়কৰ চৰিত বর্ণনা কৰা হয়। কোনো
যুদ্ধবিধ, ধাৰ্মিক নেতা, মনী পুৰুষ বা নায়কগৰা সাধককো
এই প্ৰবন্ধৰ নায়ক ৰূপে লোভা হয়। গুজৰাতী সাহিত্যত
চৰিত, পৰ্যটন, ছন্দ, বাণো, শ্লোক আৰু প্ৰবন্ধ শব্দৰ

প্ৰয়োগ প্ৰায় সমাৰ্থকৰূপে কৰা হয়। প্ৰবন্ধত বীৰকব
বৰ্ণনা বেচি গুজৰাতী প্ৰবন্ধমত কৰা হয়। ইয়াৰ কথা
বৰ হ'তিয়াগ আৰু লোককথাৰ সম্মিশ্ৰিত গাণ লয়।
কোনো কোনো সমত 'বাগ' আৰু 'প্ৰবন্ধ' একে যেন
হৈ পোৱে। প্ৰবন্ধও বীৰকব প্ৰধান। 'ভবতেশ্বৰ পাৰশ্বনি
বাসক' প্ৰবন্ধও বুলিহ পায়। স্বকৃত্যত প্ৰবন্ধ, পৰ্যটন
আদিৰ নামত বেচি প্ৰভেদ নাই। কোনো ৰচনাৰ
কাৰ্য্যম বৰ্ণনাকে প্ৰবন্ধ বোঝা হয়। ঐতিহাসিক কাব্য
প্ৰবন্ধৰ বিশেষ কথা। ইয়াত দুই এখন প্ৰবন্ধ কাব্যৰ
উল্লেখ কৰিলেই যথেষ্ট হ'ব।

১৫ শতিকাৰ শেষৰ কালে পশ্চিমতে 'কান্হজদে'
প্ৰবন্ধ বচনা কৰে। তাত সোণগিৰা কান্হজদেৰ
বীৰকব বর্ণনা আছে। কান্হজদেই আনাত্মিন
মিলজীৰ লগত যুজিছিল। গৰুপতি ৰচিত 'মাধৱানল
কামকল্যাণ' প্ৰবন্ধৰ নায়ক নাৰে আৰু নায়িকা আৰু
কমলকা। কামকল্যাণ এজনী গুণিকাৰ কাব্য।
লোকপ্ৰসিদ্ধ ৰজা বিক্রমপতিআই মূৰোবে মিলন ঘটায়।
গোঁপালসাস্কৃত 'বল্লভাণ্ডাৰ্য্য' প্ৰবন্ধত পুষ্টিমাৰ্গৰ
প্ৰবন্ধত ৰাজ্যচাৰ্য্যৰ জীৱনকথাকে বর্ণনা দিছে। বিভিন্ন
প্ৰসঙ্গত এই কাব্য বচনা কৰা হৈছিল। বহুত সম্পদায়ৰ
লোক এই প্ৰবন্ধ বন প্ৰজ্ঞাবে গণ্য। এইদৰে বিবিধ
বিষয়ৰ বহুত প্ৰবন্ধ কাব্য বচনা কৰা হৈছিল; কিন্তু
পুষ্টিচৰিত চৰিতৰ প্ৰকাশ হৈছে পদাতলিকা গুজৰাতী
কাব্যৰ বর্ণনা।

এই পৰ্যটনপোতা গদ্যপ্ৰবন্ধ ভিতৰত ১৩ শতিকাৰ
শোভাগোব 'আৰাধন' প্ৰাটোনে। ইয়াৰ ভাষা অংকায়
প্ৰধান সংস্কৃতীয়া বাবে জটিল হলেও সেই সময়ৰ শ্ৰৌণ
হয়; কিন্তু প্ৰবন্ধ কাব্য ফাগুপ পুষ্টিচৰিত
পদ্য পদ্য বচনাৰ ভিতৰত সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ। এই প্ৰবন্ধৰ
বিষয়বস্তু আৰু পদ্যৰ উদাহৰণ তলত দিয়া হ'ল (ইয়াৰ
বিষয়-সম্বন্ধ কিছু অলৌকিকতাই ঠাই পাইছে)। পৈঠান
(মহাৰাষ্ট্ৰত) ৰজা পুষ্টিচৰিত অযোধ্যাৰ ৰাজকুমাৰী
নয়মজৰীৰ স্বয়ংবৰলৈ গুচুটে সমৰকতুৱে ৰাচিত
আক্ৰমণ কৰিলে; কিন্তু কোনো অসৌকিক পুৰুষে
সমৰকতুৱক ৰাখি পুষ্টিবালক পতাই হিল। সমৰকতুৱক
বহুত উপলক্ষ দিয়াৰ বাবে তেওঁ জৈন ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিলে।
পুষ্টিচৰিত স্বয়ংবৰত নয়মজৰীক লাত কৰিলে। ৰজ
নয়মজৰী নাপাই নিৰাশ ৰজা ৰাজকুমাৰ ধূমকেতু আৰাধন

ধ্বংসকৃত্যব সাধক আছিল। পতিকে নিজ বিলাস বনলবে ধ্বংসকৃত্যবে অক্ষরক সঙ্গী কৰি বহুসংখ্যক অপৰম্বৰ কৰিলে। আন্ধাৰ দুৰ হোৱাৰ পিছত অথচ ভূমিকম্পৰ লগে লগে পৃথিৱীৰ ফাটৰ পৰা বহুসংখ্যক লৈ এগৰাকী মহিলা ওলাই আহিল। পৃথীচক্ষ আৰু বহুসংখ্যক বিদ্যা চল। কিছুসময়ৰ পাছত ধৰ্মনাথ তীৰ্থংকৰে পৃথীচক্ষৰ পূৰ্বজন্মৰ কথা ক'লে আৰু লগতে তেওঁৰ জীৱনত হোৱা চমৎকাৰ পূৰ্ণ ঘটনাৰ কাৰণো ক'লে। পৃথীচক্ষ পৈঠমলৈ ঘূৰি আহিল। মহীৰাম নামে তেওঁৰ পুত্ৰ জন্ম হ'ল। বজা সিংহকেতুৱে পৃথীচক্ষক আক্ৰমণ কৰা সময়ত তেওঁ আকৌ দৈৱিক সহায় পালে। শত্ৰু শাস্ত হ'ল। পৃথীচক্ষই কৈবলা জ্ঞান লাভ কৰিলে আৰু মহীৰাম পৈঠমৰ বজা হ'ল।

পৃথীচক্ষ চৰিত্ৰৰ লেখক জৈন মণিও ব্ৰাহ্মণ ধৰ্মৰ প্ৰতি তেওঁ আদৰ ভাৱ দেখুৱাইছে। তেওঁ ঠায়ে ঠায়ে বিভিন্ন স্মৃতি আৰু পুৰাণৰ উল্লেখ কৰিছে। বিভিন্ন সমাজ আৰু ব্যৱসায়ৰ বৰ্ণনাও দিছে। বচনা-শৈলী কবিত্বক। দুই-চানিটা আৱৰী শব্দও ব্যৱহাৰ কৰিছে। মূলকথাৰ লগত প্ৰাসংগিক উপকথাও আছে।

ধাৰ্মিক উদ্দেশ্য স্পষ্ট হোৱা বাবে পুৰাণৰ বস্তু প্ৰাধান্য লাভ কৰিব পৰা নাই। জৈনসকলৰ মাজত এই কথা প্ৰবন্ধ। বহুত প্ৰধান হ'ল। এই প্ৰবন্ধ পৰ্যায় উদাহৰণ তলত দিয়া হ'ল।

তেওঁ মণ্ডল বহুসংখ্যকী পাৰ্থই নিঃশ্ৰীক দীৰ্ঘীয়া লাভ। জিন লৱণহীন বসৱতী, ব্যাকৰণহীন সৰস্বতী, পঞ্চবিত্ত চন্দন, যুতবহিত ভোজন, বাঁড়নহিত পকৱান, মানবহিত দান, ছন্দবহিতকৰি, শত্ৰুবহিত পৰি, বিবেকবহিত মনু, বেদবহিত ব্ৰাহ্মণ.....লোকবহিত মৰণী।" ইত্যাদি। ইয়াত কাহন্যধৰ্মৰ দৰে অলঙ্কাৰ প্ৰধান বচনশৈলীৰ প্ৰভাৱ স্পষ্ট। যুততে প্ৰবন্ধ কাব্যত সাক্ষ্যত সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ বহুসংখ্যক মুষ্টিগোচৰ হয়; কিন্তু সমকালীন সমাজ, ঐতিহাসিক স্থিতি, ভৌগোলিক বিবৰণ আৰু অনৌকিক জনপ্ৰিয় কল্পনাৰ সংমিশ্ৰণে প্ৰাচীন গুজৰাতী ৰাসো, ফাগু আৰু প্ৰবন্ধ প্ৰভৃতি সকলোশৈলীৰ কাৱ্যক এটা বিশেষ মূল্যস্বৰূপৰ সন্মিলন পৰিস্থাতি কৰিবলৈ অতীতৰ গায়ত্ৰী আৰু কল্পনাৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰিও সমকালীন লোকজীৱনৰ প্ৰয়োজনলৈ চকু ৰাখিব পাৰিছে।*

* এই প্ৰবন্ধ যুগত কবিত্বৰ বাবে বিশেষ ভাৱে গুজৰাতী সাহিত্যবিষয়ৰ প্ৰধান সম্পাদক (মহামন্ত্ৰী) ব্ৰীজস্বৰূপক হৰিকৃষ্ণদেৱৰ ৰাজ নিৰ্বিত 'গুজৰাতী সাহিত্যিক ইতিহাস' নামৰ হিন্দীভাষাৰ সহায় লোৱা হৈছে। লেখক এই প্ৰবন্ধৰ বিষয়-বস্তুৰ সৈতে এই বিধৰ অসমীয়া সাহিত্যক এটি আলোচনা হৰ পাবে। আনৰ সমা-লোক সাহিত্যিক সকলৰ পৰা এনে বিধে এটি আলচ পত্ৰিকাৰ পৰৱৰ্তী সংখ্যাত প্ৰকাশ কৰিব পৰাকৈ পালে ৰৰ ভাল হয়। —সম্পাদক।

বিদ্যালয়ত ত্ৰিভাষী-সূত্ৰ

[বিদ্যালয়ত ত্ৰিভাষী-সূত্ৰ সম্বন্ধে প্ৰশ্নাৰ্থকী বিশিষ্ট অভিজ্ঞ অধ্যক্ষৰ অভিমত]

(১)

ত্ৰিভাষী সূত্ৰ সম্পৰ্কে হোৱা বাচানুবাৰৰ ত্ৰিভবলৈ নগৈ বহুতৰ স্বাধৰ কাৰণে আমি একে আধাৰেই ক'ব লাগিলে, আন্তৰ্জাতিক ভাষা হিচাবে ইংৰাজী, বাঙালীভাষা হিচাবে হিন্দী আৰু আঞ্চলিক ভাষা হিচাবে অসমীয়া ভাষা শিক্ষা কৰাটো মধ্যমিক আৰু উচ্চ মাধ্যমিক পৰ্যায়ত শিক্ষাৰ অৰণ্যপাঠ্য বিষয় হোৱাটো সম্ৰমণ যোগ্য। তিনিওটা ভাষা ব্যাপি দিনে মাধ্যমিক পৰ্যায়ত ন'ৰা ছোৱালীৰ কাৰণে বোজা হ'ব নোৱাৰে। কিয়নো ভাষা শিক্ষাৰ কাৰণে এইটোৱেই তেওঁলোকৰ কাৰণে উপযুক্ত সময়। আকৌ ইংৰাজী আৰু হিন্দী ভাষা উপৰন্যটকৈ শিকিবলৈ পালে মাতৃভাষাৰ শিক্ষাত বা সেই ভাষাত উৎকৰ্ষ সাধন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত কোনো বাধা থাকিব নোৱাৰে। এতিয়া আমাক লগে কেৱল স্থপৰিকল্পিত আচনি আৰু ভাষা শিক্ষাৰ ৰৈজনিক পদ্ধতি।

শ্ৰীপৰমেশ্বৰ শৰ্মা

অধ্যক্ষ ভগৱতীপ্ৰসাদ বৰুৱা সৌৱৰণী
উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, সোণাৰি।

(২)

ভাৰতীয় ছাত্ৰই মাধ্যমিক স্তৰত তিনিটা ভাষা অধ্যয়ন কৰিব লাগেনে নেনাগে এই বিষয়ে দেশৰ প্ৰশাসনীয়া মুৰব্বী, বাৰ্জোৱিক নেতা, শিক্ষাবিদ আৰু বাইছে বিভিন্ন মত দাঙি ধৰিছে। শিক্ষা বিভাগৰ সৈতে ৰাষ্ট্ৰত থকা বিভাগীয় কৰ্তৃপক্ষ আৰু বেছিভাগ শিক্ষাবিদেই মাধ্যমিক স্তৰত ভাৰতীয় ছাত্ৰ ছাত্ৰীয়ে তিনিটা ভাষা কথিত ভাষা অধ্যয়ন কৰা সত্বেই প্ৰকাশ কৰে। সেই কথা কেইটা হ'ল সংবিধানে স্বীকৃত মাতৃ ভাষা, হিন্দী আৰু ইংৰাজী। যিহেতু হিন্দীক সংবিধানে চৰকাৰী ভাষা হিচাবে স্বীকৃতি দিছে, সেই প্ৰতিবে ভাৰতীয়

ছাত্ৰই মাধ্যমিক স্তৰত হিন্দী নপঢ়া প্ৰশ্ন উঠিব নোৱাৰে। এই ভাষাটোৰ ব্যৱহাৰিক জ্ঞান লাভ কৰিবৰ নিমিত্তে মাধ্যমিক স্তৰত আন্তৰ্জাতিক পৰা অৰ্থাৎ চতুৰ্থ মান শ্ৰেণীৰ পৰা ভাষাটো শিক্ষাৰাজ উচিত। অসমতাদি ইংৰাজী এতিয়াও চৰকাৰী ভাষা হিচাবে চলি থকা হেতুকে আৰু উবিঘাতলৈও এই ভাষাই কিছুমান দিন হিন্দীৰ সমপৰ্যায়ত চৰকাৰী ভাষা হিচাবে চলি থকাৰ আশংকাত আছে বুলি বিবেচিত হোৱা হেতুকে ভাৰতীয় ছাত্ৰই ইংৰাজী পঢ়া আৱশ্যক। ইংৰাজী আন্তৰ্জাতিক ভাষা হোৱাৰ উপৰিও ইয়াৰ দৰে চৰকাৰী ভাষা পৃথিৱীত বিস্তৃত এটা নাই; বুলিছৰ দিনৰে পৰা ভাৰতৰ এটাম লোক ইংৰাজী ভাষাৰ লগত ৰনিষ্ট ভাবে পৰিচয় হোৱাৰ নিমিত্তে আৰু বাৰিছৰ ক্ষেত্ৰত ইংৰাজী ভাষা যোগ্যোযাব মাধ্যম হোৱা হেতুকে আমাৰ দেশৰ ছাত্ৰ ছাত্ৰীয়ে ইংৰাজী শিক্ষা চৰ্চা কৰাটো বাছ-নীয়া আৰু আৱশ্যকীয়। জাপান, চীন, ইছলামীয় আদি এটীয় দেশবিলাকত মাধ্যমিক স্তৰত ইংৰাজী ভাষা বাৰাত্মমূলক হিচাবে শিকোৱা হয়। সেই প্ৰতিবে ইংৰাজী ভাষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা বৃদ্ধি অনাত অটীয় উপমহাদেশ ভাৰতৰ মাধ্যমিক স্তৰত ইংৰাজী ভাষা পঢ়োৱা সমীচীন। মনুৱে বিমানসেই ভাষা জানে সিমানসেই বহিৰ্ভাগতৰ লগত ভাষাৰ আদান প্ৰদান কৰিবলৈ সুবিধা পায় আৰু মানসিক শক্তিৰ বিকাশ হয়। সাধাৰণ লোকৰ মাজত ধৰ্মই যেনেকৈ মাজুৰ ভাৰ আনি দিয়ে ঠিক সেইদৰে শিকিত সমাজত ভাষাৰ জ্ঞানে আপোন ভাৰৰ সঙ্গী কৰে। আছিল ব্যাব-বিক যুগত মনুৱৰ কেৱল ইংৰাজী কিয় ইউৰোপ আৰু এছিয়াৰ অন্যান্য প্ৰধান কথিত ভাষাসমূহ চৰ্চা কৰাৰ শৃংখাও থাকিব লাগে।

এক শ্রেণীর সমালোচকে হয় যে কোমল বয়সৰ ছাত্ৰ ছাত্ৰীয়ে একে সময়তে তিনিটা ভাষা শিকিব নোৱাৰে আৰু তিনিটা ভাষা একে সময়তে শিকিবলৈ বাধ্য কৰাটোও বুভুত নহয়। এনে বুদ্ধি আৰ্হি মানি লবলৈ টান পাওঁ। কাৰণ মনস্তত্ত্ববিদ আৰু ভাষাবিদ সকলে কয় যে ৮ বছৰৰ পৰা ১৪ বছৰলৈকে ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ বহু ভাষা শিকাৰ উপযুক্ত সময়। এই কথাৰ বখেটে বুদ্ধি আছে। আৰি যদি পৰ্যায়ৰক্ষণ কৰা তেন্তে দেখিবলৈ পাওঁ যে নগৰ বা চহৰৰ কোনো অঞ্চলত যদি বিভিন্ন ভাষাভাষীৰ লোক বসতি কৰে তেন্তে সেই পৰিয়ালবিন্যাসক ২ক যক্ষ ন'ভাতোৱালীবিলাকে কম সময়ৰ ভিতৰতে বিভিন্ন পৰিয়ালৰ মাতৃ ভাষাৰ জ্ঞান আহৰণ কৰে। ইফালেদি উত্তৰ নগৰৰ আৰু চহৰৰ বাসগাৰী লোকসকলে গ্ৰাহকৰ লগত তিনি বা ততোধিক ভাষা সুন্দৰকৈ কৰ পাৰে। ইয়াৰ পৰা এইটোৱেই প্ৰমাণ হয় যে যত কৰিবলৈ আৰু অ-মাতৃ বা বিদেশী ভাষা শিকোৱাৰ কৌশল অৱলম্বন কৰিলে সহজে তিনিটা ভাষা ছাত্ৰ ছাত্ৰীক একে সময়তে শিকাৰ পাৰি। যোগেতে ভাষাতীয়া ছাত্ৰ ছাত্ৰীয়ে মাধ্যমিক স্তৰত তিনিটা ভাষা শিক্ষা উচিত আৰু এই বিষয়ে আমাৰ মতে, কাৰো আপত্তি থাকিব নোলাগে।

এতিয়া প্ৰশ্ন হ'ল তিনিওটা ভাষা একে সময়তে শিকাটো সম্ভৱ নে? এই বিষয়ে আমি কব পাৰো যে ছাত্ৰ ছাত্ৰীয়ে নিজ মাতৃ ভাষা বুনিয়াদী বিদ্যালয়ত পাঁচ বছৰ অধ্যয়ন কৰি আহিছে। গতিকে গিৰিলাকে ভাষাজ্ঞান আহৰণ কৰাৰ কিন্তু কৌশল ইতিমধ্যে আয়ত্ত কৰিছে। এতিয়া কথা হ'ল যে মাধ্যমিক স্তৰৰ চতুৰ্থমান

শ্ৰেণীত ইংৰাজী আৰু হিন্দী এই দুয়োটা ভাষা একে সময়তে শিকাৰলৈ লোৱাটো সম্ভৱ হ'বনে নহয়। যিহেতু বৰ্তমান যুগত বিভিন্ন পৰ্যায়ৰ মানসিক শক্তি সম্পন্ন ছাত্ৰ ছাত্ৰী স্থূলত পঢ়িবলৈ আছে, আৰু সিহঁতু ভাষা শিকোৱাৰ আধুনিক কৌশলত বহুতো শিক্ষক শিক্ষয়িত্ৰী অভাৱ নহয় সেই গতিকে একে সময়তে দুটা নতুন ভাষা শিকোৱাটো আৰ্হি উচিত বুলি নেভাৰো। সেই কাৰণে হিন্দী আৰু ইংৰাজী এই দুয়োটা ভাষাৰ এটা চতুৰ্থমানৰ পৰা, আৰু আনটো পঞ্চম মানৰ পৰা শিকাৰলৈ নোৱাৰো বেছি বুদ্ধিমানস্তু বুলি বিবেচনা কৰো।

যিহেতু অসম অ-হিন্দীভাষী ৰাজ্য, সেই কাৰণে অসমীয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে হিন্দী ভাষাৰ ব্যৱহাৰিক জ্ঞান লাভ কৰিবলৈ হলে এই ভাষাটো প্ৰণালীবদ্ধ ভাবে পঢ়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে আৰু হাইস্কুল স্তিত্ৰি চাৰ্ট্ৰফিকেট পৰীক্ষাত ই এটা বাধ্যতামূলক বিষয় হিচাবে অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব লাগে।

এইটো স্বীকাৰ্য্য যে ইংৰাজী ভাষাৰ আৱশ্যকতা ভাৰতত কিছু বছৰ থাকিব আৰু হিন্দীয়ে অহিন্দী ভাষা-ভাষী ৰাজ্যত ইংৰাজীৰ স্থান অধিকাৰ কৰিবলৈ কিছুদিন লাগিব। সেইগতিকে অসমৰ মাধ্যমিক স্কুলত ছাত্ৰ ছাত্ৰীক তিনিটা ভাষা শিকোৱাটো নিতান্ত প্ৰয়োজন আৰু বাঞ্ছনীয়; তাতে অকৌ অসম হ'ল বহুতো ভাষা ভাষী লোকৰ আৰাগত্বনি।

শ্ৰীচলিমাথ বৰুৱা
অধ্যক্ষ, উচ্চতৰ মাধ্যমিক বহুমুখী
বিদ্যালয়, নাজিৰা

‘অলকানন্দা’ৰ গৌৰৱ-মণ্ডিতা কবি
পদ্মাত্ৰী শ্ৰীমলিনী বালা দেৱী
[জন্মবৰ্ষ—১৮৯৮ খৃষ্টাব্দ]

আমাৰ গৌৰৱ

(১)

গুণি-গণ-বন্দিতা ‘অলকানন্দা’ৰ স্মৰ-কবি

‘অলকানন্দা’ৰ গৌৰৱমণ্ডিতা গুণি-গণ-বন্দিতা পদ্মাত্ৰী কবি শ্ৰীমলিনীবালা দেৱীয়ে এইবাৰ সাহিত্য একাডেমিৰ পুৰস্কাৰ লাভ কৰি যি সৰ্বভাৰতীয় সন্মান ঘৰ্ষণ কৰিলে তাৰ বাবে আমি গৌৰৱ বোধ কৰো। দেশৰ কাৰণে ‘পিতা’, ‘মহাদা’ আদি কবিতাবে আলোচনীৰ পাত শুৱনি কৰি অহা এই কবি গৰাকীয়ে ‘সন্ধিমাৰ স্মৰ’, ‘সাপোনৰ স্মৰ’ৰ যোগেদি নতুন নতুন স্মৰ সন্ধান কৰি, ‘পৰশমণি’ৰে ৰূপৰ তুলিকা বুলাই, ‘অলকানন্দা’ত সচিচলানন্দৰ যি অক্ষৰ ৰূপ ফুটাই তুলিছে, যি অসম তথা ভাৰতীয় কাব্য জগততেই অক্ষয় কীৰ্ত্তি স্বৰূপে বিৰাজ কৰি থাকিব বুলি আমি বিশ্বাস কৰো। সৰ্বভাৰতীয় আই ভাৰতীয় সন্মান-পাৰিজাত দেৱীৰ গৌৰৱ শতধা উপচি পৰক, এয়ে আমাৰ কানন্দ। তেখেটোৰ আমাৰ হিত্য-ভবা অভিনন্দন।
দেৱি,

‘‘বিশু সত্যৰ স্বৰ্ণ আশনত
মাতৃক ধাপিলা গৰবী ৰূপত
বিশুক শুনালা ভাৰত মন্ত
শান্তি শৰ্ম্ম ধুনি।’’
দনা কবি নলিনী বালা !!
‘অলকানন্দা’ৰ পৰিচয়

পদ্মাত্ৰী নলিনী বালা দেৱীৰ ‘অলকানন্দা’ তেখেতৰ বহু দিনৰে পৰা গোটাৰি খোৱা গীত থাকি কবিতাৰ সন্ধান। গীতিকা ভাষাৰ দুই চানিটা গীত এশমন্তত অলকানন্দাৰ স্মৰ-শিল্পী কেইজনমানে স্মৰক সাজ পিন্ধাই ৰূপান্তৰ কৰিছিল। তাৰে দুই এটিয়ে শাস্ত্ৰীয় বাগ-স্বৰৰো পৰশ গৌৰ বুলি শুনা যায়। এই শিহ্নিতে কিতাপ

ধৰ্মিৰ প্ৰকাশ বিষয়ত একবি ইতিহাস জনাৰ প্ৰয়োজন আছে। তাগণিতে পণ্ডিতপ্ৰবৰ শ্ৰীকৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ দেৱে অপ্ৰকাশিত ‘অলকানন্দা’ প্ৰকাশ কৰিবৰ বাবে অসম সাহিত্য সভাক জনাইছিল যে সভাই কিতাপখন প্ৰকাশ কৰিলে, উপাৰ বহুছ হেৰুওতে বহন কৰিব। সভাই সন্দিকৈ দেৱে এই শুভ ইচ্ছাত সন্মতি জনায় আৰু কিতাপখন প্ৰকাশ কৰে; প্ৰকাশক শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ নেওগ, প্ৰধান সম্পাদক, অসম সাহিত্য সভা (প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৬৭ চন)।

পুৰিখন দুভাগত বিভক্ত, ‘গীতিকা ভাগ’ আৰু ‘কবিতা ভাগ’। তেখেতৰ কবিতাৱলীত সততে এক সনাতন ৰূপভূমাৰ প্ৰাণস নক্ষিত হয়; সততে শুনা যায় গীতা, ভাগৱত, বেদ, বেদাঙ্গৰ এক মহান পবিত্ৰ আধ্যাত্মিক স্মৰ। কবিৰ গৰবী প্ৰাণত কোন ‘কপাৰপু’ই যথোন স্বেৰুগ্ৰাই ৰূপমাৰ চিৰস্থলৰ, চিন্মহীমান, চিৰশ্ৰেষ্ঠীয়া ৰূপৰূপ স্ফুৰ্ত্ত কৰে, প্ৰাণৰ তুফা বঢ়ায়, প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰি, ভাবি ওৰ পেলাব নোৱাৰি। ‘অলকানন্দা’ৰ স্মৰকবি গৰাকীৰ নিজৰ ভাষাত

‘‘এই তুফা ৰূপৰ নহয়
এই তুফা চকুৰ নহয়
এই তুফা মৌন হিয়াৰ
অমৃত স্মৰক সন্ধান।’’
আকৌ অইন এঠাইত কৰিয়ে নৱপ্ৰভাতৰ পূৰ্ব অক্ষৰৰ কেউটি দেখি ব লাগি চাই চাই ডাবিছে—
‘‘মানস অলকা খোৱা বাবে, নাই মনোবেদী,
কৰো ক’ত প্ৰতিমা স্থাপন।’’

সম্পাদক।

সাহিত্য সভা পত্ৰিকা

‘চোভিয়েট দেশ নেহরু বঁটা’ বিজয়ী

অধ্যাপক শ্রীশশী শর্মা

নলবাৰী কলেজৰ অধ্যাপক উদীয়মান সাহিত্যিক শ্রীশশী শর্মা এম-এ স্তরে এইবাৰ ‘বেঙ্কিন গৰী’ নামৰ গ্রন্থৰ যোগেদি ‘চোভিয়েট দেশ নেহরু বঁটা’ লাভ কৰি সৰ্বভাৰতীয় সাহিত্য জগতত খ্যাতি অৰ্জন কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা দেখি আমি আনন্দ পাইছো। এই বঁটাৰ পৰিচাল এহেজাৰ টকা। ‘চোভিয়েট দেশ নেহরু বঁটা সমিতি’য়ে গ্রন্থনিক মৌলিক গ্রন্থৰূপে স্বীকৃতি দিছে আৰু ইয়াৰ যোগেদি চোভিয়েট কল্পিতা সদৃশ পৃথিবীৰ ভিতৰতে বৃহৎ ৰাষ্ট্ৰ এখনৰ বৰেণা পুৰুষ এগৰাকীক অসমীয়াত পুনৰ মূল্যায়ন কৰা বুলি জ্ঞানাইছে। শ্রীশর্মা অগায়া সাহিত্য-সেৱাকাৰ্যৰ উপৰিও তলত নাম দিয়া

মেক্সিম গৰ্কী অধ্যাপক শ্রীশশী শর্মা এম-এ

[সমালোচনাতী আৰু বঢ়াইছে সন্মতকৈ হোৱালী কলেজৰ অসমীয়া বিভাগৰ অধ্যাপিকা শ্রীশ্রীতি বৰুৱাই]

অধ্যাপক শশী শর্মা ইতিমধ্যে ডালে কেইখন পুথি লেখি অসমীয়া সাহিত্য ভঁৰালত অৰিখনা যোগাইছে। তাৰে দুখনমান তেখেতৰ ধাৰা সম্পাদিত প্ৰবন্ধ-সংগ্ৰহ। বনৰাজ বেছৰবৰাৰ জীৱনী আৰু তেখেতৰ সাহিত্যৰ সমাল পৰিচালৰে এখন সু-সজ্জিত পুথিও বেছৰবৰা শতবাৰ্ষিকীৰ সময়তে প্ৰকাশ হৈছে। মেক্সিম গৰ্কীৰ জীৱনীখনিও তেখেত যথেষ্ট যত্ন সহকাৰে আৰু এই বিশ্ববৰেণা বৈপুলিক প্ৰতিভাসম্পন্ন সাহিত্যিকজনৰ প্ৰতি অকুণ্ঠ শ্ৰদ্ধাৰে বৰ্ণনা কৰিছে। জীৱনী-সাহিত্য পাঠকৰ উপভোগ্য কৰিবলৈ সাহিত্য-বাস-সম্পূৰ্ণ কৰি

তেখেতৰ ৰচিত আৰু প্ৰকাশিত গ্ৰন্থসমূহৰ যোগেদি আমাৰ মাজত ইতিমধ্যে পৰিচিত :-

(১) দীপেন চক্ৰ মিশ্ৰ (জীৱনী), (২) দুখিপাহাৰ (সাহিত্য আলোচনা), (৩) নলবাৰী আৰু সাহিত্য-সংস্কৃতি (আলোচনা), (৪) বনৰাজ বেছৰবৰা (আলোচনা), (৫) আমাৰ বেছৰবৰা (চমু আলোচনা), (৬) বেঙ্কিন গৰী (আলোচনা), (৭) নিজান আচাৰীৰ স্মৃতিৰ (জীৱন সৌভৰণ), (৮) সাহিত্য-সম্বন্ধ (সাহিত্য আলোচনা)।

অধ্যয়সাৰী অধ্যাপক শ্রীশর্মা দেৱলৈ আমাৰ হিন্দু ভাৰা অভিনন্দন।

বুগুত কৰাটো নিচেই সহজ কথা নহয়। বিশ্ববিপ্লৱ শক্তিপালী সাহিত্যিকৰ সাহিত্যপাঠ কৰি পাঠকৰ স্বাভাৱিকতে সেই সাহিত্যকৰ্জনক মানুহ হিচাবে জানিবলৈ আগ্ৰহ হয়, সাহিত্যৰ মাজত প্ৰতিবিম্বিত হোৱাতকৈ অধিক স্পষ্টকৈ। তেওঁৰ সামাজিক পাৰিপাশ্ৰিকতা, চাৰিওফালৰ মানুহৰ লগত হোৱা সৈন্যদলি ডাৰ-ডাৰ আৰু প্ৰচাৰ হাজৰে তেওঁৰ পৰিচয় পাৰৰ মন যায়। মানুহজনৰ ব্যক্তিগত আশা-আকাংক্ষা, জীৱনৰ সপ্ৰাণ, জয়-পৰাজয়ৰ ঘটনাসমূহ আৰু ইয়াৰে লগত পৰিও গ্ৰহণসূচৰ সম্পৰ্ক কি তাকো জানিবৰ মন যায়। এই

জয় জীৱনীয়ে আমাক ভাল সাহিত্য আৰু ভালদৰে বুজি বস আৰাধন কৰিবলৈ সন্মোগ দিয়ে। সেইদৰেই সাহিত্যিকৰ জীৱনীৰ এটা বিশেষ মূল্য আছে। গৰ্কীৰ সাহিত্য মানৱিকতাবাদৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত আৰু গৰ্কীৰ জীৱন অগায়ৰ বিৰুদ্ধে এক প্ৰচণ্ড প্ৰতিদাৰ। চৰন পৰিচয়, গাৰ্জনা, নিশাপত্নীহীনতাৰ অকুণ্ণ তিত্ত অতিক্ৰমত তিন্ তিন্কে মৰি তলীত সক্ষম কৰি এইজন নহৎ মানুহ গ্ৰেট সাহিত্যিক নহলেও মহতম সাহিত্যিক হিচাপে জগত বুকুত প্ৰতিষ্ঠিত হ’ল। গৰ্কীৰ ‘মাতৃ’ বাহিয়াৰ পৰম্ভৱেৰণৰ ব্ৰহ্মাৰাশিনি। সেয়ে গৰ্কীৰ নাম যথেষ্ট বিশ্বৰ নিৰ্দীভিতৰ কাৰণে এটি বিশ্বপুৰ অঙ্গি-ক্ষুৰিত। এনেজন সাহিত্যিকৰ জীৱন-কথা, তেওঁৰ সাহিত্য, সাহিত্যচৰ্চনাৰ পাৰিপাশ্ৰিকতা এই সকলো-বিলাকৰ বিস্তাৰিত পৰিচয় দাঙি ধৰিবলৈ অধ্যাপক শৰ্মাৰে যথেষ্ট যত্ন কৰিছে। মেক্সিম গৰ্কীৰ বহন প্ৰতিটো পাতে তেখেতৰ নিট্যৰ স্বাধৰ বহন কৰিছে।

গৰ্কীৰ সাহিত্যৰ উদ্ভঙ্গ্য বুজিবলৈ অস্বাভৱ বিশ্বপুৰৰ পুৰুষ বাহিয়াৰ ইতিহাস জানিবই লাগিব। সেইবাবেই জীৱনীকাৰে সেই ঐতিহাসিক বৰ্ণনাৰ আৰম্ভণিৰে গৰ্কী মানুহজন, গৰ্কীৰ সাহিত্যিক দৃষ্টি, গল্প, নাটক, উপন্যাস, বিধি প্ৰবন্ধ ৰচয়িতা আৰু জীৱনী ৰচক ৰূপে গৰ্কী, তেওঁৰ সাহিত্যৰ প্ৰকৃত মৌখিক বিশ্লেষণ পুথিখনৰ বিভিন্ন অধ্যায়ত বিশৰূপে বৰ্ণনা কৰিছে। বিশেষকৈ গৰ্কীৰ সাহিত্য স্বাধ বিষয়ক অধ্যায়টোত প্ৰায় প্ৰতিটো গল্প, নাটক, উপন্যাস আৰু ৰচনাৰ খুলমূল আভাস আছে। গৰ্কীৰ আটাইখিনি ৰচনা স্তম্ভৰ পৰিচয় লিখিবা নোপোৱা পাঠকেও তাৰ পৰা গৰ্কী সাহিত্যৰ সামগ্ৰিক আভাস এটা পোৱাৰ সুবিধা পাব। সমাজ-তাত্ত্বিক মানৱতাবাদৰ আশৰ্শই যে গৰ্কীৰ সমগ্ৰ সাহিত্যৰ মাজেদি পৰিস্ফুট হৈছে লেখকে এই কথাকে ক’লিহাই স্পষ্টৰাইছে।

এইখনি ৰচনা কৰোতে তেখেতে যে যথেষ্ট যত্ন যত্নকাৰে গৰ্কীৰ আৰু গৰ্কী-সম্পৰ্কীৰ ৰচনা পাঠ কৰিছে তাৰ নিশ্চয় গ্ৰন্থপ্ৰচাৰ চালেই অনুমান কৰিব পাৰি। এইবিমতে উল্লেখযোগ্য যে ‘মেক্সিম গৰ্কী’ ৰচনা কৰি অধ্যাপক শৰ্মাৰে ‘চোভিয়েট দেশ বঁটা’ লাভ

কৰিছে; সেইবাবেও তেখেতলৈ আমাৰ অভিনন্দন ব’ল, লগতে এনে এজন মহৎসাধকৰ জীৱনী আৰু সাহিত্য-কীৰ্তি উপলব্ধি কৰিবলৈ দিয়া বৰে বনাবাৰ থাকিলেই।

পুথিখন প্ৰকাশ কৰিছে অসমীয়া সাহিত্য প্ৰকাশন অগায়া উৎসাহ প্ৰিভাত দত্তৰবৰা কোম্পানীৰ শ্ৰীমুনীস্বৰূপ দত্তৰবৰা ডাঙৰীয়াই। মূল্য চাৰি টকা। ছপা-ৰচনাও মূল্যৰ উপযোগী। চোভিয়েট মতাবাদৰ সৌজন্যত পোৱা সুবিধাৰেও পুথিখনৰ সৌষ্ঠৱ বঢ়াইছে। শৰ্মাৰেৰে ভাষা-শৈলীত বিশেষ কোনো বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত নহলেও বহুলা পোনপটীয়াইকৈ প্ৰকাশ কৰাত ডাঙৰীয়া মহাৰু কৰিছে। অৱশ্যে ঠাৱে ঠাৱে ভাষা-বিমাণে মানমানতাৰে উজ্জ্বলি বোৱাও অন্তৰ মোহোৱাকৈ থকা নাই। পৰৱৰ্তী সন্ধান আৰু বেচি চিঠোৰ কাপত ছপা হ’ব বুলি বিশ্বাস থাকিল। তালৈকে, অসমীয়া পঢ়ুৱৈ সমাজে বিশেষকৈ সমাজতন্ত্ৰ আৰু মানৱিকতাবাদ প্ৰতি আশাশীল প্ৰগতি-সচেতন আমাৰ চাৰুসমায়ে পুথিখন আনবি ললেই আমাৰ আশা আৰু নেহৰুৰ এনে পাৰি-শ্ৰমিক পাব।

(৩)

শিশু সাহিত্যৰ বঁটা-বিজয়ী

শ্ৰীঅৰিকাৰণ চৌধুৰী

বায়সায় বৃদ্ধসম্পন্ন অসমীয়া ভেঙাৰ সাহিত্য প্ৰতিভা।

কালিদাস (প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৬৭ চন)

শ্ৰীঅৰিকাৰণ চৌধুৰী পুস্তক-প্ৰতিষ্ঠান সংশ্লিষ্ট বাৰশাৰত প্ৰায় সততে ৰাজ। অথচ ইয়াৰ মাজতে আঙনি পৰত সাহিত্য সেৱা কৰিবলৈ পাহৰা নাই। ‘কালিদাস’ নামৰ তেখেতৰ কিতাপখনিয়ে এইবাৰ এক উৎকৃষ্ট শিশুসাহিত্য ৰূপে কৰ্ণপকৰ পৰা স্বীকৃতি লাভ কৰা দেখি আমি দৌহৰোৰ কৰিছো। তেখেতৰ সাহিত্য-প্ৰতিভাৰ আমি শলাগ লওঁ।

বাহু নগ্নে নগ্নে পাহিরোব জাপ ষাই গ'ল আ'প সি
ওলাব নোতাৰা হৈ ভিতৰতে বৈ গ'ল. হেঃনঃহেঃ
বকিতা পঢ়িবলৈ মানুহৰ ভাৱ লগাটোৱেই স্বাভাৱিক."

শ্ৰীমহেশ্বৰ বৰা—
(আনোচনাচক্ৰৰ সভাপতি)

"সাহিত্যৰ কৃতিত্বই হৈছে মানুহৰ অম্পই অনুভূতিক
শক্তিৰ ভাণ্ডাৰ ৰূপ দিয়া। মানুহে বহুত কথা প্ৰকাশ
শক্তিৰ অভাৱত মনতে মাৰ নিয়াই থাকিব লগীয়া হয়।
সেইবিলাক প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰিলে মনতে গুৰবি থকা
সমস্যাৰেপৰি সমাধান কৰিব নোৱাৰি। কিন্তু প্ৰকৃত অনুভৱ-
শীল আৰু সৃষ্টিশীল ব্যক্তিত্বকে সেই ভাব যিনি মানুহৰ
অন্তৰৰ পৰা কঢ়িয়াই লৈ ভাণ্ডাৰ ৰূপ দি ব্যক্ত কৰে আৰু
তাৰ পৰাই সমস্যাৰ সমাধান সম্ভৱ হয়। ভাষাভাষনদীৰ
একমিঠ সাধকসকলৰ প্ৰতি মিসেধন তেখেতসকলৰ
সমাধান বাছেদি আজি আমাৰ দেশত আৰু অসমত
যিবিলাক ভাস্কোনাৰুৱী শক্তিৰ আক্ৰমণে আমাক অৰ্ছৰ্ছিত
কৰি তুলিছে তাৰ বিশিষ্ট সমাধান দাঙি ধৰক।"

শ্ৰীমহেশ্বৰমোহন চৌধুৰী—
(আভাৰ্ণাৰ সনিত্তিৰ সভাপতি)

"পূৰ্বৰ অসমীয়া ভাটনাৰ ৰূপ ক'ত? হেঃ-মুখাই
ভাটনাৰ দৰে পৰা অৱস্থান দিলে। সি বাপ সিঙতে
মুদুৱা-দেৰেকনি বতাহ-বৰষুণ ওপচাই পেলাইছিল সেই
বাপৰ প্ৰভাৱ আজি ক'লে গ'ল? বাপৰ ঠাইত আজি
বিৰাগে দেখা দিছে। স্বাতি হিচাপে জীয়াই থাকিবলৈ
বাক্য কৰা জাতৰ পক্ষে এনে লক্ষণ কেতিয়াও হয়
নোৱাৰে। সমাজৰ সকলোটিয়েই সাধাৰ্ণস্বৰি জাতীয়
সংস্কৃতিৰ বন্ধা আৰু উত্তৰোত্তৰ উন্নতিৰ কাৰণে
সাধনা নোৱাৰোঁ নিস্তাৰ্ছ উচিত আৰু পৰিহাৰ কৰ।
বহুবাণী জগতৰ বতাহে আজি হেচা দি সমাজক কোন
পিনি পোৱাবলৈগৈ তাক বিজ্ঞ পুৰুষসকলেহে নিৰ্ণয়
কৰিব পাৰে। সাধনাৰ যোগেদিহে আমি যিগৈ হৈ ন'ব
পৰা গছ। সতীয়া কথাই জাতীয় জীৱনক বন্ধা
কৰিব নোৱাৰে। নানা বিপদস্বৰণে আজিহি যিগকল
শিল্পীয়ে স্বপ্নৰনৰ আৰাধনাত মিলক নিয়োজিত কৰি
আছিল, সেইসকল শিল্পী আমাৰ ধৰ্ম"।

শ্ৰীগহন চন্দ্ৰ পোন্ধৰী—
(সাংস্কৃতিক সমাৰোহৰ সভাপতি)

"মুণে মুণে কবিসকলৰ কাব্যত সাহিত্যিকৰ মতা
স্বাধিকাৰ কাব্যস্বনিক মুণে উপেক্ষা কৰিব
পৰা নাই। কাব্য, কবিতা নিৰ্মল মানস দাপোথত সত্য
প্ৰতিফলিত হয়। কবিতা কাব্যৰ স্বনিয়ে ত্ৰিবিঘাতৰ
ইচ্ছিত দিয়ে। সেয়েহে অস্বীত ভাৱতৰ গ্ৰহি মূণত
মালক যোগী ধানী গ্ৰহিসকলৰ শাৰীত আজিল কৰিব
আসন। কবিতা সত্য সংস্কৃতৰ প্ৰতিস্বনিয়ে মানৱ
অন্তৰৰ অৱলম্ব পোপন দুস্তাৰত আৰ্ছত কৰি ঠৈতনা
জগাই তোলাৰ ক্ষমতা বাৰে। সৌন্দৰ্য সাধক সত্যৰ
পূছাৰী কবিকীৰ্তন।"

শ্ৰীমনিলাৰাধেৰী—
(কবিন্সিলনৰ সভানেত্ৰী)

শ্ৰীশঙ্কৰ ক্লেৱত সভাপতি বৃন্দৰ গুণস্বৰ বাণী

মুদৌৰ্ণ ভাষণ-সমূহৰ একো একোটি সাক্ষৰ উদ্ধৃতি:—

"পৃথিবীৰ সাহিত্যত গল্প আৰু উপন্যাসৰ মহা-
সাগৰ স্ফট হৈছে। অসমীয়া সাহিত্যতো এইবিধ
কথাসাহিত্য জনপ্ৰিয় হৈ উঠিছে আৰু সক্ৰিয় প্ৰতিভা-
শালী তৰুণ লিখকে অসমীয়া সাহিত্যৰ সেৱাত আত্ম-
নিয়োগ কৰিছে। তেওঁবিলাকে সমসাময়িক সাহিত্যত
যৌৱনমূল্যত প্ৰেৰণাৰে নতুন নতুন বিষয়বস্তু আৰু সমস্যাৰ
উত্থাপন কৰি জীৱনৰ বিভিন্ন দিশৰ পৰ্য্যবেক্ষণ
কৰিছে। তেওঁবিলাকৰ বচনাত কিমান গভীৰ ভাব
আছে, কি প্ৰগতি সাধিত হৈছে আৰু আমাৰ সাহিত্যত
আগবাঢ়ি যোৱাত কেনেকৈ সহায় কৰিছে সেই কথা
সমালোচকসকলে সক্ষমভাৱে বিচাৰ কৰি চাবৰ সময়
হৈছে। এনে সমালোচনা হ'ব লাগে য'তে তেওঁবিলাকে
অচিনাকি বতৰাৰ মোহত পৰি আমাৰ ঐতিহ্যক
একেবাৰেই অৱজ্ঞা নকৰে আৰু আমাৰ সংস্কৃতিৰ বৰ
আলিৰাটো এৰি ফালৰি নাকাটে। আমাৰ প্ৰধান
উদ্দেশ্য হ'ব লাগে পাঠকৰ মনত ধ-টক সাঁচ বহুৱাব
পৰা, আজিৰ পৃথিবীৰ বিভিন্ন চিত্ৰাৰ সংঘাত জন্ম হোৱা
নতুন মৈত্ৰিক আৰ্শ্ব আৰু আশেয়ে চিনি নোপোৱা
পৃথিবীখনৰ ন ৰূপ প্ৰতিফলিত কৰি তোলা। এই কাৰণে
আজিকালি গল্প আৰু উপন্যাস অকল অৱসৰ বিদ্যোদয়
আছিল নাহে জীৱন গঢ়া সাহিত্যত পৰিণত হ'ব লাগে।"

শ্ৰীআনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা—
(মূল সভাৰ সভাপতি)

"আঞ্চলিক বা দেশীয় মূল্যকোণৰ পৰা পঢ়োই
আজি বিশ্বৰ মূল্যকোণৰ পৰা প্ৰত্যেক বিষয়কে চোৱাৰ
সময় আহিছে আৰু সেই মূল্যকোণৰ পৰা আঞ্চলিক

মুখৰীৰ চৰ্চা নহলে বিশ্ব ইতিহাসত আঞ্চলিক বৃষ্টি
কেতিয়াগৈ ঠাই পাব বুলি আশা কৰিব নোৱাৰি। বৃষ্টি
চৰ্চাৰ বাবে তেনে ব্যৱস্থা আমাৰ বিশ্ববিদ্যালয়ত লোৱা
আশা আমি বাঞ্ছিত।.....অসমত বনন কাৰ্য্য আজিগৈয়ে
হোৱা নাই। যিৰোৰ স্মৃতি চিনি মাটিৰ তলত পোৱা
প্ৰাচ্যে সেইবোৰ কিবা সৌভাগ্যক্ৰমে ঘটনাচক্ৰে ওলোৱা
ভূৱাটী, তেজপুৰ, ডিমাপুৰ, হাজো, মুৰী, শদিয়া
আদি ঠাইত বনন কাৰ্য্য চলালে নিশ্চয় আশানুৰূপ
ফল পোৱা যাব। শদিয়াত ইতিমধ্যে বহুত কীৰ্ত্তি
ৰাধি হৈছে। সেই ক্ষেত্ৰত কাৰ্য্যকৰী পৰিকল্পনা
হাতত লোৱা উচিত।"

শ্ৰীলক্ষ্মীপ্ৰসাদ বৰুৱা
(বৃষ্টি শাখাৰ সভাপতি)

"চিত্ৰস্থানিত স্বৰ্ননি মনস্পিতাই কবিতা। ইহ
স্বনিকল্প বিদৰে আছে সেইদৰে চিত্ৰৰূপে আছে।
আৰু সেই চিত্ৰৰূপ শব্দৰ অৰ্থৰে অঁকা, ব্যৱহাৰ
বৰ্ণমাণ্ড। এটা সংঘত প্ৰশ্ন উঠে এইবিধনিত, বসি
পাঠকে তেনেহলে কৰিও পঢ়াৰ আনন্দ মুৰাৰ দুই ধৰণ
ন'ব নাথিৰ নেকি? কাৰণ প্ৰতিবিম্বৰ আনন্দানুভূতি
আৰু নিগুহ্ন নগ্ননতাত্মিক অনুভূতি একে সময়তে একে
কৰাৰ বাটত অস্তৰায় যে আছে, সেই কথাখান স্মৰ্তাই
হয়তো আমাৰ মনত পৰিলাৰ মনে স্বনিকল্প আৰু
ব্যৱস্থা নামৰ দুটা ৰেফেল ফুলৰ পৰা ওপৰা ওপৰিওঁ
বৌ চোহাটোৱেই সঁচা। প্ৰশ্নটোৰ সন্নিধান আজিগৈয়ে
কোনোদ দিব পৰা নাই। কিন্তু, কবিতাই যদি পাঠক
পৰিলা মনক কালিদাসৰ জীৱনৰ শেষ শ্ৰোতাকণোত ধৰ
সেই একোটা মাথোন ফুলকেই দিয়ে, য'ত ভোমকোবাটো

বেজবকরা প্রতিভার বেষ্টিণি

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত

বেজবকরা-সাহিত্যৰ ওপৰত বৰ্ণনা পণ্ডিতৰ
মুঠিত্ত মন্তব্য—

গোৱা ফেলুৱাবী নামৰ ১৮ তামিৰে বেজবকরা
অন্ন-শত-বাগিনী উৎসৰ উপলক্ষে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যা-
লয়ে পতা সভাত তলত নাম দিয়া স্থপসিদ্ধ পণ্ডিত
দুৰ্গাবাকীৰ ইংৰাজীত লিখা ভাষণৰ কিঞ্চিৎ উদ্ধৃতি
দিয়া হ'ল। সেয়ে সাহিত্যৰবীৰ ওপৰত তেখেতস্বৰ
মুহূৰ্ত্ত সমীক্ষাৰ এটি ৰূপ খোৱাতে দৃষ্টি ধৰিছে:

"We should look upon Lakshminath as
one of the great names in the history of
the modern Indian literary and cultural re-
naissance—as a person who was fully appreciative
of all great things in literature, not only in
his own language, Assamese, but also in the
sister language Bengali, as well as in the
great Mother and Nurse of all Indian speech,
Sanskrit; and moreover, as one whose life
was an embodiment of sweetness and light.

Lakshminath Bezbaruwa has been given
by the literati of Assam the sobriquet of
সাহিত্য বৰী, Sahitya-rathi, an epithet which is
rather in the epic and heroic vein, as it
means "a chariot-borne Warrior in the field
of letters", like the heroes of the Mahabha-
rata and the Iliad in the field of battle. I
would like to give him also another epithet
which would be quite in keeping with his
pre-eminence in his own domain where he
has attained immortality; বাহুৱৰ দেশিণি, Van-
maya desika, or "the Master and Guide in
letters", or বাহুৱৰ বিলাস, Vanmaya-vilasa, or
"the Grace of Letters"; and we might add

the word অসম, Asama, to it, to mean both
"incomparable" and "Assam" অসম-বাহুৱ-
দেশিণি অৰ অসম বাহুৱ-বিলাস, Asama-Vanmaya
desika or Asama-Vanmaya-Vilasa."

(Sumiti Kumar Chatterjee)

"Modern Asamiya literature is scarcely a
century old; modern Indian literature a century
and half. What splendid figures created them!
How many of Bezbaroa's books will be read
at the end of the present century nobody can
say, but about his greatness as writer and a
man there can no doubt. India can well be
proud of him, for in him was united an aware-
ness of India's identity and Assam's rich indivi-
duality. He was, at one and the same time,
particular and universal. This awareness gave
him a self confidence which enabled him to be
friendly with all, high and low, without
distinction."

(Annada Sankar Ray)

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ত

ইতিমধ্যে ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ত 'বেজবকরা
আসম'ৰ প্ৰতিভা হেঁহে আৰু ইয়াৰ যোগেদি অসমীয়া
সাহিত্যই বিশ্ব-সাহিত্যত এখন উচ্চতৰ আসন লাভ
কৰিবলৈ বিবিধ দিশ মুকলি কৰি লব পাৰিব বুলি
আমি আশা কৰিছো।

গুৱাহাটী মহানগৰীত শতবাৰ্ষিকীৰ সামৰণী উদ্বৰ উল্লেখ-মালছ

তলত দিয়া কাৰ্যসূচীৰে বোকা ২৬ মাৰ্চৰ দিনা
লক্ষ্মীনাথ বেজবকৰাৰ অন্ন-শত-বাগিনী উৎসৰ গুৱাহাটীত
নয়া সন্মাবেশৰে অনুষ্ঠিত হ'ল।

বাতিপুৰা—(২) জিনা পুণ্ডিতবানৰ সমুভ অসম
সাহিত্য সভাৰ সভাপতিৰ দ্বাৰা পতাকা উত্তোলন;
(২) ভগৱতীপ্ৰসাদ বৰুৱা ভৱনত বেজবকৰা স্মৰণীয়
বৰ্ণনীৰ দ্বাৰ উদ্‌ঘাটন; (৩) কিশোৰ-সন্মাবেশ;

আবেলি—বাগছৱা সভা :—সভাপতি, শ্ৰীমানলক্ষ্মে
বৰুৱা; অভ্যর্থনা সমিতিৰ সভাপতি, শ্ৰীনাৰায়ণোবিদ
বৰুৱা;

মুছিয়া—গীত, নাট আৰু কবিতাৰ (অসমীয়া,
বহুনা, উড়িয়া আৰু উৰ্দু) উদ্বৰ। গুৱাহাটী বিশ্ব-
বিদ্যালয়ৰ অসমীয়া সাহিত্য চ'ৰা আৰু গুৱাহাটী
সমীতস্বৰৰ গায়ন-বায়ন, চুলীয়া-শুলীয়া, গায়ক-গায়িকা,
অভিনেতা-অভিনেত্ৰী, শৰাইধাৰী আদিৰ সহযোগত।
এই 'বেজবকৰা সন্মিমা'ৰ শিৰত আছিল বকুল বৰ
কবি শ্ৰীমানলক্ষ্মে বৰুৱা আৰু 'নৱ নৱভূমি' কবিতাৰ
ধৰা বাহিৰি অসম কেবাবাৰুগীও আশাভৰীয়া
সাৰক শিৰদীয়ে।

অভ্যর্থনা সমিতিৰ সভাপতিৰ লিখিত ভাষণ:—
সাহিত্যৰবীৰ বেজবকৰা শতবাৰ্ষিকীৰ সামৰণী
উৎসৱত আছি উৎসৱৰ অভ্যর্থনা সমিতিৰ তৰফৰ পৰা
আপোনালোকক আদৰ্শ জনাবলৈ পাই কৃতজ্ঞ
মানিছো। বৰদাৰাৰ 'বাহুৰ ভৱা, বাহুৰ শ্বৰ'
মাহিচানে নতুন প্ৰাণ পালে, অসম সাহিত্য সভাৰ উদ্দেশ্যত
পতা বেজবকৰা শতবাৰ্ষিকী অনুষ্ঠানৰ যোগেদি। এই
শতবাৰ্ষিকী স্বনিৰে অসম মুৰবিত হ'ল; তদুপৰি
বেজবকৰাৰ কৰ্মসূচী গছপৰু-বলি-তা আৰু লগতে
দিলী আদিহে ডাৰে প্ৰতিস্থিৰ উঠিল। এয়া নতুন
প্ৰাণৰ সঞ্ছৰ। আমাৰ কাৰণে উৎসাহৰ স্বৰ। সেই
দেখি বেজবকৰা শতবাৰ্ষিকীৰ সামৰণী অনুষ্ঠানত এই
কথাকে কব লগীয়া হৈছে যে শতবাৰ্ষিকী অনুষ্ঠানবহে
মানবিক পৰিল; কিন্তু লগে লগে আমাৰ নতুন কৰ্তব্য
আমত হ'ল। এতিয়া আমি নতুন দেশৰা নৈ এটা
নতুন সাধিৰ বহন কৰিব লাগিব আৰু তাৰ বাবে সকলোৰে
মিলিত চেষ্টা আৰু সুশৰিকল্পনাৰ আৱশ্যক হ'ব।
বেজবকৰাৰ সন্মানে অসম প্ৰাচাৰ এই সাধিৰ লোৱাৰ
কাৰে সন্মুখ গ্ৰহণ কৰাৰ এয়ে সমৰ।

সাহিত্য জাতিৰ প্ৰাণ-শক্তি। সেইসেবি সাহিত্যৰ
সমীৰতাই জাতিটোৰ কৰ্ম-ভংগলভাৰে চিনাকি দিয়ে।
আমাৰ ভাষা-সাহিত্যৰ এতিয়াৰ অস্থায় বাবে আমাৰ
প্ৰাণশক্তিৰ দুৰ্বলতাকে জগৰীয়া কবিব লাগিব।
অতীতলৈ উভতি চালে আমি দেখা পাম-অসমীয়া
সাহিত্যই কোনোবা কাহানিবাট প্ৰতিভা লাভ কৰিছিল।
যি সময়ত আমাৰ চুবুৰীয়া কেতবোৰ সাহিত্যই পোহৰ
নুব খেৰা নাছিল, সেই সময়ত অসমীয়া সাহিত্যই
আপোন প্ৰতিভাৰে পোহৰ বিলাইছিল। স্বাধন-ত্ৰয়োদশ
শতিকাৰপৰা অসমীয়া সাহিত্যৰ জ্যোতিৰে ভাৰতলৈ
উত্তৰ-পূব দিশলৈ উদ্ভাসিত কৰি তুলিছিল। পৰা
সাহিত্যৰ সময় তাতকৈ পিছৰ হলেও সেই কেতবোৰ
অসমীয়া সাহিত্যৰ পোহৰ অক্ষুণ্ণ আছে। যোড়শ
শতিকাৰ শেষৰ ফালে ৰচিত উটমেনেৰ 'কথা-গীতা',
'কথা-ভাগৱত' অসমীয়া গদ্য-সাহিত্যৰ অপূৰ্ব নিৰ্মাণ।
এই কথা-গীতা সম্পৰ্কে বন্ধৰ আচাৰী পি চি বায়ে
মন্তব্য কৰিছে— "যোড়শ শতিকাৰ ভাটমেনেৰ বিদচিত
গীতৰ পৰা-নতয়া প্ৰকৃততে অতুলনীয় নিৰ্মাণ...
সুদূৰ ১৬শ শতিকাতে অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ উন্মূৰ্ত্তি
এনে এটা পৰ্যায় পাইছিলগৈ যিটো পৰ্যায়ত সেইসময়ত
ইংলণ্ডৰ হেকাৰ আৰু নাট্যনাট্যৰ ৰচনাৰ বাহিৰে পৃথিবীৰ
আন কোনো সাহিত্য উপনীত হব পৰা নাছিল।"
এয়ে আছিল একালৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ তুলনামূলক
অগ্ৰগতিৰ হিচাপ। কিন্তু আমি জানো আমাৰ সেই
অগ্ৰগতি আটুট বাৰিব পাৰিলে? নোৱাৰিলে। সময়ে
আমাক চেঁচা পেলাই দিলে। অসমীয়া ভাষা সাহিত্য
বিছৰি গ'ল। আমাৰ চুবুৰীয়া বহুকে বৰি বিজিত
বাজৰ সাহিত্যৰ জয়ভাড়া চলিল। অন্যান্য দিশত
অসমীয়াৰ প্ৰাণশক্তি দুৰ্বল হৈ পৰাৰ দৰে সাহিত্যকেহো
দুৰ্বল হৈ পৰিল।

সেই দুৰ্বলতাকে আমি বোধ কৰিব লাগিব।
সাহিত্যৰ বিকাশৰ বাবে পৃষ্ঠপোষকতা অৰ্থশোনাৰ
প্ৰাণিব অসমীয়া সাহিত্যতো বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন
কৰ্মস্বৰ পৃষ্ঠপোষকতা লাভ কৰিছিল। আঙিও
বাহুৱৰ নিৰাচৰন যোগে শাসনৰ গুৰি বনোতা চৰকাৰে
সাহিত্যৰ বিকাশৰ বাবে পৃষ্ঠপোষকতা আপক্ৰাৰ লগে।
অৰ্থশো এনে বিষয়ত চৰকাৰী তৎপৰতা দেখা গৈছে।
সাহিত্য আৰু সাহিত্যিকক নতুন মৰ্যাদা দিবলৈ
চেষ্টা কৰা হৈছে। বিভিন্ন অনুষ্ঠান, প্ৰাৰ্ঠনা আদিৰ
কাৰে সাহায্য আপবঢ়োৱা হৈছে। আঙিও ভাষাৰ
বিকাশৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে তৎপৰতাও দেখা

সেই দুৰ্বলতাকে আমি বোধ কৰিব লাগিব।
সাহিত্যৰ বিকাশৰ বাবে পৃষ্ঠপোষকতা অৰ্থশোনাৰ
প্ৰাণিব অসমীয়া সাহিত্যতো বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন
কৰ্মস্বৰ পৃষ্ঠপোষকতা লাভ কৰিছিল। আঙিও
বাহুৱৰ নিৰাচৰন যোগে শাসনৰ গুৰি বনোতা চৰকাৰে
সাহিত্যৰ বিকাশৰ বাবে পৃষ্ঠপোষকতা আপক্ৰাৰ লগে।
অৰ্থশো এনে বিষয়ত চৰকাৰী তৎপৰতা দেখা গৈছে।
সাহিত্য আৰু সাহিত্যিকক নতুন মৰ্যাদা দিবলৈ
চেষ্টা কৰা হৈছে। বিভিন্ন অনুষ্ঠান, প্ৰাৰ্ঠনা আদিৰ
কাৰে সাহায্য আপবঢ়োৱা হৈছে। আঙিও ভাষাৰ
বিকাশৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে তৎপৰতাও দেখা

মত্ত্ব কৰা হৈছে। কিন্তু এই ক্ষেত্ৰত এখাৰ কথা ক'বই লাগিব যে সমস্যাৰ জোখাৰে নতুনী আৰম্ভণোৱা হোৱা নাই। আঞ্চলিক ভাষাৰ বিকাশৰ কাৰণে আৰু বেছি ধন বিয়া উচিত। অসমীয়া ভাষাৰ বিকাশৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু অসম চৰকাৰ উভয়ে অধিক ধন আঁপৰকাই আমাৰ এই নতুন যাত্ৰাত সহায়ৰ হাত আঁপৰনোৱা উচিত।

যথেষ্ট এইটোও ঠিক যে অৰুণ চৰকাৰী সাহায্যই সকলো নহয়। চৰকাৰী সাহায্য নান্ন প্রচেষ্টাৰ এটা অংশেহে হ'ব পাৰে। সেই প্রচেষ্টাৰ সম্পূৰ্ণ কৰি তুলিব লাগিব ৰাষ্ট্ৰ, সাহিত্যিক, সাহিত্যপ্ৰেমী আৰু বিভিন্ন অনুষ্ঠানে। সেইদেৰেই সনকেত চোৱা এটাৰ প্ৰয়োজন। এতিয়া অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশৰ সহস্ৰাব্দৰ লগতে আন আন বহুতো সহস্ৰাব্দৰ লগে লগে হিচাপে অসমীয়া ভাষাক দাখিল কৰা কৰিব পৰাকৈ পুৰণি কৰি তোলাৰ চেষ্টাও লাগিব। শিকাৰ মাধ্যম হিচাপে উচ্চ পৰ্যায়ৰতো অসমীয়া ভাষাই নতুন দাখিল লবলগীয়া হ'ব, তাৰ বাবেও প্ৰস্তুত হ'বৰ হ'ল। সহযোগৰ কথা যে ওঁচাৰীতা আৰু উৎসাহিত্ব বিমূৰ্খানাতো এই বিষয়ত তৎপৰতা দেখুৱাইছে। অসমীয়া ভাষাত বিভিন্ন বিষয়ৰ কিছাপ-পত্ৰ লাগে; শিশু-সাহিত্যৰ অভাৱো পুৰণ কৰিবলৈ বাকী আছে। এই সকলোবোৰ লগতে অসম চৰকাৰ, অসম সাহিত্য সভা, মুদ্রাধন বিশ্ববিদ্যালয় আৰু সাহিত্যিক-স্বামীসমাজে সনকেত, পৰিকল্পিত চোৱা এটা হাতত ল'ব লাগে।

সাহিত্যত নতুন পৰীক্ষা হৰে—অসমীয়া সাহিত্যতো হৈছে আৰু আগলৈকে হ'ব। জীপ নিমাৰ নোৱাৰা যিনিক বাচ দি বাকীযিনিক হাড়েহিনজুৰে অসমীয়া কৰি লোৱাৰ চেষ্টা আগতে চলিছিল আৰু এতিয়াও

চলিছে। কিন্তু এইবিধিতো এটা কথা মন কৰিব লাগে—আমো নতুনৰ নামতে আমাৰ ভাষা-সাহিত্যৰ মাজত বিচ্ছাদিত নহাটো। এই বিষয়ৰ প্ৰতি আমাৰ স্বেচ্ছামাজ সচেতন হ'ব লাগে। আৰু এটা কথা এই প্ৰস্তুততে উল্লেখ কৰিব পাৰি। সম্পূৰ্ণ তুল্যভাষা তুল্য বানান আদিৰ প্ৰচাৰণ ব্যাপকভাৱে দেখা গৈছে। এইটো পতি সন্মূলি হ'ব হোৱা নাই। স্বাধীন সত্যানুগ বনা, সাহিত্যৰথী বেজবৰুৱা আদিৰে জনাই অহা চেষ্টাৰ বাৰ্ণতাৰে এই পৰিষ্কাৰ মাজত দেখা গৈছে। আমাৰ ভাষা-সাহিত্যৰ স্বহস্তাৰ বাবেই এই ৰেভিনিমেৰি দূৰ কৰি শৃংখলা স্থাপন কৰিবলৈ এটা বিশেষ চেষ্টা হাতত লোৱা উচিত হ'ব।

শেষত ক'ব যে আমিয়েই আমাক গঢ়িব লাগিব। আনৰ ওপৰত আশা কৰি থাকিলে নহ'ব। কৰিওক বৰীক্ষমাণ ঠাকুৰৰ দৰে মজান লোকৰ একাধিপতীয়া চোৱাৰ বলতে বহালী সাহিত্যৰ জেউতি ইমান চৰিল। মহাপুৰুষ শ্ৰীশংকৰদেৱ, মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱৰ নিচিনা কৰ্মযোগীয়ে একান্তে অসীম সাধনাৰে পুৰণি কৰি থৈ যোৱা সাহিত্য-ভঁৰালেই আজিও আমাৰ আঁপৰনীয়া সপ্নৰ তৈ আছে। সেই একে সাধনা লৈয়েই এজন বেজবৰুৱাই সহস্ৰজ্ঞান তৈ কৰিত, নাটকৰপৰা আৰম্ভ কৰি সাহিত্যৰ সকলো দিশতে অসমীয়া সাহিত্যৰ অভাৱ মোচন কৰিবৰ বাবে জীৱনপাত্ৰ কৰিলে। সেই নিষ্ঠা আৰু তেজ সাধনাই আমাক লগে। বেজবৰুৱা নতবাধিকৰীৰ অনুপ্ৰেৰণাই আমাক যেন তাল বাবেই মঞ্জি যোগায়।

শেষত সকলোলৈকে আহবনি জনাই বেলানি মাগিলো।" ইতি—

আপোনালোকৰ,

জীৱাধাপোবিন্দ বৰুৱা

ভাৰত গণৰাজ্যৰ সন্মানিত ৰাষ্ট্ৰপতি

ডঃ জাকিৰ হুছেইনৰ শুভাগমন উপলক্ষে অসম সাহিত্য সভাৰ

সাদৰ অভিনন্দন

সম্মানিত ৰাষ্ট্ৰপতি,

অসম ৰাজ্যতল আপোনাৰ প্ৰথম শুভাগমন উপলক্ষে, অসম সাহিত্য সভাই অসমৰ সাহিত্যিক সমাজৰ তৈ আপোনাক স্বাগত সন্মিলন জনাইছে। ১৯২৭ চনতে প্ৰতিষ্ঠিত অৰাধনৈতিক, অসাম্প্ৰদায়িক, অসমৰ সৰ্ববৃহৎ বাক প্ৰাচীনতম সাহিত্যিক সন্থা অসম সাহিত্য সভাই অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ উচ্চাৰ, প্ৰচাৰণ, প্ৰচাৰ আৰু অসমীয়া সাহিত্যৰ সৰ্বত্ৰোপাধিক সন্মিলিত হকে আৰু উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ এই বিশাল অঞ্চলটিত আৰে-বিক আৰু আনুভূতিক একে সাধনাৰ বাবে যোৱা আৰু প্ৰতিষ্ঠাতকও বেছি কাল ওপৰতপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি

আহিছে। আকাশকীৰ্ত্ত পুঁজিৰ অভাৱত সভাই হাতত নোৱা বিভিন্ন অঁচনি, আনকি অসমীয়া ভাষাত এখন বিশ্বকোষ প্ৰণয়নৰ কামো সম্পন্ন কৰিব পৰা নাই। অসম সাহিত্য সভাই আপোনাৰ মৌজনাতে ভাৰত চৰকাৰৰ পৰা সভাৰ বিভিন্ন অঁচনি কাৰ্য্যকৰী কৰিবৰ জোখাৰে ইপ্সিত সাহায্য পোৱাৰ বাবে আশা ৰাখিছে।

আপোনাৰ দৰে এগৰাকী বিজ্ঞ, বিদ্বান আৰু মহান ব্যক্তিৰ শুভ ইচ্ছা আৰু শুভাশীৰ্ষ অসম সাহিত্য সভাৰ বাবে উৰ্বিষ্যতৰ পাপেয় হওক।

অসম সাহিত্য সভাই আপোনাৰ পূৰ্ণ স্বাস্থ্য আৰু স্বাৰ্থীৰ জীৱন কাৰ্যনা কৰিছে। ইতি—

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন, **শ্ৰীআনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱা**
যোৰহাট—১ **সভাপতি,**

২৩ এপ্ৰিল, ১৯৬৯ চন। **অসম সাহিত্য সভা।**

শাখা সভার কার্য-বিবরণ

অঙ্গম সাহিত্য সভার বার্ষিক অধিবেশন (বরপেটী)র পিছর পৰা মে মাহৰ ১১ তাৰিখ পৰ্য্যায় শাখা সভা সমূহৰ কাৰ্য্যাবলীৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল। সভাৰ বহুচেৰেকীয়া বৰঙনি অনাদায়ৰ বাবে অনিয়মীয়া হৈ ধৰা সভাৰ নাম বাদ দিয়া হৈছে।

(বৰ্ণনামাৰে)

উত্তৰ আঞ্চলিক শাখা সাহিত্য সভা

চৰাইনাবী, (কামৰূপ)। সম্পাদক, শ্ৰীঅনিলচন্দ্ৰ কাৰকতি

বেজবৰুৱা শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে আয়োজিত সাহিত্য প্ৰতিযোগিতাৰ সামৰণি মাৰি ১৯৬৯ চনৰ বহুচেৰেকীয়া সপ্তম অঙ্গম সাহিত্য প্ৰতিযোগিতা পতা হয়। ইয়াৰ উপৰিও এখন আলোচনী প্ৰকাশৰো দিহা কৰা হৈছে।

গোৱৰ্হনী সাহিত্য সভা (কামৰূপ)

সম্পাদক, শ্ৰীবিহাৰকুমাৰ নাথ।

০৫।০১।৬৯ তাৰিখৰ সভাত ৰাষ্ট্ৰপতি জাৰিন হুছেইনৰ মৃত্যুত শোক প্ৰস্তাৱ লোৱা হয়। অন্যান্য কাৰ্য্যৰ আঁচনিও কৰা হৈছে।

চন্ডিয়া সাহিত্য সভা

সম্পাদক, শ্ৰীহৰ্ষেন কলিতা

দাঁতি-কাৰ্ঘ্যীয়া ঠাইত অসমীয়া ভাষা প্ৰচলনৰ আঁচনি বৃদ্ধত কৰিবলৈ সভাই প্লান কৰিছে।

শ্ৰোত্ৰী সাহিত্য সভা (শুভালকুচি)

সম্পাদক, শ্ৰীযতীন চন্দ্ৰ দাস,

মাৰ্চমাহৰ ২৬ তাৰিখে দিনজোৰা কাৰ্য্যসূচীৰে বেজবৰুৱাৰ সামৰণি উৎসৱ পালন কৰা হয়। ৰাতি-

পূৰ্ণা ভাণ্ডৰত পাঠ, প্ৰসাদ বিতৰণ আদি কৰি আবেলি ৰাজহুৱা সভা আৰু বেজবৰুৱা সঙ্গীতৰ অনুষ্ঠান পতা হয়। সভাপতি-শ্ৰীবিহাৰেশ্বৰ দাস। সেই দিনাৰ সভাত এটা চৰকাৰী ৰাষ্ট্ৰ 'বেজবৰুৱা পৰ্ব' আৰু এখন "ভাঙৰ পূৰ্ণা" 'বেজবৰুৱা নগৰ' বুলি নামাংকন কৰিবলৈ সৰ্বসন্মতিক্ৰমে সিদ্ধান্ত লোৱা হয়।

জ্যোৎস্ন সাহিত্য সভা (শিৱসাগৰ)

সম্পাদক, শ্ৰীমহেন্দ্ৰ গোস্বামী

এই সভাই যোৱা তিনি মাহত তিনিখন আলোচনা চক্ৰ পাতে, মুখপত্ৰ এখন উলিয়াবলৈও চেষ্টা চলিছে।

দক্ষিণ গুৱাহাটী সাহিত্য সভা, গুৱাহাটী;

সম্পাদক শ্ৰীনীলপৰন বৰুৱা

বিশিষ্ট সাহিত্যিক চক্ৰেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্য আৰু ৰাষ্ট্ৰপতি ড: জাৰিন হুছেইনৰ মৃত্যুত এই সভাই শোকপ্ৰকাশ কৰি তেওঁলোকৰ সাহিত্য আলোচনা কৰে। পুৰি সংগ্ৰহৰ আঁচনিও লোৱা হৈছে।

দেওপাৰী সাহিত্য সভা (মিকিৰ পাহাৰ)

মুন্দিয়া সম্পাদক, শ্ৰীজগন্নাথ উপাধ্যায়

২০।২।৬৯ তৰ্কসভা; বিষয়-'দুৰীয়া অসমীয়া সাহিত্যিক'

সভাপতি-শ্ৰীতিলেশ্বৰ বৰুৱা। লগতে শৈলধৰ বাজবোৰাৰ মৃত্যুত শোকপ্ৰকাশ কৰা হয়। ৩০।৩।৬৯ আলোচ্য বিষয়-'অসমীয়া সাহিত্যৰ উপপত্তি আৰু জৰিকৰণ'। সভাপতি-শ্ৰীহৰকান্ত বড়া।

নতুন প্ৰকাশ সাহিত্য চ'ৰা (বৰহাপজাৰ)

মুন্দিয়া সম্পাদক, শ্ৰীচেতনিৰাম কঁৱৰ আৰু শ্ৰীৰামগোস্বামী

নতুন প্ৰকাশৰ উদ্যোগত সৰু সৰু কিতাপপ্ৰকাশ কৰি ভাষা সাহিত্য প্ৰচাৰৰ চেষ্টা চলোৱা হৈছে। মাজেমাজে আলোচনা চক্ৰ আদিও পতা হৈছে।

বৰভূমি শাখা

সম্পাদক, শ্ৰীকুলকুমাৰ পৰ্বা

২৫।২।৬৯ আলোচনাৰ বিষয়-'বেজবৰুৱা আৰু অসমীয়া সাহিত্য'; ১০।৩।৬৯ আলোচনাৰ বিষয় 'সাংস্কৃতিক অসমীয়া কবিতা'

পিছপৰা অল্প আৰু চাহ-বাগিচাৰ মজুতসকলৰ মাজত অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতি আদি প্ৰচাৰৰ বাবে এটি সাংস্কৃতিক দল গঠন কৰা হৈছে।

শাৰদা যোগেদি তিনিদিনীয়া কাৰ্য্যসূচীৰে ২৫, ২৬ আৰু ২৭ এপ্ৰিলত বিহু উৎসৱ পালন কৰা হয়। প্ৰথম দিনা পতাকা উত্তোলন কৰে শ্ৰীপুৰিৰাৰ বড়োদেৱে; ২৭ তাৰিখে মুকলি সভা উৰ্বোধন কৰে হানীয়া বিহাৰ সভাৰ সদস্য শ্ৰীৰামকান্ত ৰায়ে আৰু সভাপতিৰ কৰে ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক শ্ৰীপৰাণ চলিহাই; মুৰা অতিথি আছিল তিত্যচুকীয়া কলেজৰ অধ্যাপক শ্ৰীসিদ্ধেশ্বৰ ভাসুণী।

বেজবৰুৱা সাহিত্য পৰিষদ,

সম্পাদক, শ্ৰীশিবপ্ৰসাদ বৰুৱা

ৰথ আবেদন-নিবেদনৰ পিছত এই সভাই গুৱাহাটী চহৰত ভেৰকটা মাটি পাইছে আৰু তাত পৰিকল্পিত আঁচনিমতে পুথনিৰ্ধাৰণ কৰি এটি প্ৰবেশাংকুশ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ মানস কৰিছে। ইয়াৰ উপৰিও সাহিত্যিক চক্ৰেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্য আৰু ৰাষ্ট্ৰপতি ড: জাৰিন হুছেইনৰ মৃত্যুত শোক সভা পাতে। পৰিষদে এটা প্ৰস্তাৱৰ যোগেদি সৰ্বভাৰতীয় আৰু আন্তৰ্জাতিক সাহিত্য-সংগ্ৰহসমূহৰ প্ৰতিনিধিৰ কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত লয়।

ইয়াৰ কেবাখনো পুথি ছাপাখানাও আছে আৰু সোনকালে মুক্তি লাভ কৰিব বুলি আশা কৰা হৈছে।

মুকুলমুৱা সাহিত্য সভা (কামৰূপ)

সম্পাদক, শ্ৰীগোলোক চন্দ্ৰ বেদি

বেজবৰুৱা শতবাৰ্ষিকী উৎসৱ পাতি মুকুলমুৱাৰ সেই সেই এটা ৰাতি 'বেজবৰুৱা পৰ্ব' নামে নামাংকন কৰিবলৈ পাঠ পৰামৰ্শত অনুৰোধ কৰা হৈছে। অন্যান্য সভাৰ উপৰিও চক্ৰেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্য আৰু ৰাষ্ট্ৰপতি ড: জাৰিন হুছেইনৰ মৃত্যুত শোকসভা পতা হৈছে।

বেহৰুপ শাখা সাহিত্য সভা (উ: লক্ষীমপুৰ)

সম্পাদক, শ্ৰীভূষণ ফুকন

বেজবৰুৱা শতবাৰ্ষিকী সমাবেশ পালন কৰাৰ উপৰিও প্ৰতিমাহে একোখনকৈ 'অধায়ন চক্ৰ' পাতি সাহিত্যৰ বিভিন্ন দিশত আলোচনা কৰা হৈছে আৰু আঞ্চলিক ভিত্তিত কাৰ্য্যপন্থা হাতত লোৱা হৈছে।

মুকুল শাখা সাহিত্য সভা (কামৰূপ)

সম্পাদক, আকুল কচ্ছু ৰাণ

১১।৩।৬৯ তাৰিখে আলোচনা চক্ৰ পতা হয় আৰু 'মুকুল' নামেৰে এখন তিনিদিনীয়া আলোচনী প্ৰকাশ কৰিবলৈ প্ৰস্তাৱ লোৱা হয়।

যোৰহাট সাহিত্য সভা:

সম্পাদিকা, শ্ৰীঅৰনা গোস্বাই

২০।২।৬৯ তাৰিখে বিশিষ্ট আইমজীৱী ধান বাহাদুৰ কোৰামত আলি চাহাবৰ বিয়োগত শোক সভা পতা হয়।

২৬।৩।৬৯ তাৰিখে বেজবৰুৱা জন্ম শতবাৰ্ষিকীৰ সামৰণি উত্তৰ যোৰহাট আঞ্চলিক সমিতি আৰু যোৰহাট সাহিত্য সভাই মুন্দিয়াভাৱে পালন কৰে। পুৰা পতাকা উত্তোলন আৰু আবেলি ৰাজহুৱা সভা পতা হয়। এই সভাতে শ্ৰীপৰাণৰ চলিহা আৰু শ্ৰীনিৰামচন্দ্ৰ বৰুৱাক ৰাজহুৱা ভাৱে সৰ্বধৰ্মা জনোৱা হয়।

৩১৩১৬৯ তাৰিখে পতা সভাত শ্ৰীত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামী আৰু সদৌভাৰত প্ৰগতিশীল লিখক সম্বন্ধ সাধাৰণ সম্পাদক চাৰ্জাৰ জাৰিমে একোটিটকৈ ভাষণ দিয়ে। শ্ৰীগোস্বামীয়ে আধুনিক সাহিত্যৰ ওপৰত আৰু শ্ৰীজাৰিমে গানিৰ সাহিত্যৰ ওপৰত। সভাৰ সভাপতিত্ব কৰে অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি শ্ৰীঅনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাই।

কপৰ্কাঁৱৰ সাহিত্য সভা (বাৰ্ণিজান, দৰং)

সম্পাদক, শ্ৰীঘোষেন কলিতা

সভাৰনৰ বয়স মুঠেই চাৰিমাছ। ইয়াৰ ভিতৰতে সভাসংখ্যা প্ৰায় বিংশী পৰাকী হৈছে; এই সংখ্যা কৰাৰ বাবে সভাই কাৰ্যনিৰ্বাহকত প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিছে।

সহিত্য সভা, গুৱাহাটী

সম্পাদক, শ্ৰীমণেন শৰ্মা

২৭১৫১৯ তাৰিখে শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ সভাপতিত্বত এৰনি সভা পতা হয়। ইয়াত ৰাষ্ট্ৰপতি ডঃ জাকিৰ হুছেইনৰ মৃত্যুত শোক প্ৰকাশ কৰি ভৱিষ্যত কাৰ্য্যপন্থাৰ এৰনি আঁচনিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হয়।

সাবেকুই জ্বাকলিক শাখা সাহিত্য সভা

সম্পাদক, শ্ৰীবিনোদ লহৰা

২৩১২১৬৯ আলোচনা চক্ৰ; স্বামী সভাপতিত্ব শ্ৰীকৈলাশ চন্দ্ৰ তালুকদাৰ। আলোচ্য বিষয় 'অসমীয়া কথা চৰি'।
২৩১৩১৬৯ সভাপতি—শ্ৰীকৈলাশ চন্দ্ৰ তালুকদাৰ, আলোচ্য বিষয়—'অসমীয়া ভাষাৰ উৎপত্তি'।

২৬ মাৰ্চৰ দিনা পশ্চিম বড়িগোণ জোৱালী হাইস্কুল প্ৰাঙ্গনত বেৰুৰবৰা শতবাৰ্ষিকীৰ গানবলী উদ্বল পালন কৰা হয়।

সোণাপুৰ সাহিত্য সভা

সম্পাদক, শ্ৰীভবেন্দ্ৰ ৰায় ব্ৰ

৪৪৪১৬৯ তাৰিখে পতা সভাত বেৰুৰবৰাৰ জন-শতবাৰ্ষিকীৰ সময়ত পতা বচনা প্ৰতিযোগিতাৰ পুস্কায় পাঠ্যতালকলক বঁটা বিতৰণ কৰা হয়। লগতে সভাৰ স্থায়ী ভৱন এটা নিৰ্মাণৰ বাবে আলোচনা কৰা হয়। সভাত সভাপতিত্ব কৰে শ্ৰীবীৰেন চৌধুৰী এম. এ. দেৱে।
২২৪৪১৬৯ আৰু ৪৪৫১৬৯ তাৰিখে আলোচনা চক্ৰ পতা হয়। তাত ক্ৰমে বিনোদ ভট্টাচাৰ্য্য বি-এ আৰু প্ৰতাপচন্দ্ৰ চৌধুৰীয়ে প্ৰবন্ধ পাঠ কৰে।

অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্য-নিৰ্বাহক সমিতিৰ প্ৰথম অধিবেশন

স্থান—চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন; তাৰিখ—ইং ২/৩/৬৯

উপস্থিত সকল—শ্ৰীঅনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা, সভাপতি; শ্ৰীমহেশচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী, উপ-সভাপতি; টেমদ আব্দুল মালিক, প্ৰধান সম্পাদক; শ্ৰীহৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য, পত্ৰিকা সম্পাদক; শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ নেওগ, ৰনভবালী; শ্ৰীবহেশ্বৰ নেওগ, শ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত বৰকাৰুতী শ্ৰীধৰেন শাস, শ্ৰীশ্ৰীমান প্ৰফুল্ল গোস্বামী, শ্ৰীপ্ৰফুল্লচন্দ্ৰ বৰুৱা, শ্ৰীলীলা পিণে, শ্ৰীমণেন শইকীয়া, শ্ৰীমন্দ তালুকদাৰ, শ্ৰীভোগিণী ৰায়চৌধুৰী। বিশেষ ভাবে নিমন্ত্ৰিত: শ্ৰীমতীশ্ৰীনাথ গোস্বামী, শ্ৰীনীলমণি ফুকন, শ্ৰীদেৱপ্ৰসাদ বৰুৱা, শ্ৰীৰমা বৰঠাকুৰ, শ্ৰীঅৰুণচন্দ্ৰ গোস্বামী, শ্ৰীমবীন বৰদলৈ।

আৰম্ভণীতে প্ৰধান সম্পাদক চৈয়দ আব্দুল মালিকে সদস্য আৰু অতিথি বুলক আদৰ্শনি জন্মায় আৰু সকলোৰে মহযোগিতা কামনা কৰে। সভাপতিয়েও কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ সদস্য প্ৰসূৰ্ণে সকলোলৈকে স্বাগত জনায়।

প্ৰধান সম্পাদকে বৰপেটাত বহা ৬২১৬৯ তাৰিখৰ কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ কাৰ্য্যবিৱৰণি পাঠ কৰে। ১৯৬৭-৬৮ চনৰ সম্পূৰ্ণ আৰু ১৯৬৮-৬৯ চনৰ ৬৮ন ডিচেম্বৰলৈকে আয়-ব্যয়ৰ পৰীক্ষিত হিচাপ পুঁহীত হয়।

বৰপেটাত বহা কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ সভাত পুঁহীত হোৱা কেইটামান প্ৰস্তাৱ আৰু ৩৬৭ অধিবেশনত পুঁহীত আৰু উৎখাপিত প্ৰস্তাৱসমূহৰ বিষয়ে মুকলি আলোচনা হয়। বিশেষকৈ অসম পুনৰ্গঠন আৰু ত্ৰিভাসী সূত্ৰৰ ওপৰত দীক্ষণীয়া আৰু পাত্ৰীয়াপূৰ্ণ আলোচনা হয়।

বৰপেটা সমিজনৰ বিষয়বাছনি সভাত পুঁহীত আৰু মুকলি সভাত উৎখাপিত হোৱা কিন্তু পুঁহীত

গোহোৱা অসম পুনৰ্গঠন সম্পৰ্কীয় প্ৰস্তাৱটোৰ বহল আলোচনা হয়। এই আলোচনাত সৰুশ্ৰী নীলমণি ফুকন, হৰিপ্ৰসাদ নেওগ, ভোগিণী ৰায়চৌধুৰী, ডঃ মহেশ্বৰ নেওগ, প্ৰফুল্ল বৰুৱা, মহেশচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী, অৰুণ গোস্বামী, সভাপতি আৰু প্ৰধান সম্পাদকে অংশ গ্ৰহণ কৰে।

নিম্নলিখিত প্ৰস্তাৱটো আলোচনাৰ শেষত সৰু-সামন্তিক্ৰমে পুঁহীত হয়—(১) অসম পুনৰ্গঠন সম্পৰ্কে কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতিয়ে বিশেষ গুৰুত্ব সহকাৰে কৰা আলোচনাৰ পিছত এই নৰ্দে সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয় যে পুনৰ্গঠনৰ সাম্প্ৰতিক শেহতীয়া সিদ্ধান্তৰ পটভূমিত প্ৰস্তুত হোৱা অধিনিয়মত অসমৰ পাৰ্চায় আৰু ত্ৰৈয়াসৰ সমস্যাৱলীৰ সমাধান কৰিবলৈ বাইতে যাতে অসমৰ সংহতি, স্বাৰ্থ আৰু মৰ্যাদা অক্ষুণ্ণ ৰাখি আৰু অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ কোনোপ্ৰকাৰে ক্ষতি সাধন নকৰাকৈ এই সূত্ৰ কাৰ্য্যকৰী কৰা হয় তাৰ বাবে কেশ্ৰীয়া চৰকাৰক আৰু বিধানমণ্ডলীক অসম সাহিত্য সভাই সতৰ্ক কৰি দিয়ে। অজিৰ কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতিয়ে ২১১৬৮ তাৰিখে সমিতিয়ে গ্ৰহণ কৰা সিদ্ধান্তৰ ভিত্তিত পুনৰ শোধৰে যে "সমিতিয়ে ভাৰত চৰকাৰ আৰু অসম চৰকাৰ তথা বিধান মণ্ডলীক সতৰ্ক কৰি ৰিলৈ" বিচাৰে যেন এনে কোনো সাংবিধানিক ব্যৱস্থা লোৱা নহয় যিহৰ দ্বাৰা অসমৰ সংহতি কোনো-প্ৰকাৰে ক্ষুণ্ণ হয় আৰু উত্তৰ পূব ভাৰতৰ নিৰাপত্তা কোনোপ্ৰকাৰে বিপন্ন হৈ পৰে।"

অসম পুনৰ্গঠন সম্পৰ্কীয় শেহতীয়া পৰিস্থিতি অধ্যয়ন কৰি কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ ওচৰত প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিবলৈ সমিতিয়ে উক্ত নান দ্বিগ সদস্যসকলক ডাব দিয়ে :—

সভাপতি, প্রধান সম্পাদক, ড: মহেশ্বর নেওগ, শ্রীমহেশচন্দ্র দেব গোস্বামী, অধ্যাপক অক্ষয় গোস্বামী।

২। ত্রিভাষী সূত্র সম্পর্কে বিহত আলোচনা কবি মত দাঙি দিবির কারণে পঠন কবি দিয়া উপ-সমিতিতে যাতে অধা ছন্দমাধব ভিতরতে ভক্তিমত দাঙিক কবি পাবে তাহ বাবে আত্মসাক্ষী ব্যৱস্থা লবৈল প্রধান সম্পাদকক দাঙিয় দিয়া হয়:—

সভাপতি—গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ বৃন্দাী ছন্দ, ত্ৰিগুণপড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ বৃন্দাী ছন্দ, অসমৰ শিক্ষাবিভাগ, বাৰানসিক শিক্ষাবোর্ডৰ সচিবৰজন, নতুন অসমীয়াৰ সম্পাদক, অসম ট্ৰিবিউনৰ সম্পাদক, সভাপতি, প্রধান সম্পাদক।

৩। ত্ৰিগুণপড় বিশ্ববিদ্যালয়ত বেজবৰতা আসন প্রতিষ্ঠা করার কারণে সভাই সম্বোধন প্রকাশ করে।

৪। পদ্যনাথ গোস্বাজি বরতা শতাব্দিকী উৎসাহপনৰ আঁচনি প্রস্তুত কৰিবৰ কাৰণে নিম্নলিখিত লোকসকলক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হয়। সভাপতি, প্রধান সম্পাদক, হৰিপ্রসাদ নেওগ, ড: মহেশ্বর নেওগ, লীলা গঠৈ।

৫। ১৯৭০ চনত জ্ঞানমালিনী কবি বক্ষিত্বচন্দ্র আহসব হাজৰিকাৰ শতাব্দিকী উৎসাহপন কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত লোৱা হয়। ত্ৰিগুণপড়ত এই শতাব্দিকী কেন্দ্ৰীয়ভাৱে পাবলৈলৈ বিল কৰি প্ৰাথমিক প্ৰস্তুতি কৰা হ'ল হ'লত লবলৈ অধ্যাপক লীলা গঠৈক ডাব দিয়া হয়।

৬। বেজবৰতা শতাব্দিকীৰ মাৰামণি উত্তৰ গুৱাহাটীত পাবলৈলৈ সিদ্ধান্ত কৰা হয়। এই সম্পর্কে সভাপতিয়ে বৃন্দা আঁচনি আৰম্ভায়। উক্তৰ অৰ্থ-সাক্ষী ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিবৰ কাৰণে নিম্নলিখিত লোকসকলক লৈ এখন উপ-সমিতি গঠন কৰা হয়।

সভাপতি: শ্ৰীৰাধাগোবিন্দ বৰুৱা, উপ-সভাপতি শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, ড: মহেশ্বর নেওগ, যুটীয়া সম্পাদক—শ্ৰীতাপসী ব্যৱচৌধুৰী, শ্ৰীশূল তালুকদাৰ।

৭। বেজবৰতা উক্তৰ আৰম্ভণি গুৱাহাটীত শ্ৰীবিষ্ণুভাৰক সহজ্ঞান জনাবলৈ সিদ্ধান্ত কৰা হয়।

৮। শ্ৰীমগেন শইকীয়া (যোৰহাট) আৰু শ্ৰীশূল তালুকদাৰ (গুৱাহাটী) সহকাৰী সম্পাদক নিৰ্বাচিত হয়।

৯। সাহিত্য সভাৰ প্ৰচাৰ, পুঁজি সাগ্ৰে আৰু ছন্দ-সম্পর্ক বন্ধাৰ গাথৰে আৱশ্যকীয় ব্যৱস্থা কৰিবৰ কাৰণে এখন সমিতি নিম্নলিখিত লোকসকলক লৈ গঠন কৰা হয়: প্রধান সম্পাদক, হৰিপ্রসাদ নেওগ, ভগপতী ব্যৱচৌধুৰী, হোমেন, বনগোহাঞি।

১০। অসম সাহিত্য সভাৰ পুঁজি টনকিয়ান কৰিবৰ কাৰণে ব্যৱস্থা লবলৈ সভাই সিদ্ধান্ত কৰে। নানায়ে একনাগৰিক আঁচনি কৰি সোধে বাইজটলৈ আবেদন জনাবলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয়। সাংস্কৃতিক অন্নগঠন যোগে অৰ্থসাধন ব্যৱস্থা কৰাৰ পৰামৰ্শ পুহীত হয়।

১১। সাহিত্য সভাৰ প্ৰতিখন শাখা সভাক একেটা অংশীদাৰ হিচাপে লৈ আৰু হাতকুক ব্যক্তিক অংশীদাৰ কৰিবলৈ সভাই সিদ্ধান্ত লয়। প্ৰস্তাৱিত চাপাশাখাৰ বিষয়ে এখন বিহত আঁচনি কৰিবলৈ প্রধান সম্পাদকক দাঙিয় দিয়া হয়।

১২। অসমত থকা অনা-অসমীয়া মাধাৰ কুলগোত্র অসমীয়া ভাষা শিক্ষা দিবৰ কাৰণে শিক্ষক নিয়োগ কৰা সম্পর্কত প্ৰয়োজনীয় কাৰ্য্যপন্থা হ'লত লবলৈ স্থিৰ কৰা হয়। উক্তনি অসমৰ বহু চাহ বাগিচাত প্ৰাথমিক কুলত হিন্দী মাধাৰত শিক্ষা দিয়া সম্পর্কে অনুসন্ধান কৰিবলৈ আৰু চাহ বাগিচাৰ কুলগোত্র সম্পর্কে আৱশ্যকীয় বৰস সাগ্ৰে কৰিবৰ কাৰণে শাখা সভাৰ যোগেদি আৰু অন্য উপায়ে ব্যৱস্থা কৰিবলৈ স্থিৰ কৰা হয়।

১৩। অনা-অসমীয়া উদ্যোগপতিৰ চাহ বাগিচাত থকা কুলগোত্র শিক্ষাৰ মাধাৰ বাবে অসমীয়া হ'ল তাৰ বাবে হয় লবলৈ সভাই সিদ্ধান্ত কৰে।

১৪। সাহিত্য সভাৰ নিয়মাতীৰ সংশোধন সম্পর্কে শাখা সভা আৰু সৰ্বসাধাৰণৰ পৰা পৰামৰ্শ বিচাৰি বিস্তৃতি দিবৰ কাৰণে সিদ্ধান্ত কৰা হয়।

১৫। বেজবৰতা জন্মস্থান নিৰ্ণয় সম্পর্কত মৰিগাঁও শাখা সাহিত্যসভাই উৎসাহপন কৰা প্ৰস্তুত আৱশ্যকীয় অনুসন্ধান কৰি প্ৰতিবেদন দাৰিল কৰিবৰ কাৰণে শ্ৰীমহেশচন্দ্র দেৱগোস্বামী আৰু শ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত বৰকাৰতীৰ দাঙিয় দিয়ে। মৰিগাঁও শাখাৰ সম্পাদক আৱশ্যকৰূপে দাঙিয়।

১৬। ড: মহেশ্বর নেওগ আৰু শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ নেওগ আৰু কাৰ্য্যনিৰ্বাহকলৈ নিৰ্বাচিত হোৱা সম্পর্কত প্ৰাৰ্থ চিঠি-পত্ৰ আদি সম্পর্কে আলোচনা কৰি সভাই মত প্ৰকাশ কৰে যে বৰ্দ্ধনা কাৰ্য্যনিৰ্বাহকৰ প্ৰতিজন বিহতবৰীয়া বা সদস্য নিয়মাতীৰ বিধি অনুগৰি নিৰ্বাচিত হৈছে। এই সম্পর্কীয় অভিযোগৰ মৰিগাঁও দিবৰ কাৰণে প্রধান সম্পাদকক ডাব দিয়া হয়।

১৭। প্রধান সম্পাদক আৰু পত্রিকা সম্পাদক উভয়ে সাহিত্য সভাৰ পুঁজিৰ কাৰ্য্য নিউয়ন আৰু ব্যৱস্থাীয় বিষয় সম্পর্কে পুঁজী আঁচনি দাঙি ধৰে। নিম্নলিখিত লোকসকলক লৈ সম্পাদনা সমিতি গঠন কৰা হয়: ড: মহেশ্বর নেওগ, নম তালুকদাৰ, অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, নতীন গোস্বামী, দুৰ্গেশ্বর শৰ্মা, সভাপতি, প্রধান সম্পাদক।

১৮। অদপতে হোৱা অগ্নিকাণ্ডে ফলত ভগৱতী-প্ৰসাদ বৰতা ভৱন যি কতিসান হ'ল সেই সম্পর্কে চৰকাৰী কাৰ্য্যবাহী বিষয়াৰ হতুৱাই কতিৰ পৰিমাণ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰাই কতিপুৰণৰ বাবে দাবী কৰিবৰ কাৰণে সভাই সিদ্ধান্ত কৰে।

১৯। ভগৱতীপ্ৰসাদ বৰতা ভৱনৰ অগ্নিগীৰা (Fire Insurance) কৰাৰ কাৰণে অৱশ্যক প্ৰতিক আৱশ্যকীয় ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিবলৈ ডাব দিয়ে।

২০। সভাভটি বহীৰ পৰিবহিত আদি গ্ৰহণ কৰা হয়।

২১। বাধাকাত সন্নিবে ভৱনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি ধৰোঁ সোমকালে সাজি উলিওজৰ ব্যৱস্থা কৰিবলৈ স্থিৰ কৰা হয়। পুৰণি ভৱন নিৰ্দ্ধাৰণ সমিতিৰো বাহাল কৰা হয় কিন্তু মকুলচন্দ্ৰ উজ্জৱ হাটত শ্ৰীদেৱপ্ৰসাদ বৰতাক লোৱা হয়।

২২। জ্ঞাননাথ বৰাৰ স্মৃতি গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰাৰ সিদ্ধান্ত কৰা হয়। কতীশ্ৰনাথ গোস্বামী, মৰ্গেন শইকীয়া আৰু নম তালুকদাৰৰ সহযোগিতাত এই গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ প্রধান সম্পাদকক ডাব দিয়া হয়।

২৩। বৰপেটাৰ কথা ক: নি: কে গ্ৰহণ কৰা অন্যান্য প্ৰস্তাৱসমূহ আলোচনা কৰা হয় আৰু সেইবোৰ

সম্পর্কে যথাবিহিত ব্যৱস্থা কৰিবলৈ স্থিৰ কৰা হয়।

প্ৰকাশন আঁচনি:—

২৪। নিম্নলিখিত গ্ৰন্থসমূহ প্ৰকাশ কৰিবৰ কাৰণে প্রধান সম্পাদকে আৰম্ভণি আঁচনি সভাই অনুমোদন কৰে।

(ক) সাপ্তিক অসমীয়া কবিতাৰ এটি সংকলন (দ্বিতীয় বলাসম্বৰ পি: পৰা বৰ্দ্ধমানলৈকে: ৪টি কবিতা)

(খ) অসমীয়া একাক নামিক সংকলন (চ বা ১০ বন উৎকৃষ্ট একাক নামিক)

(গ) ইংৰাজীলৈ অনুলিত অসমীয়া চুটিগল্পৰ এটা সংকলন (বেজবৰতাৰ পৰা শ্ৰী সম্পাদক কালটলৈ লবলৈ বিভিন্ন গল্প লিখকৰ উৎকৃষ্ট চুটি গল্প)

(ঘ) নি: নি: জনজাতীয় গীত সাগ্ৰে আৰু সংকলন (মূল নি: নি: ডাৰাৰ লগতে অসমীয়া অনুবাদসহ)

(ঙ) বেজা, বজা, কড়ানী লোকগীত সাগ্ৰে আৰু সংকলন (মূল লগতে অসমীয়া অনুবাদসহ)

(চ) চাহ বাগিচাৰ বনুৱাৰ গীত সাগ্ৰে আৰু সংকলন (প্ৰয়োজন অনুসৰি মূল লগত অসমীয়া অনুবাদ সহ)

২৫। অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীশ্ৰীমতী ফুলেনে অসম সাহিত্য সভাৰ লগত ছেপ্তেম্বৰ নিৰ্দ্ধিত সম্পর্কৰ কথা লোৱাৰ আৰু সাহিত্য সভাৰ উন্নতি কাৰ্য্য কৰি দুস্বাধাৰ কৰা।

২৬। অসম সাহিত্য সভাৰ ৩৬শ বার্ষিক অধিবেশন স্বকলমে সম্পন্ন কৰাত অৰ্দ্ধাৰ্ণন সমিতিৰে ভূক্তজ্ঞ জ্ঞান কৰা হয় আৰু প্রধান সম্পাদক এই বিষয়ে চিঠিৰে জনাবলৈ পৰামৰ্শ দিয়ে।

চেচৰ আব্দুল মালিক, সভাপতি
প্ৰধান সম্পাদক, অসম সাহিত্য সভা
অসম সাহিত্য সভা
তাং: ৮/১০/৬৯

শ্ৰী: শ্ৰীমানচন্দ্ৰ বৰুৱা

নতুন দ্বিতীয় অসমীয়া সাহিত্য সমাজৰ উদ্‌ঘোষন :

যোগ্য ৩০ বাৰ্ছত নতুন দ্বিতীয় অসমীয়া সাহিত্য সমাজৰ উদ্‌ঘোষনীয় সভা অনুষ্ঠিত হয়। সভাত সভাপতিত্ব কৰে শ্ৰীবিজয় চন্দ্ৰ ভাগৱতী এম.পি.য়ে। এই সভাৰ যোগেদি দ্বিতীয় বিশ্ববিদ্যালয়ত অসমীয়া ভাষাৰ স্বীকৃতি লাভ কৰিব পাৰিব বুলি আশা কৰিব পৰা হৈছে।

মমালাচোচনাৰ বাবে পোঁৱা পুঁথি আৰু আলোচনী

ৰাষ্ট্ৰসভাৰ কথা শ্ৰীতমেন্দ্ৰ বায় দত্ত বি-এ, (ই-টি) প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৬৪ চন।

সময়ৰ পৰিৱৰ্ত্তনৰ লগে লগে মানুহৰ জাৰ ভাৱনামতে পৰিৱৰ্ত্তন হৈ আহিছে। আজিৰ মানুহে নিজ জ্ঞান-কৃত্ত্বৰ পৰিচয় বিশ্বব্যাপক কৰি তুলিবলৈ ইচ্ছা কৰে। প্ৰাচীন বনৌষধী মহাৰাণী "ত্ৰস্তাধৰ কুটুম্বকম" আজিৰ প্ৰতিজ্ঞন মানুহেই সদাৰে অধৰিব পাৰে। আজিৰ বনৌষধীসভাও এইপিনে মহানুভূতি-শীল দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰা দেখা যায়। ইয়াৰ পৰিৱৰ্ত্তিত আৰি পাঠ ১৯৫১ চনত স্থাপিত United Schools Organisation of India. ইয়াৰ প্ৰধান অফিচৰ বাবে ভিতৰত অন্যান্য Council for U. N. Information. এই বিভাগৰে বহুকেইক দুৰাৰকট 'U. N. Information Test' আৰু 'All India General Knowledge Test' নামৰ দুটা পৰীক্ষা সৰ্বস্বত্বাৰ্থীভিত্তিক লগাই আহিছে। অসমৰ বিদ্যালয়তো ইয়াৰ কেন্দ্ৰ ৰখা হৈছে। কিন্তু অসমীয়া মাধ্যমত এই বিষয়ৰ কিতাপ নাছিল আৰু এই অভাৱকে পূৰণ কৰিবলৈ এইবিষয়ৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত শিক্ষক শ্ৰীবাৰু বৰুৱেয়ে।

বহিঃস্বৰ উৎপত্তি, ইয়াৰ ঐতিহাসিক পটভূমি আৰু ক্ৰমবিকাশ সম্বন্ধে লিখক অতি সহজ সৰল ভাষাৰে পোৱাতে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিছে। এই বিষয়ক প্ৰাথমিক জ্ঞান লাভৰ বাবে কিতাপখন যে উপযুক্ত হৈছে, সন্দেহ নাই। বিশেষজ্ঞ শিক্ষক পৰাকীৰ প্ৰচেষ্টাৰ অৰি শলাগ লওঁ।

আব দেশৰ কাহিনী : এম কে.বাৰদ আৰী ১ম প্ৰকাশ ১৯৬৮ চন

অনুবাদ গ্ৰন্থ সকলো সাহিত্যৰ এক প্ৰধান অঙ্গ। অসমীয়া ভাষাত এনে অনুবাদ দুই চাৰিবন আছে যদিও নিচেই প্ৰাকৰ। আৰবী, পাৰ্চী সাহিত্যৰ অনুবাদ নাই বুলিলেও হয়। আলোচ্য পুঁথি বনি 'পৰিচিতাৰ পৰিচিত গল্পসাহিত্যিক এম কে.বাৰদ আৰীসদৰৰ গল্প-অনুবাদ প্ৰচেষ্টাৰ এটি প্ৰকাশিত চাৰুক। পাৰ্চনিত কোৱামতে ই 'কিতাবুল আমালিহ' নামৰ আৰবী গল্পৰ অনুবাদ। অনুবাদক পৰাকীৰ কাপৰ পৰা আৰি এনেধৰণৰ পুনৰ প্ৰচেষ্টা দেখিবলৈ পান বুলি আশা পোষণ কৰিলো।

আজান ৪ৰ্প বছৰ মে-৬৪ আৰু ৭ম সংখ্যা। সম্পাদক, এম ইলিম উৰ্কিন দেৱান

মে-৬৪ সংখ্যা সাহিত্য সভা সংখ্যা নামেৰে প্ৰকাশ কৰা হৈছে (জানুৱাৰী-ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৬৯ চন)। এই বিশেষ সংখ্যাত কেবাটাও মূল্যবান গ্ৰন্থ আনাৰ চকুত পৰিছে। কাৰুণ্যৰ জন্মোৎপি কামনাৰে সম্পাদক আৰু পৃষ্ঠপোষকবলকীলৈ আনাৰ শলাগ জনাইছো।

সন্ধ্যা-প্ৰকাশিত কেইখনমান কিতাপ

উচপন সাধুকথা—যোগেশ নাৰায়ণ গৌহাৰী; প্ৰাধাৰিকা (গল্প) চেয়াৰ আন্দুল মাদিক; অগ্নিকোষ (গল্প)—প্ৰমীতা দেৱী; এমুৰি নীলা চকু (উপন্যাস)—ভীমশেখৰ বৰুৱা; বস্ত্ৰ শিখা (উপন্যাস)—হেমলগ্নী গৌহাৰী; হিজ হাইনেচ (উপন্যাস,অনুবাদ)—খগেন্দ্ৰ সত্তৰকংগা;

ৰ'হাণ্ডতে পাতি যাওঁ বিয়া (প্ৰবন্ধ) মেঘবৰুৱা; হৰিচন্দ্ৰ উপাখ্যান (শিশু সাহিত্য) ধৰ্মেশ্বৰ কটকী; দেৱতা অসম (নতুন সংস্কৰ; আবেদ্যোতা) মধেশ্বৰ পৰিও; আৰ্চিট দৰ (গল্পসংগ্ৰহ)

অনু বৰুৱা; অসমৰ ন সিগ্ৰত (প্ৰবন্ধ) ভূপেন হাজৰিকা; বাৰটোবুৰীৰ জীৱন সংগ্ৰাম (আলোচনা) আৰতি প্ৰাচৰিকা; এখন বিয়াৰ চিঠি (উপন্যাস) কাৰাৰা সভাপতিত্ব; শঙ্কাছলি (কবিতা) বাসৱ চন্দ্ৰ দাস। (প্ৰকাশক 'পৰ্বনতন ফাৰ', হাজলী।)

ইংৰাজী কিতাপ :—
Landmark of freedom Struggle in Assam
—K. N. Dutta
The Teaching of English—P. Goswami

(এই তালিকাত থকা কিতাপসোৰ ভিতৰত প্ৰথম তিনিখনৰ প্ৰকাশক নিউ বুক্‌ষ্টল, গুৱাহাটী; বাকী কেইখনৰ প্ৰকাশক 'লগাৰ্ভ বুক্‌ষ্টল', গুৱাহাটী।)

(১) সন্ধ্যাৰ কথা—হেমেন্দ্ৰমল্ল বুজবৰুৱা, শচীন দাস, হেমন্ত শৰ্মা

(২) অসমক কুনেক—প্ৰথম চন্দ্ৰ বৰুৱা
(৩) ঠাকুৰ বাৰ জপ কথা—বীণা নিশু
(বুটী আইব মাহুৰ বহালী অনুবাদ)
এই তিনিখনৰ প্ৰকাশক **বাণী প্ৰকাশ**, গুৱাহাটী।

অলপতে অসম সাহিত্য সভাৰ দ্বাৰা সম্পাদিত কিতাপ :-

বেজবৰুৱা গ্ৰন্থাৱলী (১ম ভাগ) অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা সম্পা;
" " (২য় ভাগ) " " "

দুৱোধনমেৰে প্ৰকাশক সাহিত্য প্ৰকাশ, গুৱাহাটী।
বেজবৰুৱাৰ গল্প সংকলন 'কেহোঁকলি'
(প্ৰকাশক, বৰ্ণনামিক প্ৰকাশ, গুৱাহাটী)

বেজবৰুৱাৰ ভাষা সাহিত্য
প্ৰকাশক নিউ বুক্‌ষ্টল
বেজবৰুৱাৰ 'তৰুখণা' (২য় সংস্কৰাৰিত সংকলন)
(প্ৰকাশক লগাৰ্ভ বুক্‌ষ্টল, গুৱাহাটী)
এই তিনিখনৰো সম্পাদক অতুল হাজৰিকা
পৱিত্ৰ অসম (২য় পৰিৱৰ্ত্তিত সংস্কৰণ) মধেশ্বৰ মেগেও
শিকাৰ মাধ্যম আৱলিক ভাষা অসমীয়া

বেজবৰুৱাৰ জন্ম-শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে প্ৰকাশিত পুঁথি :-

সাহিত্যৰাণী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা (জীৱনী), মোৰ জীৱন পোঁৱৰণ (স্মৃতিস্মৰণী), প্ৰবন্ধ কাহিনী, Religion of Love and Devotion, বেজবৰুৱা প্ৰতিভা, পত্ৰ-লেখা, দিন-লেখা, চিত্ৰলেখা, বেজবৰুৱাৰ বাণী, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা (দ্বিতীয় চমু পৰিচয়), সাহিত্যৰাণী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা (ইংৰাজীত লিখা গল্প পৰিচয় পুঁথিকা), সাহিত্যৰাণী বেজবৰুৱা (ইংৰাজীত আলোচনা গ্ৰন্থ), সাহিত্যৰাণী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা (ইংৰাজীত আলোচনা গ্ৰন্থ), আনাৰ লক্ষ্মীনাথ (শিশু উপযোগী জীৱনী), পত্ৰিকাৰ বিশেষ বেজবৰুৱা সংখ্যা।

সম্পাদকীয়

আৰি আঙুৱাই যাওঁ

কোনো এখন ৰাজ্যৰ ভাষা-সাহিত্যৰ শ্ৰীশুদ্ধি কৰিবলৈ হলে তাত কাহিত ভাষাসমূহক উন্নীত কৰা উচিত নহয়। আজিৰ অসমীয়া শব্দকোষৰ পিনে চালে দেখা যায়, আমি ইংৰাজী, ফাৰ্চীকে আদি কৰি অসমৰ বিদেশী শব্দ গ্ৰহণ কৰিছো, অৰ্থাৎ, আনাৰ গাভে লাগি থকা উপভাষা বা কথিত ভাষাৰ বহুতো শব্দ মেওতা দিছো। অতিভাৱন নথকা হেতুকেই যে এনেবোৰ শব্দগ্ৰহণো অনাৰহতে বাগ পৰিছে নিশেৰে দেখা কৰা।

কোনো এজন বিখ্যাত লিখক হেনো তেওঁৰ অশিক্ষিত মাকক বুজাবলৈ কথিত ভাষাৰেই কিতাপ এখন লিখিছিল আৰু সেই কিতাপখনিয়েই নবেল প্ৰাইজ লাভ কৰিলে।

অন্যান্য বিষয়ৰ দৰেই ভাষা-সাহিত্য বিষয়তো আজি পৰিৱৰ্ত্তন যুগ আহিছে। আনাৰ শব্দকোষ সম্পূৰ্ণৰূপে বিয়ৰ্ত্ত লিখকলৰ ভূমিকা অতিক্ৰম কৰিছে। আনাৰ কথিত ভাষাৰেই বহুতো শব্দ আজি লিখিত ভাষা-কোষত ঠাই পোৱা-মোপোৱাৰ নাভতে ('ন বয়ো ন তৰো') অৱস্থাত বৈ আছে। লিখক সৱৰ সমুচিত প্ৰয়োগেইহে মাথোঁ এই স্মৃতিস্মৰণ প্ৰতিষ্ঠান কৰিব পাৰিব, অতিভাৱন হেঙোৰ তালি লিখক-সম্পাদকৰ পথ মুকলি কৰিব পাৰিব। দিন ঠৈ আহিছে নানে আনাৰ হাতৰ মুঠিতে থকা

মুক্ত মানবোৰকো আমি হেৰুৱাব লগীয়াত পৰিছো।
আমাৰ হেৰোৱা সম্পদৰ সন্ধান আমি লবই লাগিব।
"নোহোৱা জননী নিচনা ধুবুনী
তুমি বসুন্ধৰা স্বামী।"

শাখা সভা সমূহলৈ

এইবাৰ পত্ৰিকাৰ সম্পাদন কাৰ্য্যৰ প্ৰাৰম্ভিক
আঁচনিতে দুটা নতুন বিষয় লোৱা হৈছে—শাখা সভাৰ
তিনিমহীয়া বিবৃতি প্ৰকাশ, সদস্য প্ৰকাশিত অসমীয়া গ্ৰন্থ
আৰু আলোচনীৰ তালিকা প্ৰকাশ। এই বিষয়ে সক-
লোকে যথাসময়ত জনোৱা হয়। কিন্তু কাৰ্য্যক্ষেত্ৰত
কোনো পিনৰ পৰা সন্মুচিত বঁহাৰি পোৱা নগ'ল।
বেজবৰুৱাৰ শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে কোনো কোনো
শাখাঃ দুই এখন পুঁথি বা আলোচনী উন্নিয়ইছিল বুলি
জনা যায়; ব্যক্তিগতভাবেও দুই-এজনৰ দুই এখন
পুঁথি প্ৰকাশৰ বাতৰি কেতিয়াবা পোৱা যায়। কিন্তু
বথায়োগ্য প্ৰচাৰৰ অভাৱত আনাব ব'হে স্বত্ৰ ত'তে
পৰি থাকে। বাজহৰা পুৰ্বিত্নালমোৰতো বহুতো

কিতাপৰ মুখ দেখিবলৈ পোতা নাযায়। আমি সোম
বজাৰ মোখোজো, সেইবুলি প্ৰচাৰ বাদ দিব নোহোৱা।
সাহিত্য সভাৰ মুখপত্ৰ পত্ৰিকাখনেই যদি শাখা সভা
সমূহৰ প্ৰকাশিত পুঁথি-পাঁজিৰ সন্ধান নেপায়, অইনলৈ
ধাৰিলে কি।

শাৰাবোৰৰ সৈতে অসম সাহিত্য সভাৰ অঙ্গী
সম্বন্ধ; এটাৰ অভাৱত অইনটো বিকলাঙ্গ হৈ পৰে,
দুৰ্বল হৈ যায়। এইবিধিতে শাখা সভাসমূহৰ ভূমিকা
কথা সূৰ্ববিচ্ছে। অসম সাহিত্য সভাক সুস্থ, সৰল
আৰু শক্তিশালী কৰি ৰাখিবলৈ প্ৰতিখন শাখাই
শাখাখনি কৰি যোগ ৰাঢ়ি আহিবনে! সংহতি: কাৰ্য্য-
সাধিকা।

পত্ৰিকাৰ ২য় সংখ্যা অৰ্থাৎ আগষ্ট মাহত উন্নিয়বলৈ
চেষ্টা কৰা হ'ব। গতিকে, প্ৰবন্ধপাতিকে আদি কৰি
সকলোবিধি প্ৰকাশ-যোগ্য সম্ভাৱ আনি জুলাই মাহৰ
তিতবত পাম বুলি আশা কৰো। এই সংখ্যা
প্ৰাচীন সভাপতি ৩পঞ্চমৰ চলিহাদেৱৰ সোৱৰকী
সংখ্যা কল্প প্ৰকাশ কৰিব খোজা হৈছে।

ইংৰাজ বৰ্ষ ● ২য় সংখ্যা ● ১৮৯২ শক

অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা

সম্পাদক :

শ্ৰীযতীন গোস্বামী

